

Balla M. Anna szeretel

B a l l a M . A n n a
s z e r e t e l

Gyermekkori barátnőm emlékére...

B a l l a M . A n n a
s z e r e t e l

G y e r m e k k o r i b a r á t n ő m e m l é k é r e . . .

Nem akarjuk az élet részeként elfogadni a hallált. Már a puszta szó hallatán is kiver minket a verejték. Pedig ez nem akarat kérdése. Mindannyian sorra kerülünk. Kegyelmi állapotban részesül az, akinek megadatik e felismerést birtokolni.

Az elmúlás ténye és kérdése valamikor kultúránk szerves része volt, csak civilizált társadalmunkban, mint kellemetlen dolgot elhárítjuk magunktól, mert pozitív életérzésekre szocializálódunk.

Mindannyiunknak tennünk kell azért, hogy a dolgok és értékek a helyükre kerüljenek. Ezért is íródott ez a könyv. És úgy érzem, hogy sikerült a távozást – ha gyötrelmesen is – de megszeli-
dítítenem... A barátnőm segítségével. Övé az érdem.

Ifjúkorom óta mondatja velem Kierkegaard: „Nem az a nagy, ha valaki EZ, vagy AZ, hanem, ha ÖNMAGA!” Ezek a szavak talán soha sem bizonyultak számomra olyan találónak, mint mikor e könyvön dolgoztam.

„...Bár már november elején azt hittem, hogy vége, mégis még egyszer visszajöhettem ide az otthonomba. Meglehet, pont azért, hogy még eltöltsünk egy pár napot együtt kettesben, úgy, mint a gyerekkorunkban.

És így – drága barátnőm – még te is eljöttál ide hozzám. Mert szeretlek ám. Pontosan nem is tudom miért, de csíplek. A magyarországi barátnőim között az első helyen vagy megosztva Kisbabával. Hatodik napja vagyunk így kettesben, mindent volt időm – ha szaggatottan is – átbeszélni veled, mit akarhatok még?”

A könyv megrendelhető
a +36 20 978 5662 telefonszámon,
a drkollarne@gmail.com e-mail címen
vagy a www.drkollarne-ballaanna.hu
honlapon keresztül.

SZERETEL

Önleltár – Végezetül

Gyermekkori barátnőm emlékére...

SZERETEL

Önleltár – Végezetül

Budapest, 2013

Szeretel
Önleltár – Végezetül

© Kollárné Balla M. Anna, 2012
www.drkollarne-ballaanna.hu

A könyv közvetlenül megrendelhető a +36 20 978 5662 telefonszámon
vagy a drkollarne@gmail.com e-mail címen.

ISBN 978-963-084-734-6
Javított, második kiadás

Felelős kiadó: Popart Kft.
www.popgroup.hu
Tipográfia, tördelés: Váraljai Nóra

Tartalom

Előszó	9
Ili	11
1. 2010. A halált csak eleven szemek látják... <i>Paul Valery</i>	13
2. 2011. ...aki a halálra elkészül, az az életre készül el... <i>Kosztolányi Dezső</i>	73
3. Hello darkness, my old friend <i>Simon & Garfunkel</i>	131
4. Legszebb emlék a szeretet... <i>Marcus Tullius Cicero</i>	177
5. Emberi törvény kibírni... <i>Ernest Hemingway</i>	229
6. Két karodban... <i>Radnóti Miklós</i>	243
7. Epilógus	259
8. Ne haragudj... <i>Áprily Lajos</i>	263
Függelék	271

*„...nincsen szebb kora az emberiségnek, mint az első ifjúság évei.
Azok a láncok, melyek akkor köttettek, nem szakadnak el örökké,
mert nem a világban kerestük akkor még a barátokat,
hanem barátjainkban leltük fel az egész világot.”*

KÖLCSEY FERENC

Előszó

Gyermek és ifjúkoromban – a hatvanas években – ha mondjuk kék szoknyához zöld pulóvert vettem volna fel, ez akkora ízlésficamról tett volna tanúbizonyságot, hogy még baráti körömben belül is évekig viselhettem volna magamon a „nincs ízlése” béklyót. Ugyanez történt volna a narancssárga és piros együttes alkalmazásánál is. Napjainkban pedig mindkét variáns az egyik legdivatosabb színkombináció.

Ez a mindennapi életünkből merített egyszerű példa is bizonyítja, hogy mennyire változik a világ, s benne mi magunk is.

Ezen állítás jóval nagyobb horderejű dolgokra is érvényes, nemcsak holmi külsőségekre.

Itt van például az elmúlás.

Nem népszerű téma manapság.

Elidegenedtünk tőle, és napjaink ideológiája is szemérmesen megkerüli a kérdést, mintha örökéletűek lennénk. Nem is igen tudunk róla beszélni és ha szóba kerül, igyekszünk azonnal elhatárolódni. Távolságtartunk magunktól életünk ezen részét, pedig ahogy a születés, úgy az elmúlás is életünk egy-egy szakasza, csak a sorrendben mutatkozik némi különbség.

Két évig voltam statisztá egy hozzám közel álló elmúlásánál.

S amikor az élet írta forgatókönyv lezárult, meg akartam szüntetni a kor technikai vívmányaként fennmaradó kellékeket. A két év elektronikus e-mailjeit, telefonos üzeneteit, az sms-eket. Amikor törlés előtt újraolvastam őket, még nekem is információs értékkel bírtak, attól függetlenül, hogy anno igencsak benne voltam azok összeállításában. Ám az egymásra épülő

hírek és események kioltották egymást, az érzelmi motivációkról nem is beszélve. Utólag viszont egységes egészet képeztek bennem, és arra ösztökeltek, hogy a tények és ismeretek hitelességével mutassam meg másoknak, mert igen tanulságosak. A kór vonatkozásában ismereteket nyújtanak, miközben az emberi vonatkozásokban például szolgálnak.

Dilemmám, hogy barátnőm egyéni sors története mennyire tartozik a nyilvánosságra – még akkor is, ha erre felhatalmazott, sőt talán valamilyen kapaszkodó is volt számára némiképp élni a hallhatatlanság lehetőségével, ezáltal megváltania azt –, e könyv közreadásával eldőlt.

Igen, – döntöttem – megmutatom a világnak, hogy hogyan kommunikáltunk mi egymással, miközben mindannyian tisztában voltunk minden-
nel. Egyfajta sajtószerű könyvet szerkeszték ebből a két évből, de nem valamilyen szirupos, lélekre ható formában, hanem egyfajta tényirodalomként, kiegészítve azt az odavonatkozó ismeretterjesztéssel.

Úgy, ahogy az a valóságban is történt. Abban a meggyőződésben teszem mindezt, hogy ezáltal lesz az olvasó számára nemcsak hasznos, hanem mindez egyfajta iránymű.

S hogy a magam részéről hogyan tudok ilyen hétköznapi egyszerűséggel egy könyvet összeállítani a történetekből?

Erre a válaszom a könyv befejező gondolatán alapszik: én is egy Orpheusz vagyok, és nem fordulok hátra...

Azaz: a szerettem él!

Ili

Ili több mint fél évszázada része az életemnek.

Kislányként kerültünk össze. A hatvanas években a tőlünk kisajátított kertünkön épülő ifjúsági lakótelepnek lett egyik lakója, alig pár méterre a villánk hátsó teraszától, amely az otromba emeletes kockavoltával szétrombolta a mi édenünket. Ráadásul kedvenc körtefánk gyümölcse egyik napról a másikra őket szolgálta, mert lépcsőfeljáratuknál megmaradt amolyan mementónak.

Felnőtt ésszel is nehezen emészthető meg az effajta elbitorlás, gyermekivel meg egyenesen anderseni világ, benne a Grimm mesék valamennyi szörnyeivel.

Még oda sem költözött, és máris gyűlöltem az egész pereputtyával. Legalább is azt hittem, hogy így kell majd viselkednem. Az ő apja a minket megcsonkító ötlet főmérnöke, az anyém a múltból itt maradt diplomás, egzisztencia nélküli reakciós elem, ki társadalmi szinten is nem kívánatosnak minősült. Mindkét szülői oldalról tiltottak minket egymástól: csak míg az egyik fél indoka a múlt, addig a másiké a jelen volt.

Gyermekekörbén az evidencia másképp működik. A kötelező magatartásmoddelt felváltja a kezdeti érdeklődés, majd az azt követő kapcsolatteremtési szándék, amely gyorsan átcsap égető igénnyé.

Az első perctől kezdve taktikáztunk, hogy kijátsszuk a szülői akaratot. Attól függetlenül, hogy be voltunk oltva egymás ellen. Villanygyújtással, cetlikkel, plusz feladatok bevállalásával értük el, hogy találkozhassunk.

És barátságunk egész életünkön át megmaradt.

Bárhová sodort is el minket az élet egymástól, – olykor városokon, országokon keresztül – közöttünk semmi sem változott. Még akkor sem, ha

olykor jól összekaptunk valamin. Ez egyértelműen az ő érdeme volt, mert a kapcsolatépítés és ápolás nemcsak nagy mesterének bizonyult, hanem azt művészi szintre emelte és művelte.

Egyetlen olyan gyermekkori barátom lett és maradt, aki eddigi életemben végig megmaradt annak, akit megismertem.

Illetve nem jól fogalmazok: akit igazából nem ismertem.

Mert fogalmam sem volt arról, hogy ebben a kicsi, mindig is alig ötvenkilós Iliben milyen hatalmas erő lakozik, és mindenfajta teológiai és egyéb tanult ismeretek nélkül mekkora nagy ember.

Ez a könyv erről szól.

Tanulságul.

Követendő leckeként nekünk, akik még *innen* vagyunk.

1. 2010.

„A halált csak eleven szemek látják.”

PAUL VALERY

2010. április 21. 12:07

Szentendrén kint az udvaron épp bővölöm a kertemet, amikor mellényem zsebében megcsörren a mobilom, és a Bécsben élő Ili hangját hallom:

– Ancsúr. az Interneten találtam, átküldöm, kapsold be az e-mailedet. Nagyon szeretem Poppert. „Mindig a jók mennek el...” Miért is?

Bár a virágpalántáktól nyakig saras vagyok, csapot-papot odahagyva berohanok, hiszen tudom, hogy Ilinek most nagyobb szüksége van rám, mint ezeknek a muskátliknak. A postafiókomban *Popper Péter* levele van, aki a napokban távozott az élők sorából, és akinek *Belső útjait* én is amolyan alaptörvényemnek tartok...

„Barátaim, fiam, lányom, szerelmeim, munkatársaim, szétszórt rokonaim, akik még itt-ott megtalálhatók vagytok, Magyarországon és a világ legtöbb országában, egyre magányosabban és egyre öregebben. A történelem által széttagozott öt nagy család, a Popperek, a Mandelek, a Najovitsok, az Ádlerek és a Buriánok maradványai. S a periférián még a Spitzerek. Kik ezek az emberek? Főként magyar, német, cseh, erdélyi származásúak, akikből az első világháború idején a honvédség hősei, majd a fasizmus alatt a zsidóság halottai lettek.

Márai azt kérdezte: össze tudod-e rakni még a Margitszigetet? Én azt kérdezem: össze tudod-e még rakni a családot, engem? A nagypapákat, a nagymamákat, az unokatestvéreket, az orvosokat, a rabbikat, az Aréna úti meg az apostagi és az Ercsiben egykor működött zsinagógát? A péntek estéket, a hosszúnapot, a purimi és a hanukai játékokat.

S mert a közelmúltban történt valami velem, megkérdezem: vajon jól emlékszem-e Lucifer kérdésére Ádámhoz? Nos, vitéz uram! Nem borzongat egy kissé furcsán a torz képű halál hideg szele?

És én felelek: borzongat.

Nagypéntek éjszakáján túlságosan hirtelen és agresszíven ért az, amit Déry a végzet végső ebtámadásának nevez. Szívroham, gyomorvérzés, vesevérzés, általános ízületi gyulladás egyidejűleg. Intenzív osztály, dialízis és mindmáig tartó folyamatos beszélgetés a halállal. Várjuk meg, amíg néma csend lesz közöttünk.

De addig – kérem megértéseketek – igyekszem eltűnni az élettetekből. Kol Nidré könyörgésének megfelelően minden esküt, fogadalmat, elkötelezettséget érvénytelennek, tévedésnek nyilvánítani.

Kérésemre Kati jól működő barikádot szervezett körém.

Csak egy őrült nőnek sikerült telefonon áttörnie. Előadást akart. Mondom, intenzív osztályon fekszem. Mit csinál ott? – kérdezte. Haldoklom. Kis szünet. Majd: különben hogy van? Különben?

Különben jól vagyok.

Péter”

2010. július 26.
Anna nap Szentendrén

– Te Ili, nézz rám! Látod: dolgozom, újra viszem az ügyvédi praxisom. Pedig nyolc évvel ezelőtt, amikor kivonultam az életből, senki sem gondolta volna, egyáltalán még azt sem, hogy élek. Még magam sem. Le is számoltam mindennel, sőt: talán még azt is mondhatnám, hogy mindenkivel. Elrendeztem dolgaimat, elvarratlan szálakat sehol sem hagytam. Még olyan dolgokat is lerendeztem, amivel így utólag, tudom, hogy ártottam, legfőképp magamnak. És így megtisztulva, adtam magamnak még egy esélyt, hogy *A sors, mint ESÉLY* című, számomra amolyan bibliának számító könyv szavaival éljek. Ezt a könyvet a Mérték Kiadó adta ki, amelynek neve marhára találó, mert esetemben a mérték kulcsszó lett az életben maradásomra. Átalakítottam a házat, leválasztottam magamnak egy területet, ahová csak a felfogadott dietetikusom léphetett. Nem volt szükségem statisztákra, legfőképp

a sajnáló tekintetekre... Megnyertem a csatát. És a megtapasztalás erejével ajánlom neked a Gerson diétát. Tudom, hogy nem mindenki tud elutazni Mexikóba – én sem tudtam – az én Mexikóm a házamban kialakított pár négyzetméter lett, és majd egyszer, a nyugdíjas éveimben elutazom oda, hogy legyenek ismereteim egybevetni a valóságot a hazaival. Ajánlom Neked is! – mondja Kisbaba itt nálam a nappaliban, kezében egyensúlyozva a konyakospoharat, miközben retró zenére riszálja magát a tükör előtt, és együtt éneklí Koncz Zsuzsával a *Rohan az idő*-t.

A névnapom van, Anna nap.

A kanadai Bori és a pesti Gabesz már hazamentek, ők nem alszanak nálam. Valamennyiünk közös nevezője, hogy nyíregyháziak voltunk egykoron, de mára szétszóródtunk a világban, és csak Kisbaba él egykori szülőhelyünkön. De ő is eljött, azért, hogy néhány napot együtt legyen Ilivel, akinek most nagy szüksége van mindenre és mindenkire, mert a két éve egy szimpla tüdőszűrősen diagnosztizált foltot bár műtéttel azonnal eltávolították, panaszmentes két év után ismét támadásba kezdett a daganat. Ez padlóra vitte, mert azt hitte – mi is – hogy időben történt a diagnózis és az operáció, olyannyira, hogy még sugárra sem volt szüksége.

Összejött tehát a csapat, itt nálam, amiben nemcsak a névnapom játszik közre, hanem az is, hogy a férjem orvos, ráadásul a klinikumban, műtétes szakmában húzott le több mint negyven évet, tehát látott, hallott, tapasztalt ezt meg azt.

Jó hangulatban vagyunk, az idő csodálatos, nemrég jöttünk vissza Leányfaluról, ahol a Duna parti séta elhitette velünk, hogy „nincs nagy baj, minálunk”, mint ahogy mondja a sláger a *Nyári záporban*, mert mi már csak az ilyen matuzsálemi kort megélt dalokkal tudunk egymásnak gondolatokat kölcsönözni. De fiatalságunk szárnyain akármilyen emlékeken is utazunk, bumeráangként visszatérünk mindig a jelenhez: Ili aktivizálódott tüdőrákjához. S míg a kanadai Borink kissé meghibbant agyának hozadékát – például saját vizeletedet inni – borzongva elutasítjuk, a Gerson diéta szellemiségét – már csak Babi személyes példamutatása miatt is –, befogadjuk.

A GERSON – TERÁPIA

Dr. Max Gerson (1881–1959) német orvos ezt a terápiát több mint harminc éves klinikai gyakorlata során dolgozta ki és mindvégig sikeresen alkalmazta. Szigorúan hagyományos elveket valló belgyógyásként kezdte hivatását. Saját migrénes tünetei okozta szenvedése vezette arra az útra, mely hosszú és fáradságos kutatások, különböző elméletek tanulmányozása és gyógymódok kipróbálása után e jól kidolgozott, igen hatékony terápiához vezetett. Először saját maga, majd migrénes betegek kezelésére alkalmazta ezt a gyógymód-együttest. Nem sokkal később, az 1920-as években sikeresen alkalmazta az akkor leküzdhetetlennek látszó TBC gyógyításában, de a későbbiekben Gerson doktor megállapította, hogy ezzel a kúrával tulajdonképpen minden idült betegség gyógyításában igen jó eredményeket képes elérni.

A rákos betegségek mellett olyan egyéb krónikus megbetegedések, illetve degeneratív folyamatok gyógyításában is sikeresen alkalmazható, mint: a cukorbetegség, izületi gyulladások, idült mozgásszervi betegségek, szív- és koszorúsérbántalmak, magasvérnyomás betegség, krónikus emésztési rendellenességek, colitis ulcerosa, irritabilis bélszindróma, idült anyagcserezavarok, köszvény, a máj zsíros elfajulása, elhízás, krónikus fáradtság szindróma, vagy az autoimmun betegségek kezelésében, mint a Crohn betegség, sclerosis multiplex, sistemas lupus erythematosus, illetve AIDS és hepatitisB, hepatitisC fertőzések esetében.

A krónikus degeneratív betegségek gyógyításával kapcsolatos hivatalos szemlélet, akár csak Gerson doktor idejében, ma is az ok-okozati összefüggéseken alapszik. Azaz, egy adott tünetre egy adott gyógyszer vagy egyéb külső (sebészeti-, hő-, sugár-, stb) beavatkozás segítségével hatunk, és ezzel, – jó esetben – sikerül a tünetet kioltani. Általában ideiglenesen, hiszen a krónikus folyamatok sajátja éppen az, hogy az újra és újra fel-lángoló tünetek bizonyos időnként ismételt és egyre markánsabban, kezelhetetlenebb formában jelentkeznek. Tehát a látszólag elért eredmény csak felszínes.

A 70–80 évvel ezelőtt is jellemző, mind a mai napig fennálló áthidalhatatlan különbség a hivatalos gyógyító szemlélet és a Gerson-szemlélet között abból adódik, hogy míg a hagyományos medicina magát a tünetet tekinti betegségnek, azt igyekszik valamilyen módon kiirtani, a Gerson-féle megközelítés magát az egész szervezetet célozza meg és kívánja különböző szelíd gyógymódok együttesével újjáépíteni, és ez által a kóros folyamatokat végérvényesen megállítani.

A Gerson-szemlélet szerint, amely holisztikus megközelítéssel a szervezetet egységben, egy teljes egészként tekinti, a tünet csupán a jéghegy csúcsa, a jelzőlámpa, mely felhívja a figyelmet egy, az egész szervezetet érintő, súlyosan kóros állapotra. Amikor valamilyen krónikus, degeneratív folyamat van jelen, ez azt jelenti, hogy a szervezet egyensúlya oly mértékben megbomlott, hogy már nem elegendő csupán a tünetet kezelni. Helyre kell állítani a teljes anyagcserét, feljavítani az energiaellátást, megszabadítani a szervezetet a rengeteg méreganyagtól, tehát újra kell éleszteni a szervezet védekező mechanizmusát, aktiválni kell a teljes immunrendszert. Így ez ismét képes lesz azon feladatok ellátására, amelyeket egyébként normál körülmények között egy egészséges szervezetben mindig is ellát. Érthető tehát, hogy miért állítja Gerson doktor, – és munkásságával bizonyítja is –, hogy mindegy, hogy mely krónikus betegséget akarjuk gyógyítani, a megközelítésnek ugyanannak kell lennie: a szervezet egészét szisztematikusan újjá kell építeni, és akkor nyilvánvalóan a tünetek is megszűnnek.

Fel kell ismernünk a krónikus elfajulásos betegségek természetét, tudomásul kell vennünk, hogy a tünetek kezelése, bár fontos, de csupán az első lépés a gyógyulás útján. Ezután a mi további feladatunk a kóros folyamatokat gyökérüknél megállítani, illetve a szervezet egészének egyensúlyi állapotát ismét helyreállítani. Végleges gyógyulás csak ekképpen érhető el. Mindenki számára tehát fontos a személyes, egyéni felelősség vállalása.

Fontos tehát, hogy ez a gyógy mód nem egy rák-terápia, mint ahogy tévesen a köz-tudatban szerepel, hanem bármely krónikus, degeneratív betegség gyógyítására kitűnően alkalmazható.

A terápia alapelve: a szervezet feltáplálása és méregtelenítése. Azon a fontos felismerésen alapul, hogy a krónikus, degeneratív betegségben szenvedő egyedek mindig hiányállapotban vannak (defficiencia), tehát egyrészt ezen kell segíteni, másrészt pedig, – épp a hiányos energiaellátottság miatt –, a méregtelenítés sem megfelelő, szervezetükben túlságosan sok méreganyag halmozódott fel (toxicitás), tehát ezek kiürítését kell biztosítani. Ez egy öngerjesztő negatív folyamat-sorozat, mert a toxikus állapot miatt a szervezet nem tudja megfelelően hasznosítani a táplálékot, tehát újfent a hiányállapot fokozásánál tartunk, és így tovább, míg a szervezet egyensúlya végképp felborul.

A Gerson-terápia képes ezt a megbomlott egyensúlyt helyreállítani, mégpedig úgy, hogy négy különböző, ám egymással szoros összefüggésben ható síkon avatkozik be:

1. a speciális diéta
2. a gyógylevek

3. gyógyszerek és gyógyhatású készítmények

4. méregtelenítés

A speciális diéta és a gyógylevek segítségével a szervezetet valósággal feltölti, el-
árasztja a számára optimális enzimekben, vitaminokban és nyomelemekben igen dús
táplálékkal.

A beteg minden órában meghatározott összetételben, frissen préselt biogyümölcs-
és zöldségeket (répa, alma, saláta, lilakáposzta, zöldpaprika, stb.) kap, melyeket azon-
nal kell elfogyasztania. Levek és szilárd táplálék egyaránt, rengeteg friss saláta, zabkása,
speciális Hippokratész leves, héjában sült burgonya, valamint friss gyümölcsök szintén
mind kötelező elemei az étrendnek.

A DIÉTA LEGFONTOSABB SZABÁLYAIRÓL

A vegyszermentesség igen fontos kritérium, hiszen a már amúgy is toxikus szervezet
nem szabad újabb mérgeanyagokkal terhelni. A diéta szigorúan sómentes, mivel a főlös
nátrium kiküszöbölése és ez által a helyes nátrium-kálium arány visszaállítása igen fontos
a sejtek egészséges működése szempontjából. E célból külön káliumpótlás is történik az
egyébként káliumban gazdag étrend mellett. Mivel ezek a betegek nem tudják a zsírokat
megemészteni, a diéta zsírmentes, az egyetlen megengedett zsírforrást az omega3-ban
gazdag, hidegen sajtolt lenmagolaj képviseli.

A terápia első hat-hetében szigorúan tilos az állati eredetű fehérje fogyasztása, ké-
sőbb pedig só és zsírmentes yoghurt és túró formájában megengedett, amennyiben nincs
ellenjavallat.

GYÓGYHATÁSÚ KÉSZÍTMÉNYEK

Ahhoz, hogy a beteg szervezet képes legyen megfelelően hasznosítani ezt a renge-
teg, tápanyag-dús étket, bizonyos gyógyszereket, illetve egyéb gyógyhatású és táplá-
lékkiegészítő készítményeket kell alkalmazni. Ezek egyrészt az emésztési folyamatokat
segítik elő (gyomorsósav, különböző hasnyálmirigy-enzimek), másrészt pedig az anyag-
cserét fokozzák (pajzsmirigykivonat), némelyikük a máj energiaellátásában, ill. a capilláris
keringésben segít (coenzim Q10, niacin). Ide tartozik még a korábban alkalmazott friss,
nyers borjúmájé helyett használt májkivonat-injekció, a minimális B12-vel, valamint a szá-
rított májkivonatot tartalmazó kapszulák.

A terápia egyik legfontosabb pillérét a sejtek Na-K egyensúlyának helyreállítása ké-
pezi, mely elérése érdekében nagy mennyiségű káliumoldatot adagolunk a levekhez, míg

a Na bevitele, – egyéb, mint amit a zöldségek és gyümölcsök eredetileg tartalmaznak –, teljesen tilos. Ezt, valamint a pajzsmirigy aktiválását fokozza a Lugol oldat alkalmazása is.

MÉREGTELENÍTÉS

Amikor sikerül elérni, hogy az immunrendszer ismét teljes energiával működésbe lépjen, akkor a továbbiakban már ő maga gondoskodik arról, hogy a daganatszövetek elpusztuljanak és az érintett szervben felgyülemlett méreganyagok, a sejtekből felszabadulva, a véráramlatba jussanak. Innen aztán a kiválasztó szervek, – amelyeknek működését szintén serkenteniünk kell – ezeket a káros anyagokat, toxinokat folyamatosan takarítják ki a szervezetből. Ez egy igen erős méregtelenítési folyamat, különösen nagy mennyiségű méreganyag kiválasztásával, amely elsősorban a máj feladata, és segítség nélkül akár máj intoxikáció következhet be.

Gerson doktor máj tehermentesítése céljából kidolgozta a kávébeöntés elméletét és technikáját, melyet a terápia kezdeti intenzív szakaszában naponta öt alkalommal, négy óránként kell elvégezni, valamint kétnaponta egy-egy szintén általa megalkotott ricinusolaj-kúra beiktatását javasolja. A kávébeöntés lényege azon alapszik, hogy a benne található koffein (és az azóta felismert anyagok, mint a kafestol és kazestol) a végbél vénáin keresztül a portális rendszeren át egyenesen a májhoz jut, hatására megnövekszik az epetermelés és epeáramlás, ami a toxinok kiürülését segíti. A méreganyagok a májból az epével együtt a patkóbélbe, onnan pedig a felfokozott perisztaltika következtében rövid időn belül a széklettel a szabadba ürülnek. Pozitív hatása azonnal tapasztalható.

NÉHÁNY SZÓ A GYÓGYREAKCIÓRÓL

A betegnek minden bizonnyal gyógyreakciókat, un. „flare up-okat” kell megélnie, amelyet egyrészt örömmel üdvözlünk, mert az immunrendszer „ébredésének” jele, másrészt félünk is, mert igen kellemetlen tünetekkel járhat. Általában gyengeséggel, étvágytalansággal, megfázásos tünetekkel jár, de hányás, hasmenés, fejfájás, stb. is kísérheti, ám a mára már kipróbált és jól bevált módszerek alkalmazásával viszonylag könnyen átvészeltető és végül a tünet együttes lecsengése után a beteg kifejezetten jól érzi magát. Ilyenkor többszörösen hasznos a kávébeöntés, hiszen a méregtelenítés mellett igen jó fájdalomcsillapító és nyugtató hatása van.

Összességként tehát: a Gerson-terápia egyidejűleg két irányból igyekszik a szervezetet, mint egységet helyreállítani: egyfelől a szervezet feltáplálását, másfelől pedig a felgyülemlett mérgek eltávolítását biztosítja, miközben helyreállítja a szervezet ion-ház-

tartását, fokozza a pajzsmirigy-működést, ezáltal az anyagcsere-folyamatokat, valamint segíti a máj energiaellátását. A terápia maga is egy EGÉSZ-ként működik, csupán egyes elemeit alkalmazni helytelen. Nem csak a kívánt hatás, azaz a gyógyulás maradhat el, de igen veszélyes is lehet.

A terápia időtartama, bár egyénenként változhat, alapjában mégiscsak hosszú, hiszen a krónikus, degeneratív betegségek is évek alatt alakulnak ki. Mivel elsődleges cél a máj regenerálása, érthető, hogy az ily módon keletkezett, egészséges májsejtek több, akár 20-25 generációjára is szükség lesz. Ez azt jelenti, hogy nagyjából másfél-két év az, míg a máj teljesen újjászületik, erős és kitűnően működőképes. Természetesen ez idő alatt a terápia intenzitása fokozatosan csökken, tehát egyre több életteret nyer az immár gyógyult páciens, akinek egyre könnyedebb, ám továbbra is fokozottan „Gerson-közel” életmód javasolt.

A fent említett legszigorúbb, két évig tartó módozattól kezdve a néhány hónapos/heves tisztító kúrán át az u. n. Gerson-életmódig mindenki megtalálja a saját egyénreszabott útját, melyet csakis szakember segítségével, folyamatos orvosi vizsgálatok mellett végez.

Gondoljunk bele, ha ez a gyógymód képes rákos daganatok felszívódását, lekapszulálását elérni, súlyos, gyógyíthatatlannak tartott idült állapotokat meggyógyítani, akkor nem magától érthetődő, hogy ennek töredéke, a mindennapi életbe beépített néhány fontos részlete, tehát egy igazán egészséges életmód képes az egészséges embert még erősebbé, energikusabbá tenni, illetve megvédeni a betegségektől? Tudhatnánk-e megelőzésre jobb, hatékonyabb módszert?

Ez a terápia nagyon sok időt és energiát, erős élniakarást igényel. Nagy, rettegett betegségek esetén. De ennek csupán kis hányadát kell befektetnünk megelőzés céljából, egy hosszú és egészséges életért. És bár csupán a testi szinten tapasztalt hatásokról beszélünk, nem kisebb értékű a pszichés hatása sem, mely szerint bizonyítottan jótékonyan hat a lelki méregtelenítésre is, hiszen az általános méregtelenítés az idegrendszert is tehermentesíti. Mai stresszes világunkban ez már önmagában is méltányolandó.

Végül Beata Bishop írónő – aki maga is ezzel a terápiával gyógyult, és akinek ezzel kapcsolatos ldeje a gyógyításnak c. könyve igen nagy segítség az útkereső ember számára – gondolatát idézve: A Gerson-terápia fő üzenete, hogy súlyos, különösen daganatos betegségek esetén, hasznosabb a szervezet öngyógyító erejét megerősíteni, mint drasztikus, toxikus kezelésekkel tovább gyengíteni.

KÖNYVISMERTETŐ

CHARLOTTE GERSON, BEATA BISHOP

GERSON TERÁPIA – A RÁK ÉS EGYÉB KRÓNIKUS BETEGSÉGEK GYÓGYÍTÁSA

A modern medicinának két ellentétes arculata van. Az egyik a legmagasabb fejlettségű ragyogó technológia segítségével nagyszerű eredményeket ér el az akut betegségek és sürgősségi esetek kezelésében. A másik, amely krónikus, degeneratív betegségekkel foglalkozik, elmarad mögötte: csak tüneti kezeléssel tudja enyhíteni a leggyakrabban előforduló súlyos betegségeket, mint amilyen a rák, a szívbetegség és a magas vérnyomás, a diabétesz, az ízületi gyulladások több fajtája és a kóros elhízás. Az általános feltevés szerint ezeket és a modern civilizáció egyéb betegségeit sem, elkerülni sem gyógyítani nem lehet.

Ez a könyv megcáfolja ezeket a feltevéseket. Hiánytalan útmutató a Dr. Max Gerson (1881–1959) által kifejlesztett gyógymód elméletéhez és gyakorlatához, és megmutatja, hogy világunk egyre súlyosabb egészségválságát elsősorban a tápérték nélküli, természetellenes, mérgező táplálkozás okozza. A probléma megoldására ebben a könyvben megtaláljuk azt a zseniális, minden részletében precíz programot, amely kiküszöböli a betegségek alapvető okait, és tartós gyógyuláshoz vezet. A Gerson program főleg sok ráktípus gyógyítása miatt lett híres, azonban számos más degeneratív betegséget is sikeresen gyógyít.

Manapság a rákkutatók a világ minden táján olyan eredményeket mutatnak fel, amelyek igazolják Dr. Gerson sokéves klinikai munkájának egyik-másik eredményét. Sajnos az ilyen részleges meglátások értéktelenek. A Gerson terápia, mint a gyógyítás bizonyítottan sikeres módja, magába foglalja a modern kutatás sok eredményét – és még jóval többet.

Másnap délelőtt az öreg automata Peugeot-mal Dobogókőre megyünk. A lányok röhögnek a kocsimon. Hiába mondom nekik, hogy én csak autómátát tudok vezetni, és hogy ez a kocsi egyedülálló volt a maga nemében, lehúzható teteje mind a mai napig megoldja a klímagondokat, ablakait is központilag lehet szabályozni és hogy a hazánkba akkreditált francia követ anyósáé volt, akinek idejekorán történő elhalálozása miatt ez az autósoda nyolc évig állt a követség udvarán, és ezért rozsdásodik itt-ott a karosszéria, a lányokat ez nem hatja meg.

– Szar, öreg kocsi, csak háromajtós, itt kuporgunk benne, vehetne már neked a férjed egy jobbat, elvégre nőgyógyász! – vágják bele a szemembe, mire én csak mosolygok, mert tudom, hogy ez a kétezres motor engem felrepít a hegyre, miközben a nagy monstrumok nem győznek pufogni és szénmonoxidot okádni.

De miért is megyünk Dobogókőre?

Babi azaz Kisbaba meséli, hogy gyógyulásának utolsó fázisában három hétig itt volt, és nemcsak a rák, meg a táj kultikus üzenete miatt.

Hanem itt gyógyult a Gerzson Egészségközpontban.

Mert a terápia igen szigorú, és a betegnek nagy könnyebbséget jelent, ha lehetőség nyílik számára igénybe venni egy jól kidolgozott, intézményes keretek között eltölthető terápiás szakaszt. Ez adatott meg itt Dobogókőn, ahol jelenleg is felkészült szakemberek segítik a betegeket a hosszú út kezdetén, minden információt megadva ahhoz, hogy a későbbiekben a terápiát biztonságosan folytathassák az otthonukban is. Felismerve, hogy test nem kezelhető a lélek nélkül, a táplálkozási- és méregtelenítési eljárások kiegészítéseként lelki terápia is kell. Különböző mentálhigiénés módszerekkel (pl. Rogers féle segítő beszélgetés, relaxációs, meditációs technikák, Simonton, önismereti csoportfoglalkozások stb.) segítik tehát a betegeket, megértetni velük betegségük jelentését, üzenetét. (Már ha egyáltalán meg lehet ezt értetni...) Ezen kívül speciális légzéstechnikával, jógával, akupunktúrával, homeopátiával egészítik ki a kezelést.

– Minden reggel itt tornáztunk, majd ki-ki egyedül keresett egy helyet a meditálásához – mondja Babi a Kilátónál, és nyomatékuul hatalmasat szippant az ózondús levegőből. Ili nem követi a példáját, mert kifárad az emelkedőn, az igaz, hogy végig beszél. Nyomja a lelkét fiának válása, aki már el is költözött otthonról, így Ilire hárul a lelkiismereti kérdés rendezése a menyé felé. Na és az anyagiaké is.

Felkeressük az Egészségközpontot, amelyet én azonnal beazonosítok, hogy ez egykoron a Holisztikus Szanatórium volt, többnyire fogyókúrázni akaró kövér hölgyekkel, amelynek szépséghibája az volt, hogy a kúrát vezető pszichológusnő maga is verte a százhusz kilót. A kilencvenes évek elején anno riportot készítettem itt vele, alig pár évvel a rendszerváltást követően, mert ritkaság számba ment még az ilyen egészségügyi vállalkozás. A János

kórházból kilépő egykori közalkalmazotti gárda saját kárán tapasztalta meg, hogy társadalombiztosítási háttér nélkül még nincs keletje az ilyesfajta kezdeményezésnek, egyszerűen azért, mert az embereknek nincs erre pénzük. Illetve megszokták, hogy mindez ingyen vagy összeköttetés alapján jár, így nem szívesen áldoznak ilyesmire. Az azóta eltelt húsz év némiképp megváltoztatta ezt a beállítódást, sőt az egykori szocreál minisztériumi üdülő is vett fel némi új arculatot.

Mikor az ismeretterjesztő szóróanyagokat szedjük fel a recepción, az épp arra jövő doktornő elmeséli, hogy olyan is volt már praxisukban, hogy valaki a gyógyulása időtartamára lefoglalta az egész épületet teljes személyzettel együtt, és egyedül volt az egész épületben, mert nem akarta megszítani betegségét a közvéleménnyel.

– Politikus volt! –, lebegteti meg előttünk titokzatosan a páciens kilétét, és mi hazafelé jövet azon barkóházunk, hogy ki is lehetett ez a szemérmes és feltehetően gazdag valaki.

– Na, én biztosan nem fogok így eljárni, ha netán jönnék – jegyzi meg Ili – és nemcsak azért, mert nem tudom megfizetni, hanem nekem kell a közösség!

Mire Babi hozzáteszi:

– Nekem is nagy segítség volt az az angol hölgy, akitől egyáltalán információt szereztem erről a házról, és aki befizetett magának is ismét arra a három hétre, amíg én itt voltam, hogy ha netán haza akarnék menni – mert cserbenhagyna a kitartásom – a személyes példamutatás hitelességeként mellettem legyen. Ez mindennél többet jelentett, és mind a mai napig nagyon hálás vagyok neki. Egy kongresszuson ismertem meg, amikor ő már ismét aktív volt, én pedig ezen a kongresszuson tudtam meg a diagnózisom, lévén mindkettő Budapesten, és összekötöttem a kellemetlent a hasznossal. Amitől aztán annak rendje és módja szerint tisztességesen kiakadtam. Ő lapátolt össze.

Este sokáig vagyunk ébren. Laci, a férjem éppen meg is jegyzi: – Nem sok ember marad Nyíregyházán, akit nem tárgyaltok ki.

Mi pedig megállapítjuk: az egyik legjobb női dolog egy kiadósat pletykálni. Kiváltképp már a mi korunkban. Ez terápiának sem rossz, mert ez alatt a betegség nem jön szóba.

2010. augusztus 25.

12:15

Hello Ili, nemigen jön be a Skype, még Magyarországon belül sem, tehát gond van a mobilinternetemmel (légkörprobléma.) Így kénytelen vagy te is e-mailezni velem. Laci elment Nyíregyre, én maradtam, mert több dolgom van. Kérlek, írd valamit a hogylétedről. Mikor lesz a következő kemód?

Velünk volt Szabadkán dr. I. Sz., aki Laci csoporttársa, és tüdőgyógyász főorvosnő Szolnokon. Még dolgozik, pedig Lacinál idősebb! És mivel hozzá tartozik az összes felülvizsgálati nyilvántartás is, tapasztalatból megerősíti, hogy kemo + műtét után 10–15 éves túlélési eseteik vannak, nagyon jó a prognózisa annak a nagysejtesnek, ami neked van. (Laci mondta pontosan, hogy milyen, én nem tudom, csak örültem a hivatkozásnak.

Más most nincs, jó lenne tudnom, hogy melyik kemódnál számíthatok rá, hogy betervezhessem.

Pusszantás és azért próbálok majd skype-olni.

16:11

A következőt kapom szerdán (szept. 1.), Kazi lesz nálam 3–4 napig. Azt követően három hét múlva és akkor Mary jön hozzám, tehát az az utáni három hét után gondoltam Rád. Most jól vagyok, olyannyira, hogy ablakot is pucoltam. Pszichológushoz járok, úgy érzem jót tesz.

17:23

Ancsur, Laci azt is mondta az orvosnőnek, hogy a tüdőrákom már nem az eredeti, hanem rezidív és a tüdő más részén van? Azonkívül nem kemo + műtét, hanem műtét és 2,5 év múlva kemo. Gondolom van közte különbség és ennek tudatában az esélyek szerintem már kevésbé biztatóak. Puszi.

17:39

Elírtam az e-mailben, mert Laci helyesen mondta, tehát műtét és majd 2,5 év múlva kemo, mert újra előjött a daganat. Azt tudom, hogy azon sokáig beszél-

tek, hogy miért van szemléletbeli különbség a kemo adásánál. Ugyanis Laci proponálta a magyar szemléletet: azaz elővigyázatként műtét után azonnal kemo. Tehát miért nem adtak neked rögtön a műtéted után egy etapot? De a csoporttársa bizonygatta, hogy a kemo annyira legyöngíti az immunrendszert, hogy van benne logika, hogy várjanak. A „rezidív”-et mondta, és azt is, hogy érti, miért kell kemo. A nagysejtesre mondták, hogy igen jó a túlélési esély. Ekkor beleszólt P. doktor, hogy a nagysejtesnél van egy olyan gyógyszer, ami kiválthatja a kemot: és mondta a gyógyszer nevét. A feleségének volt tüdőrákja, de a tüdő a feleségénél már áttétes volt, mert elsőnek a veserák jelentkezett. Megkérdeztem azt a gyógyszert? Svájcból hozatta be, és iszonyú drága (780 000 Ft egy adag!).

17:59

A rezidív nem a szorodást jelenti, hanem hogy visszajött a rák. Mellesleg ez a második rákom szorodásos. Miután nálam is nagysejtes rákról van szó, a kemót nálam is egy nagyon drága gyógyszerrel próbálták kiváltani (havi adag majd' 1 millió Ft, amit a biztosítóm fizetett), sajnos csak 2 hónapig hatott. Ezt a svájci gyógyszert ne kérdezd meg, hosszú távon nem tudom meddig tudnám finanszírozni. Még miről beszéltek Laciék?

18:01

P. feleségével, L.-l-el vontak párhuzamot. Tudod L. a motorja volt ennek az orvosi csapatnak, ő találta ki a „csóresz-kasszát” is, azaz minden évben fejenként adjunk be talán egy tízest, hogy amikor nyugdíjban leszünk, legyen pénzünk. Ő már akkor is OTP vezető volt, bár még nem a góré. És jó kamatra lekötötte. Ezt a pénzt költötte el a csoport tavaly Horvátországban: feléltük, lévén, hogy már nincs L., aki kezelje meg beszedje a pénzt. L. is nagyon dohányzott: szinte zsinórdohányos volt. Laci ugyan úgy, mint nálad, neki is állandóan szövegelt, mire tudom, hogy egyszer L. berágott és beszólt Lacinak: „No akkor majd jössz a síromhoz Lacikám.”

A tüdőműtétjénél – az első a veseműtét volt– ezt mindig emlegette (voltunk meglátogatni). De L. SZŐKE VOLT ÉS KÉKSZEMŰ!!!! Ez fontos az immunrendszerénél, mert az adenovírusok a szőke, fehérbőrű embereket szeretik, mert azok kevésbé ellenálló! És L. mindössze 47 éves volt, jóval fiatalabb nálunk, ami a sejteknél jelent különbséget, mert minél idősebb egy ember a ráksejteknek an-

nál nehezebb megrágniuk a sejteket. De L.-nél más baj is volt, és erre mindjárt kitérek, mert az én meggyőződésem szerint – tudod, erről írtam is – ez fontos!

18:30

Időközben kiszámoltam: hogy akkor kb. október 10–15 között megyek én hozzád. Neked nem fontos írni – tudom, hogy nem szeretsz – én igen, inkább, mint hogy kínlódjam a skype-al. Tulajdonképpen már rég el kellett volna vinni a gépemet, meg is beszéltük, de húzom az időt, mert e nélkül képtelen vagyok meglenni. Sokat használom, végül is ez a munkaeszközöm. No de nem erről akarok írni, hanem L. kapcsán rólad és az immunrendszer alapját képező pszichéről. Szóval én csak látszólag vagyok hebrencs – ez egy személyiségjegy nálam – de hidd el, hogy nagyon sokan elismernek: és igen gyakran azok, akik személyesen nem ismernek.

Egyszer azt mondta nekem egy nő, hogy „én a személyiséggel magam ellen teszek”, mert üti a kettő egymást. Hát lehet, de mit tegyek, ez már így van és marad. Ez nálam valamilyen identitás-zavar, de meglehet, hogy színésznoé édesanyám génjei. Egyébként ha nagyképű akarnék lenni idézhetnék egy francia aforizmat: „A komoly embernek kevés az ötlete. Az ötletes ember sohasem komoly.” És hát valljuk be, sosem voltam hiányában az ötleteknek...

Szóval: a képzeletterápia, önszuggeszció, a „Minden nap, minden tekintetben jobban vagyok” varázsszóról szeretnék neked írni. Meg arról, hogy meggyőződésem: a sejtek akkor bolondulnak meg – kezdenek őrülmód szaporodni, amikor a jelzőrendszer, a lámpád, azaz az immunrendszered valamiért elromlik. Ennek oka nagyon gyakran valamilyen érzelmi faktorra vezethető vissza. És a valamennyiünkben meglévő sejtszaporodásra történő hajlam – egyfajta tiltakozásként – nekilendül. Sorra gyűjtöm az eseteket, és ebben már Laci is velem ért egyet.

Íme néhány eset: L. Mi csak utólag – halála után tudtuk meg – hogy örök égése, bizonyításkényszsere, féltékenysége állandóan szítva volt. A dohányzás: igen hajlamot teremt. De kibukott a szerető: aki már évek óta megvan, és most, a gyászév letelte után bevallotta, hogy 20 éve (!) a szerető, mert azóta az asszisztensnője a férjének! És L. is tudta, de a férj állandóan háritott. Képzeld el egy ilyen feszültségben élni! Gita: Laci unokatestvére. Együtt élt itt az édesany-

jával, elválaszthatatlan szimbiózisban, szinte már kóros ragaszkodással, hiszen a házassága is csak két hétig tartott, és visszaköltözött az anyjához. Zsinórdohányos volt és alkoholizált. Hirtelen meghalt az édesanyja, két hétre rá a bagó közben köhögni kezdett, kijött a tüdőrák, és két hónap alatt elvitte. Megkockázatom: ha nem hal meg az anyja, máig is élne. Ez tuti! Balázs rádiós, tudod a tv-ből, felesége élete utolsó percéig dohányzott. Hogy kezdődött? Elvált a fia, akiért már-már betegesen rajongott, mert a feleség bepasizott. Nem tudta túltenni magát ezen, no meg Balázs, a férj, sem volt valami mintaférj. Ráadásul a rádióból is elküldték, tehát a nagyon szeretett riporter munkája is megszűnt. Szabad teret kapott a kór, amely alig egy év alatt legyőzte. És most jössz Te! A „szemét Tobí!”, s a hogyan tovább Bécsben? Egyedül külhonban.

Wolfgang betegsége: a stroke! Újra egyedül + Őt gondozni! 54 évesen megtanulni vezetni! Kázmér fiad állásnélkülisége, majd Kázmér válása. A kérdés: mi lesz az unokával, Csengével? Volt menyed gondja: „Nóra egyedül, mi lesz Csenge nevelésével.” Nagy nehezen, az itt, Budapesten összehozott lakásodtól megválni: átadni neki, miközben egy hónapig sem élvezted első, saját ízlésed szerinti lakásod kényelmét! Újra pénznélküliség: ezúttal fiadnál, tevőleges szerepvállalás. Stb. stb.

Semmi örömröng. Semmi pozitív tartalom. Ez még egy hadseregnek is sok lenne, nem egy 50 kilós menopauzás nőnek, akit már az ösztrogénok sem védenek! Mi ebből a konklúzió? Pozitív hozzáállás, bármi áron is. És állandóan szajkózni: *igenis leküzdöm. Leszarok mindent, mert semmi és senki nem számít, csak ÉN!!!* És hidd el: fog sikerülni!!! Úgy kell hozzáállnod, mint hétfőn: én mondtam Neked, hogy a chemo-hatásnál tiltva van a rántott karfiol és Te mondtad, hogy leszarod! Hát itt a kulcs. Túl leszel ezen, megkapod a hat kemót, és 0-ról építkezünk. Mint ez a Vajna filmrendező, aki a minap nyilatkozott a TV-ben. Igen a rákosok nem akarnak erről nyíltan beszélni, pedig meg kell szólalni, hogy igenis: TÚLÉLTEM, ÉLEK!!! Ez ÍGY LESZ. És azt hiszem, hogy oda kell költöznöd, ahol jobban biztosítva van a TÁRSAS program, mert a magány bezár önmagadba!!!! Érted már kispofám??!! Nagyon szeretlek. A példaképem vagy! Az, hogy MINDIG, MINDENKOR, MINDEN PILLANATBAN MINDENKINEK UGYANAZ VAGY! EZÉRT VOLTÁL, – és vagy – KURVA JÓ MUNKAERŐ. Ezért tudtál 50 évesen anyanyelvi szinten megtanulni egy nyelvet, mert nem ismersz akadályt! Nincs még egy ilyen ember! Ilyen csak egy, az Édes Ili van!!! Na, befagy

a fenekem, mert már rám esteledett. Egész nap itt dolgozom a gépen, és alig tudok felállni. Azt hiszem, valóban meg kell műteni, legalább az egyik lábamat. De most előbb te jössz kispofám. Na pusszantás.

20:57

Sok mindenben igazad van. A csalódás, stressz, érzelem, depresszió nagyon sok energiát elvesz, gyengíti az immunrendszeremet. (A sok negatív történések listájából két dolgot nem említettel: kurva keményen kellett mindig is dolgoznom, de itt kétszer annyit, mint egy osztráknak, hogy egyáltalán elfogadjanak, különben eltaposnak. A jogsimat 54 évesen kellett egy nagyvárosban, stresszes munka mellett, egy félig béna férjet ápolva, minden hivatalos ügyintézetet a nyakadba zúdítva megcsinálnom, úgy, hogy az autó technikai dolgait meg magyarul sem értem, és mindezt németül prezentálni. Írtó kemény volt.) „Minden nap minden szempontból egyre jobban és jobban érzem magam” az Agykontrollban olvastam és ismételve is. Lehet, hogy nálam nem jön be.

Amiről viszont nem írsz, a táplálkozás fontosságáról. Egyre inkább meggyőződésemm, hogy nagyon fontos szerepe van a gyógyulásodban, illetve megbetegedésedben. Egészségtelenül ugyan nem étkezem, de lehetne rajta sokat javítani. (Beata Bishop)

Egyetértek a társas program észrevételeddel, mert már észlelem magamon, hogy a magány szép lassan bezár, kevésbé keresem az emberek társaságát (bár lehet hogy ehhez a tüdőrákom is hozzájárul, mert nem érzem magam felszabadultnak) és a problémáimról sem nagyon beszélek, inkább rágódom rajta. Ez természetesen újabb koporsószeg. Talán a pszichológus segít?

Na pusszi, ez a sok írás egy időre elég, de Te írsz.

21:51

A stresszről, pszichéről még annyit: Sajnos a csatáimat mindig egyedül kellett megvívnom, a férjeim nem igazán voltak segítő partnereim (mindegy, hogy miért). A Kázmérről való gondoskodás mindig is egyedül az én problémám volt, Paál Imi ebben sosem volt partner, sőt... Tevőleges támogatást szinte alig kaptam, mindig egyedül voltam a problémáimmal.

Valaki mondta, hogy valószínűleg nem jól kezelem a stresszes helyzeteket. A válaszom csak az, hogy szeretném megismerni azt az ember, akinek eny-

nyi negatív esemény jutott ki az életből és harmadszor szembesül azzal, hogy tüdőrákos (tudniillik miután a gyógyszer 2 hónap után nem hatott, harmadszor kaptam a diagnózist, hogy a rák újra aktív), ennek ellenére lazán tudja kezelni a dolgokat és a lelki, érzelmi világa semmifele károsodást nem szenved. Megnézném magamnak azt az embert. Nagyon sokan már felúton feladták volna, vagy már belerokkantak volna.

Örülök, hogy néhány dolgot kibeszéltem magamból, bár még nagyon sok kibeszélni való dolog maradt bennem. A pszichológus szerint az sokat segít, ha az ember a problémáit, gondjait megbeszéli és békében lezárja, mert ha ezt nem teszi, a probléma előbb-utóbb újra felszínre kerül.

Megyek aludni.

Pusza.

2010. augusztus 26.

9:49

Olyan szar a gép, hogy már nem is tudok beírni, mert kiesik valami, ezért csatolt doksiban küldöm. Talán kapok egy gépet átmenetileg, most megyek azt intézni. Majd utána jelentkezem, addig olvasd a csatolt doksit.

Új levelet kezdek, hogy ne kelljen annyit görgetni. Neked csak annyit kell írnod, amennyit akarsz. Bár a pszichológiában arany szabály, hogy ha valaki a beszélgetésben nem domináns, akkor írásban vetítse ki magából azokat a problémákat, amik belülről rágják. Ugyanis az elfojtott indulat, mint egy atombomba. illetve mint a legerősebb sav marja belülről a testedet. Ezért van az, hogy például az életvezetési tanácsadásnál – mikor valaki elcsúszik időben, térben, a fontosat nem tudja megkülönböztetni a lényegtelentől, vagy akár mániás – a leghatásosabb terápia: minden reggel íratni vele egy vázlatot aznapra, este pedig önleltároztatni: mit csinált meg és mit nem a reggeliből, és ezt szóról szóra megbeszélni. De ha visszatekintek a pszichológia előtti időkre, akár a naplórás-megosztani valakivel belső ügyeimet – is ezt szolgálta. A KIVÉTÍTÉS! Mert már pusztán az a tény is, hogy az ember megfogalmazza magának mondandóját, azaz RENDET RAK MAGÁBAN: feszültséget old! Igen, a stb. stb. azt jelentette, hogy korántsem összegeztem azt a terhet, ami rád zúdult egész életedben. Már kezdve a születésedtől is, mikor anya nélkül nőttél fel. Nélkülözted a simogató-

sokat, az intimitásokat, és ezért Te sem tudtad kifejezni érzelmeidet. Egyszerűen nem volt modell, amit a viselkedéskor leutánoz minden ember, ezt nevezi a pszichológia imprintingnek. Ami azután identitás-problémákat is eredményezhetett, amit viszont én nem láttam rajtad, pont azért, mert nem nyílsz meg. Befogadó típus lettél, a szó szoros értelmében: azaz hallgatod a másikat, miközben bezáródsz. Tulajdonképpen ez egyben a varázsod is, mert egy kemény, határozott nő benyomását kelted, miközben csak te tudod igazán, hogy mindezt milyen áron teszed. Igen, sosem volt melletted igazi férfi. Talán Imi az lett volna, ha nem diákszereltem. Ezek az első szerelmek csak emlékeknek jók, a fiatalságot szimbolizálni. De amíg az ember éretlen, végig kell járnia a stációkat. Neked ebből az emlékképből született gyümölcs aztán végigkísérte magányos életed. A többi férfi mind csak kompromisszumokkal volt elfogadható, nem is tudom, hogy egyáltalán kitennének-e együtt akár egy fél egészet! Szerintem nem. És jön a külföld! Marhára igazad van! Tíz ló sem bírná el azt, amit te! De bizonyítottál!

Amit azt hiszem, senki sem tudna teljesíteni! Igen: jogosítványt szerezni, közlekedni, élni és megélni egy olyan nyelven, ami nem az anyanyelved. És ápolni a másikat, azaz: segíteni NEKED, miközben TE szorulnál támogatásra!

Igazságtalan a sors! Mert miközben magyar viszonylatban stabil anyagi körülmények közé kerültél, iszonyú árat kellett ezért neked fizetned! Mert mint minden az életedben, ez is kétélű: ugyanis ez a stabilitás újabb követelményeket rótt rád, mert te lettél a gazdag külföldi itthon, akitől mindenki elvár mindent és inkább KÉR, mint AD!

Most már felesleges azon tökölni, hogy mi lett volna, ha! Ez van, és erről az alapokról kell építkezni! Úgy, ahogy mondod: ÉLETMÓD, azaz TÁPLÁLKOZÁS-MÓDDAL, úgy, ahogy Beata Bisoph tette. Odahagyta jól menő újságírói pályáját, és alulról kezdve építkezett. Úgy, hogy saját magát helyezte fókuszba! Ezt kell neked is tenned. A következőkben az erre irányuló lépéseket kell megtervezni. Ez irányban beszéljünk. De előbb meg kellene nézni, hogy van-e benned még ki nem mondott gondolat, ami rág. Ha nem publikus, akkor csak magadnak. De ki kell vetíteni. Majd később folytatom, mert jöttek...

16:44

Ancsur, a B17-ről (kapszula, injekciókúra) mit tudtok? Mit hallottatok? Az interneten sok jót olvastam róla, viszont ami szkeptikussá tesz, az az, hogy „ha

a fórumban pozitív véleményt írsz a gyógyszerről, akkor 20% kedvezményt kapsz”. Ilyenkor már ezeknek a pozitív véleményeknek nem igazán hiszek.

A rántott karfiol gátolja a kemo hatását? Maga a karfiol is vagy csak a rántott? A rántott padlizsán?

17:13

Amikor a kemohatással kapcsolatban szörföltem az interneten, akkor olvastam, hogy Magyarországon nem akarták beadni a B17-et. Ez – amint itt írták – egy Portugáliából érkező ún. Gerson diéta függvénye, és ezt ellenezte a hazai szakma. Most megpróbálom megkeresni azokat az oldalakat, ahol egyértelműen összegezve van, hogy a kemo alatt mit lehet enni és mit nem. Azután elküldöm neked a linket. Ok?

ÍRISZ

A KEMOTERÁPIA MELLÉKHATÁSA

Szervezetünkben a csontvelősejtek, az emésztőtraktus (szájüreg, nyelőcső, gyomor, bél) nyálkahártyájának sejtei, valamint az ivarszervek (petefészek, ill. here), továbbá a szőrtüszők és hajhagymák sejtei azok, amelyek folyamatosan, gyorsan szaporodnak. A kemoterápiás kezelések során tehát az egészséges sejtek közül főként ezek károsodnak. A leginkább károsított sejtek helyének megfelelően a leggyakoribb mellékhatások a következők: hányinger, hányás, szájszárazság, az ízérzés zavara, étvágytalanság, hasmenés, gyengeség, hajhullás. További gyakori mellékhatások a vérzékenységre, fertőzésekre való fokozott hajlam, és a gyengeséget okozó vérszegénység. Ezek hátterében a kemoterápiás szereknek a csontvelőre, a vérképző sejtekre kifejtett károsító hatása áll.

A mellékhatások fellépése tekintetében egyénenként igen nagy különbségek mutatkoznak. Egyeseknél nem is alakulnak ki jelentősebb mellékhatások, vagy azok jellege egyébként az alkalmazott kemoterápiás szer természete szerint is igen eltérő lehet. Korántsem feltétlenül következik be minden egyes gyógyszertől minden egyes káros mellékhatás. A mellékhatások kialakulásáig és elmúlásáig eltelő idő is egyénenként igen különböző lehet. A mellékhatások túlnyomó többsége a kezelések befejezése után rövide-

sen, a kúrák közötti pár hetes szünet alatt gyakorlatilag teljesen megszűnik. Újabb kezelési ciklus alkalmával azonban újból jelentkezhetnek.

A KEMOTERÁPIA MELLÉKHATÁSAINAK KEZELÉSE ÉS ENYHÍTÉSE

A kemoterápiás kezelés kellemetlen és káros mellékhatásainak többsége nagymértékben csökkenthető, számos – a beteg által is könnyen megvalósítható – egyszerű megoldással. Az utóbbi 1-2 évtizedben nagy előrehaladás történt a mellékhatások gyógyszeres megelőzése és kezelése terén is. A gyógyszeres megelőzés és kezelés lehetőségeiről a beteg elsősorban orvosától kaphat megfelelő felvilágosítást és tanácsokat. Ezért a továbbiakban inkább a mellékhatások enyhítését szolgáló egyszerű szokások, eljárások rövid összefoglalására szorítkozunk.

A hányinger és hányás megelőzésére és leküzdésére többféle hányáscsillapító gyógyszer áll rendelkezésre. A gyógyszereken kívül azonban számos olyan módszer van, amelyekkel a hányinger, hányás csökkenthető. Így mindenekelőtt ajánlatos, hogy a beteg egyszerre keveset egyék. Ezáltal a gyomor feszülése csökkenthető. Ugyanakkor azonban a szokásosnál többszöri táplálkozás és könnyű, de magas tápértékű ételek fogyasztása kívánatos. Kerülendő a zsíros, a nehezen emészthető és az erősen fűszerezett, vagy a túl forró ételek fogyasztása is. Ajánlatos az ételek fokozott megrágása és egyáltalán, a nyugodt, lassú táplálékfogyasztás, valamint az étkezések befejezése után mintegy félórás ágynyugalom. Ha hányinger mégis fellépne, az nyugodt, mély belégzésekkel többnyire leküzdhető. Hasmenés kialakulása esetén mindenképpen diétát kell tartani.

Különösen kerülendők az olyan ételek, melyek önmagukban is görcsöt okozhatnak (erősen fűszerezett ételek, káposzta, karfiol, kávé, dió és jelentősebb mennyiségű édes-ség fogyasztása). Ugyanakkor ajánlatos a bőséges folyadékfogyasztás a hasmenéssel járó nagy mennyiségű folyadékvesztés pótlására. 24 óránál tovább fennálló hasmenés esetén gyógyszeres kezelésre is szükség van és az orvos tanácsát kell kikérni és követni. A hasmenés megszűnte után is napokig rostban szegény, könnyen emészthető ételek (rizs, burgonyapüré, kétszersült, keksz, banán, alma) fogyasztása ajánlatos. Közülük a banán, burgonyapüré fogyasztása a hasmenéssel járó jelentős káliumvesztés pótlása szempontjából is hasznos. Tej, tejtermékek fogyasztása viszont hasmenések esetén ronthat az általános állapoton.

Némely rákellenes szer mellékhatásként nem hasmenést, hanem éppen ellenkezőleg, székrekedést okoz, ezért is fontos a várható mellékhatások felől előre tájéko-

zódni. A székrekedés elkerülése érdekében magas rosttartalmú ételek (barna kenyér, bab, zöldségfélék, gyümölcsök, bőséges folyadék, langyos és meleg italok stb.) fogyasztása kívánatos. Ha a beteg általános állapota megengedi, hasznos továbbá a szokásosnál több testmozgás is. Nagyfokú, tartósabb székrekedés esetén az orvos által ajánlott hashajtót alkalmazzunk.

A néhány daganatgátló szer mellékhatásaként jelentkező szájkiszáradással, íz-érzés-változással vagy az esetleg fellépő nyelési nehézséggel szemben is többféleképpen védekezhetünk. Segít a gyakori szájöblítés, pl. kamillateával, hipermangános oldattal. Ezek egyúttal a szájhigiénia fenntartásában is hasznosak, a gyakori fogmosás mellett. Kerülendők a sós, füstölt és száraz ételek, melyek az érzékeny szájnyalkahártyát sérthetik. Helyettük puha, pépes, vagy folyékony, könnyen nyelhető és emészthető ételek (puding, turmixitalok, bébiételek, fagylalt) fogyasztása javasolt. A szájhigiénia fenntartására fokozott gondot kell fordítani. A fogmosást azonban az ínyt kevésbé sértő, puha fogkefével és a szokásosnál gyakrabban célszerű végezni. Az említetteken kívül langyos vízben feloldott szódabikarbónával történő gyakori szájöblítés is enyhítheti a panaszokat. A kereskedelmi forgalomban lévő szájvizetek azonban elsősorban a magas mentoltartalmuk miatt a gyulladt szájnyalkahártyán erős, csípő érzést válthatnak ki és a szájnyalkahártya gyulladását tovább fokozhatják.

Hajhullást nem minden kemoterápiás kezelés okoz, s amelyik ki is válthat ilyen mellékhatást, az sem mindenkinél idézi elő. A hajhullás a kemoterápia következtében 10–16 nap múlva alakul ki és a haj elveszése csak átmeneti jellegű. A kezelések abbahagyása után a haj az esetek csaknem 100%-ában újra kinő és a hajszálak az eredetinel rendszerint vastagabbak és göndörébbek lesznek. Olykor azonban az új haj színe az eredetitől eltérő lehet, esetenként szürke lesz.

A kezelés maradandó kopaszsághoz vagy a haj megritkulásához csak kivételes esetben vezet. A hajhullás mellett más testszövet átmeneti elvesztése is bekövetkezhet. A kezelések elkezdése után kerülni kell a hajzat erős fésülését, kefélését, hajszárító, hajgöndörítő készülék használatát. Ugyanakkor tanácsos 3–5 naponkénti hajmosás, magas proteintartalmú és kevésbé szárító hatású, gyengébb sampon használatával. Fokozottan kell óvni a fejet nyáron az erős napsütéstől, télen pedig a hideghatástól. Nálunk a rászoruló betegnek a paróka receptre írható fel, és a rákellenes szervezetek, a Rák-betegek Országos Szövetsége és a Magyar Rákellenes Liga pedig segítséget nyújtanak annak kedvezményes beszerzésében, s esetenként ingyenesen is hozzá tudják juttatni a beteget.

A kemoterápia következményeként bőrvizketés is felléphet. Sugárkezelés esetén a bőrvizketés rendszerint csak a besugárzott területre korlátozódik. Kemoterápiás kezelés esetén viszont a testfelület nagy részét érintheti. Bizonyos behatások: hő, ruházat okozta nyomás, dörzsölés fokozó ingerként hatnak. A bőrvizketés többféle módon enyhíthető. Fontos, hogy öngyógyulással minél inkább kerüljük a bőr vakarását, mert az egy öngerjesztő, egyre fokozódó folyamatot indít el, amellet a vakarás okozta bőrsérülések a fertőzéseknek is kaput nyitnak. Célszerű laza, könnyű, vászon, de minden esetre dörzsölést nem okozó ruházat használata, továbbá a bőr erős napsütéstől, szélől, hőmérsékletingadozástól való védelme. Ajánlatos továbbá a bőséges folyadékfogyasztás. A bőrt vizes és nem olajos alapú krémekkel célszerű kezelni. Hasznos langyos vagy hidegvizes zuhanyozás, illetve fürdő. A fürdővízhez adott szódabikarbóna ugyancsak megnyugtatóan hat a bőrre. Az orvos természetesen vizketéscsökkentő gyógyszereket is felír a beteg kérésére. Egyes kemoterápiás szerek hatására fokozott napfényérzékenység alakul ki. Erre az orvos rendszerint előre felhívja a beteg figyelmét és a bőrnek napfénytől való óvására inti. A kezelés abbahagyása után pár héttel a fokozott fényérzékenység rendszerint megszűnik.

FERTŐZÉSEK

A kemoterápiás kezelésben részesülő betegeknél könnyebben és gyakrabban lépnek fel fertőzések, különösen azon időszakokban, mikor a kemoterápiás szer vérképzésre kifejtett károsító hatása miatt a fehérvérsejtszám nagymértékben lecsökken. Nem ok nélkül végeznek a kemoterápiás kezelésben részesülő betegnél rendszeres és gyakori vérképvizsgálatot. Minél alacsonyabbá válik a fehérvérsejtszám, annál nagyobb fertőzés kialakulásának veszélye és ez a beteg részéről is fokozott óvatosságot és céltudatos védekezést kíván a fertőzés lehetőségeivel szemben.

Fontos tudni, hogy amikor a fehérvérsejtszám igen alacsony, gyakran a fertőzés fellépése sem a megszokott riasztó tünetekkel (magas láz, hidegrázás stb.) jelentkezik, hanem sokszor csak jóval enyhébb tünetekben nyilvánul meg, ezért célszerű az orvost ezekről az enyhébb tünetekről is haladéktalanul tájékoztatni.

A betegnek otthonában is mindent el kell követnie, hogy a fertőződés kockázatát a lehető legminimálisabbra csökkentse. Tartsa távol magától a hűléses, influenzás hozzátartozókat, látogatókat, de még kedvenc háziállatait (kutyát, macskát, madarat) is. Különösen tartózkodjék az állatok almának vagy a madár ketrecének, de még az állott vizet tartalmazó virágvázáknak a tisztításától is, mert azok bakteriális és/vagy gom-

bás fertőzések forrásául szolgálhatnak. Ilyenkor még a mosatlan, hámozatlan gyümölcs, zöldség, a nyers tej- és tejtermékek, a felvágottak, de esetenként még a szobanövények is veszélyes fertőzőforrást jelentenek az alacsony fehérvérsejtszám miatt a fertőzések iránt rendkívül fogékony betegre nézve.

Az átlagosnál is fontosabb a gondos kézmosás, minden étkezés előtt és WC-használat után. Székelés után célszerű a végbéltájék, s nőknél a külső nemi szervek langyos, szappanos vízzel történő lemosása is. Kerülni kell, hogy bármilyen módon nyálkahártyasérüléseket (kemény műanyag fogkefe) vagy bőrsérüléseket (körömvágás, borotválkozás) idézzünk elő. Férfiaknál célszerű ezért villanyborotva használatára áttérni, ha korábban nem ilyet használtak. Igen fontos, hogy a betegek kezelőorvosukat bármilyen fertőzésre utaló tünet fellépéséről (láz, torokfájás, köhögés, hidegrázás, izzadás, fájdalmas, vagy gyakori vizezés, bármilyen seb, árpa, gennyes pattanás, kelés, furunkulus észlelése esetén) mielőbb tájékoztassák, hogy a megfelelő intézkedéseket megtehesse.

A kemoterápiás kezelésben részesülő betegeknél fokozott vérzékenység is kialakulhat, mert a véralvadásban kulcsszerepet játszó vérlemezkék száma lecsökken. Ilyenkor az erőlködéssel járó és minden más olyan tevékenység kerülendő, amely sérüléshez és így vérzéshez vezethet. Borotválkozáshoz csak villanyborotva-készülék használata ajánlatos. A szájüreg, a gyomor-béltraktus, a légutak és húgyutak nyálkahártyája különösen hajlamos vérzésre. Ezért puha, pépes, folyékony ételek fogyasztása ajánlatos, a fűszeres és száraz, a nyálkahártyát irritáló ételek kerülendők.

Kerülendő az alkohol fogyasztása is, mivel az alkohol rontja a vérlemezkék működését. Nagyon fontos fehérjedús ételek és a nyálkahártyák védelmét szolgáló, bőséges folyadék fogyasztása. A légúti nyálkahártyák védelmét szolgálja a szobalevegő páratartalmának növelése. Aspirin szedése tilos, mert fokozza a vérzékenységet. A kemoterápiás kezelés csontvelőműködést károsító, vérképzést gátló hatása következtében vérszegénység is kialakulhat. A vörösvértestszám-csökkenés a vér oxigénszállító kapacitásának csökkenését eredményezi, ami fáradtság- és gyengeségérzéssel, sápadt bőrszínnel jár.

A betegnek többet kell pihennie, különösen a kezelések előtt és azt követően. A szokásosnál lényegesen bőségesebb folyadékfogyasztás ajánlatos.

A NEMI ÉLETET, A MEGTERMÉKENYÍTŐ-, ILLETVE FOGAMZÁSKÉPESSÉGET ÉRINTŐ MELLÉKHATÁSOK

A kemoterápiás szerek hatása a nemi szerveket és azok funkcióit is károsíthatja, a gyógyszer típusától, a beteg korától, általános egészségi állapotától függően és egyénenként is

változó mértékben. A kemoterápiás szerek férfiaknál csökkenthetik a herében termelődő spermiumok mennyiségét, mozgékonyágát és azok különböző rendellenességeit is előidézhetik. Mindez a nemzőképesség átmeneti vagy végleges elvesztésével járhat anélkül, hogy az illető szexuális aktivitását, közösülésre való képességét jelentősebb mértékben befolyásolná. A kezelés előtt ezért gondos mérlegelést és megfontolást igénylő problémák merülnek fel. Ha az illető még gyermeket akar, férfi esetében fennáll a lehetősége annak, hogy még a kezelés megkezdése előtt spermát, ondót gyűjtsenek, spermabankban történő elhelyezésre, későbbi, mesterséges megtermékenyítésre való felhasználás céljából. Tudatában kell lenni annak, hogy a gyógyszerek a spermiumokban olyan károsodásokat idézhetnek elő, hogy az ilyen spermiummal történő megtermékenyülés a magzatnál súlyos fejlődési rendellenességek kialakulásával járhat. Éppen ezért fontos, hogy a kezelés tartama alatt és azt követően legalább két éven át a beteg gumióvszer használatával, szexuális partnere pedig fogamzásgátlókkal vagy más módon védekezzék a teherbeesés ellen.

Két év kezelésmentes periódus után vállalkozhatnak gyermek nemzésére, de ajánlatos előtte a genetikai tanácsadás szolgáltatait igénybe venni. Női beteg esetében a kemoterápiás kezelés károsíthatja a petefészkeket, csökkentheti azok hormontermelését. A menstruációs ciklusok rendszertelenné válhatnak vagy a menstruáció teljesen el is maradhat. Teherbeesés ugyan lehetséges a kemoterápiás kezelés tartama alatt, ez azonban semmi esetre sem kívánatos, sőt egy ideig azután sem. Legalább két kezelésmentes év elteltéig ajánlott várakozni, mivel a rákellenes gyógyszerek veleszületett fejlődési rendellenességeket okozhatnak. Nőknél hüvelyszárazság és a külső nemi szerveket érintő viszketés, égető érzés alakulhat ki, amely amellett, hogy a nemi vágyat csökkenti, a közösülést kellemetlenné, fájdalmassá teszi. Emellett nagymértékben fokozza a hüvely fertőzésekre való hajlamát. A hüvelyfertőzés kialakulásának kockázata megfelelő higiénia mellett és az orvos által e célra felírt hüvelykenőcsök, kúpok alkalmazásával csökkenthető.

Forrás: www.daganatok.hu

17:48

Mindent elolvastam róla (B17 címszó alatt), csak a privát vélemény érdekelt volna. Mi van a karfiollal, padlizsánnal?

18:15

Hát az alábbi nem olvastad? Ott össze van foglalva.

„A gyógyszereken kívül azonban számos olyan módszer van, amelyekkel a hányinger, hányás csökkenthető. Így mindenekelőtt ajánlatos, hogy a beteg egyszerre keveset egyék. Ezáltal a gyomor feszülése csökkenthető. Ugyanakkor azonban a szokásosnál többszöri táplálkozás és könnyű, de magas tápértékű ételek fogyasztása kívánatos. Kerülendő a zsíros, a nehezen emészthető és az erősen fűszerezett, vagy a túlforró ételek fogyasztása is. Ajánlatos az ételek fokozott megrágása és egyáltalán, a nyugodt, lassú táplálékfogyasztás, valamint az étkezések befejezése után mintegy félórás ágynyugalom. Ha hányinger mégis fellépne, az nyugodt, mély belégzésekkel többnyire leküzdhető. Hasmenés kialakulása esetén mindenképpen diétát kell tartani. Különösen kerülendők az olyan ételek, melyek önmagukban is görcsöt okozhatnak (erősen fűszerezett ételek, káposzta, karfiol, kávé, dió és jelentősebb mennyiségű édesség fogyasztása).

Ugyanakkor ajánlatos a bőséges folyadékfogyasztás a hasmenéssel járó nagy mennyiségű folyadékvesztés pótlására. 24 óránál tovább fennálló hasmenés esetén gyógyszeres kezelésre is szükség van és az orvos tanácsát kell kikérni és követni. A hasmenés megszűnte után is napokig rostban szegény, könnyen emészthető ételek (rizs, burgonyapüré, kétszersült, keksz, banán, alma) fogyasztása ajánlatos. Közülük a banán, burgonyapüré fogyasztása a hasmenéssel járó jelentős káliumvesztés pótlása szempontjából is hasznos. Tej, tejtermékek fogyasztása viszont hasmenések esetén ronthat az általános állapotot. Némely rákellenes szer mellékhatásként nem hasmenést, hanem éppen ellenkezőleg, székrekedést okoz, ezért is fontos a várható mellékhatások felől előre tájékozódni. A székrekedés elkerülése érdekében magas rosttartalmú ételek (barna kenyér, bab, zöldségfélék, gyümölcsök, bőséges folyadék, langyos és meleg italok stb.) fogyasztása kívánatos. Ha a beteg általános állapota megengedi, hasznos továbbá a szokásosnál több testmozgás is.

Nagyfokú, tartósabb székrekedés esetén az orvos által ajánlott hashajtót alkalmazzunk. A néhány daganat gátló szer mellékhatásként jelentkező szájkiszáradással, ízérzés-változással vagy az esetleg fellépő nyelési nehézséggel szemben is többféleképpen védekezhetünk. Segít a gyakori szájóblítás, pl. kamillateával, hipermangános oldattal. Ezek egyúttal a szájhygiénia fenntartásában is hasznosak, a gyakori fogmosás mellett. Kerülendők a sós, füstölt és száraz

ételek, melyek az érzékeny szájnyálkahártyát sérthetik. Helyettük puha, pépes, vagy folyékony, könnyen nyelhető és emészthető ételek (puding, turmixitalok, bébiételek, fagylalt) fogyasztása javasolt.

A szájhygiéna fenntartására fokozott gondot kell fordítani. A fogmosást azonban az ínyt kevésbé sértő, puha fogkefével és a szokásosnál gyakrabban célszerű végezni. Az említetteken kívül langyos vízben feloldott szódaikarbónával történő gyakori szájöblítés is enyhítheti a panaszokat. A kereskedelmi forgalomban lévő szájvizek azonban elsősorban a magas mentoltartalmuk miatt a gyulladt szájnyálkahártyán erős, csípő érzést válthatnak ki és a szájnyálkahártya gyulladását tovább fokozhatják. Hajhullást nem minden kemoterápiás kezelés okoz, s amelyik ki is válthat ilyen mellékhatást, az sem mindenkinél idézi elő. A hajhullás a kemoterápia következtében 10–16 nap múlva alakul ki és a haj elveszése csak átmeneti jellegű.

A kezelések abbahagyása után a haj az esetek csaknem 100%-ában újra kinő és a hajsálak az eredetinel rendszerint vastagabbak és göndőrebbek lesznek. Olykor azonban az új haj színe az eredetitől eltérő lehet, esetenként szürke lesz. A kezelés maradandó kopaszsághoz vagy a haj megritkulásához csak kivételes esetben vezet. A hajhullás mellett más testszőrzet átmeneti elvesztése is bekövetkezhet.” A padlizsán az uborkákhoz tartozik, de úgy tudom, hogy nehezebben emészthető.

18:21

A B17-ről nemigen van privát vélemény, max. annyi, hogy van benne logika, hiszen immunerősítő.

19:43

Hellóka, véletlenek találkozása van, de meglehet, hogy nincs is véletlen. Főszerkesztői jogcímeimből adódóan az imént landolt az e-mailemen az alábbi sajtófigyelés, eredeti kiemelésekkel kopizom ide neked:

A CITROM 10 000 SZER ERŐSEBB, MINT A KEMOTERÁPIA LEMONS ARE 10 000 TIMES STRONGER THAN CHEMOTHERAPY

Veszem a fáradságot, hogy ingyen és bérmentesen lefordítom mindazoknak, akik nem tudnak angolul. (Figyelem, ami zárójelben van téve az mind az én magyarázatom.)

Az a jó, hogy a citromot (nem a tablettát) lehet enni, és a testnek készíthetünk egy citrom fűrdőt, különösen a befolyásolt területeken (ott ahol rákos). Vágj fel citromot és add oda a gyerekeknek hogy szopogassák, vagy tegyél a pohár vízedbe egy pár szeletet, ezzel is megelőzheted a rákot.

Ha valaki ismersz, aki ezt még nem tudja, kérlek, küldd el nekik, mert egy óriás szívességet teszel nekik azzal, hogy tudatod velük ezt.

A CITROM "CITRUS" EZ EGY CSODÁLATOS TERMÉK, AMI MEGÖLI A RÁKOS SEJTEKET, TÍZEZERSZER ERŐSEBB MINT A KEMOTERÁPIA. MIÉRT NEM TUDJUK MI EZT?

Azért, a laboratóriumok érdekeltek egy szintetikus verzió elkészítésére, ami hatalmas profitot hoz nekik. Te most úgy segíthetsz a szükségben levő barátaidon, hogy ezt a tudomásukra hozod, hogy a „valódi citromlé” (ami nem laboratóriumban készült) előnyös a betegségek megelőzésében. Az íze kellemes és NEM termeli azt a rettentő kemoterápiai effecteket (mellékhatások). Ha van lehetőséged, hogy egy citromfát ültess a kertedben vagy terasz-balkonodon, akkor még ma tedd meg.

Hány ember hal meg azért, mert ez egy féltve őrzött titok, a multimilliomosok és a nagy cégek nem akarják nyilvánosságra hozni, mert akkor elesnek az óriási haszontól. Amint tudjátok a citromfának nem kell sok hely, és tudjuk, hogy sok fajta létezik belőle. A citromot eheted többféle képpen: megeheted a pépet, a kipréselt lét, készíthetsz hűsítő italokat belőle, sörbet (angolul: sorbet), tésztákat, süteményeket. A citrom hitelesítve van sok erénnyel, de a legérdekesebb az az eredmény, amin a cisztákon és a daganatokon csinál. Ez a növény egy bizonyított orvoslás az ÖSSZES RÁKTÍPUS ELLEN!

Egyesek azt mondják, hogy a citrom nagyon hasznos különböző rákokra. Antimikróbus spektrum (színkép) a BAKTÉRIUM, INFEKCIÓ és GOMBÁS MEGBETEGÉDESEKRE, az ÉLŐSKÖDŐ PARAZITÁK ÉS FÉRGEK ELLEN, A VÉRNYOMÁST SZABÁLYOZZA, AMI TÚL MAGAS, és ANTIDEPRESSANT (DEPRESSZIÓ, CSÜGGEDÉS), ami KÜZD A STRESSZ és az IDEGRENDETLENSÉG ELLEN!

Ennek az információnak a forrása elbűvölő. A világ legnagyobbik gyártójától jön, aki azt mondja, hogy több mint 20 laboratórium tesztelte már 1970 óta, és a kivonatok ezeknek a kísérleteknél leplezték le azt, hogy MEGSEMISÍTI A ROSSZINDULATÚ CELLÁKAT 12 ráktípusban, beleértve a COLON (ezt a szót nem találtam meg a szótárban), MELL, PROSZTATA, TÜDŐ és a HASNYÁLMIRIGY-ben.

Az összetétel ebben a fában (citromfa) valóban azt mutatja, hogy 10 000-szer jobb, mint az ADRIAMYCIN, ez az a gyógyszer, amit használnak világszerte a kemoterápiában, ami lelassítja a növekedést a rák cellákban. És ami a legfurcsább, hogy ez a CITROM kivonat típusterápia, nem csak hogy megöli a rosszindulatú rákcellákat, de NEM BEFOLYÁSOLJA AZ EGÉSZSÉGES CELLÁKAT.

Institute of Health Sciences, 819 N. L.L.C. Cause Street, Baltimore, MD 1201

Fordította angolból: Ifj. Balla Ferenc, Melbourne-Ausztrália

20:28

Ili, Kázmér mikor megy ki hozzád? Ha nem hétfőn – mert szerdára fókuszál – hétfőn kivel vagy?

20:36

Kazi jön pénteken, szerda-csütörtök még talán jól vagyok.

20:43

Ezt a hétfőt kérdeztem.

2010. augusztus 27.

5:52

Nem jön senki. Amikor fizikálisan jól vagyok, kár lenne rám „pazarolni” a napokat.

8:57

Letöltöttem a vonatok indulását. Négy napos intervallumra szólnak. Úgy megyek, hogy Kazi váltson. Tehát ez vagy hétfő, de inkább kedd, mert akkor pénte-

ken jöhetek, mikor Ő érkezik. De ha Neked jobb, mehetek korábban is, de akkor pont a kritikus napokon nem leszek, mert ha szombaton megyek, akkor kedden kell visszajönnöm, ha vasárnap, akkor szerdán, ha hétfőn, akkor csütörtökön, én a keddet számoltam ki, mert akkor pénteken tudok visszajönni és bőven van vonat.

2010. augusztus 29.

9:26

Ancsurka ugye jól vagy? Nagyon elhallgattál. Pusza.

20:15

Mivel mobilon mondtad, hogy tartogassam a puskaport rosszabb időkre, hát elfogadtam Csabi fiam meghívását, és kimentem velük hétvégére, Dunaalmásra. Ez Tatától 8 km-re van, közvetlenül a Duna parton. Most hoztak haza, és lerogytam, mert annyi volt a program, többnyire wellness. De nem fájdtom a szíved, egy szó, mint száz: nagyon ok volt. Nem volt velem laptop, bár volt vagy öt internetes csatlakozási pont a házban, de nem foglalkoztunk ezzel. Zsuzsa, Fürtöske anyja, főzött, majd küldök fotókat. Szegény Laci meg ott Nyíregyen rostokolt, nem is tudom, miért csinálja. Talán megszokta és igényli, mert egyébként semmi értelme. Nálad mi van?

2010. augusztus 30.

11:34

Tegnap délután egy itteni barátnőmmel és a gyerekeivel voltam együtt, ok volt. Ma délelőtt vérvételen leszek, délután a Traudi jön át hozzám. Most pedig éppen nem tudok aludni, olvasni fogok. Pusza.

2010. szeptember 1.

13:21

Sikerült a mobilinternet kis kütyűjét egy régi hagyományos gépre rátenni, amin anno a lapokat készítettük. Bár itt minden elavult, de mintha a levelek átmen-

nének, az igaz, hogy valamilyen html-ben. Megpróbállak elérni, mert ma volt a második adag, és tudnom kell, hogy vagy. Ha olvasol, adj valamilyen életjelet.

Ha nem megy át, küldeni fogok estefelé SMS-t.

16:05

Jól vagyok, a mellékhatásokra és a végleges hajhullásra péntektől számítok.

2010. szeptember 5.

16:53

Hát ez egy olyan régi gép, hogy nincs rajta skype. Most megyek, rakok a tűzre, bár süt a nap, de kellemetlen bent ülni a nappaliban 17 fokban – és utána megpróbálom letölteni. Bár egyelőre semmit sem enged letölteni. Szóval elment Kázmér, ok vagy, és ez könnyebb volt, mint az első. Laci mondta egyébként, hogy egyáltalán nem törvényszerű, sem az, hogy negyedik napon jelentkezik a rosszullét, és hogy egyáltalán jelentkezik. Na, majd jövők, illetve próbálgatok skypeolni.

Ili betegsége óta receptoraim automatikusan rákattannak a tüdőrákkal kapcsolatos infókra. Sokan a jelenséget valamilyen okkult véletlennek hiszik, pedig ennek megvan a tudományos magyarázata: érzékszerveink, gondolkodási funkcióink az érintettség okán az információk áradatából kiemelik számunkra ezeket a híreket. Mosogatás közben amolyan háttér-tévészés közben figyelek fel a témára, majd még aznap utána keresek a neten.

A daganatos betegségek közül a tüdőrák szedi a legtöbb áldozatot világszerte, férfiak és nők között egyaránt. A magas halálozási ráta összefüggésbe hozható a szűrés és a korai felismerés hiányával. Pedig a tüdőrák a leginkább megelőzhető daganattípus. A tüdőtumorkok 85–87%-a az aktív, 3–5%-a pedig a passzív dohányzással hozható összefüggésbe. Minél többet dohányzik valaki, annál nagyobb a tüdőrák kialakulásának

kockázata. Bizonyított tény, hogy napi egy doboz cigaretta elszívása a férfiak esetében tízszeresére, nőknél ötszörösére emeli a tüdőrák kialakulásának kockázatát. Erős dohányosok esetében – naponta két doboz cigaretta – a kockázat akár 20–30 szoros is lehet. Bár a legtöbben nem szívják le a füstjét, a szivarozás és a pipázás is igen komoly kockázati tényező, akárcsak a marihuánás cigaretta fogyasztása.

Az utóbbi évek rákgyógyításának akár forradalminak is tekinthető változása, a célzott daganatterápiás szerek megjelenése. Ezek a készítmények a rákos folyamat szempontjából fontos molekulákat támadnak vagy gátolnak a sejtekben, méghozzá specifikusan (erre vonatkozik a „célzott” szó). Így nincsenek, vagy legalábbis jelentősen mérsékelhetőek azok a mellékhatások, amelyek a hagyományos kemoterápiás szerek alkalmazását kísérik (ilyen például a hajhullás, illetve a fehérvérsejtszám csökkenéséből eredő fertőzések megjelenése). Az elmúlt években több betegség esetében is alkalmazni kezdték ezeket a hatóanyagokat, és folyamatosan újabbak megjelenése várható. Az új és az eddig is alkalmazott rákgyógyszerek között az alapvető különbség nem a hatékonyságban, hanem a szelektivitásban van. Fontos azonban tudnunk, hogy ezek a gyógyszerek nem adhatóak mindenkinek, és nem lehet őket mindenféle daganat esetében alkalmazni. Miután célzott szerekről van szó, a célpontot először azonosítani kell az adott daganatban: ha nincs jelen a készítmény célpontja, akkor nincsen értelme a készítmény alkalmazásának. Ezért nagyon fontos az úgynevezett molekuláris diagnosztika szerepe a kezelések megkezdése előtt, hiszen ez alapján derül ki, hogy az adott beteg eredményesen kezelhető-e az adott szerrel.

A tüdődaganatok esetében az úgynevezett nem kissejtes tehát a NAGYSEJTES tüdőrákoknál – ezek áttétes vagy helyileg előrehaladott formáiban – alkalmazhatóak a célzott szerek. Ez a daganattípus teszi ki a tüdőrákok nagyobb részét, és az jellemző rá, hogy a daganat sejtjeinek felszínén kórosan nagy mennyiségben van jelen egy bizonyos fajta érzékelőmolekula (az EGFR, teljes nevén az epidermális növekedési faktor receptor). Ha ez a molekula aktiválódik, akkor olyan sejtfolyamatok indulnak be, amelyek a sejt halhatatlanságához és fokozott mértékű, szabályozatlan osztódásához vezetnek (ilyenkor beszélünk rosszindulatú daganatról).

A célzott terápia lényege ebben az esetben az, hogy az említett receptor aktiválódását meggátolva a kóros sejtfolyamatok is gátolhatóak, vagy legalábbis lelassíthatóak. A kezelési módszer nagy előnye, hogy a szájon át, tablettá formájában szedhető hatóanyaggal biztosítható az otthoni ellátás, vagyis nincs szükség a csak kórházban alkalmazható hosszú infúziós terápiára.

Egy másik lehetőség az úgynevezett érképződésgátló gyógyszerek alkalmazása. A kezelés ebben az esetben azon alapul, hogy meggátolhatóak azok a molekulák, amelyek a tumorok a gyors növekedéshez szükséges vérellátó ereik képzéséhez termelnek. A fokozott ütemű érképződés kiiktatásával akadályozható a daganat tápanyag-ellátása, így a tumor nem tud tovább növekedni. A daganatsejtek által termelt molekulákat ezek a szerek biológiai úton kötik meg. Az Európai Unióban 2007 augusztusában törzskönyvezték ezeket a gyógyszereket, szintén az előrehaladott és nem kissejtes tüdőrákbetegek kezelésére. Az érképződésgátlókat – EGFR-receptorokra ható készítményekkel ellentétben – elsővonalbeli kezelésként alkalmazzák, vagyis az elsőként választott, hagyományos kemoterápiás szerek mellett. A nemzetközi klinikai vizsgálatok alapján a kombinált kezelésben részesülő, előrehaladott tüdőrákos betegek túlélési ideje az egy évet is meghaladta – mindez komoly eredménynek számít ezen a területen.

A célzott szerekről prof. dr. Láng Istvánt, az Országos Onkológiai Intézet „B” Belgyógyászati és Klinikai Farmakológiai Osztály osztályvezető főorvosát kérdeztük. A főorvos példaként elmondta, hogy míg a legfejlettebb ellátás mellett ma már az emlőrákok kétharmada gyógyítható, addig a tüdőrák gyógyíthatósági aránya nem haladja meg a 10 százalékot.

– Persze a nagyon korán felfedezett és megoperált tüdőrák akár minden egyéb utókezelés nélkül is meggyógyulhat, de az előrehaladott tüdőrák sajnos nem gyógyul meg. A modern célzott terápiás szerek ezért jelentenek nagy előrelépést a tüdőrák kezelésében. Egyelőre azonban ezek a gyógyszerek sem oldják meg a problémát, így a gyógyíthatóság még mindig messze elmarad az emlőrákhoz képest” – mondta a főorvos. – Az úgynevezett receptor-tirozin-kináz gátló modern terápiás gyógyszerek a sejthártya belső felszíne és a sejtmag közötti jelátviteli utat gátolják, tehát azt a jelet fogják fel, ami a sejtmagba érkezve egyébként újra és újra kiváltaná a sejt osztódását. Ezek a szerek csak akkor hatásosak, ha a daganat az EGFR-gén mutációja miatt alakult ki. Ezeket a szereket egyelőre csak előrehaladott betegségben alkalmazzák, ilyenkor azonban már lehetővé válik a túlélés jelentős meghosszabbítása. Korai stádiumban ma még nem alkalmazhatók ezek a szerek, mert a hatássóságot bizonyító klinikai vizsgálatok még nem zárultak le. Ha az erre való alkalmasságuk is bizonyítást nyer, akkor remélhetőleg már gyógyító jelleggel is alkalmazhatóak lesznek ezek a készítmények. – mondta a *daganatok.hu* kérdésére prof. dr. Láng István.

Ez tehát a jelenlegi helyzet, a kutatások azonban tovább folynak, így a nem túl távoli jövőben talán már a korán felismert nem kissejtes tüdődaganatoknál is elérhető lesz majd

a célzott kezelés. A tüdődaganatok egy kisebb csoportja azonban úgynevezett kissejtes tüdőrák, amely célzott terápiás szerekkel nem kezelhető.

Dr. Ostoros Gyula, az Országos Korányi Tbc és Pulmonológiai Intézet osztályvezető főorvosa a Daganatok.hu kérdésére elmondta, hogy az agresszív növekedésű kissejtes tüdőrákok előfordulási aránya a nem kissejtes tüdőrákhoz képest az utóbbi évtizedben csökkent. Míg korábban a tüdődaganatok mintegy 20 százaléka volt ebbe a csoportba sorolható, ma csak mintegy 16–17 százalékuk ilyen. A kissejtes tüdőrák jobban reagál a hagyományos citotoxikus kemoterápiára és a sugárkezelésre, mint a nem kissejtes tüdőrák. Mindeddig eredménytelenek azonban azok a kutatások, amelyek a kissejtes tüdőrák célzott molekuláris terápiájára irányulnak. Legutóbb az érképződést gátló talidomiddal kapcsolatban merült fel, hogy kissejtes tüdőrákban gátolhatná a daganat növekedését, ugyanakkor a klinikai vizsgálatok ezt sajnos nem igazolták.

A célzott terápiás készítmények finanszírozásával kapcsolatban az OEP sajtóirodájától a következő tájékoztatást kaptuk: az EGFR-tirozin-kináz gátlásán alapuló gyógyszerek egyike 2007 eleje óta egyedi méltányosság alapján volt elérhető. Ebben az évben hazánkban mintegy negyven beteg kapta ezt a szert, 2008 első félévében pedig nagyjából harmincöten. 2008 második féléve óta a gyógyszer már 100%-os OEP támogatással férhető hozzá a patikákban azok számára, akik megfelelnek a gyógyszer indikációjának.

Az enzimgátláson alapuló szer egy másik típusát 2007-ben két másik betegnél alkalmazták hazánkban, a forgalmazó cég azonban a klinikai vizsgálatok első eredményeit követően visszavonta a szer eredeti törzskönyvi kérelmét. A készítményt emiatt egyedi méltányosságból sem finanszírozhatta az OEP – tájékoztatta a Daganatok.hu-t az OEP sajtóirodája. A módosított, szűkített indikációt tartalmazó új törzskönyvi engedélyt 2009. június 24-én adta meg az Európai Bizottság, az Európai Unió egész területére, a készítményre vonatkozó TB-támogatási kérelem azonban a mai napig nem érkezett be az OEP-hez. Az érképződés gátlásán alapuló harmadik fajta készítmény jelenleg a vastagbél-daganatok esetében finanszírozott, emlő- és tüdőrákok esetében pedig egyedi méltányosság alapján kérhető.

2009-ben a 2008-as arányhoz képest közel kétszer annyian, 172-en kaptak egyedi méltányossági engedélyt az érképződésgátló gyógyszer szedésére: közülük 111 beteg szenvedett tüdődaganatban. Az emlődaganatok kezelésében a készítményhez 2010. július 1-től már nem méltányossági alapon, hanem úgynevezett tételes elszámolás mellett egészségügyi centrumokban juthatnak hozzá az arra rászoruló betegek. A tüdődaganatok esetében a TB-támogatási kérelem elbírálása jelenleg folyamatban van

– tudtuk meg az OEP sajtóirodájától. A daganatsejtek szupererejének titka főképp három dolognak köszönhető. Az egyik, hogy a daganatsejtek halhatatlanná válva korlátlanul szaporodnak, a másik, hogy más szövetekbe, szervekbe terjedve áttétképzésre hajlamosak, a harmadik pedig, hogy képesek új erek képződését elindítani. Az erek ahhoz kellenek, hogy a daganat növekedéséhez tápanyagot és oxigént szállítsanak a daganatba.

A daganat növekedéséhez az új erek képződése elengedhetetlen. Ha a daganat elér egy bizonyos nagyságot (körülbelül egy színes gombostűfejnyi méretet), már fokozott oxigén- és tápanyagigénye miatt úgynevezett érnövekedési faktorokat termel, mely a daganat környezetében lévő ereket arra készteti, hogy új erek képződésével javítsák a daganat érellátását. Új erek jelennek meg a daganatban, a daganat érzettségé növekszik, a daganat további növekedése biztosítottá válik. Azzal, hogy a daganatnak saját érellátása alakul ki, mely a véráram útján kapcsolatban van a többi szervvel, megnő annak az esélye, hogy a daganatsejtek a vérrrel más szervekbe elsodródva áttéteket képezzenek. A kezelés hatására a daganat érzettsége csökken, sorvadni kezd.

MILYEN TÍPUSÚ DAGANATOKBAN ALKALMAZHATÓ A CÉLZOTT ÉRKÉPZŐDÉST GÁTLÓ ELLENANYAG KEZELÉS?

Minden daganatnak szüksége van erekre fennmaradásához és növekedéséhez, és ebben a folyamatban az érképződésért felelős növekedési faktor (VEGF) szerepe elengedhetetlen. Mivel ma már a VEGF hatása célzott érképződést gátló ellenanyag kezeléssel gátolható, várhatóan szinte minden daganattípusban előbb-utóbb bizonyítást nyer alkalmazásának jogosultsága. Jelen pillanatban az érképződést gátló ellenanyag kezelés három daganattípusban alkalmazható:

- áttétes vastagbél- és végbélrákban
- áttétes HER2-negatív emlőrákban
- áttétes nem kissejtes tüdőrákban

KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK, VIZSGÁLATOK AZ ALKALMAZHATÓSÁG ELDÖNTÉSÉRE

Daganattípusonként lehetnek olyan tényezők, amik szűkítik a gyógyszer alkalmazását, ezekről a kezelő onkológus, onkopulmonológus orvosok tudnak részletes felvilágosítást adni. Jelen pillanatban olyan specifikus vizsgálat, ami egyértelműen eldöntené a gyógyszer alkalmazhatóságát nincsen (nem úgy, mint pl. a HER2 pozitív emlőrák esetében adható célzott kezelésnél).

MENNYI IDEIG ÉS MILYEN FORMÁBAN ADJÁK A KEZELÉST?

A betegek a gyógyszert két- vagy háromhetente, infúzió formájában kapják. Hasonlóan a HER2 pozitív emlőrákban alkalmazott kezeléshez, ezt is célszerű azonnal elkezdni, amikor az áttétek felismerésre kerülnek. Kezdetben itt is kemoterápiával kombinálják a szert (természetesen különböző kemoterápiás gyógyszereket alkalmazva a különböző daganattípusokban), majd a kemoterápiás kúra befejezése után önmagában adják tovább, a betegség rosszabbodásáig. Nagyon fontos, hogy a beteg akkor is kapja az érképződést gátló ellenanyag kezelést, amikor mellékhatások miatt a kemoterápiás kezelés megszakítására kényszerülnek az orvosok, mert az eredmények ekkor a legjobbak.

MELLÉKHATÁSOK AZ ÉRKÉPZŐDÉST GÁTLÓ ELLENANYAG KEZELÉS SORÁN

A gyógyszer leggyakoribb mellékhatásai: magas vérnyomás, orrvérzés, vizeletben megjelenő fehérje ürítés, sebgyógyulási zavar. Ezek általában jól kordában tarthatók a beteg megfelelő nyomon követésével. Az esetek kis százalékában lehetnek súlyos mellékhatások is, ezek gyors felismerése és megfelelő kezelése a kezelőorvos feladata.

A mellékhatásokkal kapcsolatban nagyon fontos megjegyezni, hogy mindig mérlegelni kell a kezeléssel elérhető várható hasznot (az érképződést gátló ellenanyag kezelés esetében a hosszabb és megtartott életminőségben eltöltött hónapokat, éveket), a beteg általános állapotát (vannak egyéb betegségek, melyek jelenbeli, múltbeli előfordulásakor a súlyos mellékhatások előfordulása gyakoribb lehet), és ezek ismeretében kell dönteni egy adott kezelés megkezdéséről vagy elutasításáról.

HOGYAN JUTHAT HOZZÁ A BETEG A KEZELÉSHEZ?

A javallatok alapján kétféleképpen biztosított az érképződést gátló gyógyszerhez való hozzájutás. Áttétes vastag- és végbélrákban a kórházi finanszírozás keretein belül jár ez a fajta kezelés 2006 január óta. Ez azt jelenti, hogy a beteg kéthetenként bemegy a kórházba, és ott kapja meg az érképződést gátló ellenanyag kezelést infúzióban. Áttétes emlőrákban és áttétes nem kisbejtes tüdőrákban egyedi méltányossági kérelmek által lehet hozzájutni az érképződést gátló gyógyszerhez. Ilyenkor a kezelőorvosnak kell kérvényezni a gyógyszert az Országos Egészségügyi Pénztártól (OEP) a megfelelő formanyomtatványok kitöltésével, és a kórrajz leírásával. Az OEP Egyedi Méltányossági Főosztálya egy hónapon belül dönt a kérelemről és optimális esetben a beteg megkapja a gyógyszert.

ÉVEKEN BELÜL MÁS RÁKTÍPUSOKBAN IS ALKALMAZHATÓ LEHET A KEZELÉS

A bevacizumab klinikai vizsgálati programjában mintegy 40 ezer beteg vesz részt 15féle daganattípusban, 130 klinikai vizsgálatban. Várhatóan néhány éven belül további daganatos és rosszindulatú hematológiai betegségekben is hozzáférhetővé válik a célzott érképződést gátló ellenanyag kezelése.

AZ ÉRKÉPZŐDÉS GYÓGYSZERES GÁTLÁSA

Az érképződés gátlás azt a kezelési újítást jelenti, hogy ma már gyógyszeresen képesek az új daganatos erek képződését meggátolni azáltal, hogy elvágják a daganat tápanyag utánpótlását biztosító érhalózatot. A gyógyszer hatását úgy lehetne szemléletesen leírni, hogy a daganatnak éppannyira szüksége van érellátásra, mint egy hadseregnek utánpótlásra. Ha daganat érellátását lebombázzák, megszakítják a utánpótlási útvonalakat, azaz az ereket. A daganat tápanyag hiányában „éhezik”, majd elkezd sorvadni, növekedése saját erek nélkül megáll, kezd visszafejlődni. A célzott érképződést gátló ellenanyag (a gyógyszer orvosi hatóanyagneve: bevacizumab) az érképződésért felelős növekedési faktorhoz (rövidítve VEGF-hez) kapcsolódik, és ott fejt ki hatását. A VEGF normális körülmények között nagyon fontos a magzati szervek kifejlődése során, ugyanakkor egészséges felnőtt szervezetben szerepe a sebgyógyulás és a női menstruációs ciklus kivételével korlátozott.

RIPORTRÉSZLET DR. OSTOROS GYULÁVAL

Meg kell tartanunk a reményt, hogy a betegség legyőzhető – mondta dr. Ostoros Gyula, a Tüdőgyógyász Társaság Onkopolmonológiai Szekciójának elnöke.

– Valóban van okunk az optimizmusra a tüdőrák esetében? – kérdeztük dr. Ostoros Gyulát.

– Igazi áttörés a tüdőrák gyógyításában sajnos nincsen, de a terápiás gondolkodásban forradalmi változást jelentenek a célzott terápiás módszerek. Megfelelő indikációban ma már széles körben alkalmazhatók olyan jelátvitel gátló szerek, amik két éve még csak egyedi méltányosságban voltak elérhetők. Az érképződés-gátló terápiákkal pedig már az ún. elsővonalbeli segítségére is lehetőség van.

– Kik kaphatnak ilyen terápiákat?

– A jelátvitel-gátló szereket lokálisan előrehaladott, vagy előrehaladott stádiumú, mirigyhám jellegű daganatos betegek közül azok kaphatják, akik már legalább egy ha-

gyománys citotoxikus kezelésen túl vannak, és bizonyos genetikai markereik alapján remény van rá, hogy sikeres lesz a gyógyszeres kezelés. Ez az össz-tüdőrákos betegek nagyjából 5–10 százalékánál jelenthet segítséget. Az érképződés-gátló terápiát a hagyományos kemoterápiával egy időben, tehát első-vonalbeli kezelésként kaphatja a betegek egy másik része. Szintén a lokálisan kiterjedt, illetve kiterjedt stádiumú betegeknek jelenthet ez kezelési lehetőséget, de itt más kritériumokat vizsgálunk, mint a jelátvitel-gátló terápia esetében.

Az érképző-gátló gyógyszerekkel kapcsolatos új eljárásról szóló infókat lementem, kibővítem a TV Híradóban látottakkal, – miszerint a szegedi Klinikán már van referenciacsoport, akik a képernyő előtt szívesen nyilatkoztak gyógyulásukról – és kinyomtatom. Nem küldöm el, hiszen én is megyek Nyíregyházára, ahol személyesen találkozom Ilivel, ki – maga mögött tudva a kemókat– szintén hazajön gyermekkorunk színhelyére, szülővárosunkba. S ott majd lesz alkalmam vele beszélni erről az új eljárásról.

2010. szeptember második felében járunk, korán jön az ősz. Amikor a hónap elején be kellett gyűjtani a szentendrei házunk kandallójába, mindenki azzal vigasztalt, hogy a hideg átmeneti, ezután jön még a vénasszonyok nyara. A jóslat nem jön be, azóta is hideg van. Ráadásul esik az eső, úgy, mint novemberben szokott. Vigasztalhatatlanul és csontvelőig ható borzongást okozóan.

– Nem tartom helyesnek a szétszórást. Lehet, hogy romantikusnak hangzik: csónakkal a folyón, naplementében a tengerparton, vagy barátok között a hegyről az ég felé, de: kell egy hely, ahol megadod a lehetőséget a hozzátartozóidnak, hogy évente legalább egyszer eleget tegyenek a kötelességüknek. És odamenjenek hozzád, kimondottan és célzottan: oda Hozzád! Érted? És ezzel megváltják azt, hogy egész évben nem érnek Rád. – összegzi Ili tárgyilagosan szülővárosunk főterének kávézójában.

A zuhogó esőben kint ülünk a kerti asztaloknál. Fejünk felett a kihúzott paraván csak részben fogja fel az idejekorán érkező őszi cseppeket. A szeptemberi vénasszonyok nyara helyett reménytelen szürke november van itt a nyírségi őszben, ahová a két kemoterápia között kimondottan a múltat ápolni utaztunk ide. Ili „rendel”: én délre jöttem a találkára. Protekciós vagyok, mert nekem délután négyig ér rá, utána egy volt munkatárs van napirenden.

Nézzük a sietős embereket, akik ránk csodálkoznak: bolondok ezek? Mit ülnek itt kint az esőben?

Ili két és fél évvel ezelőtt, mikor a tüdőszűrőn rárogyott a felismerés, hogy tüdőrákja van, egyik pillanatról a másikra letette a cigarettát. Minden átmenet nélkül már anti-dohányosként ment a műtetre és azóta a füstöt is kerüli. Ha egy mód van rá, a szabadban szeret lenni, mert fullad abban, ami évtizedeken át – dacára a baráti figyelmeztetésnek – lételeme volt.

– Látod, ebben nagyon vétkes vagyok önmagammal szemben. Meg abban is, hogy versenyt csináltam a barnaságomból. Kora tavasszal már nyomtam az órákat kint a napon, hogy begyűjtsen az elismeréseket – összegzi ironikusan, ha valaki netán szembesíti a múlttal, majd szenvtelen arccal folytatja:

– Kifizettem a hamvasztásom költségeit 1493 Euró volt, és pluszban még 79 Euró, hogy Magyarországra átszállítsák. Kázmérnak viszont be kell szereznie egy igazolást arról a helyről, ahová tenni fog, mert az osztrák hatóságok e nélkül nem engedik ki a hamvaimat. Én Pestet javasoltam neki, hiszen ő is ott lakik, minek utazzon feleslegesen ide Nyíregyházára. Bár itt van eltemetve a fater, és Gyuszika is, de hát Pest közelebb neki. A lakásban történő tartásomat ellenzem, nem a polc, vagy a sarok ellen van kifogásom, hanem magát a módszert tartom ellenszenvesnek. Ezt meg is írtam a végrendeletemben – tájékoztat tárgyilagosan.

Velünk átellenben a Katolikus Templom két tornya a hitet szimbolizálja. Az előtte sok vitát kiváltó modern szökőkút pedig a változó világot, ízlést és haladó korszellemet, miközben mi itt a post humor-ról tárgyalunk. A kurva életbe!

Ez a ragyogó modern nő jobban néz ki, mint valaha!

Szőke-hullámos parókájában, legutolsó divat szerinti öltözkedésében – testhez simuló fekete nadrág, fekete pulóver, a csizma és mellény a divatos szürke – egy divatlapból kilépő hús-vér valóság! Férfi és nőszemek elismerésének begyűjtője, bár papír szerint pont hatvan, de abszolút kortalan, arcán sehol nyoma a rombolásnak és mi most itt a halálról beszélünk!

A fiukról, a szexről, a pár hónapja bekövetkezett nyugdíj és a vele együtt érkező szabadságról kellene értekeznünk! Arról, hogy hogyan képzeljük el a szekund karrierünket most, mikor végre megvalósíthatjuk be nem teljesült vágyainkat, mert erre most már van időnk és akad fedezetünk is! Mert nincs már kötelességünk fiaink, gyermekeink felé, és unokákból is csak annyit vállalunk, ami nekünk jólesik: hogy feltétel nélkül szerethessük és szerethessünk, s nem fegyelmezzünk. Azt meghagyjuk a szülőknek, hiszen éppen eleget tettünk azért, hogy most egy kicsit magunknak önmagunkért éljünk.

Nem bírom tovább.

Én, aki hallgatom.

Én, aki utána felállva tovább mehetek. Ki az életbe! Ki a lehetőségeimbe!

Én, aki tudomásom szerint nem haldoklom.

Erőt veszek kétségbeesésem, és próbálom humorosra fordítani eszmecsserénket:

– És mi van akkor, ha sikerül a kemó és nem halsz meg? Mi lesz a kifizetett Eurókkal?

– Az átmenne nyereségbe Ancsúr... – válaszolja mosolyogva. Majd hirtelen feláll, bemegy a kávézóba, hogy ő fizessen. Ez is valamilyen olyan beidegződés, amit a nyugatra kerültektől olyan sokáig vártunk el, hogy mára már ez amolyan alaphelyzetnek minősül. Dacára annak, hogy több mint húsz éve nálunk is nyugat van, legalább is kávészinten.

Ballagunk az esőben. Átfogom a vállát, és nem „leszbiésből”, hanem mert magasabb lévén én tartom fejünk fölül az ernyőt.

Nincs melegünk, de kit érdekel. Várjuk Lacit, akit iderendeltünk, aki jön is, csak időbe telik, míg összeszedelőzködik. Mióta ő is nyugdíjban van, hazaköltözött hozzánk a családhoz Szentendrére, és csak két- háromhetente jön Nyíregyházára, a volt munkahelyének színterére egykori betegeihez.

Van itt még egy kis másfélszobás öröklakásunk, amit a betegektől történő rugalmas elszakadásért – 42 év 211 napot dolgozott a férjem orvosként – tartunk fenn és be van rendezve rendelőknek. Oda fognak ma is jönni fél ötre a páciensek. Van olyan is közöttük, ahol három generáció jár vissza, – nagymama, anya, unoka –, és ebből két generáció férjemnek született. Az ő hűségük nagyobb a Nobel díjnál. Ezek a visszajelzések azok, amire a „végezetül”-ben kimondjuk, hogy ezt a hivatást választani annak idején nem volt felesleges.

Tervezetten nem jöttünk volna ezen a héten, de Ili, mikor mondta a skype-on, hogy most ez a második kemo nem volt annyira elviselhetetlen, így a harmadikra történő várakozási időt idehaza szerettei körében tölti el, hát mi is jöttünk.

– Meddig rendel ma Laci?– kérdi, miközben meg-megáll erőt gyűjteni a továbbhaladáshoz.

– Általában hétig.

– Sokan jönnek ma?

– Négyen.

– Mindig ennyien jönnek?

– Az változó.

– Mitől?

– Tőlük, tőlünk, időjárástól. Most nem tudták, hogy jövünk, hiszen a múlt héten voltunk.

– Miattam jöttetek?

– Is.

– Helyes. Akkor most a rendelésig felmegyek hozzátok, mert még csak fél három, és négyig még van időm. Akarok Lacival beszélni. Már augusztusban, mikor Gabesszal nálatok voltam Szentendrén, akkor akartam, csak nem jött össze. De túl sokáig főzött kint a konyhában egyedül és ezalatt összenőtt a pálinkával.

– Hát a szatmárinak sosem tudott ellenállni.

– Pedig ellenállhatna, mert nem tesz jót a szívének. Az a T. prof. nem mondja neki? Azt e-mailezted nekem, hogy most a második megdugásánál összehoztad a szakma első emberével, akit Interneten gyűjtöttél be, mert tele lett a nem létező tököd az itteni helyi kollegák impotens közreműködésével,

meg a nyolchetes terminussal, amit egykori munkahelyén kapott a szívkatéterezésre. Ez alatt az idő alatt már akár el is porladhatsz...

– Valóban, jól emlékszel. Sűrűsödtek a panaszaid, itt már a második emeletre is alig tudott felmenni, a terheléses vizsgálat is kimutatta az ismételt elzáródást, és mégis a katéterezésre nyolc hétre kapott időpontot. Mindezt abban a kórházban, ahol több mint negyedévszázadot húzott le. Beadtam a kulcsszót a keresőbe, és a Google kidobott cirka ötvenezer találatot. Így találtam meg a profot Budán az Irgalmasoknál. Persze az is rásegített, hogy előtte az egyik bulvárlapban olvastam Bódi Guszti esetét, ki közhírré tette, hogy neki köszönheti az életét. T. profnak leírtam, hogy nem lehet próféta senki a saját hazájában. Bár pont külföldön volt, de azonnal válaszolt és megadta kollegája elérhetőségét, ha netán akkor lenne szükség a beavatkozásra, amikor ő még konferenciázik. Hát ez van. Visszaadta a hitelét a mundérnak.

– És mi van a pálinkával?

– Azt mondta, ott Laci előtt – mert nekiszégeztam a kérdést – hogy a létező legjobb orvosság a szívpanaszokra, mert kitágítja az ereket. Úgyhogy azóta nincs hivatkozási alapom, sőt statisztálok a bevásárlásánál, mert azt beszerezni nemcsak művészet, hanem külön program. Kevés a jó pálinka, ami igazi és még az ára is elérhető.

– Na jó, de azért csak nem kellene Lacinak túlzásba vinni. Én is átszerveztem az egész életem, igyekszem a legfrissebbet és legegészségesebbet mindenből beszerezni, pedig tudod nagyon jól, hogy abszolút nem voltam a kaja fogja.

– Meg is lepődtem, hogy augusztusban nálunk milyen jót ettél Laci babgulyásából.

– Ja! Kétszer is szedtem, nagyon finom volt! Jut eszembe, ott nálatok, amikor bementem Lacihoz a konyhába és te Gabesszal kint maradtál a kerti hintánál, miről beszélgettetek? Hirtelen elhallgattatok, amikor visszaértem.

– Rólad. Panaszkodott rád. Azt mondta, hogy nem fogadod meg a tanácsát, pedig ő Pesten elvitt valami biorezonanciára, vagy elektronikus kezelésre, nem tudom pontosan, elfelejtettem, amit egy olyan nő végez, aki kigyógyult a rákból és fantasztikus eredményei vannak. Nemcsak diagnosztizál a nő, hanem gyógyszere is van, orvosokkal dolgozik együtt, ők is java-

solják. Gabesznak a pajzsmirigy problémái egy kezelésre elmúltak. És nálad is azonnal megmondta, hogy szóródott a daganat a mellhártyára.

– És az elektródák felrakása után azt is megmondta, hogy 168 ezer forint a számla, plusz még rájön a gyógyhatású szereinek az ára, ami nélkül nincs hatás, ami még egyszer ennyi... Mikor mondtam, hogy ezt egyeztetnem kell a bécsi orvosommal, ott ahol operáltak és kezelnek, kivette a kezemből a németül írt kórházi leleteimet, rátette a gépre, majd átszellemlült arccal kijelentette, hogy nem ütik egymást a gyógyszerek. Na, akkor bizony uralkodnom kellett magamon, hogy neki ne menjek, de legjobban Gabeszre haragudtam. Nem is értem. Gabesz egy egyetemet végzett tanult valaki, aki vezérigazgatóként kellett, hogy tanuljon emberismeretet, még akkor is, ha mindez egy banknál és nem a pszichiátrián zajlott... Arról nem is beszélve, hogy komolytalan gyógyszer lehet az, ami egyaránt jó rákosoknak és klimaxoló vén piccsáknak. Na elég, ne is beszéljünk róla.

– Azt mondta nekem, hogy ez a kezelés egyedülállóan mobilizálja az immunrendszert és ez a terápia lényege.

– Meg a pénztárcádat, hogy fizess. Jaj, Ancsóka, hagyjuk már ezt. Persze hogy vannak immunerősítők, szedem az Avemárt, akkor is lenyomtam, amikor még nem volt kapszulában, iszom Dávid doktor teáját, a Culevitet is beveszem, bio élet vesz körül, friss zöldség és külön diéta, odafigyelek a táplálkozásomra és abszolút elfogadom, hogy mérged az étked. És hogy kulcskérdés a táplálkozás. Sajnos, későn jöttem rá, de a műtétem óta így élek, és látod, panaszmentesen elmúlt több mint két év. A májusi röntgenre is csak azért mentem, mert köhögni kezdtem és azt hittem, hogy megfáztam. Gondoltam, csináljunk egy soron kívüli ellenőrzést. Az áttét a mellhártyámon és a víz a tüdőmben derült égből villámcsapásként ért. És nemcsak engem, hanem az orvosomat is. Mikor kétségbeesve felkerestem, azt mondta, hogy ő már a teljesen gyógyultak között tartott nyilván engem.

– Miért nem kaptál rögtön a műtét után további kezelést? Kemoterápiát vagy besugárzást. Erről nem beszéltek?

– De megkérdeztem. Azt mondta, hogy olyan tökéletesen sikerült a műtét, hogy feleslegesnek tartották. Egyébként én a betegségem óta maximalisan odabízom magam az orvosokra. Megfogadom, amit mondanak, és rengeteget utána olvasok a neten. Így mindig képben vagyok. Maximum

egy évem van és az is csak a jobbik esetben. Túlélésről nemigen írnak. Persze lehet, hogy én leszek a kivétel. Rajtam nem fog múlni, ezt megígérhetem. Maximum a testemen.

Időközben megérkezik a férjem. Témát váltunk és mosolyogva beszélünk a Toledóba. Illet az anyósülésre akarom engedni, de leint:

– Ne mán. Mindig is utáltál hátra ülni, miattam ne változtass a szokásaidon, mert akkor úgy érzem, hogy már azt hiszed, hogy nem érem meg a reggelt...

– Te jó ég, – ámuldozik fent a kis másfél szobás, rendelőnek is berendezett lakásban – ez még megvan?

Hitetlenkedik egyet saját egykori bőrgarnitúrájának állapotán, és hogy ez szolgál ülésre a váróban. A csillár és állólámpa is ismerős, mert ez is akkor került át hozzánk ide ebbe a kis lakásba, amikor ő hosszú egyedüllét után férjhez ment Tobihoz Ausztriába. Váratlanul érkező szerelem volt ez abban a naplementében, ami korán érkezett nála és monotóniájában 47 évesen már nem kecsegtetett semmilyen lehetőséggel. Kakasokkal kelt és tyúkokkal feküdt, nemegyszer este hétkor már az ágyból ugrott ki, ha váratlanul érkeztem Nyíregyre. Leplezetlen örömmel két lábát maga alatt összehúzza kucorodott fel az ágyon, én vele szemben leültem a hintaszékbe és löktem a sódert. Ő meg odaadással hallgatta. És többnyire csak akkor fogtam vissza magam, mikor észrevettem, hogy ülve alszik. Persze ilyenkor már jócskán benne voltunk az éjszakába. És mikor szégyenkezve kinyögtem, hogy „jé, te még nem is meséltél semmit magadról,” jellegzetes felnevetésével rövidre zárta a kérdést:

– Tudod, hogy velem nem történik semmi, és már nem is fog. Ugyanott dolgozom, ahová érettségi után mentem, fiú nincs a láthatáron, de nem is kell, mert a legutolsót is alig tudtam kitenni. Kázmér még itt lakik a kisszobában, de lehet, hogy cserélünk, mert csípem nagyon Krisztát, a barátnőjét. Pá Ancsóka, jó volt veled, de beléd aludtam és filmszakadás történt. Pusszantalak. – és már esett is vissza az ágyba.

El lehet képzelni, hogy mekkora sorsforduló volt, amikor egy szép napon megcsörrent a vonalas telefonom és Ili belekiabálta: – Ancsóka, szerelmes vagyok, és Tobival megyünk hozzád Szentendrére.

Ekkor vett fordulatot az élete és lett némi kilátása a jobb életre. Arra, hogy az állandó garaszkodás után nem egyedül kell majd megoldani az életét, és kiköltözve Bécsbe, átadhatja lakását Kázmérnek, ezzel is megoldva fia lakáshelyzetét.

– Laci, mielőtt jönnének a páciensek, azt szeretném tőled, az orvostól megkérdezni, hogy mi következik majd a kemo után? Tehát végigkapom ezt a négy vagy hat adagot, és akkor mi van? Azaz mi lesz? Mit tehetek, mit javasolsz az életemért? Sokan mondják ezt a Gerzson diétát, ami azért elég durva. Arról nem is beszélve, hogy feltételezhetően nagyon le fog gyengülni az immunrendszerem és bevállalni egy ilyen szigorú diétát, megtehetem? Meg egyáltalán ezekkel az alternatív gyógymódokkal mit kezdhetek? Elég passz a helyzetem, mert az osztrákoknál az a törvény, hogyha az ő kezelésükbe beletrafálok, elveszítem annak lehetőségét, hogy újra kezeljenek. Jártam most ott kint pszichológushoz, ez ott javasolt és az engem kezelő dokim is mondta, hogy jót tesz, mert át kell esnem a rákosokra jellemző érzelmi stációkon. Az már egy kicsit fáraszt, mikor a pozitív gondolkodást ecsetelik nekem. Én azzal fémjelzem ezt a szakaszt, hogy ugyanúgy élek, mint eddig. Reggel hatkor kelek, letornázom az adagom, utána lemegyek a kávézómba meginni a koffeinmentes kávémat, miközben kiolvasom a napi sajtót. Majd bevásárolok, valamit kotyvasztok magamnak és délután bemegek Wolfganghez kanasztázni. Minden nap. Közben még schoppingolni is megyek a Mária Hilfer strasszéra. De hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem gondolok arra, hogy meglehet, utoljára mostam le a konyhaablakot.

Azt hiszem, igazából még nem szegezték így férjemnek a kérdést, dacára annak, hogy meglehetősen hosszú és rögs utat tett meg a klinikumban. S bár szülész-nőgyógyásként az élet érkezésére volt inkább hivatott, nőgyógyásként is éveket dolgozott olyan osztályon, ahol nem így volt. Sőt, a megyei nagykórházban az elkülönítő többnyire mindig foglalt volt...

– Nézd Ili, az orvostudomány véges. Van egy határ, ami felett tehetetlen. Van a szakma mindenkori álláspontja szerinti protokoll, amit az adott betegségre tudományosan igazolhatóan bevállalnak, és azon

felül van egy fehér folt, amit nem tudunk hova tenni. Ennél a terápiánál jelentkező fehér foltnál kétségtelenül sokat jelent és ismeretlen mechanizmusként működik a pozitív hozzáállás, ami lehet, hogy kifejezőként unalmas, de egy gyűjtőfogalom. Mert amit Te mondasz, vagy csinálsz, például azt, hogy a beavatkozások között nem hagyod el magad, hanem egyfajta célként beülsz a kocsidba és egyedül végighajtasz országokon, Te, aki alig egy pár éve vezetsz, óriási dolog. Ne gondolkozz most azon, hogy mit fogsz majd az utolsó kemo után kipróbálni, hagyd nyitva a kérdést azzal, hogy meglátod majd, hogy hogy vagy. Ha jól, akár jöhet egy alternatív kúra is, legfeljebb majd abbahagyod, ha érzed, hogy nem oké.

A beszélgetés félbe marad, mert Ilinek megcsörren a telefonja, és jelzi, a *Maminál* várja őt az egykori kollega, mert a vártnál egy kicsit korábban érkezett.

Este 7 óra van, az utolsó páciens is elmegy. Laci középre húzza a Tatától megörökölt fehér faszéket, két lába közé fogva szembeül velem, kezében sörösüveg.

– Ili barátnőd olyan erős, mint ez a szék. Ez is kibírja idők végezetéig, legfeljebb kimegy a divatból. – mélyen belenéz a félig teli sörösüvegbe, majd meghúzza. – Azt hiszem, egyik éltető eleme, hogy kivívja elismeréseket, hogy milyen erős.

– Igen, miközben én majd elájultam, ő elmesélte nekem saját temetését, amit már anyagilag le is rendezett. És közben jóízűen kóstolgatta capuchinóját. Persze, amikor két évvel ezelőtt felhívott és közölte, hogy tüdőrákja van és megy operációra, sírni kezdtem, mire közbeszólt, ejnye, neki van rákja és nem nekem.

– Ő így védekezik. Hiszen tudod, sosem tudta kimondani érzéseit. Hiszen találóan te mondtad, hogy cselekedeteivel beszél...

Cseng a telefonom. Ili az.

– Elmentek a betegek? Még nincs késő, visszamennék. Nem tudtuk befejezni a beszélgetést.

– Látod, keresi a lehetőséget a kibeszéléshez. Miközben vagányul bevállal mindent, ezek az árulkodó jelek. Szörnyű lehet neki kint Ausztriában egyedül. Belegondolni is kegyetlen. Egyedül menni a kezelésekre, egyedül szembenézni mindennel. Én azt hiszem, már összeomolnék.

Megjön Ili, elhozatja magát távozó kolleganőjével.

– Ancsóka, most itt leszek nálatok, amíg kibírtok. Majd szép lassan hazakísérsz engem a Mamihoz. Nincs messze, ennyit kibírsz. Egy kicsit romantikázni akarok veled. Kettesben. Úgy, mint régen. De ezúttal nem beszélünk a szerelemről. Oké?

Mikor az éjjeli órában sétálunk kettesben Mamihoz, előttünk két macska pajzánkodik.

– Jut eszembe Ancsóka, nem kellene Ofélia cicádat beengedni az ágyadba. Meg az sem helyes, hogy felmegy az asztalra. Te nem voltál ilyen állatbuzi, mi történt veled? Valamilyen elfojtott szeretethiányod van? Éppen elegen vannak körülötted, akiket szerethetsz. Úgy gagyogsz vele, mint egy gyerekkal.

– Ilikém, Ofi az én kislányom – adom a magyarázatot.

Mire ő:

– Hülye vagy te édes barátnőm, és nem leányos anya.

2010. szeptember 20.

0:42

Hello, kicsi szívem, jó volt nagyon Veled Nyíregyen: „gyermek lettem újra” – különösen ott Mami ajtajánál az egykori körtefánk alatt rálátva az Édesanyám által ültetett diófára... Már csak az hiányzott, hogy ledobj egy-két rántott karfiolt, mint anno. Gondolom Kisbabával is nosztalgiaztok a Vasgár utcai élményekről és bizony, ilyenkor bizonyosodik be az az állítás, hogy igazán maradandó: a gyermekkor. Okos, példaértékű összegzésedkor Te mondtad, hogy csak az egyenes beszédet szereted. (P. Móni) Hát akkor most én is az leszek! Búcsúzásunk óta állandóan ketyeg bennem az az ige, amit a könyvben is írtam az előszóban: „Ne múljon el a nap a Te haragoddal...” És mivel mindig megkérded tőlem, hogy

„mi van B. Évával”? – hát ma felhívtam. Tettem ezt azért, mert igazából olyan gyerekes dolog miatt szűnt meg barátságotok, amin tulajdonképpen röhögni kellene, mert az ABSZOLUT NŐ húzódik meg mögötte. Pedig nem éri meg a barátságot ezért felszámolni, hiszen emlékszel? Te szoltál nekem, hogy keress meg Évát, mert szarban van T.elvtárs egykori vezérigazgató cserbenhagyásos lelépése miatt, és szüksége lehet támaszra. Hát nagyon jó, hogy felhívtam, mert a régi B. Éva vette fel a telefont, tele a hangja szeretettel és figyelemmel és fingja se volt arról, hogy anno mi volt a vita alapja. Azóta meg annyi emberrel van napi kapcsolata, annyira más dimenzióban él, hogy igazából már velem szemben sem tudta, hogy milyen női logika mentén háborogtunk.

A csúcs az volt, amikor azt mondta, hogy nem érti, hogy miért haragudott meg, hiszen nézve az akkori képeket, pont a múltkor állapította meg, hogy milyen szarul nézett ki 2002-ben, amikor veseproblémákkal kórházban volt. Tehát, Te csak az igazat mondtad! Kérte az e-mail címedet, amit én megadtam neki! Nem tettem volna, ha valamilyen komoly dolog állna a barátság megszűnésének hátterében, de sokkal értékesebb kapcsolat volt közöttetek, mint amit szabadna így elherdálni. És én ott voltam haragotok csirájánál, hiszen az én házamban történt, az én névnapomon, és talán egy kicsit érettem is. Hiszen a saját házamban a saját névnapomon én ugráltam körbe 36 nőt, én hordtam ki nekik az enivalót a teraszra, mert Éva a névnap ürügyén idecsődítette a Nőfórumot, hogy megerősítse saját elnöki posztját a változó kormányfelállás ellenére, amikor a fentről hirtelen történő irányváltásban némi egzisztenciális kapaszkodót vélt felfedezni ebben a civil lehetőségben. Te is váratlanul érkeztél Bécsből, Te azonnal be akartad mutatni nekem Wolfgangot, aki Tobi csúfos lelépése után megoldást jelenthetett életedre. Összefutottatok itt nálam, kihasználva, hogy én csak hét végén vagyok férjezett asszony, mert addig – Éva szavaival – nincs karantén. És megismerhetted az új Évát, aki országgyűlési képviselő barátjának– későbbi férjének és az ő általa biztosított előnyöknek– hatására átformálódott, testileg, lelkileg, és téged ez olyannyira irritált, hogy kiosztottad. Tipikusan női módszerrel, mert közölted vele, hogy abszolút nem áll neki jól ez a „nagyasszonyos szerep” és ez az „intellektuálisan hátrafésült” frizura. Azóta nem szoltok egymáshoz, és ennek már több mint nyolc éve. Előtte meg olyan jó barátnők voltatok, hogy egyfolytában nyomtad nekem, hogy szerinted mi nagyon összeillünk, és sort kerítettél arra, hogy megismerkedjünk.

Az ember attól nagy, ha átlép önmaga felett! Hát én átléptem, és bízom abban, hogy úgy örültök egymásnak, mint régen! És Te is úgy örülsz ennek, mint Éva tette és a félbe maradt nyírségi gondolat a közös gyökereken új életre kel! Hű, most fene lírai lettem, el is szállok mindjárt magamtól, feltéve, ha egyáltalán fel tudok állni ezzel a kurva arthrosisos lábammal, ami ma nem oda akar menni, ahová én akarom. Pusszantás. (Neked nem kell írnod sokat, tudom, hogy utálsz írni.) De még mindig nincs skype-om. Tényleg, meg is kérdem Bence fiamat!

2010. szeptember 27.

19:17

Holnap van a CT-d, és utána kellene nekem egy szkennelt változat a leleteidről. Szerdán megyünk haza Szentendrére, és felvesszük személyesen a Korányi orvosával a kapcsolatot. Nekem itt nincs nyomtatóm, úgyhogy nem tudok Lacinak egy háttér-anyagot adni ahhoz, hogy felkészüljön a találkozáshoz. Végül Kisbával elküldtéték a levelet? Ti milyen e-mail címre küldtéték? Persze lehet, hogy nem is kell, mert hivatalból – lapra és kollégára való hivatkozással – bejelentkezem. Jó lesz ez így?

Szeptember utolsó napja van, megcsinálták a skype-omat. Telefonon tárgyalunk, minden nap.

Mivel a „szó elszáll és az írás megmarad” elve érvényesül, ezekről a helyzetjelentésekről nincs írásos feljegyzésem. Viszont a témára tudok utalni: ami többnyire ugyanaz.

A betegség, és az a köré szerveződő különböző beavatkozások tényszerű ismertetése, ahol az én szerepem a hallgatás és a biztatás, Ilié a kivetítés: „Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek”- elve.

Mert nemcsak velem beszélget, hanem valamennyi számon tartott barátnőjével, illetve Nővérével és Mónival, nevelőanyjával, a Mamival.

Ők illetve mi vagyunk a családja. Férje nincs azon a szellemi szinten, hogy meghallgathassa, fiát pedig kikíméli. Nincs ebben semmi különös, én

is így tenném Bár ki tudja: meglehet, hogy ennyi teher alatt és után már régen kiugrottam volna az ablakon...

SMS-t kapok Ilitől, kérdi, hogy mikor skypezünk.

Visszaírom, hogy este hét után hívom.

Híváskor megtudom, hogy mivel áttétjei a mellhártyán vannak, és ezért nem kap levegőt, így egy palliatív beavatkozásra – Talkum pleuro desse – van szükség, ami 2010. október 13-án lesz, és erre be kell feküdnie a kórházba. Mindezt egyedül akarja, nem kér díszkíséretet. Kázmért sem.

– A lírát akasszuk a szegre, mert ebből elegendem van. Majd a kórházból küldök életjelet, és mivel a beavatkozás „nem nagy dolog”, egyedül lezongorázom.”

Lezongorázza.

Mint mindig, mindent, egész életében.

Egyedül.

A kórházban a kapcsolattartás SMS-el történik.

2010. október 13.

20:32

– Veled vagyunk. Anca

– Minden rendben, az Operáció három órát késett, két napig itt kell maradnom a megfigyelőben, utána megyek a rendes kórterembe. Ili

2010. október 15.

8:52

– Már a rendes kórteremben vagyok, van sok olvasnivalóm, van tv. Minden rendben. A sebem szépen gyógyul, az orvosok elégedettnek mutatják magukat.

– Csodálatos vagy, Te vagy a példaképem. Én már a pusztá helyzettől, a sebemtől padlót fognék, és fájdalimat világgá kürtölném!

2010. október 16.

11:21

- Hogy aludtál? Hogy vagy? Csak egy rövid helyzetjelentést kérek!
- Jól aludtam, jól vagyok, a szobám ablaka a csodálatos panorámára nyílik, már 2,5 könyvet elolvastam.

2010. október 17.

13:14

- Hogy áll a helyzet? Vannak jó pasik a környéken?
- A drén még bennem van, legkorábban holnap lehetne eltávolítani, ha már több víz nem képződik. Nem akartam semmi látogatót, de a Wolfgang leánya meglepett és Wolfgangot is elhozta.
- Istenem, mindjárt bögök, hát ez gyönyörű! Mindig is kamáztam W.-t!

2010. október 18.

10:49

- A dren eltávolítva, holnap még egy röntgen és ha az is rendben van, délután mehetek haza.
- Ez ám a jó hír. A városban vagyok, miközben ügyintézek, megnyomtam egy kocsit. Otthonról jelentkezem.

2010. október 19.

10:59

- Minden rendben, mehetek haza.
- Este 7 után bekapcsolom a skype-ot és akkor dumálunk.

2010. október 25.

11:16

Illi-bildi figyelj csak, a TV2 *Napló* adásában témába vágó riportot láthatott a tv-néző, közöttük mi is Lacival. A „baráthbori-félék” akik saját vizeletüket javasol-

ják megivásra, most mindenfajta okkult dolgot véltek volna ebben a tényben felfedezni, pedig a tudományos magyarázat az, hogy a „figyelmem” jobban összpontosít e témára, lévén a Te ügyed napirenden.

Szóval a riporter a „gyógyító elme” konkrétumait járta körbe, ezúttal az esettanulmányokat orvosok köréből összeszedve, merthogy olykor ők a hitelenebbek. A riporter elment Marcaliba, a szemész-főorvoshoz, ki rövidlátását oldotta meg napi meditációval, ezúttal szemüvegét eldobva, beiktatva a napi háromszori éleslátás javítás meditációt, pislogásával összehangolva. Az onkológus főorvoshoz Győrbe, aki kénytelen volt közölni tüdőrákos páciensével, a 60 éves igen leépült nőbeteggel, hogy max. három hónapja van a tudomány szerint, miközben a beteg nő minden terápiának alávetve magát csak nevelt közben. És mutatták a pár évvel ezelőtti képét a hölgynek, ahol csontig soványan, kihullott hajjal bámul a három hónapjába, majd a most októberi képét a Vörös tengerben, ahogy fürödve nemigen látszik halottnak. A pszichiáter orvosnő 20 éves csontrákos fiának elváltozását a lábán (röntgennel) és hogy a tibia nem operálható, majd a mostani képét, ahol semmi nem látszik a fiúnak a lábán stb. stb. Valamennyi megszólaló elmondta, hogy miközben igénybe vette az orvostudomány jelenlegi terápiáját, azt kiegészítette otthon saját elméjének fókuszálásával, amikor is azt képzelte el, hogy meggyógyul és fantáziája segítségével ezt kivetítette saját testrésszére.

A legérdekesebb pont a tüdőrákos nő volt, aki – kissé szégyenkezve – elmondta gyógyító képzeletének működési mechanizmusát, bár időnként megjegyezte, hogy lehet, hogy most őt hülyének tartják, de itt áll ő, most és itt van a kb. három évvel ezelőtti halálos ítélete! Ő azt mesélte, hogy elképzelte magának, hogy megtámadták a tüdejét a fekete sejtes osztagok, és vannak egy pár ezren! Ezért elhatározta, hogy minimum naponta 100 db-ot neki át kell festenie fehérre, amit mésszel végzett!. Volt olyan nap, amikor tudatában délelőtt és délután is „festett” – beült a szobájába, kirekesztett minden zajt és külvilágot és festett csak festett. Mosolyogva, hogy majd kitolok veletek! (Miközben a családja a szobaajtónál rettegett, hogy megőrült...) És kb. három hónap festése után – ekkor kellett volna meghalnia – mosolyogva közhírré tette, hogy nincs már egy darab sem a fekete seregből a tüdejében... Megkérdezte a riporter az orvost, „mit szól mindehhez?” Az orvos nevetve válaszolta: „mi orvosok, most leköznénk, hogy hatott a kemoterápia. De mivel személyesen éltem át ezt az

ügyet a páciensemmel, azt válaszolom, hogy a hölgy gyógyító képzelete által legyőzte a tudomány hivatalos állásfoglalását, miközben azért alkalmazta azt!” Ezt azért írtam le Neked, mert együtt láttuk Lacival, és én így fogadtam el Coué 1925-ös állásfoglalását is az önszuggeszcióról.

Október 25-én alternatív utat keresek, levelet írok egy általam elismert természetgyógyásznak:

Tisztelt Béky professzor úr!

Az a nő vagyok, aki Önhöz irányította Merker Ilona Bécsben élő nagysejtes tüdőrákkal két és fél éve megoperált barátnőmet, akinél ez év májusában recidíva jelentkezett, ezúttal a mellhártyákon, és a célzott gyógyszeres, majd az azt követő kemoterápia nem mutatott – legalább is leletei alapján – javulást, ezért a második kemo után talkum pleuro-desse beavatkozással kellett a folyadékot eltávolítani a mellhártyák közül. Önhöz irányítottam klinikumban jártas orvos férjemmel, mert barátnőm dilemmája – amit kérdezett, és amiben tanácsunkat kérte – a válaszadás vonatkozásában meghaladta kompetenciánkat, Ili gyermekkori barátnőm egyébként – dacára félelmetes leleteinek – ellentmond a rákkal kapcsolatos valamennyi ismérvnek. Alig 50 kilós testsúlyával, mérhetetlen optimizmussal és élni akarással veszi az akadályokat, miközben terheinek mérésére vagonszám kellene igénybe venni a mérőeszközöket.

Már idősen – alig több mint 10 éve – került egy jobb élethelyzetbe, Ausztriába, ahol alapszintről úgy megtanult németül, hogy könyvelőként el tudott helyezkedni. Ötévi házasság után szembesülnie kellett, hogy egy „szőkéért” lecserélhetik, és ott kint, egyedül, háttér nélkül kellett megkapaszkodnia, ahol német főnöknőjének közbejárására sikerült újra megkapaszkodnia egy harmadik férjjel, aki élethelyzetet tudott neki teremteni. De mindez nem tartott sokáig, mert a férjet négy hónap után stroke érte, lebénult, ápolásra szorul. Ili, hogy férjét elláthassa, 56 évesen tanult meg vezetni, egy idegen ország gépjárművezetési szabályait, műszakiját idegen

nyelven letenni, amikor még egy nőnek mindez anyanyelvén is nehéz, rendkívül megterhelő.

Közben az itt hazánkban élő már felnőtt fia állásnélküli lett, aki mind anyagiakban, mind magánéletében anyja támogatására szorult és szorul mind a mai napig, családjával egyetemben.

Csoda, hogy ennyi negatív dolog után a kór helyet keres és talál a testben? Az egyetlen támpontul szolgálható építkezés a négy éves Csenge unokára szorítkozik. E fenti vázlatpontokkal arra utalnék, hogy magam is – lévén egykori klinikai pszichológus – a stressz romboló hatásának vonatkozásában látok összefüggést. Viszont az immunerősítés személyre szabott gyakorlati kérdésénél, az eddig hatástalan kemoterápiának egy erősebbre történő lecserélésénél és ennek várható következményeinél tanácstalan vagyok. Mert meggyőződésem, hogy Ili RENDKIVÚL JÓ állapotának egyik titka az a mozgás – egyben cél és feladatrendszer – amit körülményei miatt kénytelen bevállalni. Hogy a két kemo között beül a kocsijába és Bécs-Budapest-Nyíregyháza között ingázik, megosztva velünk – gyermekkori barátnőikkel – a jelent és múltat egyaránt.

Ili barátnőmnnek szerdára adott időpontot, ki délelőtt még ambuláns szakrendelésen Bécsben a kórházban van, legutóbbi orvosi beavatkozásának eredményéért és annak kiértékelésért. A jövő héten kell mennie az onkológusához, aki beindikálja a továbbiakat. E két időpont között lenne szükség az Ön tanácsára, arra a dilemmára, amiben mi nem tudunk segíteni. Szeretnénk mi is – nőgyógyász férjemmel – elkísérni Ilit a konzultációra. (De ha kellemetlen Önnek, akkor kint maradunk.) Kell egy olyan valaki, aki hitelt érdemlően életvezetésben összefogja Ilit, és akire hagyatkozni lehet.

Sokat hallgatva Önt, Ön erre a legmegfelelőbb. Mi egyébként ismerjük egymást, de gondolom egy 1993-as konferencia már a feledés homályába vészett. Orvosi szaklapok főszerkesztőjeként akkor a gyógyítás terén együtt kerestük a közös pontokat.

Elnézést a terjedelemért, de rövidebben nem tudtam összefoglalni azt, amit úgy gondoltam, hogy nem ártott elmondanom. Ha igen, akkor ezért itt elnézését kérem.

Tisztelettel: dr. Kollárné Balla Anna

Béky professzor még aznap visszahív.

Elmondja, hogy felhívta őt Bécsből egy Merker Ilona IV. stádiumú tüdőrákban szenvedő hölgy, aki életmódbeli tanácsot szeretne kérni tőle. Meg is állapodtak abban, hogy amikor Budapesten tartózkodik, soron kívül fogadja. Levelem kapcsán most találkoztak a szálak, megtiszteltetésnek veszi, hogy őrá gondoltunk, tudása szerint bármikor rendelkezésünkre áll, tehát nem kell terminust kérni. És jelzi, hogy örülne, ha én is mennék a barátnőmmel a rendelésére, ha pedig orvos férjem is elkísérne minket, az még nagyobb elismerés lenne számára, mert nem győzi elégszer a legkülönbözőbb helyeken és fórumokon is hangoztatni, hogy a hagyományos és az alternatív medicinának a beteg érdekében kézen fogva együtt kell haladniuk.

Pár nap múlva Ilivel új zuglói kis lakásánál találkozunk, ő Bécsből, mi Szentendréről érkezünk. Átszáll a mi kocsinkba, én felhívom Békyt és már megyünk is a Stefánia úti rendelőbe. Ilinek új parókája van, hamvasszőke fűrtjei a legutolsó divat szerint adnak karaktert arcának, tetovált szemöldöke és ajkai, modern öltözete a kívülállókban kimondottan jó nő benyomását keltik, kislányos alakja nemhogy kortalanná, hanem bakfissá teszi. Ez meg is téveszti az elénk siető természetgyógyászt, aki először bennem látja a páciens-t. A szerepek tisztázása után lekislányozza és egész idő alatt kislányomnak is szólítja Ilit, ami mindannyiunknak egyben belépőjegy is a lélekhöz.

– Nahátakkor. Melyikőjük is szorul tanácsra? Mert én itt csak két ragyogó nőt, illetve egy hölgyet és egy kislányt látok. Üdvözltem Főorvos úr, büszkeséggel tölt el, hogy egy „igazi” orvos is megtisztelt látogatásával. Szóval magácska az. Ragyogóan néz ki. Van magának unokája? Csengenek hívják? Szép, ősi magyar név. Öt éves? Minden nap mondja el neki, ha ő nincs a közelben akkor saját magának, hogy ott akarok lenni az érettségi ballagásán. Mit ballagásán! A diplomaosztásán! És ha ezt beprogramozza az agyába, akkor ez úgy is lesz. Összeállítottam egy listát: mit lehet és mit nem! A vöröseket és a lilákat töménytelen mennyiségben, persze ezt a zöldségre és gyümölcsökre értem. A tejes dolgot kerülje. Vagy négyféle táplálkozáskiegészítőt javaslok, mindegyikhez odaírtam a beszerzési forrást. És a víz. Az a legfontosabb. Ez bizony nem olcsó, de fontos. Az orvosi ténykedés-

be én nem szólok bele, mert ahhoz nincs jogom. Megjelöltem azokat a tablettákat, amelyeket a kemo alatt ne szedje. Más nincs. A maga sorsa a saját kezében van. Én nem hitegetem azzal, hogy egy tüdőrákból ki lehet gyógyulni. Nem, azt nem teszem. Viszont évtizedeket lehet nyerni egy jó kondícióval és egy pozitív beállítottsággal. És CÉLLAL! Ezért kell az unoka jövőjét beiktatni! Ez amolyan terápia. Jól mondom, főorvos úr?

– Bárcsak próféta szólna Önből! – nyugtázzuk. Szűk órát vagyunk nála, közben akupunktúrás tűvel a fülükben páciensek jönnek-mennek. Béky úr kedves, megnyugtató, bizalmat árasztó személyiség, óriási tudással rendelkezik, beleértve az orvosit is. Minimális vizitdíjat fogad el, és mikor megemlítjük Ili kétszázezer forint feletti vizitdíját a Gabesz által menedzselte „biorezonanciás” nőnél, olyan ideges lesz, hogy hófehér haja alatt is piroslik a fejbőr.

– Ha tudtam volna, hogy magácska milliárdos, én is másképp álltam volna a dolgokhoz. Na, csak vicceltem, mert én hívő, vallásos ember vagyok és este lefekvéskor is jóban kell lenni a lelkiismeretemmel ahhoz, hogy ne forgolódjak az ágyamban. De megérdemelné az a nő, hogy csalásért leültessék, ismerjük, a hazugságaival együtt. Csak az az igazság, hogy senkit nem géppuskával kényszerítenek, hogy felkeressék. De azért az adóhatóság ellenőrizhetné. Nem a mindszeinti villanszerelő kisiparost kellene, hogy 1800 Ft-ról adott-e számlát.

2010. október 30-ára virradó hajnalra váratlanul rosszul leszek. Szúrást érzek a mellkasomban, hányok, szédülök, egyensúly-zavarom van. Furcsa szorongást érzek, ami egyébként nem jellemző rám. Panaszaim nem csitulnak, körzeti orvosom beutal az Irgalmasokhoz, a Kardiológiára. Ott elvégzik a terheléses vizsgálatot, és dupla adag injekciók közepette bent tartanak.

Mindenszentek és Halottak napja közeledvén hosszúhétvége van, csak ügyelet működik, szeretnék hazamenni, mondom is, hogy van orvos a közelemben, de mivel a férjemnek ugyanígy kezdődött nemrég az infarktusa, „jobb félni, mint megijedni” elv alapján ő is hajthatatlan.

Fiaim azonnal bejönnek, s miközben dől belőlük a cukkolás, egyértelműen látszik, hogy megijednek. Bár szoktam hisztizni, de hogy a ketyegőmmel lenne valami baj, az nekik is idegen.

Hat nap múlva panaszmentesen épp hazafelé készülök, amikor jön az osztályos orvos és közli: nem oda buda, véres a székletem, irány a gastroenterológia, de az egy másik szárny, így költözünk. Férjemmel megbeszéljük, ha gyomor és végbéltükrözésre van szükség, akkor hazamegyünk Nyíregyházára dr. Ágoston Sanyihoz, mert ott vagyunk otthon. Ezt az Irgalmasoknál megértik, kapjuk a zárójelentést, és két nap múlva már megyünk is a nyíregyházi Jósa András Megyei Kórház III. Belosztályára. A végbéltükrözés rövid narcózisát pihenem, mikor bejön a férjem és fülembe súgja: "látogatód jött, na találd ki: ki az?"

Ili törekeny kis alakjával előbújik Laci mögül. Egyenesen Bécsből jön, a folyosón találkoznak.

Nem találok szavakat.

– Ancsúrka, mi van, mi történt? Van már eredmény?

– Ijesztget itt engem, na sebj, holnap szondát nyel, és utána elviszlek benneteket Tokajba – mondja az uram, hiszen kívülről fújja a sztorikat, hogyan is volt, amikor több ízben Imi – Ili első férje – ellopta apjától a Wartburgot, és heten utaztunk – mi a csomagtartóban – a Kopaszra.

Másnap simán lenyelem a gumicsövet, van némi elváltozás: fokális foveolaris hyperplasia potenciális premalignus, jó lesz vele vigyázni. Kapok rá gyógyszert, fél év múlva kontroll, és mehetek haza. A szorítás a mellkasomban feltételezhetően nem ettől volt, bár minden összefügg mindennel – Laci kedvenc szavaival, ha fenékbe rúglak, azért könnyezel – oda kell figyelni. Mint mindannyiunknak, ha túl vagyunk az ötvenen.

Egy nap múlva már együtt kávézunk llevel a nyírségi" főváros" egyik főutcáján, az egykori Omniában, és ismételten megállapítjuk: hogy nem igaz, hogy szar az élet és tök tromf. És jó lenne sokáig így kávézgatnunk, szemlélve a külvilágot, és egy-két epés megjegyzést tenni, mint például a szemközti asztalnál ülő nőre, hogy mennyire nincs önkritikája, mert húznak akar látszani, mikor már ő is jócskán elmúlt ötven...

A természetgyógyásznál történő látogatás, tanácsai, hozzáállása új energiát ad Ilinek. A javasolt táplálkozási kiegészítők, vitaminok, magok, az állandó fogyasztásra javasolt víz és az egyebek beszerzése ugyan nemcsak költséges, hanem időigényes is, de Ili simán és főleg optimistán veszi a köröket. Hetenként teszi meg a távolságot Bécs, Budapest között, időnként Nyíregyházát is útba ejti. Közben kapja a hagyományos orvosi kezelést Bécsben, itt Magyarországon pedig töméredek immunerősítő forrást és alternatív megoldást is felkeres. Fiával és unokájával Magyarországon tölti a karácsonyt, míg az óévet Wolfganggal a bécsi speciális otthonban búcsúztatja. Összességében nemcsak ragyogóan néz ki, hanem fizikai állapota is remek.

A sűrű programjaink, levelezésünk lekötnek, ritkábban vagyok az Interneten, ott, ahol gyakorta szoktam lenni. Az általam kedvelt iwiwes közösségi fórumon – a Leányfalusi Kaszinóban – hiányolnak is, Móricz Zsigmond unokájának, Virágnak a kezdeményezésére a fórumozók között az alábbi párbeszéd születik:

– Annánk megint ködöt áll! – írja Virág.

– Mintha beteg lenne... vagy lábadozó – válaszol Ági.

– Beteg volt, tudom, de még mindig? Nem illik ilyen soká betegeskedni egy ilyen aktív nőnek. Bár ez nem illem kérdése – vágná rá mindenki. Anyám meg mindig azt mondta: intelligens ember nem beteg. Ő nem is volt az 85 éves koráig. Akkor meghalt. – folytatja Virág.

– Na, akkor én unintelligens vagyok.

– Valószínű a nagyapám is, apám is, akik a 60-as éveikben haltak meg. De anyám már egész kisgyerekkorunkban nagyon haragudott, ha betegek voltunk. Két mondatára nagyon emlékszem gyerekkoromból: „Intelligens gyerek nem lesz beteg!” / nem mertem megkérdezni, mit jelent az a szó, hogy intelligens / a másik: „Hogy jövök én ahhoz, hogy rossz jegyet hozzal haza?!” Szerencsére nem volt jellemző, hogy betegek legyünk, és nem anyunak, hanem apánknak mutattuk meg a gyengébb jegyeket.

Mikor a karácsonyi ünnepek utáni nyugalomban visszaolvasom a rám vonatkoztatottakat, megírom magyarázatomat az eltűnésemre:

– Bár kétszer hat napig, két helyen voltam kórházban és a gyomortükrözés meghozta a „sikert” – belépve ezzel a veszélyeztetett zónába –, „ködömnék” nem ez a magyarázata. Hanem az egyetlen standard gyermekkori barátnőm, a céda, a kommunista ivadék, aki nem átkodott hét éves korában a tőlünk elvett, magyarul államosított kertünk körtefájáról a termést sajátjának tekinteti, mivel az Ifjúsági lakótelep első emeletének ablakából pont elérte. Mindezt teraszunktól mindössze nyolc méterre, hogy ne csak a reakciósök és fattyaik élvezzék az oxigéndús levegőt, amit a sóstói erdő biztosított. És ez a semmirekellő barátnőm, az Ili, – nem véletlenül tiltottak minket egymástól – most halni mer, műtétek, chemok, és egyéb kis huncutságok után áprilisban a bécsi klinika – ott él második házassága kapcsán – szemébe mondva a maximum három hónapot, realizálta a várható helyzetét, amelyben nekem is jut némi feladat. És miután már mindent elrendeztünk – férjét, Wolfgangot négy éve stroke érte, magatehetetlen és most otthonba kellett adnunk Bécsben – ingázunk Bécs-Budapest-Nyíregyháza között, és miközben nosztalgiázunk, jelentjük: KURVÁRA JÓLVAGYUNK! Nevetés, szauna, bulik, és duma-duma személyesen vagy skype-on, Babi barátnőnk, azaz Kisbaba is velünk van, a két évvel fiatalabb tini barátnőnk, ki nyolc éve Beáta Bischof túlélési stratégiájával röhög a reménytelenségen, és együtt szajkózzuk Coué 1925-ös bölcseletét, miszerint: „MINDEN NAP MINDEN TEKINTETBEN JOBBAN VAGYUNK!” Ja, és Béky Tanár úr – fúj orvosfeleség – személyes tanácsadása alapján isszunk a teákat, az oxigéndús vizet, rágcsgáljuk a lenmagot, és kanalazzuk annak olaját, miközben Ó NE CUKOR helyett az édes étellel vegyítjük koffeinmentes capucsinóinkat. A fiúk most kimaradnak érdeklődési körünkől, de lehet, hogy még ezen változtatunk!

Virág veszi is a lapot:

– Ugye mondtam, hogy te nem lehetsz ilyen soká beteg! Ne is törődj semmivel, éreztétek jól magatokat minél hosszabb ideig „céda, kommunista ivadék” barátnőddel! Pihenésként azért néha jelentkezz, nehogy elfelejt-sünk, mint azt a másik Annát, aki teljesen kilépett a képből.

2. 2011.

*„...aki a halálra elkészül, az az életre készül el,
s csak az élhet, aki nyugodtan meg tudna halni.”*

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Elbúcsúztatjuk az óévet, és nekikezdünk az újnak.

Ki-ki alapon, ez alatt értendő, mindenki a családja körében. Napi telefonjaink során hétköznapi dolgainkról tájékoztatjuk egymást.

Ili bevallása szerint élete egyik legszebb karácsonyát éli meg Kázmér új barátnőjének – Zsófinak – családjával, akinek szülei itt Budapesten megvalósították a többgenerációs együttélés dallasi mintáját. És ebben neki is jut külön rezidencia.

Kázmér elhagyott felesége is párra talál. Így a feszültségek oldódni látszanak az unoka – Csenge – vonatkozásában is. Bár Wolfgang állapota nem javul, erre nem is számítunk, bár igaz, arra sem, hogy az Ilivel kapcsolatos dolgok nemigen tudatosulnak benne – de legalább nem romlik. Ha nehezen is, de valahogy kialakul a koreográfia: egyik ünnep itt a fiánál, a másik, a Szilveszter, Bécsben, a szokásos kompromisszumokkal.

Az új táplálkozás-kiegészítők és immunerősítők hatására Ili fizikai állapota szinten tartott, sőt olykor javuló tendenciát mutat.

De az is lehet, hogy mindez csak a remény üvegburájának optikai csalódása.

A 2011-es év első hónapjában járunk.

Skype-olunk, miközben ő kapja a kezeléseket, én itthon dolgozom a *Sóstói út II.* kötetén. Dokumentumok száraz sokaságát kell egymáshoz szerkesztgetnem, amelyek monotonságát enyhíti a családi tényanyagok üzenete. Közben készülünk férjem csípőműtétjére, mert egy autóbalesetből visszamaradó bicegése nem tesz jót infarktusokkal megtűzdelt szívének. Azért, ha találok valami rákkal kapcsolatos infót, azonnal megosztom Ilivel. Többnyire telefonon szólok vagy SMS-t küldök: kapcsold be a skype-odat!

Férjem meg is szól: mondván, nem normális dolog ennyire azonosulni a másik betegségével, mire én azonnal visszavágok:

– Csak sajnálni tudlak, hogy neked nincs ilyen gyermekkorod óta tartó barátod. Mert ha volna, akkor nem szajkóznád folyton ezt a mondatod.

Az e-mail is alkalmazott módszerem, bár tudomásul veszem, hogy Ili utálja, mert állítása szerint lassan gépel. Nekem ez nagyon megy, sokkal jobban, mint a skype, amit meg én utálok. Fejemen a fülhallgatóval, hol értem, hol nem, amiket mond. No meg nálam az írás alaphelyzet, gondolataimnak határt szab, és tömörítésre kényszeríti, ami az én esetemben nem hátrány, lévén hogy köztudottan bőbeszédűnek születtem.

2011. január 20.

17:56

Ili-bildi, szíóka, az egyik iwiwes fórumon Károly Györgytől (beceneve Karfiol) – Karfiol velünk egyidős, Szigetszentmiklóson élő költő/író, arra is emlékszem, amikor lebetegedett, de őt nem operálták meg – az alábbiakat olvastam:

„Többen is érdeklődtek az utóbbi időben, hogyan sikerült kigyógyulnom a tüdőrákból, ezért leírom azt a kúrát, amit három hónapig alkalmaztam, hátha segít, vagy ötleteket ad másoknak is. AVEMAR – reggelenként egy tasak kb. 1,5 dl langyos vízben föloldva, VITACELL – reggelenként tíz csepről két-három naponta emelve két cseppel az adagot húsz cseppig, kevés vízzel, CULEVIT – napi 6x2 tablettát, fokozatosan emelve az adagot napi 6x4 tablettáig, ALPHA 20 C – reggel 1 kapszula, PYCNOGENOL – napi 3x1-ről emelve az adagot, napi 3x4-ig, majd vissza. Plusz napi 3–4 csésze zöldtea, 3–4 evőkanál vegyes virág-méz, multivitamin, HUMET-R, legalább napi három liter folyadékbevitel (én sört és teát ittam). Immunerősítő teának: kasvirág + indiai kömény + vasfű + ginzeng. (A készítményeket a hivatalos egészségügy nem alkalmazza és az OEP nem támogatja, így elég borsos az ár; nekem négy évvel ezelőtt cca. 200 000 Ft-ba került. Utolsó stádiumú, libatojás nagyságú tüdőrákomra semmiféle más kezelést – műtét, sugár, kemoterápia – nem kaptam.”

Összehozzalak vele?

2011. január 21.

6:25

– Ja, érdekel a dolog, hozzál össze vele.

Már többször utaltam arra, hogy Ili a kezelések között az utóbbi időben mindig Magyarországra jön, gyermekkorának színterére.

A szeretteihez. Az őt felnevelő Mamihoz, nővéréhez Maryhez, gyermekkori barátőjéhez, Kisbabához. A bécsi kórházból mikor lecsöpög az infúzió, máris irány az A3-as Autópálya és egyedül indul neki a távnak. Zuglói, nemrégén vett újonnan épített másfél szobás lakásában vagy megalszik, vagy épphogy érintve azt, egy túrban vezet haza, Nyíregyházára. Ha útközben rájön a hányás, leáll a parkolósávba, előveszi az anyósülés elé rakott kis vödrét, hány egyet és hajt tovább. És azt mondja, mikor a bécsi lakásába vitette magát, sokkal rosszabbul volt, mint ilyenkor, amikor a vezetés eltereli figyelmét.

Ronda, latyakos január van, alig egy hete voltunk mi is Nyíregyházán. Lacinak egyeztetni kellett közeledő csípőműtétjét, ahová ezúttal betegként tér vissza majd egykori munkahelyére, előnyt kovácsolva az ott lehúzott több mint fél évszázadnak. Visszafelé az M3-as csak egy nyomsávban volt járható, olyan sűrűn havazott. Nem volt egy leányálom.

Ezt jelzem is Ilinek, de őt ez legkevésbé sem érdekli.

– Megyek és kész – a válasza. Nem lep meg, hiszen ilyen volt szerintem már a pólyájában is. Amit elhatároz, attól őt nem térítheti el ember.

Pár nap múlva épp délutáni kávémat kortyolgatva kedvenc fotelemből bámulom a reménytelen szentendrei koradélutáni szürkületet, amikor megcsörren a Magyarországon használt mobilja:

– Még nincs itt a halálom ideje, az égiek visszavonták a behívóm. – hangja közönyös, olyan, mintha azt közölné velem, hogy lám, ma sincs valami jó idő.

Mivel az ellenkezője lett volna csoda, így mondandóját egyszerű tényként közli. Kivár, egy darabig élvezi értetlenségemet, majd megkegyelmez:

– Triplaszaltóztam az M3-as autópályán, az elválasztó korlát fogott meg, talpra estem, élek. A kocsim cserbenhagyott ugyan, de én egyben szálltam ki belőle. Egy kamionos segített letolni a járgányt a leállósávba, de látta, hogy nincs nagyobb bajom, és ment dolgára. Nagyon fáztam, utálom ezt a nyirkos időt, így bevittem magam egy autóssal a közeli vasútállomásra, azt hiszem, Gyöngyösre, szerencsére jött is egy vonat és már itt vagyok Maminál Nyíregyen. A vonaton sikerült elérnem Kázmért, aki azonnal küldött egy autómentőt Budapestről, de mire az leért, a rendőrség elvontatta a kocsit, mert állítólag nem szabad lett volna ott hagynom. Be kellett volna várnom őket, vagy legalább valami elérhetőséget ott hagyni, de ez nem jutott eszembe. Most feljelentettek, úgy lesz belőle, pedig szerintem a legokosabb volt, amit tettem. Én odafigytem volna a tett színhelyére, ha maradok.

– Mondtad, hogy beteg vagy és neked most semmi sem hiányzik jobban, mint egy megfázás?

– Nem mondtam. Kázmér mondta nekik, amikor nagy nehezen megtalálta a kocsimat, persze ehhez neki is el kellett jönnie a melóból. Nem hatódtak meg a rendőrök. Állandóan azt szajkózták, hogy az üzemképtelen járművet nem lett volna szabad ott hagynom őrizetlenül és főleg minden papír és tábla nélkül.

– És most mi lesz? Bemégy a kórházba megnézetni magad?

– Semmi szükség rá. Meg elegend van a kórházakból. Mami csinál egy jó forró fürdőt, meg teát és alszom egy nagyot. És majd holnap elgondolkodom, hogy hogyan tovább. Tegnap kaptam a soros kemót, most van némi időm a következőig, addig azt hiszem, itt maradok. Nehezen megy a gyakorlás, meg a vonatozás, majd holnap talán többet tudok a koci sorsa felől. Kocsi nélkül én nem tudok meglenni, és nem tudom, hogy javítható-e. De Kázmér bevet minden apait, anyait, de hát végül is autójavító műhelye van, amit én finanszíroztam. Ez a része kevésbé érdekel, sokkal inkább a rendőrségi hercehurcától ódzkodok. Nem hiányzik már nekem ilyesmi.

Múlnak a napok, az időjárás változatlan.

Minimum három hét kell a koci megjavításához, mert külföldről kell rendelni alkatrészt. Közeledik a következő kemó, a koreográfia adott:

barátnő hozza fel Pestig, onnan Kázmér viszi Bécsbe és marad is az anyjával egy pár napig. Ez elvileg és gyakorlatilag rendben is, viszont a rendőrségi ügy damokleszi kardként neurotizáló tényező.

Elkérem az adatokat, és felhívom az eljárást vezető illetékest.

Nagy nehezen célba érek, és elmondom a *miértet*. Az őrnagy kontaktusképes, hol hallgat, hol érvel és hivatkozik az ilyenkor elvárható jog által előírt magatartási szabályokra. Én is igyekszem nem alul maradni, és megtapasztalom, hogy a gyógyíthatatlan betegségekre történő hivatkozás belépő a lélektől- lélekighez. Annyit kérnek, hogy amikor a szabálysértést elkövető visszaér Bécsbe, küldjön onnan faxon egy kórházi valamit, akár német nyelven, ami igazolja betegségét. Ez meg is történik.

Már Bécsből újabb kemó után hív Ili, és kéri, hogy telefonáljak annak, akivel beszéltem, mert nemcsak hogy még semmi hír, hanem arra sem kapott visszaigazolást, hogy célba érték-e a faxon leadott leletei. Hangjában érzek némi számonkérést, utasításai csak úgy pattognak a mobilom membránjaiban. Már épp valamit visszaszólnék, mikor mélylélegzetet veszek, visszaszámolok, három, kettő, egy... „Igenis főnökasszony”.

Aztán jön az ötlet: leírom inkább a tényeket, hiszen a szó elvész, az írás megmarad, lefaxolom én is, és majd valamikor délután rákérdezek. Így elősegítem, hogy a hatóság képből legyen. Hiszen nem tudhatom, hogy a velem ez ügyben tárgyaló rendőrségi ember mit tartott meg az emlékezetében és mit nem.

Tehát levelet írok:

2011. február 11. Tárgy: Merker Ilona

B. P., rendőr őrnagy, U. I., h. vezető

Autópálya Rendőrség, Heves Megyei Rendőrkapitányság

Tisztelt Őrnagy Úr!

Hivatkozással tárgyév január 28-án (péntek) reggel folytatott szívélyes hangvételű telefonbeszélgetésünkre, annak érdemi részét az alábbiakban szeretném összefoglalni:

Tárgyév január 26-án (szerda) reggel Merker Ilona bécsi lakos a délelőtti órákban osztrák rendszámú személygépkocsijával a havas, csak egy nyomtá-

volságban járható M3-as autópályán sávváltáskor megcsúszott, majd többször megpördülve a sávelválasztó korlátnak ütközve személyi sérülés nélkül szállt ki a sérülés által működésképtelen autóból. A gépkocsiban egyedül utazott, így sérülést senkinek nem okozva, a leállósávban hagyva a kocsit, – így a forgalmat nem akadályozva, ismeretlen kollegiális segítséggel a legközelebbi vasútállomásra, Gyöngyösre vitette magát – eltávozott a helyszínről. Azzal, hogy a Magyarországon élő fiát, ahogyan el tudja érni, mobilizálja a továbbiakhoz. Miközben valamennyi, ezzel kapcsolatos költségét rendezte – időközben az autópálya rendőrség elszállította a kocsit, de Pestről is megérkezett az autómentő – hibájául róta fel az Ön által fémjelzett hatóság, hogy mivel nem hagyott semmilyen elérhetőséget, ezért szabálysértési eljárást kénytelen kezdeményezni, amely feljelentés a későbbiekben közigazgatási eljárást von majd maga után.

Telefonon az ez irányú következmény vonatkozásában kértünk méltányosságot az alábbiak okán:

Merker Ilonának 5 évvel ezelőtt már idősödő korban kellett megszereznie jogosítványát, mert férje egy agyi esemény – stroke – miatt mozgásképtelenné, majd ápolásra szorulóvá vált, ami jelen pillanatban már csak intézményi szinten kivitelezhető. Feltételezhetően ennek következtében is – amennyiben elfogadjuk, hogy a rákos folyamatok rizikófaktorai között a stressz is szerepel – 3 évvel ezelőtt tüdőrákot diagnosztizáltak nála, amelyet megműtöttek. Majd 2 éves panaszmentes állapot után a múlt évben tüdőáttét keletkezett, amely a gyógyszeres majd chemoterápiás eljárásra nem reagált, így múlt év májusában az orvosok a betegtájékoztatási kötelezettségnek eleget téve felszólították ügyei rendezésére, amely a három hónapos túlélési intervallum miatt megtörtént.

Ekkor került személyem is közvetlen kapcsolatba egykori iskolatársammal, akivel egy utcában lakva töltöttük el gyermek és ifjúkorunkat. Pszichológusként 1990-ben még könyvet is írtam *Cseppjelenség* címen a gyógyíthatatlan betegség kapcsán a Képzeletterápiáról: az 1925-ben Coué által alkalmazott módszerről: a „minden nap minden tekintetben jobban vagyok” önszuggeszciós eljárásról, amikor a lélek uralkodik a test felett! Ha nem is gyógyul meg minden ebben szenvedő, mégis a képzelet hatására elérhető, hogy adott esetben stagnál, vagy regrediál a betegség. Ehhez

viszont a pozitív beállítódás, az állandó cél és feladatrendszer, a kicsi terv, adott esetben a mozgás szükséges. Azaz: a beteg ne foglalkozzon betegségével.

Merker Ilona egyéni sors története iskolapéldája annak, hogy ez a terápia sikeres is lehet. Az orvosok csodálkozva nézik jelenlegi státuszát, hogy az alig 50 kilós betegük milyen pazarul tudja maga mögött a hétköznapiakat is, azzal az alapállással, hogy minden nap nemcsak Ünnepe, hanem Ajándék is! Ehhez viszont az állandó mozgás kell.

Bécsben a férjén kívül – aki már nemigen tud kommunikálni – korlátozottak a kapcsolatai, hiszen idősebb korban ment férjhez és váltott lakhelyet. Evidenciával bír, hogy oda megy haza, ahol testvére, édesanyja él. Bár fia budapesti, de egy igazi szülői kapcsolatban nem terheljük a fiatalságot saját bajainkkal.

Merker Ilona nem maradhatott ott a kocsijával a hidegben, hiszen a legkisebb megfázás is végzetes lehet. Az is egyértelmű, hogy egy ilyen megálló, de mégis szerencsés baleset után TÚL AKARUNK LENNI a minket ért negatív élményeken: azaz igyekszünk magunk mögött tudni a tett színhelyét. Az pedig, hogy ez szabályellenes, nemigen fordul meg fejünkben.

Nem tudta az ilyenkor szükséges koreográfiát. Nevezetesen: hogy elérhetőséget hagyjon maga után. Csak az tudatosodott benne, hogy a GONDVISELÉS még szán neki jövőt, és habozás nélkül döntve irányt vett egy olyan közegbe, ahol túl a viszontagságos eseményeken: megnyugodhat.

Pszichológusként, íróként, újságíróként – tehát szakmai emberként – kértem Önt, mint hatóságot a fentiek figyelembevételére egykori játszótársam érdekében. Hogy záruljon le ügye, és a továbbiakban ne kelljen semmilyen vonatkozásban ez ügyben bűnhődni, hanem továbbra is pozitív céloknak élhessen, azzal, hogy életre szólóan megtanulta a szabályos eljárást ilyen esetben...

Köszönöm hozzáállását, ahogyan figyelmesen, empátikusan hallgatta telefonomat.

Egykoron személyiségvizsgálatok terén igen sokat szakértőttem a rendőrségnek. Többnyire arról adtam ki igazolást – véleményt – hogy az egyén életszerűen mondja-e el a vele vagy általa megtörtént eseményeket. Tudom,

hogy ehhez azért dokumentumok szükségesek. Így értesítettem Merker Ilonát, hogy küldje meg Önöknek faxon a betegségéről szóló kórisméket. Bár ez német nyelvű lesz, de a név: *carcinóma* és besorolása: IV. stádium: egyetemes, egységes kód alapú. Amennyiben szükséges, úgy fordításáról gondoskodom.

Megértését, méltányosságát ismételten kérve:

Tisztelettel: dr. Kollárné Balla Anna

A levelet lefaxolom, majd úgy két óra múlva érdeklődöm annak sorsa felől. A titkárnőtől megtudom, hogy B. P. őrnagy urat február 1-el soron kívül kiemelték a megyére, vezetői posztra, de elmenetele előtt intézkedett Merker Ilona ügyében. Továbbá a délelőtti faxon érkezett leveletem neki is elküldték, mire ő azonnal visszajelzett és kérte, hogy csatolják az ügghöz, mert így legalább egységes és közérthető a részéről kezdeményezett eljárás megszüntetése. A közeljövőben egy írásos értesítést küldenek majd a fia által megadott címre, és lezárult az ügy azzal, hogy máskor az „út és időjárás viszonyoknak megfelelően” vezesse a kocsit, továbbá vegye tudomásul, hogy beazonosítás nélkül a balesetet szenvedett kocsit nem hagyhatja a leállósávban.

Amikor úrrá lettem érzéseimen, csatolt doksiként elküldtem a levelet Ilinek azzal, hogy „minden ok – felmentő ítélet a közeljövőben megy!”

2011. február 13.

15:15

Szia, írj hogy mi van veletek? Laci hogy van?

Én csak keveset írok, mert vért izzadok amíg írok. Jó volt Nyíregyházán is és Budapesten is. Sokszor voltam szaunában, fürdőben. Kázmér és Zsófi között úgy tűnik lezárult egy fejezet, Kazi nálam lakik és nem tűnik nagyon boldognak. Az autóm kész van, 460 000 Ft-ba került a javítás (baráti alapon, számla nélkül), tehát ez a „kis” valami eddig 600 000 Ft-ba került, viszont én szerencsére nem sérültem. Pusza.

17:52

Akkor ezek szerint már otthon vagy. A Laci helyzetére vonatkozóan átküldöm a szakma első emberével – T. J. professzor – a levelezésemet. A kocsí ára – bár a több mint fél miliónót kimondani rossz ugyan – de mégis jobb, mint gondoltam, mert Bence fiamék autójának javításával már kb. 2 milliónál járnak. Nem fogadta el a 100%-os totálkárt, ehhez keresett protekciót, mert neki egy működő Volvó kell, ami 3,8 millióba van, mert devizahitelre vette. De a kocsí kilenc éves, és ennek az évek szerinti ára 760 000 lett volna. (Egyébként nagyon jó kocsí, nagy hátsóhengeres, bőrbelső, és alig volt benne km, mert egy öregúrú volt. Nekik ilyen jó csak, hogy télen fel tudjanak menni vele a hegyre, ahol laknak. Na, küldöm a leveleket. Puszi. Anca. (Most mentek el Csabáék és megyek hajamosni.)

17:55

Ok. Akkor addig is amíg nem tudunk skype-olni, jelentkezz e-mailban.

A kezelés szüneteiben, mikor az egyes beavatkozások között többnapos szünetek vannak, Ili változatlanul ingázik Magyarország és Ausztria között. Élvezi, hogy ismét jó a kocsija, a karambolja semmilyen pánikot nem hagy benne.

Én fizikálisan átmenetileg kilépek az életteréből.

Nem tudok mozogni, hiszen férjemet március végén megoperálják, tíz nap után hazahozzuk Szentendrére. Ide jár a gyógytornász is a tizenöt foglalkozást megadni, ehhez át kell jelentenem a TB kártyája miatt. Sok utánajárás, bürokrácia. Megismerem a magyar egészségügy másik oldalát is.

A műtét alatt, míg Nyíregyen tartózkodtam, Ilivel pont keresztezzük egymást. Igaznak bizonyul az állítás, miszerint: „ember tervez, Isten végez...”

Attól függetlenül, hogy lefoglalnak feleségi teendőim, – bár Laci nehezen viszonyul mozgásképtelenségéhez és nekem többnyire a fegyelmezése okoz gondot, miközben megértem, hogy a hat hét, többnyire ágyban, nagy teher, és Isten óvjon mindenkit az orvos-betegtől, meg hogy az induló kerti

tavaszi munkálatokra magamra maradok – alig múlik el nap, hogy ne tudjak Iliról. Így tudom meg, hogy újabb kemó javasolt, és Ili ismét nekimegy.

2011. május 23.

11:00

Bécsben vagy már??

18:50

Ja, már Bécsben vagyok, egész nap a kórházban voltam, sokáig tartott a kemo.

Párhuzamosan megy az élet – Szentendrén a csípőprotézis utáni lábadozás, Bécsben harc a rákkal –, amikor bejön a Facebookon egy meglepő dimenzió: Édy jelzi, hogy váratlanul meghalt Tobi.

Tobi Ilinek a második férje, az egykori salak-motorversenyző, aki révén bécsi lakos lett, és ezáltal főleg anyagi élete egyértelműen javulást eredményezett. És aki öt év után, – miközben nyugdíjas napjukra bécsi anyagi körülményeik jóvoltából családi fészek építésébe kezdtek Nyíregyházán – teljesen váratlanul kiadta az útját Ilinek, mert újra szerelmes lett ezúttal Édybe, aki kortársunk, aktív fogász-asszisztens a megyei kórház szájbélszétén, s szintén nyíregyházi. És aki – feltételezhetően – szintén Bécsben akart élni, és aki miatt Ilinek derült égből villámcsapásként fel is út, le is út lett. Tobi, mikor állapotváltozásra készült, általában versenysúlyára visszafogyott. Ez történt Ili esetében is, aki talán a negyedik! felesége volt, de Ili nem fogott gyanút. Anno pont kint voltam Bécsben közös lakásukban, amikor Tobi – meglátva engem – közölte, hogy milyen jó, hogy jöttem, mert neki azonnal Magyarországra kell utazni az építkezéshez. Ili meglepődött ugyan, hiszen addig mindig együtt utaztak, lévén ő a nyíregyházi, de hagyta elmenni, mondván, ez is bizonyára egy újabb hobby. „Merthogy ezek most vannak, hiszen minden este elmegy Nyíregyen is futni, egyedül. És mikor sokáig nem jön

vissza, azt mondja, hogy bizony Sóstó oda vissza elég messze van”. Így talán még örültünk is annak, hogy váratlanul elment, legalább nem éreztük furán magunkat, mikor magyarul kuruttyoltunk, miből ő semmit sem értett. De új nőre nem gondoltunk.

Amikor kibukott a dolog, Tobi kommunikációképtelennek bizonyult.

Ili kérésére – „mert téged szeret” – próbáltam vele beszélni. Megkerestem, mikor tudtam, hogy Nyíregyen van – férjem lévén még akkor aktív és egy kórházban dolgoztak az újabb arajelőlttel, így a kémek hatékonyaknak bizonyultak – de udvariasan elhajtott. „Már mást szeretek, és ezáltal nincs hely Ilinek mellett. Az, hogy mi lesz vele, abszolút nem érdekel, az Ili magánügye.” – hangzott a fabatka nyelven egyeztetett jövőkép.

No, ez a Tobi az, aki most váratlanul meghal és Édy a bécsi özvegy, aki értesít.

Telefonon azonnal felhívom Ilit, hiszen tudom, hogy számára ez a hír nem közömbös. Végül is öt évet éltek együtt, és amely évek nemcsak a bécsi lét alapkövei voltak, hanem szerelemre épültek... Legalább is Ilinél...

Jól gondolom. Ili otthon van, ledöbben. Kéri, hogy tegyem le a telefont, majd visszahív. Fél óra múlva meg is teszi. Mondja, hogy felhívta Édyt, aki kedves volt és tájékoztatta a történekről. Tobinak infarktusa lett, bekerült a kórházba, de a két hét alatt, amíg még élt, nem nyerte vissza a tudatát. És hogy az utóbbi időben nagyon meghízott, magas volt a vérnyomása és cukorbeteg lett.

– Valószínű, hogy Édy kifőzte a bőréből – mondja maliciózusosan Ili, akiről köztudott, hogy nem a konyha virtuóza.

Hogy milyen érzelmek dúlnak barátnőmben, és hogy egyáltalán dúlnak-e ez ügyben, azt nem lehet tudni, és ilyenkor – ismerve őt – nem is érdemes rákérdezni.

2011. június 3.

06:12

Válaszolt Édy?

09:17

Még nem. Amit tudok, tőled tudom. De én azért nem vagyok vele kontaktusba, szerintem ezt az értesítést is azért küldte, hogy értesítselek Téged.

11:32

Nem tudom. Az ismerősöd, akinek a rákos cikket küldted, feladta? Súlyos? Milyen rák? Mióta?

12:04

Te is ismerted, találkoztál vele, mikor lent volt Nyíregyen, mert ott nyomták a Kincses Kalendáriumot. Ő volt a Szabad Föld egyik szerkesztője, ő vitt be a lap-hoz és nekem úgy 1982-83 körül egy jó barátom.

12:08

Emlékszem valamilyen Istvánra.

12:31

Úgy van. Sokat segített akkor a cikkeim elhelyezésénél, sőt rovatom is általa lett a Szabad Földnél. (Most ezekből az ismeretterjesztő cikkekből lesz egy kis könyvecske. Engem az motivál, hogy egybe legyenek a régi írásaim. Már be is szedtem, és lehet, hogy a Magyar Elektronikus Könyvtárnak ajánlom fel, nem szarozok az eladásával. Nekem az nem megy.)

Szóval az István. Magas, helyes srác, csak egy kicsit ivós, meg olyan művész-féle. Akkor vált pont, azóta talán negyedik feleségénél tart. Sokáig semmit sem tudtam róla, míg a napokban kaptam tőle egy e-mailt, hogy a honlapomon olvassa a Rock színház-as cikkemet, amit anno oda írtam és nosztalgizájk. Válaszol-tam, és a végén annyit kérdeztem, hogy hogy van. Mire ő örkényi tömörséggel: „Kösz jól. Csak a torokrákom zargat.” És így kezdtünk el levelezni. Fogékony volt, leírtam neki a rákos állapot lélektani fázisait, ahol szerintem ő most a düh-nél tart. De mintha irányítható lenne... És a végén puszival búcsúzott. Kedden folytatjuk, gondolom akkor nyitott, ha egyedül van. Azt írta, kihullott a haja a kemótól, de leszarja. Kisebb gondja sincs annál, mint hogy kopasz. Szép dús, fürtös haja volt, mint a zsidóknak. Bár ő saját szavaival élve csak mócsing, azaz félzsidó, és 1938-ban, amikor Szlovákiát már megszállták a németek, a családját

Pozsonyból áttelepítették. Ő 1947-ben született. Olyan alkat, mint Z. Gyuszi Nyíregyen, ha még emlékszel rá.

13:39

Emlékszem, Mary nővérem egyik szomszédja, Jutka a felesége.

13:44

Igen. Na olyan, egy az egyben István is. Érzékenységevel egyetemben. Összességében egy szeretni való valaki.

Más. Ma ismét véres volt a székletem, alvadt. Holnap majd figyeljük. Fáj is közepén, elfogyott az a „filmbevonó gyógyszer”, ami kell a gyomrom falára. Mondtam is Lacinak, hogy nem biztos, hogy a lábammal kellene foglalkoznom. Szóval hiánycikk a gyógyszer, állítólag keddre szereznek. Ki is fizettük – nem olcsó – de ezek szerint annyit hoznak, amennyi szükséges, és nem tartalékol a patika. Nem megy nekem ez a fogyókúra. Papa most ilyeneket főz – tegnap bevásároltunk – ma is zöldséges nap lesz. Mondtam Lacinak, hogy szerintem kikezdi a gyomorfalamat a sok zöldség, és kiújul ez a „fokális foveolaris hyperplasia”. Tudod, ezt diagnosztizálták tavaly.

15:07

Nem gondolom, hogy a zöldség lenne a bűnös. Én csak annyi negatívumot tudok a zöldségről, hogy este lefekvés előtt ne fogyasszunk nyersen, mert éjszaka nehezen emészthető.

16:03

A zöldségek – de a bor is – antioxidáns hatása abban nyilvánul meg, hogy a különböző peptidjeivel gyorsabban bontja le a zsírs sejteket, tehát anyagcsere élénkítő. Ez eddig jó is, viszont ha a gyomorban nincs mit lebontani – mert fogyókúrázunk – akkor a gyomorban miközben az dolgozik és savat termel, kikezddheti azoknak a gyomorfalait, akiknek fekélyük, vagy különböző deformitásaik vannak. Én soha nem tudtam ezért sem bort inni, mert savat csinál. Ezért iszom Nescafé, mert abban lekötött a csersav. Na, megyek öltözni, mert megyünk egy kicsit bandázni, csak papa megfőzi a csőben sült brokkolimat... Pontosan nem tudom, hogy minek kellene fogynom – rám jönnek a ruháim – de

azt mondja, hogy jobb lesz a lábamnak a kevesebb súly. Ő most mindent ebben a lábban mér. Ez a központi kérdése, észrevétele velem kapcsolatban is. Közben ennél sokkal nagyobb bajom is van, mert most kimondottan fáj a gyomrom. Na, megyek, bedobok valami „töményt”, na nem alkoholt, hanem szénhidrátot. Vagy egy kis vajas kenyeret

17:01

Tudod, hogy a Tobi betegségének is egyik előidézője a túlsúlya volt (borzasztóan kövér volt) és a rengeteg cigi (napi 3 doboz), ezt mondta a felesége.

17:13

Igen, a szívprobléma ide – is – vezethető. De hát én még ettől messze vagyok. Valóban kövér volt, nem is lehet megismerni a képeken. Onnan tudom, hogy tegnap megnéztem Édynek a Facebookra felrakott képeit, és ott láttam a PAPUT-ahogy ő írta a képek alá. Még volt a temetés?

17.45

Állítólag hamvasztották Mariazellben (az anyukája még él), Pá.

17:48

Pá.

Június elején kettőnket is elér a nemezis. Belecsúszunk korunk népbetegségébe: a politikai vitába. Bár gyökereink, ezáltal életszemléletünk, beállítottságaink ellenkező pólusúak, mégis ez sosem jelentett akadályt közöttünk. Most behajjt minket némi csatába, ami érveléseinknél, – figyelmen kívül hagyva bármilyen állapotényezőt –, felsorakoztat valamennyi apait és anyait. Sorstörténetünk darabjait. Önálló fejezetként is felfogható, bár mindez a kor vívmányán az Interneten keresztül történik, ahol az írás megmarad, tehát nem keveredhet az utólagos kiszínezéssel. Így ez, mit helyzetjelentés talán önállóan kezelendő. Még akkor is, ha életünk hátralévő részében sosem kerül újratárgyalásra.

Az e-mailes vita úgy kezdődött, hogy elfogott az anyai dicsekvés kényszere és a kor adta technika segítségével 2011. június 12-én barátaimnak – köztük Ilinek is – eldicsekedtem gyermekeimmel. Interneten továbbítottam fiam egyik e-mailjét, az alábbi kísérő szöveggel: „Hát lehet ennél nagyobb öröm, mint mikor az ember gyermekei továbbviszik a stafétabotot?” A továbbított levélben a fiamék egyik díjnyertes reklámfilmje látható, amelyben a magyar termékek fontosságát tudományos alapon minősítik.

Ildi másnap kommentálja az általam írottakat, de nem az apropóról – fiaim interneten is látható munkáiról – ír, hanem a kommentemre reagál:

– Én ugyan balos és liberális voltam, vagyok, de olyat nem szeretek hallani, hogy a szocializmusban jobban éltünk. Megvolt annak az ára. Nem azért, mert mi egy szorgalmas, tehetséges nép voltunk, nem azért, mert a népgazdasági ágazatok (agrár, stb.) prosperáltak. LÓFING, semmi sem működött (most sem!), viszont a nemzetközi kölcsönökből jól éltünk, amíg ki nem borult a bili és a kölcsönöket is csak átütemezni tudtuk. Leegyszerűsítve ennyit a szocializmusról. Viszont összehasonlítva a mai „urakkal”, a légkör jobb volt, ennyire hülyének nem néztek bennünket, az „urak” nem röhögtek gúnyosan a pofánkba, nem gondolták, hogy a bölcsek köve az ő zsebükben van, nem provokáltak, nem állították, hogy a hó márpedig piros, és ha ezt megkérdőjelezed, ki vagy rúgva. A gazdaság változatlanul nem működik, ilyen szegénység a világháborúk idején volt utoljára, viszont az „urak” zsebe tele van és ezek a „Titánok” mind politikusként!!!! gazdagodtak meg (kivéve Gyurcsán, Bajnai). A mostani urak a törvényeket a saját buksájukra alkotják.

15 éve vagyok Bécsben, eddig mindig úgy gondoltam, hogy magyar állampolgárságom ellenére etikátlan lenne ott szavaznom mások kontójára, ugyanis a következményeket nem én viselem. Első ízben gondolom, hogy ez ellen a rabló, hazug kormány ellen minden eszköz megengedett, félre az erkölcsi megfontolásokkal, a picsába velük. Egyébként is az uraknak semmi sem drága, kiterjesztik a határon túli magyarokra is a szavazati jogot azért, hogy szavazatokat szerezzenek.

Na, nagyon megerőltettem magam, túl sokat írtam (bár meg oldalakat lehetne írni a disznóságaikról), viszont nem tesz jót a pszémnek ha ezekre a pökhendi, pofádba vigyorgó” titánokra” gondolok. (Mellesleg ez a kor-

mány engem a Szálasi bakancsos (jelen esetben nacionalista, díszmagyaros) alakulataira is emlékeztet.

Nna. Pusza.

Nem én lennék, ha nem válaszolnék:

– Nagyon jól írsz. Mármost formailag. Tartalmilag tipikus ellenzéki szöveget eresztessz, a radikálisabb formából, egy magyar terméket népszerűsítő kampányfilm kapcsán, aminek ép ideje hangot adni, gondolj csak az olaszokra, akik tosznak az eus. szabályokra, vagy akár az osztrákokra, akiknek gausthaus-aikban csak osztrák sört kapni. De hivatkozhatnék a svédekre is, akik nem engedik be a multikat az élelmiszerhálózatukba. Mi pedig seggre esünk a külföldi kapcsán és zabáljuk a spanyolok ízetlen paradicsomát. Egyébként egyszerűen nem értem az elmúlt húsz év kormánypolitikusait: minden cukorgyárat megszüntettek, egyetlen egy van Ercsiben. Eredmény: behozzák a cukrot nekünk, akik köztudottan agrártermelő ország voltunk, és ráadásul a technikai beruházásainkat még MA is törlesztjük. (Isd: Kabai cukorgyár) Minden papírgyárunkat eladtuk! Mi voltunk Közép Európa beszállítói, és mára minden papírgyárat megszüntettünk. Ez a faszi – itt van a számon a neve – egy görög faszitól vásárolta vissza a piszkei papírgyárat, mert az csak forgalmazta a görög borítékjait a termelés helyett. Én 1992-ben ideiglenesen szerkesztettem nyolc alkalommal a Szentendre és Vidéke újságot. Ekkor adták el a Szentendrei Papírgyárat ennek a görögnek, aki három Duna melletti gyárat vett meg, húgyért bagóért. A szentendrei papírgyár ötszázötven embert foglalkoztatott. Én készítettem a kereskedelmi igazgatóval a riportot – T. Gyula – aki megemlítette, hogy elküldik az embereket, mert itt nem lesz termelés. Beleírtam a riportba, amit mindig be kellett mutatni a kiadónak, aki a Szentendre város polgármestere volt. N. Gábor SZDSZ-es polgi – aki egyébként nagyon rendes ember volt, isten nyugosztalja, már nem él – kivetette velem ezt a részt, mondván: „ne halászszunk a zavarosban”. Mondtam neki, hogy miért nem úgy kötik az eladási szerződést, hogy abba belefoglalják, hogy a vevők kötelesek továbbvinni a termelést. Erre ő azt mondta, hogy a demokráciában a „Tőkének nem lehet megmondani, hogy miből gazdálkodjon.” Hát ez lett belőle, ami most van. Ebben igaza van Orbánnak, de csak részben! Mert nem látom azt, hogy

ilyen irányban kötné meg a kezeket. Az, aki ezt forszírozza: Róna Péter, aki Amerikából jött haza és hirdeti, hogy „termelni, termelni, termelni és itthon értékesíteni” szocialistának van kikiáltva, miközben öreg fejére – el-
múlt hetven – létrehozott egy kis gazdaságot 100 fővel valahol Somogyban, ahol a magyar tehének tejelnek a magyar sajtához, ami már talán Angliában díjat is nyert. Csak példamutatóba csinálja ezt a gazdaságot. Pusztába ki-
áltott szó az akarata, pedig élhetne boldogan, mint Marci hevesen – ezt ő mondta a minap a TV-ben. Na, hagyom, mert én is órákig tudnék pofázni.

Viszont kénytelen vagyok téged kontrollálni, mikor Gyurcsányt és Bajnait kiveszed a sorból!!! Milyen szemellenzőség ezt? Gyurcsány anyó-
sa segítségével – A. Piroška – kedvezményes kölcsönnel, amit közgazdász anyja az általa vezetett bankból folyósított, megvett egy csomó objektumot – Öszöd, Balaton/ Képviselőház-Budapest – amit a kormányzati ciklusok kénytelenek mind a mai napig BÉRELNI Tőle, amely bérleti díj több mint a banki kamat! Ez ám a tuti üzlet! Továbbá privatizálta az Alumíniumipart úgy, hogy háromszor annyi raktári készlet volt, mint amennyit fizetett érte, fejlesztés egy szál se. Pénzt erre is anyósától kapott, miközben másoknak kuss volt hitelügyben. Most nem beszélek az ÁFA-ügyeiről, amikor családi használatra a FITELINA cége építette a zsidóktól elvett Apró villa meden-
céit, amiben most lakik, visszaigényelve az áfákat. És most az INDONÉZ szigetvilágba vitte ki befektetésre tőkéjét, ahol hatalmas posztereken rö-
högnek a járókelőkre, és mint gyáros beruházók vannak feltüntetve rajta: az anyós A. Piroška, a feleség D. Klára és a nagy mágus Gyurcsány. Miközben itthon szaval a Parlamentben és senki nem kérdezi meg tőle, hogy a MOL részvények egy része hogyan került át az orosz nevesincs tőkéhez. Ezekről kint Bécsben nem beszélnek? És Bajnairól sem hallottál? Hányan lettek ön-
gyilkosok Hajdú megyében? Mert a Wallis Rt. – aki gépkocsikban utazott, tehát marhára érthet az állattenyésztéshez – felvásárolta a libákat, eladták a franciáknak és nem fizették ki a kistermelőket – akik hitelből libáztak, majd a céggel csődöt jelentettek. Hányok tőle. Egyedül OSSKÓ Péterre nem tudok mit mondani, de ő majdnem egyidős fiaimmal, tehát már korá-
nál fogva sem tudott lopni... Na, megyek a Skanzenbe pümkösdözni, mert mindjárt felforr az agyam! Pá. Pusza,

Nem várat sokáig magára Ili válasza:

– Csakhogy ne vádolgass szemellenzőséggel és szelektív gondolkodással, még elmondanám: annak ellenére, hogy világleletemben becsületesen és nagyon keményen dolgoztam, mégis Ausztriába kellett „kitántorognom” hogy éhen ne haljak. Tehát én nem profitáltam egyik rendszerben sem. Viszont a szocik egy kicsit Téged is a vályúhoz engedtek, a szentendrei telekhez azért nem uzsoraáron jutottál, hanem a T. elvtárs OTP banki összeköttetéseinek köszönhetően. Tehát mi van a Gyurcsány anyósával? És ismétlem, a vonatkozó törvényt az ország kirablására és a saját zsebe megtömésére nem a Gyurcsány hozta, csak éltek a „lehetőségekkel”. Mint ahogy Te is. És mi van jelenleg? Ki hozza a törvényt, ami által az Orbán alakulatok még szemérmetlenebbül gazdagabbak lesznek. Azért bízom benne, hogy a barátságunk van olyan mély és az idők során a próbát is kiállta, hogy az őszinte véleményt is kibírja. Hiszen többek között attól barátság a barátság... Megint kimerültem a sok írástól. Pusza.

Csak úgy csattognak ujjaim alatt a billentyűk, ahogyan leütöm:

– Hát drágám, ezt nagyon rosszul tudod. Mert T. elvtárs révén Szentendrén valóban kaptunk a lakótelep jobb részén egy első emeleti öröklakást OTP hitelre. T. elvtárs annyit segített – az viszont kétségtelen nagy segítség volt – hogy a nyíregyházi Arany János utcai saját lakásunkat visszavásárolta az OTP. Aminek kb. az 1/3-a volt kifizetve, a többi ment a szokásos 3 %-os hitelre. Nekünk ez az egy lakásunk volt, mert a nyíregyházi Ószőlő utcai lakás szolgálati, azaz kórházi bérlőkijelölésű volt, és szerencsére 1984-ben már Lacival gondoltunk arra, hogy lépniünk kell, és megvettük ezt a 55 m²-es harmadik emeleti lakást, miközben a szolgálatban laktunk. Ez képezhette a Szentendrén épülő sorház – Fiastyuk u. – fogadósint utáni kórház megvásárlását, ami akkor kb. 1 millió volt. A telek, amire építettük, szintén bérlőkijelölésű volt, amit Laci a szentendrei Sz. polgármestertől kapott azért, hogy ide jön a szentendrei szülőotthonba főorvosnak. Ezt Tata és én intéztük itt, mert már T.-nek tele volt a tőke velem, legfőképp azért, hogy az általa kiutalt lakást nem vettük igénybe.

Az igaz viszont, hogy ez Szentendre városra átszállt, ami akkor előny volt a városnak. Rajtunk az segített, hogy az 1989 utáni rendszerváltáskor

valamennyi magyar állampolgárnál a bérlőkielölési jog átment tulajdonba. Így nézve valóban nyertes voltam/voltunk, de ehhez azért kellett egy szülész-nőgyógyász orvosi diploma, mert akkortájt a diplomás orvosoknak szolgálati lakást biztosítottak mindenütt Magyarországon. Ha Te is orvos lettél volna, bárhol hasonló pozícióba kerülhetnél volna. És ha jól tanulsz, Édesapád nem kényszerítette volna, hogy könyvelő légy. Így is ő, mint Szabolcs megye legnagyobb építési vállalatának főmérnöke, hozzájuttatott a Garibaldi utcai lakáshoz, tehát neked huszonévesen rögtön tulajdonod keletkezett, ellenkezően azokkal, akik tanácsi lakásban éltek.

Viszont az is igaz, hogy akkortájt nem volt értéke a tulajdonnak. Viszont, amikor eladtátok, Kázmérnek tulajdonhányada alapján induláshoz megvolt a tőkéje. Nekem, hogy Bencének adni tudjak, az apám halála után járó öröksége kellett. Tehát ismét a tulajdon játszik szerepet. Abban igazad van, hogy a szocializmusban kevesen tudtak boldogulni egy magasabb életnívónál. Én meg X-es származásom miatt különösen nem, hiszen mindenütt falba ütköztem, ezt te tudhatod a legjobban, hiszen mindig hozzád mentem bőgni, ha a véletlenek picsán rúgtak, és a te vigasztalásod adta mindig vissza a hitemet. Boldogulásomhoz egy orvossal kötött házasság kellett, aki nőgyógyász ráadásul. Ez egyenlő azzal, amikor Te Ausztriába férjhez mentél és a Tobival történő válás után Kisbabával az élen ügyesen tudtatok élni azzal a helyzettel, hogy Tobi volt, aki menni akart. Ha neked kint Ausztriában férjeid révén nincs háttered, te sem tudsz előbbre jutni, mert annyiból, amit kerestél, nem lehetett volna egzisztenciát teremteni 50 évesen. Viszont, merőben más az én helyzetem 1989-után. Az Orgona utcai házunkat és mindent, ami itt benne van gyakorlatilag a cégemből gazdálkodtuk ki Bence fiammal, aki velem dolgozott.

A rengeteg felújítást – bútorok – és magát a házat, ami félkész volt. Pont a minap számoltuk ki Bencével, hogy mi volt jó, és mi volt rossz húzásunk. Kétségtelen, hogy rossz döntés volt minimálbéren tartani magam, de egy újságkészítéshez szakemberek kellene, és mindig minimum öt embert kellett letébéznem. És én nem reklámújságokat szerkesztettem és adtam ki majd húsz éven keresztül, hanem a lapokon keresztül elméletben gyakoroltam azt, amiből diplomáztam. A mentálhigiénét és az egészségügyet. És most, bár 38 éves munkaviszonyom van, 44 ezer Ft a nyugdíjam. De

valóban: Szentendrén lett egymás mellett két ingatlanunk, mert a munkámhoz hely kellett és inkább magamtól béreltem, minthogy kifizessem az egekig érő bérleti díjat bent Pesten a Nádor utcában, ahonnan kihoztam a szerkesztőségemet. Miközben Laci majd 300 km-re tőlünk tudott gyűjtögetni, hiszen ott maradt, mikor nem jött össze itt Szentendrén úgy az állása, ahogy azt szeretete volna. Vasárnapi apuka lett, de Nyíregyházán alig költött valamire, a kórházban élt, és ha tehetett, tűzött haza, és magányosan ott nem élt társadalmi életet, tehát gyakorlatilag semmit sem költött. Ez a betétünk van most, amivel kiegészítjük a havi nyugdíjunkat, mert az nem elég. Az övé se valami sok.

A Sajtó – amiben én vállalkoztam – nem volt olyan, mint az Ipar. És én egyedül voltam, amiből nem tudtam olyan vagyont kreálni, mint Gyurcsány. Viszont, ha megnézem a fiaimat, akkor sokkal többet tudtam! És ez sem volt ingyen, mert Csabinak egy évre kb. 700 ezer volt a tandíj, az igaz, hogy harmadéven már ösztöndíjas lett egy amerikai cégnél. Viszont 1990-ben fel kellett vennem 880 ezer Ft banki kölcsönt, mert a *Látélet* újság – akkor még, mint *Egészségügyi Dolgozó* –, nyomdaszámlákat görgetett, amit ahhoz, hogy az enyém legyen, ki kellett fizetnem. Amikor Gyurcsány anyósáról és banki hiteleiről beszélek, ennek a 880 ezer Ft, 21 % kamattal történő felvételének kálváriájáról beszélek, hogy milyen költségekkel, vagyonleterhelésekkel járt ez a kölcsön, mert a Fiastyúk lakott volt, nem volt elég, a nyíregyházi kis lakást is fel kellett értékeltetni hozzá. Miközben Gyurcsány milliárdos hitelt kapott... Erről ennyit.

És még valamit: Bármennyire is fáj, de ki kell mondanom neked: egy alkalmazotti középkáderi lét sehol nem egyenlő egy orvosi illetve egy vállalkozói egzisztenciával, ahol nagy összegeket görget az ember! Te – hála a Jóistennek – azért tudsz most egyenlő anyagi háttérrel labdába rúgni itt Magyarországon, mert ez a különbség Nyugat és sajnos Közép-kelet Európa, azaz: Magyarország között. És ez vonatkozik sajnos az egészségügyi kilátásokra is. Nem véletlenül mondja az egykori Szabad Földes sajtókapcsolatom, aki torokrákkal küszködik, hogy „nekem ne javasolj semmilyen alternatívát, mert nincs pénzem”. Látom, hogy fent vagy az interneten, küldöm a levelet.

Na, szervusz, drágám. Csak most tudok válaszolni, mert egész nap kemón voltam. Igazából nem is akarok ilyen szarságokkal foglalkozni, mert mint mondtam, számomra a barátságunk és az egészségem (a lelki békém) sokkal fontosabb.

Csak a pontosítás kedvéért korrigálok, hogy valóban képből légy.

Apám nem kényszerített, hogy könyvelő legyek, az úgy alakult, hogy irodai adminisztrátorból lettem könyvelő és őszintén szólva élvezettel!!! Csináltam és imádtam a számok rengetegében hibát keresni és találni. Nem véletlen, hogy itt az utolsó aktív 2 évemben belső ellenőrnek neveztek ki.

A Garibaldi utcai szövetkezeti lakáshoz senki nem jutott, a Kelet-Magy.orsz.-ban olvastam a hirdetést, hogy be lehet szállni szöv. lakás építésébe és mi beszálltunk. Kevés tőke befizetésével (amit a szülőktől nászajándékként kaptunk), valamint hitel+szoc.pol felvételével a lakást megvettük.

Kázmér csak azért jutott korábban az örökségéhez (Garibaldi u.) mert én Bécsbe való távozásom folytán a lakásból elköltöztem, s nem kellett megvárnia, amíg a lakásból kihalok.

A Tobitól való válás után nem azért maradtam talpon, mert Kisbabával ügyeskedtünk. Mi a hatályos osztrák törvények alapján váltunk el, és ha én rámenős vagyok, és a törvény adta lehetőségeket kihasználom, Tonit még asszonytartásra is kötelezték volna, annak ellenére, hogy dolgoztam, mert mi van akkor, ha munkanélkülivé válok. Így szólt az osztrák törvény. Én kiköltöztem a Tobi szolgálati lakásából, a nyíregyházi Hengersori házát eladtuk, az árát feleztük. A Hengersorról még csak annyit, hogy osztrák (piaci) hiteltől vettük, közösen törlesztettük, majd a válás után az eladási árból a fennmaradó hitelt visszafizettük és a maradékot feleztük. Még a mai napig birtokomban vannak a vonatkozó dokumentumok. Az én részből vettem egy kis zuglói panellakást, kiadtam albérletbe, pár év múlva eladtam és ebből a pénzből, valamint saját megtakarításomból vettem a jelenlegi budapesti zuglói új lakásomat. Tobitól történő válásom után egyedül és kizárólag munkateljesítményemnek köszönhetően szolgálati lakáshoz jutottam, amit (szerződés szerint) a munkaviszonyom megszűnése után kedvezményesen bérelhettem volna.

Bocsi, de én nem „orvosi ill. vállalkozói” életvitel nívóról beszéltem, hanem szerény megélhetésről! Nagy különbség. Sohasem gondoltam arra,

hogy én miért nem olyan nívón élek, mint a fogorvos Sárdi vagy a Mici. Azonban nem gondolom, hogy Magyarországon vagy akárhol középfokú végzettséggel éhen kellene valakinek halni, csak azért, mert nincs diplomája.

Ancsur! Amiket most itt leírtam, csak a valós tények kedvéért tettem, és számomra tulajdonképpen semmi jelentősége nincs. Elhiheted, hogy annak, aki rákbetegségének utolsó stádiumában van, sokkal fontosabb prioritásai vannak az életben. (Sőt az ember megkísérli magát a negatív hatásoktól kímélni), és maradék életét megpróbálja még valahogy élvezni.

Tehát (és teszem ezt nem utolsó sorban egészségügyi okokból) ebből a pro-contra-ból kiszállok és a továbbiakban nem vagyok hajlandó (Szentendrén sem) politikai vitát folytatni.

Egyebekben azt gondolom, hogy egy igazi barátság azon nem múlhat hogy az egyik fél balos, a másik jobbos.

No, ez a sok írás valóban leharcolt. Pusza.

Ok. Valóban semmi értelme ennek, de mentségemre: nem én kezdtem! A lényeg úgy is egyértelmű: Magyarországon és Ausztriában is a háztartások kétkeresős főre épülnek, a gyermekét egyedül nevelő szülő épp hogy csak ki tudja gazdálkodni az életét! Ezért is volt különösen nehéz neked itthon. Ennek nem sok köze van a szocializmushoz, hiszen napi kapcsolatban vagyok unokahúgommal Domival, ki Linzben él, diplomás gyógypedagógus, de nem jut ötről hatra két gyermekével, pedig kap tartásdíjat. Orvos anyja nélkül ő is számolhatná az euró- aprókat hónap végén, hiszen a gyerekek nem fogyóznak. Most van egy barátja, Péter, aki beszáll a közös rezsibe és már is könnyebb. Egyedülállóként mindkét helyen egzisztenciális háttérkérdés a megélhetés. Erről ennyit. Azt elhiszem, hogy az ember betegen nem feltétlenül érdeklődik a politika iránt és nem folytat vitákat. Bár a pszichoterápia nem tesz különbséget ilyen esetekben sem beteg és egészséges között. Sőt: minél jobban javasolja a más irányú érdeklődést. Viszont a stresszhelyzetre valóban semmi szükség. És nemcsak Neked, hanem nekem sem. Bár azt megértem, hogy kerülöd, mert ha visszaolvasod a levélváltásunkat, azonnal felismerhető, hogy a TE hozzászólásod a telített az indulatokkal. Olyan jelzőkkel és kijelentésekkel illetted a jobb oldalt, illetve a jelenleg regnáló

kormányt, amely indulat nem megengedhető semmilyen vitánál, tehát kerülni kell az ütköztetést. Rajtam nem fog múlni. Különben sem stílusom a megkérdőjelezhetetlen állítások és kijelentések használata, ennél nem csak simulékonyabb, hanem diplomatikusabb vagyok.

Akkor térjünk más vizekre: megjöttünk Nyíregyre, most, 5-kor. Nagy meleg van, és még melegebbet mondanak. Holnap reggel fodrász, majd kórházprogram: Lacinak kontroll, nekem döntés: műtét vonatkozásában. Most este majd elsétálok pénzt kivenni ide a Józsa városba, de csak holnap estére csinálok programot. Mobilinternetem velem van. Na pusza, és pihí e hosszú nap után.

2011. június 13.

5:49

Nem mentél a kórházba az operációs termin miatt?

16:31

De, most jöttünk, haza. November 10-re kaptam terminust, reggel 8-ra kell bemennem, valamennyi egyéb papírral. (röntgen, vér, labor, anesztézia stb.) Ma még korainak tartottuk a vizsgálatokat, bár a vért levették. Most egyelőre nem tudjuk eldönteni, hogy melyik lábammal kezdjük, mert azt mondta a főorvos, hogy azt a betegnek kell. De ráérek akkor eldönteni, amikor betolnak a műtőbe.

17:02

Lacinak a kontrollja? Mindkét csípődet kell műteni?

17:39

Laci csípője nagyon jó. És azt mondta az egyébként pokróc doki, hogy ilyen türelmes, beteget, mint Laci még nem látott, és ezért ilyen jó az eredménye. Nekem sajnos mind a két lábamat kell, max. két éves terminusban. Ma rengeteg helyen voltunk – bank, piac, telefon, fodrász, kórház. stb. – de kiültünk a Kos-

suth térre a végén, és megbeszéltük, hogy csinálunk priviben egy gerincröntgent és az dönti el, hogy melyikkel kezdjük.

Más. Alighogy hazajöttem és bekapcsoltam az internetet – voltak ügyeim a könyvvél kapcsolatban – azonnal bejelentkezett István skype-on. Nincs itt a mikrofonom – otthon hagytam – idekopizom Neked beszélgetésünket:

ÉN: Nyíregyházán vagyok és csak vasárnap megyünk haza, és nincs nálam mikrofon, így nem tudok beszélni... Most volt Lacinak kontrollja – csípőprotézis – meg engem is most jegyeztek elő, mert mindkét csípőm 0-ás.

István: Rendben, majd hívlak, ha lemegy a kemoterápia.

ÉN: Mikor megy le??? Láttalak most a skype-on, csak nem tudok beszélni.

István: szombaton, de jövő héten többször lesz vérkontroll, aztán meg kemo és 7 hetes sugárterápia. 35 sugár lesz, és 3 kemo.

ÉN: Laci kérdezi a pontos diagnózist. Hogy hol van a daganat?

István: A nyelvcsontnál.

ÉN: Mindjárt utánanéznünk dolgoknak. Ilinél is így volt, és például az érszűkítő módszert – daganatos érszűkítés, mint terápiás módszer – a szegedi klinikán dolgozták ki, és Bécsben felvették Ili terápiái közé és nagyon jól reagál rá. De ez a tüdőráknál mutat igen jó eredményt. A torok és garat vonatkozásában itthon prof. Kásler Miklós a nagy, aki az Onkológiai Intézet igazgatója, már 20 éve. De kellene valamilyen alternatívval vegyíteni a kemókat, azért, hogy az immunitásod ne gyengüljön le, ez így együtt tud eredményes lenni. És az, hogy konkrétan tudod, hogy mi vár és várhat rád, továbbá, hogy mivel lehet befolyásolni pro és kontra. Említetted, hogy ez pénz kérdése, és az nincs. Ez csak részben van így, bár van egy ilyen vetülete is.

István: Nem aggódom, a dokik majd rendbe hoznak. Lacit üdvözlöm, Téged puszillak.

18:07

Sajnálom szegényt, de legalább reménykedik. Én voltam tegnap tüdőrontgenen is, és szuper leletem van. Nemcsak hogy metasztázisom nincs, de a tüdőmről is eltűnt a víz, ami az őszi operációm óta még ott maradt. Első ízben mutatta ki a vizsgálat, hogy nincs víz!!! Ez minden képzeletemet felülmúlja. Mindig azon dukkoltam, hogy ettől a vízmennyiségtől több ne képződjön. Meggyőződése, hogy a Bertha féle gyógyszerek is segítenek, arról nem is beszélve, hogy 11 kemo

van mögöttem és a borzasztó melléktünetek elkerültek. Ja és a vérképem majdnem hogy csodálatos 11 kemo után is. Újra meghosszabbítottam az életemet. Természetesen a táplálkozással is vigyázok. Meddig maradok Nyíregyházán?

19:32

Ezt a Berthát hol tudom elérni? No meg adj már valami elérhetőséget, hogy olvassak hozzá, mert légüres térben vagyok vele szemben. Más. Állati nagydolog, hogy István felhívott. Láttam a skype-on: tök kopasz. És jól áll neki. És vállalta magát. Ez nagy szó. Hátha tudnék segíteni.

19:40

Én nemcsak hogy kopasz vagyok, de szemöldökön is alig van, de nem feltűnő, mert a régi szemöldöktetoválásom eltakarja.

19:46

Pénteken mennénk haza, de a testvérem most variál. Tudod, Bianka, a bátyám lánya, keresztlánya Lacinak– szombaton valami nagy bulit rendez Nyíradonyban, és azt akarják, hogy ott legyünk. Szerintem babát akarnak és mivel Biankának súlyproblémái vannak – kóros – meg akarja beszélni, mit lehet és mit nem. Így nem tudom, hogy meddig maradunk, és mi lesz. Mindent félbehagytam otthon, cseresznyeszüretet ígértem, és ma vettem egy rakás muskátlit, mert piac volt. De Bianka szól, hogy azonnal bejön és hazaviszi locsolni. Végül is az én rokonaim.

2011. június 11.

07:33

Azon gondolkodom, hogy mit bírna el anyagilag István. Mindjárt megnézem azt a linket, amit Te ajánlsz, azt a bizonyos Berthát. Laci egy gombaterápiát favorizál most, de kéri, hogy kontrolláljam le a a világhálón, hogy miket írnak róla. Hallott róla a rádióban. Ez sem olcsó.

08:32

Olvastad egyáltalán, hogy mit írtam a leletemről? Vagy azért nem reagáltál rá, mert ezt vártad?

08:57

Azért nem reagáltam rá, mert azonnal felolvastam Lacinak. És megállapítottuk, igenis: együtt kell alkalmazni az orvosi és alternatív módszert, mert kiegészítik egymást.

09:06

Berthának fizetek havonta 64 000 Ft-ot, a Qukom vizem kerül kb. 20-30 000 Ft-ba.

09:32

Az, hogy nincs metasztázis és eltűnt a víz, eddig csak a tv-műsoraiban hallottunk. Amikor meggyógyult betegek meséltek gyógyulásukról. Ez mindig olyan hihetetlen volt nekem. És most itt vagy Te az eklatáns példa!

10:01

És nagyon fontos a lelki nyugalom, a béke. Én elég sokat magamba szálllok, megpróbálok teljes testi és lelki ellazulást végezni. Néha sikerül, néha nem, mindenesetre dolgozom rajta.

10:17

Ez változtatta meg most a szemléletünket. De én tudat alatt ezt vártam nálad, mert ahogy te hozzáállsz a dolgoknak, az már eleve fél gyógyulás. De nem tudom, hogy mennyire általánosítható. Ezért próbálok belőled méríteni Istvánnak.

10:39

Én most valahogy úgy képzem el – és hinni akarok benne – hogy a rák vagy betokosodott, de mindenesetre nem aktív, alszik.

10:48

Az egyik cikkbe, amit átküldtem Neked anno – ami Szabadkáról jött – ott az onkológus pasi erről beszél.

11:11

Az István is olvashatna Agykontrollt és hasonló témájú könyveket, sokat segíthet ez is, és nem drága.

11:37

Az István nagyon intelligens, és igen fogékony a pszichológiára is. Talán nagyon is, és így kerültünk egymás látószögébe. Az, hogy talán a negyedik felesége balett táncos, bekerült a művészvilágba, ahol érzélem nélkül nincs művészet. A kérdés, hogy most hogyan él. Az, hogy felhívott, és beszélni akart, azt jelenti, hogy lehet út. Csak szerintem semmi pénze nincs. Sose volt. Ahányszor váltott, mindig egy táskával távozott...

Viszont van kint Amerikában egy fia, aki rabbi. Talán Ő beléphet a képbe. Meg fogom tudni.

11:32

Egy vallomással azért tartozom Neked. A látszat ellenére én Téged valóban szeretlek (ilyet nem sok ember hall tőlem). Te egy utánozhatatlan, EREDETI egyéniség vagy. A másik skype címed még aktív?

11:45

Hú bassza meg, most sírok. Köszönöm. Úgyis magam alatt voltam ma, mert ennyi nyomorult embert én még nemigen láttam együtt, mint ma délelőtt a kórházban. Ugyanis az ortopédia rendelése a szeptikus járóbeteg sebészet mellett van és ki lesz szeptikus? Az elhanyagolt, csóró beteg. Én még nem láttam ennyi lepukkant ember. Mert eddig mindig védett voltam, hiszen Laci fehér köpenyben sorbaállás nélkül bevitt mindenhová.

12:03

Stornálhatom?

12:08

Mi az a stornálhatom? Hogy befejezzük? Oké, puszta lehet, mert Te nem szeretsz írni. Én is szeretlek. Na bassza meg.

12:17

A másik skype címedet stornálhatom?

12:20

Én nem tudok másikról, de töröld.

12:22

Also, pusza, pá.

2011. június 12.

11:42

Most olvastam a neten az Avastinról. A La ROCHE (a Navartishoz tartozik) Svájc fejlesztette és gyártja. Legalább 20 cikket (köztük magyart is) elolvastam és sehol nem írják, hogy Magyarországnak valami köze lenne hozzá. 1 300 Euro (350 000 Ft) /packung. Elsősorban a (különböző) bélrákoknál, valamint a NEM kissejtes tüdőráknál (tehát esetemben) hatásos.

12:10

Mert megvásárolták a franciák a szabadalmat

12:51

Viszont meglepődtem, hogy elég sokféle mellékhatása van, eddig úgy tudtam hogy szinte semmi negatív mellékhatás.

12:58

A szegedi orvosi egyetem kutatólaboratóriumában fejlesztették ki, majd finanszíris okokból adták el. Majd megnézem én is, csak most más dolgom van, és nemsokára szeretnék kimenni a Sóstóra a tóra. Bár Laci mondja, hogy 11 és 3 óra között tilos, viszont utána rendel. Jönnek vagy négyen.

13:35

Ok. Jó strandolást. Pusza.

13:40

30 fok van. Sajnos a Laci kocsijával jöttünk – gyorsabb – és így gyalog vagyok kénytelen mozogni, ha nem akarom, hogy Laci vörösborosan vezessen. Most főz, lassan bemelegszik a kégli, bár van légkondi. Pusza. Erdőn keresztül megyek, Gábor bátyám négy körül lesz, ott találkozunk.

15:43

Nem megyek fürödni, bár a testvérem vár. Egyszerűen nem tudom, hogy mi van, de állva elalszom. Kitakarítottam, lemostam az erkély ablakokat, besötétítettem és bevárom a betegeteket. (Borzák is jön) utána meg kimegyünk Sóstóra sétálni. Egyedül már kevésbé szeretek menni, csak otthon szeretek a kertben, új kapcsolatokra nem vágyom, a régiak meg messze vannak... Veled szeretnék menni és mindenkit jól kitárgyalni.

16:10

Majd bepótoljuk. Éppen belegondoltam, hogy tulajdonképpen (Babin kívül) Te vagy a legrégebbi barátnőm. 16 évesek voltunk, majd időrendi sorrendben: Aradi, 19–20 éves voltam, és Nyírkos kb. 1–2 év múlva. Babival kb. 5–6 éves korom óta.

16:50

Igen, Babival a Vasgyár utcában kezdődött, velem 1967-ben, mert 1966-ban volt az államosítása a teleknek. Most – hogy már a lektornál van a könyv – tisztában vagyok az adatokkal. Neked nem kell írnod, tudom, hogy utálsz, de nekem marha gyorsan megy. Már lassan az utolsó résznél – „sz” betű – tartok az ismeretterjesztő kis könyvecskémnél. Régi cikkek alapján alfabetikus sorrendben rakom össze a különböző, hétköznapijaink történéseit összegző pszichológiai kifejezéseket. Ez egy soron kívüli melóm, ma délután befejezem. Most olvasok részleteket belőle Lacinak, ugyanis ezek 1983–86 között íródtak. Milyen érdekes, ez pont István idején volt. Mikor leadtam a *Sóstói út 53. I.* kötetét, akkor kezdtem hozzá, itt Nyíregyen beszédtek. Szóval érdekes így visszaolvasni, mert mindig a környezetemből vettem a példákat és főleg a gyermekeim emlékei jönnek vissza.

17:03

Most váltottam e-mailt a siófoki (Imi féle) rokonokkal. Csöpi írja, hogy Mikus kész van a sugárkezeléssel, kezdődik nemsokára a kemo, viszont egy gerinc-röntgen mutatja, hogy 2 csigolyája megroppant és ezáltal szörnyű fájdalmai vannak. Nem elég a rák, szegényt még az ág is húzza. Vagy lehet, hogy ez összefüggésben van a kezelésekkal? És olyat írnak, hogy mennek Mosdósra megbeszélni a kemos részleteket. Visszaírtam, hogy mi az a Mosdós, és hol kezelik egyáltalán?

17:21

Tutira, hogy ez áttét a gerincben. Laci itt közben fekvé mondja, hogy 100%. Mosdós Kaposvár mellett egy tüdőszanatórium, szép környezetben, voltam ott riporton. De Tüdős részleg. Neki milyen rákja van? Ja, mondja Laci, hogy ha agyi áttét van a tüdőrák, akkor már ott a csont is.

17:43

Babival nem a Vasgyár utcában kezdődött, sokkal korábban. Mi még Mátészalkán laktunk és apám és a Babi anyukája menyasszony-vőlegény voltak, és mi a gyerekek jártunk egymáshoz nyaralni (Nyíregyháza – Mátészalka). Aztán a frigy elmaradt, később mi beköltöztünk (mikor apám a mamival összeházasodott) Nyíregyházára. Na és hová? A Vasgyár utcába, ahol Babiék is SZAEV-es lakást kaptak. A barátságunk ettől kezdve majdnem hogy töretlen volt.

Hazaérünk Szentendrére, nyugiban vagyok, hiába, itt vagyok itthon.

Ofélia, a fekete cicám is élvezi a szabadságot, hosszú volt neki a nyír-egyházi tartózkodás fent az emeleten. Pedig az erkély galambjai nagy kihívás számára, vadászösztöne hajtja, de nem engedjük ki, mert a betonba nem mélyednek a körmei és leesik. Most a körtefán kárpótolja a mulasztásait.

Ili telefonon jelzi, hogy Kisbabával jönnének egy pár napra. Örülök neki, és betervezem őket, a jövő hétre, mert a Laci születésnapja utáni hét még szabad. A nyár nálunk így működik. Hiába Szentendre közkedvelt hely és ilyenkor népszerűek vagyunk. Ezért aztán kénytelen vagyok ütemtervet

készíteni, ki mikor jön, és meddig marad. Na és nekünk mikor lenne némi szabadnap, amikor mi megyünk valahová. Bár Laci ezen a nyáron nem lesz valami nagy turista, hiszen még sokáig lábadozik.

Két nap múlva Ili telefonon jelzi, hogy mégse jó a terminus, majd megírja, mi a gubanc.

2011. június 22.

19:13

Gyorsan lementél az Internetről, pedig rá szerettem volna kérdezni, hogy akkor egyértelműen tárgytalan a jövő hétvége? Most megyek ki locsolni, de majd este megnézem a válaszodat. Nekem ezen a hétvégén vagy 25 ember jön Laci szüli és névnapjára, holnaptól arra készülök, testben és lélekben. De miközben locsolok összegzem a nyári programot: ki- mikor. Ezért is érdekel a válasz.

21:36

Ja, sajnós tárgytalan. Babiék június 27 – július 11. között Szardínia szigetén vannak. Nekem a jövő hétvége, vagy július 8–11. lett volna jó. Nyíregyházán vagyok július 5–10., Csengének oviszünet van (illetve Kázmérral van) július 11–24., tehát én Budapesten leszek velük július 11–17. között. Ezen belül néhány napra a Balatonra is lemennénk. Nekem július 18-án CT-m van, tehát 17-én vissza kell jönnöm Bécsbe. Augusztus első két hete Babinak nem jó, nála lesz az unoka, tehát ami szóba jöhet időpont, az valamikor augusztus második fele. Nem tudom Nálatok milyen ez az időpont?

23:38

Nálam az augusztus van tele, mert 12–14 az orvosbuli, azt követően rokonok, minden hétvégén. Szeptemberre bejelentkeztek a svédek. És mi is szeretnénk egy két helyre elmenni, de látom, hogy ebből már csak Kunszentmárton lesz, de onnan mindig elmegyünk Szegedre, a Szabadtéri Játékokra. Most akkor egyelőre ez van. Lacinak megint tályog van a szájüregében, délelőtt megnyitotta.

2011. június 25.

11:23

Sziasztok, kívánok Laci papának sok egészséget, nyugalmat és még sok-sok boldog évet. Ili.

2011. június 26.

16:54

Köszí, különösen most jó, mert ebben a pillanatban ment el az utolsó vendég. Csak holnap mosogatok, persze tegnap folyamatosan csináltam, így mára már csak a mai, meg a nagy rendrakás maradt. Klassz volt.

A nyár megy a saját kerékvágásában, ki-ki eleget téve saját családja elvárásainak. Kisebb-nagyobb kihagyásokkal ugyan, de folyamatos a kapcsolat, egy-egy rövid telefon vagy célirányos SMS-el tudunk egymásról. Olykor azért az Internet is működik.

2011. július 19.

11:43

Hol vagytok? Mi újság?

13:40

Szentendrén vagyunk, és járjuk a lehetséges programokat, amiket plusz szolgáltatásként akarunk adni az orvos csoportnak. Irány Visegrád, majd onnan úszunk a kisoroszi tóban, ami a szigeten van, most meg mennénk Nagymarosra, mert ott egyenesen a szállóból a kishajóval át lehet menni. És augusztus 13-án 10–17-óráig még van programadási kötelezettségünk. Főleg inni. Sört. Szara-

kodom az Internettel és a laptopokkal, az egyiket megcsinálták 20 000-ért, de azon nincs skype, meg nagyon melegszik, ez pedig megint esik szét. Te hol vagy?

15:05

Vasárnap jöttem vissza Bécsbe, a Balatonon is jó volt (Kázmérrel es Kincsővel voltam). Tegnap vérvétel és CT volt (a vérkép ok, CT eredmény csütörtökön lesz). pusza.

15:48

Egyelőre nem tudom, mikor lesz skype-om, annak is örülök, hogy most van internetem. Kapok majd egy új laptopot, meg hozzá egy „ágyba” való állványt, mert állítólag a sok instabil – fektetett – állapottól a monitor szemcséi „lefolytak” – ez alaplap probléma, amit már nem érdemes megcsináltatni. Úgy tudom használni, hogy le kell „fagyasztanom” jégakkukkal, mint most is. De én utálok bent a szobában internetezni, itt kint szoktam a függőágyakban, illetve a teraszon, no és közben dolgozom, és ezek szerint ez purcantotta ki a gépemet. Holnap megyünk Nagymarosra, mert ma még dög meleg van, de állítólag holnap kirándulóidő lesz. Most vagy három napja élvezem a házat, maga a földi paradicsom. Bátyámék is hívnak, hogy visszaadják az ittenieket, de eszemben sincs menni. Fiad apja, Imi írt egy viszonylag hosszú levelet, meg is lepődtem. Barátságáról, pihenésről, emlékekről és a pálinka-főzésről írt. Riskó, az első szelmem is írt, aggódik a lábamért. Onnan tudta, hogy nyüglődöm, hogy fel tettem négy képet a múlt hét teniszpróbálgatásairól Csabival, és a kép alá írtam: protézisbeültetés előtti állapotban. Na, erre a régi teniszesek Budapestről, Pécsről, Miskolcra a legkülönbözőbb buzdító hozzáállásokat küldték. Így került a képbe Riskó is, meg I. Éva is. Éva privátban megkérdezte, hogy mikor lesz a műtét, és téged is kérdezett. Mondtam, hogy sűrűn vagy otthon. Azt hiszem, akar veled találkozni. Most elment a szüleihez Putnokra, él még apja-anyja, bár 90-ek is elmúltak. Szép kor. A CT-t azonnal írd meg. Most megyek, iszom valamit. Egy kis bladimérit.

2011. július 21.

13:30

Sziasztok, Megvan a CT leletem. Minden ok, viszont fulladozok. Ezt az onkológus is észrevette és szerinte is ez összefüggésben van az időjárással. Javasolta, hogy csináljunk egy tüdőfunkció-mérést és szükség esetén valamilyen „segédeszközt” (spray?) felír. Egyébként nagyon elégedett az eredménnyel, azt mondta, hogy két év óta nem volt olyan páciense, aki ezt az összetett (és ráadásul ilyen hosszú ideig tartó) kemót végigcsinálta volna, mindegyik megszakította. Szerintem ebben engem nagyon segítettek a Bertha féle gyógyszerek, a speciális vizek, valamint a lelki meditációim.

A jó eredménytől függetlenül hétfőn kezdek egy Avastin infúziós terápiát (három hetente), „megelőzés” céljából. A doki mondta (egészen leegyszerűsítve), hogy a rák olyan gyorsan vissza tud jönni és pillanatok alatt burjánzik, sokszorozódik és az Avastin „feladata” lenne ennek megelőzése. Szóval nagyon-nagyon örülök a leletemnek, a fulladást kellene még valahogy legyőzni.

Még Lacit kérdezném az (írással) CT-ről. Amit eddig leírtam, azt az onkológus szóban mondta el. Még olyat is mondott (és a CT felvételen mutatta is), hogy egy nagyon enyhe gyulladást (?) lát a tüdőmön, ami feltételezhetően az októberi operáció következménye. A leleten azt olvasom, (csak sajnos nem ismerem ezeket az orvosi kifejezéseket) hogy – nagyjából idézem – egy most felismert, de nem most keletkezett! „Konsolidierung mit max. 3 cm im ML subpleural bei präexistenten interstitiellen Strukturvermehrungen eben dort”. Mit jelent ez? Valószínű ez lenne az onkológus szerint a gyulladás?

U.i.: Ha skype-olni tudunk, mesélek a Balcsiról és Siófokon is voltunk a Mikuséknál.

13:35

Azt elfelejtettem írni, hogy a lelet végén írja a radiológus: „Klinik für Pneumonie?” Mi ez a Pneumonie?

16:48

A pneumónia tüdőgyulladást jelent, ezt Laci megkérdezése nélkül is tudom, hiszen 20 évig orvosi szaklapokat szerkesztettem, közöttük legalább ötször volt

tematikus léguti betegségekkel foglalkozó mellékletünk. A radiológus kérdése így azonnal átfordítható: hogy tüdőgyulladásra kell adekvát terápiát adni. Ez megmagyarázhatja a fulladásodat. Laci alszik, de ha majd felkel, lefordítom neki a leveled, de közben jelezném, hogy tüdőgyógyászt kell keresned. Tata is az volt, S. Sanyi – *Látlelet* orvos szerkesztője – is gyakorló tüdőgyógyász volt, míg Sz. Ili – Szolnok– bár rendelőintézeti tüdőgyógyász, tehát diagnosztizálási és nem klinikusi, de bizonyára tud javasolni megoldást. De neked klinikumban, kórházban dolgozó belgyógyász-tüdőspecialista adekvát.

16:59

Ancsur! Az onkológusom egyúttal tüdőgyógyász is, tehát ha komoly lenne a dolog, biztos reagált volna a kérdésre. És szerintem lázas is lennék. Nem gondolod?

2011. július 22.

10:47

Laci szerint nem feltétlenül jár lázzal. A leleted szerint valamit látnak a tüdődön, ami gyulladásra utal. (vizenyő) De mivel volt ez az októberi beavatkozásod, nem feltétlenül bakteriális tüdőgyulladás lehet, hanem a beavatkozás helye érintett. De ha tüdőgyógyász az onkológus, akkor nincs is miről beszélni, mert akkor ő adekvát a továbbgondolására. És valóban: az is lehet, hogy az időjárás változás aktivizálta nálad a felületet, ezért fulladsz. Hát valóban ritka egy szar dolog ez az irtó nagy amplitúdójú ingadozás.

16:07

Mondanám hogy délelőtt szar idő volt, majd megfulladtam. Déután kisütött a nap, mentem Wolfganghoz és kaptam levegőt.

2011. július 26.

15:10

Semmi hírem rólatok. Nekem a vénám annyira kaput, hogy tegnap az Avastin infúciónál nyolcszor (!!!) szúrtak meg, míg végre betaláltak a vénámba. Végül

a hozzájárulásomat adtam (az orvosok már korábban is győzködtek), hogy egy katétert – Port-System – beültessenek a további infúzió, CT, vérvétel, stb. megkönnyítése céljából. Sajnos ez sebészeti beavatkozásnak minősül, ezért egy éjszakát a kórházban kell eltöltenem. A katéter 2–3 évig tud működni, kb. kéthavonta ellenőriztetnem kell a kórházban. Csináltam egy légzésfunkciót is, különböző spray-eket írtak fel, mint légzést könnyítő eszközt. Pusza.

22:33

Készültünk az Anna-napra, most mentek el a vendégek. Már nem mosogatok el, mert fáradt vagyok. Nagyon jól sikerült, rengeteget főztünk. Holnap megpróbálom a régi gépemen valamit csinálni, hogy skype-olni tudjunk. Ez a Bencéék gépe angol, és nem tudom, hogy hol van rajta a mikrofon. És a program sincs rajta, de nem is teszem fel, mert így is rengeteg minden van rajta. Akkor holnap.

2011. július 27.

6:36

Kellemes névnapot kívánok utólag. Nincs magyar naptáram, nem tudom mikor kinek van névnapja. puszt

2011. július 29.

00:05

Nem jött össze a skype, nem is kísérletezem tovább, mert nem értek hozzá, és félek, hogy összeomlik a rendszerem, ami alapján tudok dolgozni. Az egyiken skype van, de nem jó az internet, a másikon jó az internet, de nincs skype és nem is akarom telepíteni, mert annyi minden van rajta. Az egyiken van az pdf-író, a másikon a néző, és az az igazság, hogy nem a legjobb a mobilinternet. Erről ennyit. Laci azt mondja, hogy a kanul – azaz vénapreparálás – nagyon jó dolog, csodálkozik is, hogy miért csak most kezdik kialakítani nálad. Mikor csinálják? Hallottam ma a hangodon, hogy csak fulladsz most is. Nagyon rossz idő van, és ez az eső biztosan nem tesz jót a tüdőnek. Mikor jössz Magyarországra?

06:18

Az előzetes vizsgálatokat már megcsináltattam, a jövő hét csütörtökön ültetik be, sajnos utána egy éjszakára ott tartanak a kórházban. Wolfgang megy három hétre rehabilitációra – de Bécsben marad – augusztus 1–21. között, tehát én azt követően megyek Magyarországra. Nem tudom, hogy Nektek jó-e ha Kisbabával augusztus vége felé 2–3 napot Nálatok vagyunk. Nyugodtan írd meg, ha nem ok. Mikor van a Visegrád, az orvostalálkozó, stb.? Hogy alakul a forgatókönyv? Puszi.

11:13

Augusztus 12–14. között van Visegrád. Addig még megyünk Nyíregyre, mert István addig lő egy vaddisznót a bulira, és amikor az sikerül, azonnal indulunk érte. Meg egy pár napra le kell menni Kunszentre elintézni egy-két dolgot a házak körül, mert nagyon büntetnek. Augusztusra bejelentkezett Bianka és férje, meg O. Marcsi és férje. Augusztus elején a buli előtt nem vállalunk senkit, mert takarítunk, fát hozatunk stb. Szóval készülődünk, ami kellemes is, mert sűrűn kirándulunk a tett színhelyére, Visegrádra, ott sörözünk, majd megyünk úszni a szigetre. Péntek és vasárnap délben ebédeltetünk húsz embert, erre lelkileg is fel kell készülni. Nem tudom, hogy a két bejelentkező mikor jön és jönnek-e egyáltalán, ha lesz szabad kapacitás, akkor ok. Persze nektek lehet, hogy jó a nem hétvége is, de hogy mikor, azt még nem tudom. Hadd legyek túl ezen a tízévenként rám eső rendezvényen.

Szeptemberben jönnek a svédek, Laci naponta mondja, hogy ekkor ő elmegy. Mondtam, hogy valóban az lenne a legjobb. Beleszédül Laci a sok beszédbe, én nagyon csípem őket, no meg szívesen is mennék újra hozzájuk, de Lacit hidegen hagyja mindez. Viszont Törökországba vagy az Adriára szívesen jönne velem, és szeptember elején igencsak gondolkodunk egy ilyenben. Na, most megyünk a piacra kakasért, ő ezt élvezzi, én meg utálom. Lehet, hogy nem is megyek. Nagyon sok virágot kaptam a szomszédasszonyoktól, ebből vagy négy ültethető, megyek ki a kertbe. Én ezt imádom. Tegnap kaptam egy megkeresést a 22 évvel ezelőtt írt rákos témájú könyvemmel kapcsolatban – egy leukémiás férfi keresett meg személyesen, itt nyaral, zuhogó esőben jött – és azt javasolta, hogy érdemes lenne 22 év után újra körbejárni az egyetemeket, hogy mi a véleményük a mostani terápiáról. A honlapomon keresztül jutott el

a könyvhöz és hozzám. Tegnap készült el a *Sóstói út II.* kötet, még egy névmutatót kell hozzá készíteni és megy a nyomdába. Most már a harmadikon dolgozom, sőt időközben jött egy más irányú felkérés. Szóval dolgozgatok, meg készülök a II. kötet bemutatójára Nyíregyházára. Egyébként mostanában ebben a nyirkos időben igencsak fáj a lábam, gyógyszereket kell bevennem. Szóval az augusztus végét jegyeztem. Pusza.

2011. augusztus 17.

9:52

Szia, semmi hírem nincs, régen nem írtál, nem jelentkezél. Én rendben vagyok, hétfőn megyek Budapestre, összesen tíz napra, ennek kb. a felét Nyíregyházán töltöm.

10:00

Kerestelek telefonon – mindkettőn – de nem vetted fel. Túl vagyunk a bulin, iszonyúan fárasztó volt. Különösen azért, mert másfél napra – augusztus 5–6. – lementünk Nyíregyre a vadhúsert kisebbik bátyámhoz, s ezalatt betörték. Kivágták hátul a vasrácsot, és elvitték az én hálósobámban lévő dobozból – külön erre van – valamennyi családi ékszeremet, amit egyfelől örököltem, másfelől a 40 évi házasság alatt kaptam. 10 milliót meghaladja az összeg, hiszen én azért szépen örököltem aranyat, a többsége rajtam sem volt, ez amolyan tartalék. A régi családokban ez volt az a vagyon, amit generációk örököltek. Most a betörés határozza meg az életünket: nyomozók, rendőrség, lakatosok továbbá a még megmaradt értékeinkért némi elővigyázat. És bánat, bánat és bánat... Laci szobájából – lent – csak a kb. 200 000 Ft valutát vitték el, ami azért van nálunk, hogy hátha átmegyünk hozzád egy kávéra. Nagyon sokat sírok. Tegnap bekameráztattam a házat – 175 000 Ft volt, de nem tudják rákötni a régi PC-re, mert az gyenge. Most a Vaterán keresek minimum 4-es Pentiumot 3 gigás processzorral, mert ha ez nincs, felesleges volt az előbbi kamera.

12:02

Elfelejtettem mondani, hogy új vonalas telefonszámom van. Írj a találkozási helyre – ha van hozzá egyáltalán kedved –, milyen volt, hogy volt?

2011. augusztus 20.

10:30

Szia Ancsur, valamelyest jobban vagy? Valószínű nem nagyon, ha meg írni sincs kedved. Egyáltalán megkaptad az e-mailt? Kérdeztem, hogy a találkozó – azon kívül, hogy fárasztó volt – milyen volt? Wolfgangot a Rehárol holnap költöztetem vissza az otthonba, szegénykém szomorú, mert a mobilitása szinte semmit nem javult. Olyan álomvilágban él, azt hitte, hogy már tolókocsi nélkül fog kijönni és egyenesen haza. Természetesen a hit, a remény sokat segít, ha annak némi realitása is van. Én pl. nem tudom elképzelni, hogy addig élek, mint a korombeliek statisztikailag. Bárcsak ne legyen igazam! pusza

10:48

Igazából nem tudok mit írni a találkozóról, mert csak testben voltam jelen. Ingajaratban voltam a ház és Visegrád között, mert nem volt ajtóm a teraszon. Egy állandó fiú – az erdélyi Laci – tartózkodott a házban, miközben ő volt az egyetlen, akit a rendőrök meggyanúsítottak. El is mentem vele, hogy vegyék le az ujjlenyomatát, hiszen állítólag sokat találtak. De hát ez a legkönnyebb. Férjem Laci a találkozó szombatján délután 3-kor kibukott, egyszerűen nem tudott kikelni az ágyból ott Visegrádon. Stressz, főzés, betörés, fizikai-lelki fáradtság, némi alkohol: és passz. Én mentem a társasággal a díszvacsorára meg a palotalátogatásra: strandruhában, mert eredetileg csak a wellneszen lettem volna velük, no meg szombat délből én vittem át innen a kaját. Éjjel fél egykor hazajöttem, váltottam Lacit, reggel megfőztem – mert már mindenki tele volt a húsokkal – és 10 órakor itt volt a hús ember. Laci már ekkorra magához tért, folytatta a déli főzést a vasárnapi ebédhez, én meg elmentem a hús emberrel Szentendrén a templomba, meg városnézésre, mert sokan közülük nem ismerték, vagy régen jártak erre. Este elmentek.

Hétfőn egész nap ágyban feküdtünk és én intézkedtem, hiszen a betörés után ez volt az első szabad napunk. Kedden szakember jött a házba, egész nap szerelt, bekamerázott. Kifizettem 200 000 Ft-ot, de még nem működik a rendszer, mert nem viszi az alapgép. Rendeltem a Vaterán egy nagy teljesítményűt, mindjárt mehetek érte, meg kell egy nagy képernyő és akkor visszajön a mester. Hétfőn talán már jó lesz. Riasztózni csak két hónap után akarok, most fel akarom

venni a betörőket, mert érzem, hogy visszajönnek. Most két napja fogtam egy gyanús kocsit, szereztem némi kapcsolatot, hogy megtudjuk, kié a kocsi, mert megfigyeltem a rendszámot. Kisebbségiek voltak, nem látták, hogy guggolok a ciszternánál, mert locsolni készülök és megálltak a két ház között. Befelé nézve. Majd tíz perc múlva ugyanaz más vezetővel visszajött. Ilyenkor továbbadják egymásnak a címet és vannak még képeim...

Naszóval kedden Laci annyi bort ivott, hogy elaludt a földön. És nekem kellett kimennem a repülőtérre, mert jöttek haza Imiék Amerikából, és Laci bevállalta, hogy hozza-viszi őket. Rossz helyen hajtottam fel a 2B-re, megállítottak a rendőrök, és büntetni akartak. Kibukott belőlem az utóbbi idők feszültsége, ráborultam a kormányra és úgy zokogtam és mondtam, hogy nyugodtan büntessenek, nekem már mindegy. Megsimogatva elengedtek. Másnap odaadtuk a Laci kocsiját Imiéknek, mert képtelenek vagyunk most Nyíregyházára lemenni. Majd visszakerül valahogy, én addig nem megyek el, amíg nem lesz valami. Ha kell, életem végéig itt várok. (Persze novemberben a műtétemre el kell mennem, de az még odébb van.) Sokat fórumozok e témáról a Facebookon, az segít. Más most nincs. Tudom, hogy legfőbb érték az egészség, biztos eljutok majd idáig, de minden relatív. Most egyelőre ez van. Puszika.

2011. szeptember 2.

12:10

Szia, hogy vagy/vagytok? Mindenről számolj be!

Én ma voltam tüdőrontgengen, vérvételen. Alles ok, persze a tüdőfunkcióm csak 40%-os. A jó leleteim ellenére a tíz napos magyarországi tartózkodásom alatt minden nap száz halált haltam. Levegőt alig kaptam, ezáltal alig bírtam menni, csak vonszoltam magam. Most valamivel jobb a helyzet. Egyébként szerintem én nem rákban, hanem szívinfarktusban fogok halni, mert a szívem mostanában tartósan túlterhelt. Kapkodom a levegőt, tehát a szív intenzívebben pumpál. Gondolom én. Pusza.

2011. szeptember 5.

17:06

Szia, kár hogy nem tudunk skype-olni, sokat kérdeznék Tőletek.

Mióta úgy gondolom, hogy szívinfarktus veszélyeztetett vagyok, mérem a vérnyomásomat. A mért értékek nem katasztrofálisan magasak, bár nekem genetikailag alacsony értékeim vannak. Mindenesetre takarékra állítottam magam, ablakpucolás, porszívózás, stb. szóba nem jöhet, takarítónő jön hozzám. Különben, ha belegondolok, az infarktustól „szebb” halál talán nem is létezik, ha nem jön túl korán. Vagy mindenféle fájdalom nélkül azonnal elvisz, vagy túléléd és kíméletes életmóddal és gyógyszerekkel szépen fájdalom nélkül tudsz még élni (az agyvérzéstől és ráktól kegyetlenebb betegséget el sem tudok képzelni és mind a kettő az én kétszemélyes „háztartásomat” eltalálta).

A légzési nehézségeimre Babi megint logikus magyarázatot talált. Szerinte a tüdőm kapacitása (a legutóbbi mérés szerint 40%) az alábbi okok miatt csökkent le:

- a nagy operáció kb. négy évvel ezelőtt;
- a mellhártyámon levő szóródásos tumorok, amik valószínűleg betokosodtak, csökkentik a légzési felületet (ezt egyszer Te is mondtad), az a felület mintha elhalt volna;
- „kis” operáció (Talkumpleurodese), aminek a lényege a Pleuraerguss képződésének megakadályozása volt tulajdonképpen sikeres volt, hiszen azóta sem képződött víz a tüdőmben, ellenben lehet, hogy bizonyos mértékben hozzájárul a légzési nehézségeimhez (az időpont is stimmel ugyanis az operáció tavaly októberben volt és az ilyen jellegű problémám is kb. egy éve van).

Ma kórházban voltam (Avastint kaptam), az onkológusnak mindezt elmondtam, Ő mindezt megerősítette és kiegészítette azzal, hogy a kemo mellékhatása meg nem múlt el (két hónappal ezelőtt kaptam az utolsót), tehát a légzésem még javulhat. Ő maximálisan elégedett az állapottal. Azt mondta, hogy hosszú ideig kaptam erős kemót és két éve nem volt olyan páciense, aki ezt végigcsinálta. Mindegyik megszakitotta. Természetesen mellékhatást még mindig érzek (a bélbolyhaim tönkrementek, naponta 100x szarok és ha nem mennék időben, beszarnék). Normaflore ampullát szedek naponta. Kíváncsi vagyok a véleménye-tekre. Pusza.

17:23

Hellóka, Bár korántsem akarom Babi orvostudományi infóit, és ezáltal babérjait elvenni, de amikor azt mondom, hogy a csökkentett tüdőkapacitás miatt a szívnek nagy erőt kell kifejteni és ez vezethet a szív elfáradásához – nem feltétlenül infarktushoz, mert az elzáródást jelent, amikor egy vérrög elzárja az aortát – akkor a tüdő teljesítményének alaphelyzetéből adódó fulladás esetleges következményeire utaltam. És nem arra, hogy mi az oka a fulladásnak, azaz a tüdő csökkentett funkciójának. A tüdő csökkentett funkciója az alapbetegség: és az azt követő operációk okán van. A csökkentett funkció következménye a fulladás, és ez által a szükséges oxigénfelvételhez a szívnek nagyobb erőt kell kifejteni. Ez pedig kifárasztja a szívet és szívizom gyengeséget – angina pectorist – okoz. És akkor már a másodlagos szervbetegségeknel vagyunk, amit az orvostudomány „következményes betegség”-nek tart.

Az orvostudomány tényként közli: hogy általában a következményes betegségek szoktak az egzistushoz vezetni, mert ezt kevésbé kezelik. Nem tudom most magyarul, de fonetikusán leírva szinvasztatin-származékokkal kell ilyenkor a szívet erősíteni, az egyik ilyen talán a strofantin. Na ezt majd pontosan egyeztettem Lacival, most el kell mennem, még a vihar előtt ledobálni a fát. Majd jövők.

2011. szeptember 6.

12:42

Ancsur! Folytatás következik?

22:00

Ma csak most kapcsoltam be a gépet, így most tudom folytatni. Felfordult napom volt, ugyanis hétfőről keddre akkora szél volt és tolta előre a meleget, hogy egyszerűen nem tudtam elaludni. Meg szarul éreztem magam, leizzadok, nem kapok levegőt stb. feltételezhetően sok volt az utóbbi idők történései és kiakadtam. Meg a fene se tudja miért, de vasárnap, amikor este bevitettem a vendégeket a Batthyányira – Laci unokatestvérének özvegye a lányával, két szerencsétlen egymásra utalt lélek –, utána megint jött ez a székelési és vizeelési inger, ami nagyon szar. Azt hiszem egyébként, hogy a folyadékmennyiséggel, amennyit beviszek, azzal is összefügg. (keveset iszom és contra indikáció lép fel.)

Szóval az este Laci adott egy gyógyszerkeveréket és ma délig aludtam, ő is, és én is nagyon jól ébredtem, de csúszott ezáltal a nap. Este ebédeltünk, bedobáltam a fát, locsoltam stb. és most dőltem le. Szóval: A kardiológiai problémákat fizikai vizsgálattal nem lehet diagnosztizálni, és így felesleges is találgatni. Viszont az orvostudomány ebben nagyon előrehaladott, a legkisebb problémát is kimutatja. Ha a laborleletek jók – koleszterin stb. – akkor a vérrögzépződés – infarktus kiváltó oka – rizikófaktor a kicsi, viszont a szívizom kifáradása anginás tüneteket okozhat, és ezt lehet érezni. Ugyanis az infarktust, amikor érzed, azaz szorít de nagyon a mellkason vagy hátul. Attól függően, hogy első vagy hátsó fal, akkor a szorulás – elakadás – megtörtént, tehát azonnal hívni kell a mentőket és menni, mert elzáródás után megáll a szív. Te feltételezhetően nem ezt érzed, hanem az erőlködéstől – a szívizom oxigénigénye meghaladja a koszorúerek által biztosított oxigénkínálatot – kifárad a szív és vagy aritmizálni kezdesz, vagy úgy érzed, hogy kicsi a helye a szívednek. De ezeket a tüneteket kimutatja a szimpla, vagy a terheléses EKG. Neked csináltak ilyet? Mert ha a legkisebb erre utaló jel van, az gyógyszerekkel gyönyörűen szabályozható: nitrát-, kálium-, bétablokkolók stb. tucatjai vannak erre, de ezt nem lehet így látatlanba kijánlani, csak akkor, ha a panaszokat megerősíti a kardiológiai lelet.

A két kemo és az általános állapot gyengesége ez vitán felüli. De ez inkább a bélbolyhok tönkretételében – ezért kakálsz – és egyéb immunproblémában jelenik meg, mert a kémiai sejtölő szerek – cytosztatikumok – nem tudnak csak célirányosan a daganatos sejtekre hatni, hanem kilövik a társsejteket is (ezért kell az immunerősítés, felépítés). És ebben az egész küzdelemben a motor – a szív – ha kifárad, az érthető. Pláne akkor, ha az alapbetegség a szervezet oxigénháztartásának felelősét, a tüdőt érinti. Tehát, mielőtt konstruktívak lennének, kérdésem: látott e kardiológus, volt e EKG-d?

2011. szeptember 7.

2:50

Kardiológus nem látott, viszont EKG-t csináltak, mielőtt a Port-Systemet beültették. Prima! Néhány napja mérem a vérnyomásomat, a pulzusértékem nem rossz, a legmagasabb eddig 86 volt.

2011. szeptember 13.

10:37

Mi újság? Én még mindig nem vagyok jól, kezdődött minden előről vasárnap, úgyhogy iszom a teákat és elkezdtem az antibiotikumot, mert lófasz a nitrofurantoin. De laborlelet kell, úgyhogy most ezen a hétvégén letudjuk talán az utolsó vendégadagot és megyünk Nyíregyre, ott csináljuk meg a labort. De addigra kijön a II. kötet könyvem, úgyhogy más ügyem is lesz, amit intéznom kell, mert november 10-től – műtétem miatt – nem fogok tudni mozogni jó ideig. Most Te írd magadról.

11:23

A légzésem változatlanul szar, rendeltem oxigénpalackot. Tegnap szállították ki, úgy gondolom, hogy naponta max. egy órányira veszem igénybe, nem akarok attól függővé válni. Most kaptam meg a számlát a biztosítótól (autó) a januári karambolom miatt (a szalagkorlátot meghúztam). 530 eurót (kb. 140 000 Ft) számlázott ki a magyar útfelügyelet. A biztosító pasim mondta, hogy ne fizessem ki, jobban járok, ha megemelik a bonus/molusomat. Kiszámolta, és valóban, e szerint fizetek 165 Eurót, azt is három évre elosztva. Október első hetében készülök Budapestre és Nyíregyházára. Remélem addig a légzésem valamelyest javul. Viszont a laborleletem egy csoda. Egy picit koleszterin és cukor van bejelölve, az is csak azért, mert mindig jól bereggelizve megyek vérérvételre. Sajnos nem tudok az egészségügyi problémához hozzászólni (nem értek hozzá), csak drukkolni tudok Neked. Mikus (Siófok) állítólag jobban van. Úgy fogalmaztak, hogy kevesebbek az áttétek.

2011. szeptember 21.

12:10

Helloka, még mindig az ágyat nyomom, antibiotikumot szedek, mert begyulladtak az ízületeim, nem tudok a bal lábamra ráállni. A térdem az, ami egyszerűen nem hajlik, ilyen még sosem volt velem. Laci tegnap kiakadt, mondván, hogy vegyek rólad példát, mert aki akar, az meggyógyul, illetve nem vesz betegségéről tudomást. De azért elkezdtek az antibiotikumot, mert egyszerűen üvöltöttem,

amikor pisilnem kellett, ráadásul iszom ezeket a vizelet-veletisztító teákat. Na, ennyit erről. Most elment ma vonattal Nyíregyre. Pénteken jön. Nekem nincs ott mit csinálnom, pláne így, hogy menni sem tudok. Talán, ha a vaddisznójáért sem cipel magával arra a 48 órára, akkor most nem lennék kb. 10 millióval és emlékeimmel kevesebb. (Bent voltam a BÁV-ban, innen tudom az árakat.) Hogy vagy? Szívod az oxigént? És milyen időközönként?

16:19

Semmi esélyünk skype-olni? Nem gondoltam, hogy ennyire szarul érzed magad. Már éppen kezdtem neheztelni, hogy a két legjobb barátnőm (Ti ketten Babival) hanyagol a legjobban és akkor amikor igényelném velük a kontaktust. Ramatylul érzem magam fizikálisan is, psychésen is. Néha már éjszakánként ki kell mennem a balkonra friss levegőt szippantani, a menésem is egy katasztrófa, csak vonszolom magam. Vásárolni is csak apránként tudok, mert csak nagyon kevés súlyt bírok egyszerre. A legkisebb megerőltetéstől úgy érzem: beszarok. A beleimet úgy tönkretette a kemo, hogy naponta min. tízszer megyek a klotyóra (ez nem vicc), de mindig csak kicsiket tojok. Éreztem én ezt már nyáron, hogy az állapotom romlik és hogyha most nem megyek Szentendrére, akkor mikor? Az oxigént naponta kb. egy órát szívom, nem merem emelni a dózist, nem akarok attól függővé válni, mert akkor már az utcára sem tudok kimenni. Hétfőn megyek az Avastin kezelésre, majd a dokit megkérdezem.

Lacinak csak részben van igaza, hogy ne foglalkozz a betegségeddel, mert ha fájdalmaid vannak, azt nem tudod nem észrevenni és nem tudsz jópofizni. Október 2–9. között Budapesten és Nyíregyházán leszek, legalábbis remélem. Szerencsére az autóvezetés ok, mert ülök és nem kell magam fizikálisan megerőltetni. Psychésen azért vet vissza ez a dolog, mert alig tudok valahová menni, túl sokat vagyok egyedül és nincs kivel beszélgetni sem. (Veled a skype már nem fog menni?). A betöréssel történt valami, semmi fejlemény? A kamera, stb. működik? A svédek voltak, vagy jönnek?

21:13

Ezen a laptopon nincs skype, tudod, ez a Bencée volt, jó öreg, kurva nehéz, de stabil, az én HP-laptopom csak írogatni jó, mert szétfolyt a szemcséje, néha lehűl, és azt teszem az ölembe irományaimhoz. Most van egy bazi nagy teljesítményű

álló gépem, na a fenébe, az egész oldal kitörlődött, mert elcsúszott a térdemen ez a doboz, amin van a laptop, hogy ez véletlenül meg ne olvadjon... Már nem is tudom, mit akartam, szóval a nagy gépről, ami viszi a kamerákat, de majd kábeles internet kell hozzá., hogy betöltse eredeti funkcióját, azaz, hogy bárhol vagyok, lássam a házat interneten. De elfogyott a pénzem, a kamerázás géppel kb. 400.000 volt. Ennek a feléért lett volna riasztó, amiért most balhézik a család, hogy miért nem azt szereltettem be, hiszen így mit érek vele?? Mondják. De nekem ez kellett, pontosan már én sem tudom miért, de akkor úgy nyugodtam meg, hogy azt dédelgetem magamban, hogy egyszer visszajön a betörő és megfogom. Az Internet kábeles beszerelése megint nagyobb kiadás lenne, és most nem tudom úgy kigazdálkodni, hogy ne legyek független Lacitól. Bár én kezelem a pénzt, a bankszámlákat, de a nagyobb mozgás tetten érhető. De majd megnézem, hogy ebbe a kamerákat vivő nagy gépbe nem tudom e betenni a mikrofonokat, tutira mehet és a mobilinternet talán vinné, de nincs rajta skype és nem ismerem még a telepítését. De majd ha már minden oké, és megoldódik a pisilés, akkor átülök az északi szobába, ott vannak a gépek.

Én ágyban írok most is, kívánom a fekvést. Bár ma egy csomó gyógyszer mellett alig hogy elment Laci felkeltem, mert jött egy erdélyi megbízható srác – olyan korú, mint Bence fiam – és nekikezdett az udvarnak. Iszonyú mennyiségű levágott gallyat hordtunk el az öreg kocsival be a Pilisbe, én mankóval közlekedtem, meg vezettem. De Laci egész évben gyűjtötte az égetésre, ami tilos, és én utálok konfrontálódni.

Nagyon nehéz nekem így ez a két ház, mert Lacival nem könnyű. Játszva vittem mindkét udvart, amíg ő nem volt itt, az igaz, hogy jött Bence segíteni., de megunta a papa maceráit, így csak akkor jön, ha ő nincs, az pedig az idén most van először. Most pedig Bence garázst épít munkásokkal egész héten. A svédekről nem tudok semmit, mert skypén tartottuk a kapcsolatot, ami meg most nincs. A mobilomat nem tudják, vonalas telefonom nincs, viszont Bencét elérnék, de egyelőre csend van. Nem forszírozom, mert Laci kerek perec megmondta, hogy elmegy, ha jönnek. A múlt héten négy napig csütörtöktől vasárnapig népes csapat volt nálunk ismét, Bianka a férjével. Ez elméletileg kettő lenne, de ilyenkor ideszervezem a fiukat, mert Bencéék egyáltalán nem vendégeskednek, Csabi pedig max. elvitte volna őket egy vacsorára. Így a szokásos módon: ők jönnek. Én szórakoztatok, Laci főz, majd mosogatok és pakolok.

Egyébként nagyon jó volt az unokatestvéreket hallgatni, azt hiszem, nekem kell majd összetartanom így a családot, mert végül is mindenki élvezte. Csak most összejöttek a dolgok. Aminek legfőbb oka a betörés. Egyelőre semmi. Én csinálok és szervezek sok mindent, de erről itthon nemigen beszélek, mert a család szerint megőrültem. De valamit tennem kell, mert nem lehet elfogadni, hogy ilyen világban élünk. Tizennyolc betörés volt itt a környezetemben egy év alatt, 100(!) méteres körzetben. A tőszomszédomnál háromszor. A rendőrségi jegyzőkönyveket begyűjtöttem, azt hiszem, formanyomtatványt küldenek automatikusan. Abszolút nem érdekli őket, sőt: kontraindikáltak. Azaz: a betörőkkel szolidárisak. Nem viccelek! Pláne, amikor megtudták, hogy a másik ház is a mienk. Egyébként erről könyvet tervezek, mert rengeteg a közt érintő infóra és anomáliára jövök rá. Majd olvashatód, és legalább kiírom magamból. Átküldöm Neked az egyik szösszenetemet* (csak akkor olvasd el, ha kikapcsolódást jelent). Csaba is ezt kérte, amikor kértem tőle, hogy vegyen egy pisztolyt. Sokkolót hajlandó venni, de ahhoz közel kell engedni egy méterre. Sebj. Már folyamatban... És másom is van... Lehallgatóm... Erről ennyit. Pusza.

*A csatolt szösszenet:

Tegnap felhívtam Ritát...

Ő is földim, azaz nyíregyházi volt valamikor, a mellettem lévő lépcsőházban lakott. Akkor, amikor megismerkedtünk, én pont dupla annyi idős voltam, mint ő, és ez akkor óriási korkülönbségnek számított. Mérföldkőnek. Ő 14, én 28, én férjes és két gyerek anyja, Ő még általános iskolás és szűz. És mint tipikus tini, igencsak érdeklődött a látnivalóság elvesztésének körülményeiről, nőgyógyászfeleségi és pszichológusi első kézből. Számtalan közös programunk volt, mert egy csapatba teniszeltünk. Amolyan pofozógépként én foglaltam az első helyet, ő pedig hátul ifjú titánként hozta a pontokat az OB.I.-ben. Rám a vesztes, reá a győztes szerep hárult, de a siker csapatjátékban közös, különben is nekem már kevésbé volt fontos, ami neki akkor már életperspektívának tűnt. Egykori válogatott futballista apja fűtötte is benne az ambíciót, nem eredménytelenül, mert Rita pár év múlva magyar bajnok lett, s felkerülve a fővárosba megélhetése lett a fehér sport. Miközben én elhagyva a versenyzést, legfőképp a fiaimmal akar-

tam megszerettetni, de az nem sikerült. Talán azért, mert nem hittem, hogy ez nem génekel öröklődik.

Bájos, aranyos, kimondottan szép kislány volt, cserfes és igencsak pirulós. Egy szombathelyi vonatos utazás, át az országon, ma is bennem él. A hosszú órákban ő rendíthetetlenül kitartott kérdései és elvárásai mellett a nagy Ő és az élet dolgai iránt, amit csak a kuncogás vagy Frici bá, az edző *haggyátok már abba, inkább a meccsre koncentráltok* benyögeése szakított meg, s aminek sörgőzös realitása mindannyiunknak visszatükrözte: férjnek és edzőnek is isten-csapás egy ilyen Frici.

Rita élvonalbeli teniszesként hamar férjhez ment egy szintén teniszező élsportoló sráchoz, aki mára jó nevű ügyvéd. Két lassan már felnőtt gyermeke van, és úgy tudom, hogy már csak hobby szinten űzi e sportot. Ennyi, amit róla tudok, hiszen minimum 30 éve nem találkoztunk, ami nem kis idő. Hogy választott foglalkozása becsüs lett, azt is Nórától, szintén az egykori csapattagtól tudom, aki pár éve itt él Szentendrén.

Ritától a magyar zálogházak működéséről akartam némi infót szerezni, s azt megtudni, hogy tényleg igaz e, hogy semmilyen dokumentummal nem kell igazolni a bevitt ékszerek eredetét.

Azt tudtam, hogy '89 óta ezen a téren is az emberek agyára ment a liberalizáció, amelynek következményeként a betöréseknek mintegy melegágya maga a lehetőség, hogy a betörő a lopott tárgyakért azonnal készpénzhez jut. De nem akartam elhinni, hogy az emberek alkotta törvények ekkora kiskapukat építenének ki a törvénytelenségeknek.

Persze azért volt némi gyanúm, amikor reggel hallottam a rádióban, hogy Szentendre és Pomáz között hévpótló buszok közlekednek, mert az éjjel valakik felszedték a kábeleket. Én naivan azt hittem, hogy hosszú közfelháborodások következményeként rendezve lett a fémkereskedelem, de ezek szerint tévedtem. Máig meggyőződése, hogy a köztéri bronzszobrokat vagy egyes testrészeiket legyen az akár a miniszterelnöké – csak akkor törik le a bűnözők, ha van olyan fellevőhely, ahol erre kereslet van, vagy a vezetőkeket több milliós kárt okozva ezzel csak akkor szedik fel, ha valaki megvásárolja. Úgy látszik a kormányváltás, ahol a pénzügyminiszter le lett váltva s vele együtt a fémfelvásárlói múltja és az ezzel járó ismeretségi lobby is bukott, csak elméletben sikerült, és ez az ok-okozati összefüggés nem sok evidenciával bír.

Rita autójával kiállt a körforgalomból a Pasaréten, amikor meghallotta a hangom. Hangjának ugyanolyan gyerekes csillogása volt, miközben elmúlt már 47, és lassan már ő is klimaxol. De felhagyott vidámságával, és komolyra váltott, amikor meghallotta, hogy miért hívom. Egy érett Rita válaszolt, a leüledett tapasztalás átélt valóságával:

– Ancsa! Ezek csak tárgyak, nem érdemes egy lépést sem tenned értük. Tárgyak, értékes vackok ugyan, de Te döntöd el, hogy mi az érték. A zálogházaktól semmit sem várhatsz. Ellenérdekeltek, és azonnal beolvasztják az aranyat, pont azért, hogy ne találj meg. Egyharmadát fizetik ki az ügyfeleknek, azt is tört aranyként. Azonnal látják, kivel állnak szembe, és azt is nagyon jól tudják, hogy ki jön vissza érte és ki nem. Akármilyen szép és nemes a foglalat, vagy antik a darab, a lebukás veszélye nagy, pláne ha címer van benne. Ez bevált koreográfia és Te nem tehetsz semmit. Talán a régi BÁV tavaszi vagy őszi aukcióját virtuálisan végignézheted, de csak akkor, ha netán nosztalgizálni akarsz. De ahhoz még friss az élmény, s szél ellen nem lehet pisálni. Három éve a budai házunkból 188 millió forint értékben vittek el festményeket. Valamennyi kapcsolatomat mozgósítottam, az összes magyar becsüs nekünk dolgozott. A házban volt riasztó, rács, mozgásérzékelő, minden, ami létezik a világon. Elképzelheted, ha valakinek Munkácsyja van otthon és becsüs, kincsei védelmében mi mindent megtesz. Persze Te nem tudod, hogy mi a férjemmel együtt műgyűjtők lettünk. Szenvedélyesen vásároltam, jártam az aukciókat, külföldön is az első utam ilyen helyekre vezetett. Előbb lett ez a rajongásom, és csak utána végeztem ilyen iskolát, amikor úgy gondoltam, hogy ideje a tenisz mellett valamilyen szakmát is választanom.

Magánnyomozót fogadtunk, mert a rendőrség, hát, hogy ne mondjak semmit. Talán annyit, hogy szart sem érnek. Sőt, még mintha ellened dolgoznának, és tutira nem veled szolidárisak, mert nem kenyérről van szó. És óhatatlanul egybevetik magukat Veled, hogy Neked mid van és nekik mi nincs.

A magánnyomozó végére járt a dolognak, amerikai útját is fedeztük. Tudom, hogy hol van a két Munkácsy-m és nem érek vele semmit. Ráadásul az országból is kivitték, tehát ha úgy veszem, a nemzeti vagyon is károsult. És bizonyítani nem tudok semmit, nekem elhiheted, hiszen a férjem ügyvéd. Pedig tudom, hogy az az ismert gyűjtő lopatta el, és vitte ki, akinek annyira fáj a foga a képre és ezt nem is palástolta. De tehetetlenek vagyunk, sőt, még az is megeshet, hogy én húzom a rövidebbet, ha sokat vádaskodok. Itt már nem számít

a pénz, semmi sem számít, csak tiéd legyen amit akarsz, ezért szép lassan szoktatom le magam a műkincsekről. Soha többé nem veszek semmit és szép lassan messze kerülnek tőlem ezek a dolgok. Egyszer élünk és az élet olyan rövid. Ezt Neked is javaslom.

Hibáztam, nagyot hibáztam akkor, amikor az utcáról befogadtam egy embert, aki mindenáron a kertemben akart dolgozni. Elmondta, hogy Erdélyből jött, nincs munkája, pedig minden nap ott van a Moszkva téren. Szerény volt és meggyerő. Nagy a kertünk, mindig van benne munka, így hát jöjjön. Olyan jól dolgozott és olyan udvarias volt, hogy tartóssá tettem a kapcsolatot. Egyszer átugrottam a boltba és a kulcsaimat a kerti asztalon hagytam, de mindez csak utólag tudatosodott bennem. És ezt követően a fiatalembernek hirtelen távozhattékja támadt, haza kellett utaznia Erdélybe. Mi meg elutaztunk szabadságra. Az ajtónkon keresztül raboltak ki, mert a rablóknak volt kulcsuk a házunkhoz, ahol otthonosan mozogtak, mert még a riasztó kódját, a benti mozgásérzékelők ki-be kapcsolóját is ismerték a rablók. Ma már arra is világosan emlékszem, hogy milyen körülmények között jegyzetelt a fiatalember, csak én elhittem, hogy a teendőit és az ötleteit írja, amit meg szeretne valósítani a kertemben.

A biztosító egy forintot sem fizetett, mert nem volt betörés...

Találkozunk, személyesen, de ne erről beszéljünk. A régi Ancsát akarom. Szólj, mikor bejössz Pestre és valahol összefutunk.

21:47

Síralmaimat kivétítve, most Rólad: őszintén. Beszéltél arról, hogy a két legszörnyűbb betegség sújtott le rátok. Ili, minden betegség súlyos, legfőképp annak, aki benne van. Nehéz különbséget tenni. Ha mégis, akkor abban szar a rák, hogy mivel felismerték ellenszerét: – a daganat szétverését a létező legsúlyosabb sejtölő mérgekkel, azaz a citosztatikumokkal – az alapprobléma megoldódik ugyan, de a járulékos következmények olykor veszélyesebbek, mint maga az alapbetegség. Azaz: akár elvezethetnek az élet megszűnéséhez, mert szétbasznak olyan szerveket, amit már nem lehet orvosolni, vagy a tudomány nem foglalkozik vele, vagy nem tér ki rá, mert egyszerűen nem tud megbirkózni ezzel a körforgással. Ez van most nálad. Jók a leleteid, az állapotod stagnál, vagy az is lehet, hogy regrediál – azaz visszafejlődik – tehát nem progresszív, azaz

előrehaladó. Viszont gyenge vagy, fulladsz, elfogy mellőled a levegő, azaz az élettér. És már orvosolni sem tudod, mert Te magad vagy úgy, hogy most mit kérjek az orvostól, mikor az azt mondja, hogy minden rendben van, és oké. Tudod, ez olyan: mint mikor az orvos szerint sikerül a műtét, éppen csak belehal a beteg. De természetesen a műtét sikerült.

Miért írom ezeket? Mert Magadnak kell megtalálni úgy az építkezést, amit a józan paraszti ész diktál, mert ők – mármint az orvosok – nem fogják, mert számukra már az is óriási, hogy eddig eljutottál. Pedig ez max. elenyésző százalékban az ő érdemük, a többi a tiéd, mert találtál párhuzamos terápiákat a gyógykezelés alatt és az immunrendszered melléd állt. Miről beszélek? A kemók kiirtották a bélbolyhokat, állandóan kakálsz. Ez legyengít, fizikai teljesítőképességed kevés, ezáltal aktivitásod is. Fáradékony vagy és a forgás körbe ér: azaz circulus viciózus jön, amikor az egyik következik a másikból. Visszajutva ahhoz a megcsonkított, gyengébb kapacitással bíró tüdőhöz, ami az alapprobléma. Mit lehet tenni? Ezeket a székeléseket valahogy meg kell állítani és ebben kell szaksegítséget kérni! Ameddig ennyit kakálsz, az teljesen kimerít, nincs fizikai erőd a megnehezített levegővételhez, kimerülsz, elfogysz. Addig, amíg tízszer mégy vécére, az immunerősítés sem marad benned. Ilyen irányú szaksegítség kell, vagy attól a Babi féle svájci pasastól – Bertha, vagy mi a neve – vagy Békytól. Ugyanakkor szíverősítők is kellenének, akár ki mit mond, mert kifárad a szív. Valahogy úgy képzelném el, hogy egy olyan doki kellene, akivel röhögve lehetne ezt megbeszélni és felíratni, de úgy, hogy előtte ne szarja össze magát a kórképedtől.

Én, ha gondolod, ráhatok Lacira, mert ő megteszi. Kigyűjtöm innen a szíverősítő gyógyszerek nevét, és a szarfogókét is, sőt, előtte konzultálnék H. Ágival, az én körzeti orvosommal, aki előtte húsz évet lenyomott a hematológián, tehát óriási kórházi gyakorlata van, de beteg a gyereke és megvette 10 milkoért az én körzetemet, hogy magánúton neveltethesse a fiát. Sokat tárgyaltunk ez ügyben, priviben is jól vagyok vele, itt volt az Anna napomon. Rengeteg beteg van, mindenki hozzá akar menni, a kis filigrán testével nőként is csúcs – 45 éves – a Facebookon vagy az iwiwen megnézheted. A tőzsomszédomnak is ő fedezte fel a leukémiáját, de Lacinak mármint az enyémnek is segített. Rákérdezek, ha gondolod. A körzetben sok utókezelte van, csak az a gond, hogy attól a kórképtől, ami neked van, mindenki meghőköl. Pedig én ismerek túlélőt. Na, akkor válaszolj.

2011. szeptember 22.

10:14

Ezek szerint a logikám a belekkel kapcsolatban téves. Nem tudom, hogy Bertha mennyire van otthon a szíverősítők dolgában, lehet hogy a Ti infótok hasznosabb, tehát mindenképpen érdekel. Most S. Mari jön meglátogatni, nagyon szép idő van, valahová elmegyünk, ahol nem kell sokat gyalogolni. Nagyon tetszett a Rita féle írásod. Ő lenne a K. Rita? A kamerázásodat én sem értettem, hogy miért nem riasztózol, ami rendőrséghez vagy valamilyen securityhez van bekötve. pusza, ha tudsz írj gyakrabban, pozitívan hat rám.

10:46

Jó napot, gyönyörű az idő. A kamerázás nekem kellett, megnyugtató! Hogy figyeljek... Mert egyszer elkapom. Ha fel tudok kelni, ez ügyben megint megyek. Mert találtam két gyanús helyet, ahol nyomoznom kell. Ez van. Nem bírom elviselni az ölbe tett kézzel történő várakozást. Lehet, hogy megőrülök.

2011. szeptember 28.

10:16

Délután jön valamilyen szerelő és megnéz bizonyos dolgokat, így a skype-ot is. Hogy vagy és mikor még Nyíregyre? Tegnap délután megjött a könyvem a nyomdából. Nálam is tervbe van véve Nyíregyháza, csak mivel a műtétre egy hónapon belüli labor kell, így kivárjuk az októbert. Puszi.

11:13

A légzésem változatlanul egy katasztrófa. CT-t, röntgent csináltunk, lehet, hogy újra Pleuraerguss és pungálni kell. Holnap délelőtt a kórházban vagyok. Szombaton megyek Budapestre és Nyíregyházára, ott leszek csütörtökig. Gyere velem (valószínű Nyírkos is jön). Valószínű, hogy Babinál alszom (Antal Kanadában van), tudnánk egy kicsit ökörködni, félretenném a depimet. Most megyek W.-hez, 4 óra után leszek itthon, ha van skype-od hívj! Pusza.

16:09

Egyébként gratulálok a könyvedhez, majd ideadod olvasni. Tehát Nyíregyházára szombaton megyek és vissza Budapestre csütörtökön.

16:30

Itt várom a szerelőt, de szarik rám.

16:53

Ez a pungálás lehet, hogy kell, mert, ahogy olvasom a szakirodalmat, van olyan, akinél 10-15-ször történik beavatkozás. Na, megyek locsolni, tovább nem várok. Ez a könyv mozgalmasabb az elsőnél, és ha közvetetten is, de benne vagy. Majd este még írok.

3.

*„Minden arc a földre néz, imára kulcsol már a kéz.
Halvány pókfonál, mely összeáll, sápadt ujjakból font fénysugár
és a fény fürge jeleket karcol, üzen a templomok homlokán.
Dobog a szív a csendben.”*

SIMON & GARFUNKEL: *Hello darkness, my old friend*

Az elkövetkezendő napok a könyvem megjelenése körül zajlanak: sajtótájékoztatók, rádió- és TV felvételek, a nyíregyházi könyvbemutató előkészületei.

Nyíregyházi útjaink keresztezik egymást. Ili akkor megy, amikor nekem másutt van jelenésem és fordítva: amikor én egyeztetésre, és közeledő műtetemhez laborkivizsgálásra megyek, ő már visszaér Bécsbe. Mobilon gyakorta beszélünk, egyfajta tényközlés jellemzi kapcsolatunk. „Maminál vagyok, Marynél vagyok, Kisbabánál alszom, már Wolfgangnál kártyázom.”

Pesten csak max. egy pisire áll meg, kocsijában hordozható oxigénpalackkal ingázik szülőhelye és állandó lakhelye között. Zuglói lakásába Kázmér költözik, aki szakított barátnőjével és most szóló. Csütörtöktől vasárnap reggelig nála van Csenge, így a másfél szobás garzon teltházzal működik. Ilit szemmel láthatóan fárasztja már unokája, fia előtt sem kívánja mutatni gyakorta jelentkező elesettségét. A happy-ség színlelése nála alaphelyzet, így inkább kikerüli a találkozást. De nem panaszkodik, legfeljebb megjegyzi: „majd megfulladtam az állatkertben Csenge előtt, nem való már nekem az effajta program”, vagy „kár, hogy nem tudtál jönni Nyíregyre, mert így nem találkoztunk.” Rövid mondatainál meg-megáll. Kisbaba meséli később, hogy mikor a nyíregyházi napok egyikén nála alszik, és nagyon fullad, foghegyről megjegyzi: „lehet, hogy utoljára vagyok Nyíregyházán...”

2011. október 6.

13:09

Sajnos a leletem nem jó, a rák újra aktív, tehát a vízképződést is ez indokolja. Ezért nem kapok levegőt és egyre jobban fulladozok. Az onkológus szerint lehet, hogy újra kemokezelés kellene, más méregadalékokkal. Mindenesetre meggondolandó, hiszen az is gyengít (maga a rák is) és végül is szép csendesen kimúlok. (természetesen ezt nem így mondta, de a lényege ez volt). Miután nem kissejtű rákom van, ez lassabban terjed, tehát a kemo meggondolandó. Áttétet a vizsgálatok nem mutatnak. Mindenesetre hétvégén megyek Budapestre és Nyíregyházára, és ha visszajövök, eldöntöm magam, hogyan tovább. Te hogy vagy?

16:36

Nyíregyen vagyok, a laborleleteket csináljuk a novemberi műtétéhez. Kölcsön „okostelefonról” jelentkezem, majd otthonról jelentkezem.

2011. október 8.

13:09

Most foglalkozz Magaddal, nehogy valami gond legyen. Gondolok Rád és drukolok. Ma éjszakára a kórházban tartanak. Kaptam injekciót, ami a légzésemet könnyíti. Pungáltak, kb. egy liter víz jött le. A rák aktív, kemot nem akarok, a doki egy gyógyszeres kezelésre fog állítani. Majd jelentkezem. Fizikálisan gyengének érzem magam, képzeljetek még egy kemót hozzá. Inkább halni, mint szenvedni és tehetetlennek lenni.

2011. október 10.

7:06

Szia Ancsur, a pungálás óta lélegzetvételem jelentősen javult, éjszaka sem kell ülve aludnom. Viszont, amit a doki adott kemogyógyszert (Tarceva 150 mg) –

az infúziós kemo helyett –, három nap után abbahagytam a szedését, rosszul éreztem magam, depresszió, hányás, fosás. Pillanatok alatt olyan rossz testi-lelki állapotba kerültem, gondoltam inkább már most halni, mint így élni akár rövid ideig is. Az erős akaratom úgy tűnik elhagy. Motiváció? Nem is tudom. A környezetemen is érzem, hogy már belefáradtak a hosszú agonizálásomba.

EKG-t is csináltak. Ok. A vér oxigéntartalma is meglepően jó, 94%. Ezt biztos, hogy a Kaqum víznek köszönhetem (egy éve iszom rendszeresen), ez oxigénnel dúsított víz.

Lacival is szeretnék valamikor gyógyszerekről beszélni, kérdezni. Még mindig sajnálom, hogy egész nyáron nem tudtam Veletek személyesen találkozni.

Az operációtól ne félj, végül is ez a műtét manapság rutinműtétnek számít, bár mindenki nyilván be van szarva, ha akár rutinműtétet is végeznek rajta. Lacin sokat javított a műtét? A lábai kiegyenlítődtek? Fájdalmai nincsenek? Puszi.

2011. október 12.

18:05

Szia, Ili, most jöttem meg a szerelőtől, úgy ahogy összehozta a laptopomat, elvileg ezen van a skype, de valamiért nem aktív, lehet, hogy újra kell installálni. Tegnap este jöttünk meg, kurva hideg volt a házban, de most már nagyon jó, egész délelőtt Pesten volt dolgunk, ezért csak délután tudtam a gépemmel foglalkozni. Mindjárt megnézem ezt a Tarceva gyógyszert, mert tudod, ha szarul vagy tőle, akkor azt jelenti, hogy hat. De megértem, hogy belefáradsz, illetve a depressziót. Mert úgy gondolod, hogy szart sem ér az erőfeszítésed, a mindennapos gyötrődés. Nehéz szavakat fogalmaznom, mert ismerlek. A lényegre törő realizmusodat is. És nehezen tudok motivációként örömozóna fokozót csillogtatni, mert bizony, végignézve életed: nagyon kevés örömben volt osztályrészed. Hogy az a kibaszott kurva élet rohadjon bele: miért van az, hogy az egyiknek semmi, a másiknak meg kamionnal méri a keservet? Mert ha Wolfgang nem lenne beteg, vagy valaki melletted lenne, akit szeretsz, akkor nem fogalmazódna meg Benned ez a kérdés, mert minden nap, perc, óra adomány lenne. Tényleg kellene beszélnünk. És kell személyesen találkozunk. Kis barátnőm október 23-ig tarts ki, mert a jövő héten kedden Nyíregyházára kell mennem, laborvizsgálatok és könyvbemutatóm. De azt követően még hazajövünk, mert november 9-én

elég lemennem, hogy 10-én befeküdjek. Addig át kell szervezni a házat, mert minimum nyolc hétig nem fogok tudni felmenni az emeletre, és Laci semmit sem tud, mi hol van. Neki nagyon jól sikerült a műtét, már csökken a különbség, és már a műtött lábán a zoknit – ha felhúzom neki a sarkáig – tovább tudja húzni. És ez nagy eredmény. A múlt héten nem volt jól – bár csak most mondta – és februárban az utolsó katéterezésnél mondták neki, hogy van egy fél éve a lábát megcsináltatni, mert utána megint jelentkezhetnek a tünetek. Most egyedül vagy? És kik fáradtak bele az „agonizálásodba?” Én ezt nem hiszem. Legfeljebb maximum valami közbejött nekik is, mint nekem augusztusban az a hirtelen jött cystitis, de te tudod, hogy ezt a hólyaghurut-gondot már gyermekkoromtól hordom. Ma egyébként megint alig tudok menni most a bal térdem miatt, és amikor valaki azt mondja, hogy ez a csípőmtől van, hát legszívesebben hozzávágnék valamit. Tudom, hogy nagyon szar beteg leszek, mert az összes eddigi beavatkozásom közül a lábtörésem volt a leghosszadalmasabb és a legkínzóbb. Mert kiszolgáltatott voltam. Pedig a méh és petefészkek eltávolítása sem kis műtét. Állítólag. Na, de hol van ez a Te kálváriadhoz. Na, tarts ki, és ha lerobbansz, Laci áthoz és még egy ágyat beállítunk ide a nappaliba. Csak neki ne jöjjön semmi ez alatt, mert akkor nem tudom, hogy mi lesz, hiszen azért láttam, hogy majd két hónapig Ő is kiszolgáltatásra szorult. Na de akkor majd felveszünk valakit ide. Hogy ápoljon minket és mi közben jókat röhögünk. Miközben bilizünk.

(A Google-ban megnéztem ezt a Tarceva-t. Magyarul. Igen, amiket írtál, mindet felsorolja. (hányás, hasmenés, depresszió stb.) Esetleg ha kisebb dózisban kapnád?)

2011. október 15.

9:05

A leveled javított a lelki állapotom, nem érzem magam annyira egyedül.

Van egy ötletem. Mi lenne ha az operációd után hozzám jönnének ki Bécsbe? Liftes ház (két hatalmas lifttel, mióta itt lakom 8–9 éve, még nem volt rossz), nagyon jó meleg lakás, kényelmesen elférünk alvással is. Laci főzhetne kedvére, a Billa a szomszédban. Miután lecsapoltak és sokkal jobban lélegzek, ezáltal fizikailag is erősebbnek érzem magam, tehát apróbb dolgokban szolgálni is tudnálak. Számítógép van, skype ok, a TV-ben 104 program, nagyon jó minőségű

kép nagy képernyővel, viszont németül. Szerintem tőkre kivitelezhető a dolog, csak a szállítást kellene valahogy megoldani. Paál Imi autója? Az OP után meddig tartanak a kórházban?

Az mit jelent, hogy 23-ig tartsak ki? Október 23. és november 9. között Szentendrén vagytok? Ha igen, néhány napot szeretnék Nálatok lenni. Az ágy beállítása a nappaliba nagyon jó ötlet, ápolót pedig szükség szerint szerződtetünk. Már a gondolat is megnyugtat, melegséggel tölt el, kevésbé van félelemérzetem.

13:05

Ne legyen félelemérzeted, mert itt vagyunk a háttérben – és ha lehetek morbid – talán erre is jó a mozgásképtelenségem, hogy ágyhoz vagyok kötve, és Laci mondta, hogy elvégre Ő az orvos. Ha pedig véletlenül történne vele valami, Bence és Csaba itt vannak, és tudják, hogy Laci ellátásának mi az útja, hiszen az Irgalmasoknál a Frankel Leo utcában már bejáratott utunk van. Sajnos az infarktus ilyen, bármikor számíthatunk elzáródásra. Ezek az éjszakái – többnyire hajnalban jelentkező – rosszullétei erre utalnak. Háromszor volt már elzáródása, úgyhogy tudjuk, hogy hogyan jelentkezik. És bármikor „várják”. Igen, sajnos mondták, hogy egy belátható időn belül Bypass lesz a megoldás. Ha netán ez történne, akkor keresünk valakit, de a szomszédasszonyok is itt vannak. Jelezték is, hogy bármikor segítenek. Engem a lábműtétem után nem tud kivinni Hozzád sem Laci, sem Imi, mert az első perctől kezdve kell, hogy jöjjön a gyógytornász, és az nem hagyható el. Lacinak is sokat segített, mert egyébként nem csinálod azt a műveletet, ami nélkülözhetetlen egy csípőprotézisnél, hogy a lábad befogadja az idegen testet. Nem csinálod, mert kurvára fáj, és abbahagyod. És ekkor Ő kivált téged, és Neked – mármint a műtöttnek – egyetlen dolga van: összeszorítani a fogait... De itthon a nappaliban az ágy felállítása megoldható, hiszen a szépséget most letojjuk.

Azért írtam az október 23-at, mert a jövő héten, azaz most keddtől Nyíregyeny vagyok, de utána itthon. Max. egy napra – halottak napja – kell elmenni, de legfeljebb Laci egyedül megy. Azt pedig nem teszi, és ha pont akkor vagy itt, akkor vagy itt maradsz arra az egy napra, vagy beviszünk a zuglói lakásodba arra a kis időre, és addig Kazi vigyáz rád. Én nem megyek sehová, mert nekem kell felkészülni, mindent úgy elrendezni, hogy Laci tudja: mi-hol van. Ő ugyanis nem élt itt, nem alakult ki a munkaritmusa, mert mióta nyugdíjba van, ezeket én csi-

nálom. Például szerintem még azt se tudja, hogy a törülközők vagy az ágynemű hol van. A nagy húsokat viszont kiválóan tudja, az őz és a vadhúst, hogy a franc vigye el, mert ha nem érdekelné, most meglennének az ékszereim. (Ragaszkodott az orvos bulira a friss vadhúshoz, és egyedül max. a békásmegyeri piacra megy el, mint most. Többnyire az én kocsimmal, amit, mikor megjön, azonnal meg kell nézmem, mert mindig sebességbe hagyja – nem szokott az automatához – és én pedig rutinból olykor ki akarom ütni a kerítést...) Mondanám Neked, hogy október 20-án, délután 5-kor lesz a könyvbemutató a Megyei Könyvtárban, ez is rengeteg időmet veszi el Nyíregyen. Kár, hogy a múlt héten voltál lent, és meglehet: az ottaniakra gondoltál, hogy „beléd fáradtak.” Viszont ott lesz Riskó Öcsi, ő fog zenélni! (Örülök, hogy Riskó Öcsivel vénségünkre ugyanolyan közvetlen és szeretetteljessé vált a kapcsolatunk. Így van ez rendjén...)

Szóval azért írtam, hogy tarts ki – mármint a depresszióból próbálj kilépni – mert hidd el, csak rajtad múlik: meddig élsz! Ha feladod, akkor vége. És szeretnék Veled együtt könyvet írni *Üzenem Kázmérnek* címmel, azt kiadni és a sajtótájékoztatót együtt megszervezni. Erre minden esélyünk megvan, és a siker garantált. No és hasznos dolog, mert példát mutat. És hagysz magad után valamit. (Én már régen erre gondolok, és nem azért mert betegnek érzem magam, hanem ez oldozza fel a megszűnést.) És csodálatosan kivitelezhetjük. Látom magam előtt magamat az egyik ágyban, Te a másikban, hideg van, ezért a kandalóban ropog a tűz. Lacika főz, mi vagy megesszük, vagy nem – esetleg titokban a minket meglátogató szomszédokat kérjük egy éttermi menü lehozatalára – szóval Te diktálsz, én írom, időnk meg van rogyásig, mert eleve megmondták, hogy csak akkor kezdjek bele az egyik lábam megoperálásába, ha a másikat is megcsináltatom, merthogy látens csipőficamom van, ami idősödő korra aktívává vált és a csontproblémákat örökölttem Nagyanyámtól, aki Bechterew-es volt. Időnként Laci jól elküld majd minket a picsába, mert azt hiszi, hogy róla pusmogunk, vagy őt beszéljük ki. Ezen jól berág, lesz oka az ivásra, majd elalszik, és felébredve röhög egyet és azt mondja, hogy miért veszekedtünk vele az előbb. Ez már 38-ik éve ismert program, úgyhogy halál komolyan mondom, hogy nem oszt se nem szoroz, sőt, amikor beájulva alszik, akkor már Kánaán van. Utána meg maga a megtévesztő bűbáj.

De valóban mondom: engem így soha senki nem szeretett, ami már nála egyfajta mánia. Óráig néz, hogy milyen gyönyörű úrilány vagyok, és most, mi-

kor a héten Kunszenten a szülői házából pakoltam ki – nagy nehezen megengette – néztem Édesanyja kicsi kis ruháit, akkor mindent megértettem. Nagy utat tett Ő meg, és ennyit bír el. Erről ennyit. Látod Paál Iminek, gyermeked apjának a génjeibe benne van, hogyha valami nem úgy van, ahogy ő akarja, ő inkább elvonul a pálinkái közé, nem ordibál.

Na, szóval, tervek, azok vannak, közösen kb. másfél évre, hiszen ha minden jól megy, május- június után jön a másik lábam. Mit szólsz? Sűrűn írok, hogy érezd, hogy ott vagyok. Neked nem kell válaszolnod.

2011. október 18.

10:41

Ezen a válaszon nagyon elcsodálkoztam. Mit tartasz róla?

„2011. október 15. 18:01 Kedves András! A mellékletben küldöm a leleteimet. Az onkológus leszívott a tüdőmről több mint egy liter vizet. A szív EKG-m okay. A kemóhoz nem járultam hozzá, ezért az orvos Tarceva 150 mg gyógyszeres célzott kemót javasolt. (Ez a gyógyszer a nem kissejtes, előrehaladott stádiumú – ami az én diagnózisom is – betegeknek ajánlott.) Három nap után abbahagytam a szedését, tudniillik a közérzetem rendkívül rossz lett (hasmenés, hányás, depresszió). Az onkológust hétfőn tájékoztatom e tényről. Az orvos egyidejűleg Hydal 1,3 mg és Hydal retard 2 mg fájdalomcsillapító terápiára is beállított, illetve receptet adott. Ennyit röviden. Szeretném a leleteim tanulmányozása után a véleményet kérni. Köszönöm, M. Ilona.”

Válasz:

„Kedves Ilona! A gyógyszerzése így jó lesz, mert a Hydal-nak a hatásai, mellékhatásai segítik a hasmenés és köhögés csillapítását, így nem lesz gond a közérzetével. Ha hangulatilag komoly gondjai vannak, akkor tudunk ajánlani egy Moksa elixír nevű homeopátiás cseppet, ez egy nőgyógyász-homeopata házaspár ismerőseink találmánya és évek óta alkalmazzák nagy sikerrel. Olyan, mint egy univerzális homeopátiás kombináció Bach virágterápiával. Kezdetben napi 10 cseppet javaslok reggel folyadékban. Ezt is el tudjuk küldeni, ha gondolja, az egész országban 6 000 Ft egy kis üveg ami elég 1 hónapig legalább. A neten bővebb információt is talál róla. Üdvözlettel: Sz. Mónika és dr. B. András.”

Október 21-én megvan a könyvbemutató Nyíregyházán a Móricz Zsigmond Megyei Könyvtárban. Másnap már kapom is barátom érdeklődését.

2011. október 22.

13:36

Jól sikerült?

17:51

Szióka, ebben a pillanatban értünk haza, most kezdem összegezni a dolgokat. Állítólag nagyon jól sikerült, mint ahogy mondják: „dermesztően” szép volt. Átküldöm a forgatót, sikerült párhuzamot felállítani a két könyv között, miközben a háttérben jöttek a képek, kivetítve és a budapesti Lánchíd rádió egyes műsorainak részlete, ami 2011. március 25-én a Vass István Zoltán összeállításában – *Történetem-Történelem* címmel került anno leadásba, művészek által beolvasott könyvrészletekkel. És miközben egyes témák úgy kívánták, jött vers: Orbán István másod-unokatestvérem felolvasásában. Riskó – gitár – és egy tárogatóművész nyitó és záró előadásai foglalták keretbe a bemutatót. Utána állófogadást adtunk a gyönyörű könyvtár harmadik emeletén, amit előtte berendeztünk. (Szendvics, sütemények, pezsgő, üdítők, kávék stb.) Volt két segítsége Lacinak a találásnál, mert én közben dedikáltam.

Este nem tudtunk elpakolni, mert későre nyúlt és zárt a könyvtár – kb. 10-ig voltunk – utána mi Gáborral és Margóval – őt én hívtam – elvittük a messziről érkezett vendégeket vacsorázni és három ember kint aludt Gábornál Sóstón. Tegnap nem tudtunk semmit sem lepakolni, mert hét órára kellett kimennem a kórházba a leleteimet elkészíteni (vér, vizelet, röntgen stb.) délutánra lettem kész, délután pedig a könyvtár II. emeletén elkezdődtek az ünnepi műsorok – október 23-ai – és nem akartunk ott kellemetlenkedni. Ma hoztunk el bizonyos dolgokat és kell hordoznom a könyveket, ahol árulni fogják, mert így ol-

csóbb, mintha postáznám. Itt is milliós a nyomdaszámla, de az elsőnél is eladtam annyit, hogy a duplája – kb. két millió összejött – ezért is kezdettem a II. kötethez. De ehhez el kell adni, és mivel a műtét miatt nem fogok tudni mozogni, ezt most kell elvégezni.

Ma is ez ügyben járkáltunk, no meg kint a piacon krumpli, hagyma, alma, stb. nagytételű vásárlásával – nálunk ez már amolyan szertartás, mindig így csináljuk – jöhet a tél. Tegnap este Laci egyik munkatársa meghívott minket vacsorára, holnap délután megyünk egy hölgyhöz, aki segít nekem az itteni munkában, ezért felkészültem a születnapjára. Hétfőn pedig még hivatalos ügyek vannak a könyvvel kapcsolatban, úgyhogy addig nem megyek haza. De max. két nap, ezt elintézem. Közben csináltak velem csütörtökön még a bemutató előtt egy tv-műsort, ez akkor került adásba, amikor volt a bemutató. Állítólag fent lesz az interneten, ha megtalálom, elküldöm neked.

Közben most telefonált Bence fiam, hogy munka közben – garázsát építik – kijött a sérve, nagyon fáj, úgyhogy elment egy magánklinikára, 250 ezerért akarják megoperálni, de ő óriási TB-t fizet az állami egészségügybe, tehát nem fog külön áldozni. Viszont senkit nem ismer Pesten, pedig oda tartozik Szentendre. Hétfőn intézzük, valószínű, hogy itt operálja Bogdán-Raics, aki a sebészetet viszi. Megpróbáljuk összehangolni a két műtétet. Más most nincs, egy nagyot fogok aludni, no meg lekönyvelem a pénzeket. Nálad mi újság? Ja, még csak most fogom áttanulmányozni Benda levelét és azonnal reflektálok. Bocsika, hogy olykor sokat, és lehet, hogy számodra érdektelen dolgokat írok, de meggyőződésem és hitem, hogy a figyelemelterelés olykor akár gyógyító módszer is.

2011. október 23.

13:20

Átolvastam a választ, amit közvetett úton, az egyik munkatárstól kaptál, aki kiragadva a Te leveledben írottakat „Az orvos egyidejűleg Hydral 1,3 mg és Hydral retard 2 mg fájdalomcsillapító terápiára is beállított, illetve receptet adott.” – erre hegyezte a választát. Pontosan nem tudom, hogy mit vártál, meglehet azt, hogy kimondottan a Te problémádra fókuszálva, személyre szólóan Ő időzik el ezen a válaszon, ami ezek szerint nálad hiányt okozott. Szerintem egyszerűen nem tudott többet. Hiszen az ő gyógyszerei mellett – ragyogó leleteid ellenére –

a kór aktivizálódott. Ennyi. Tudása véges. Szerintem nincs több orvosi megfelelő válasz, arról nem is beszélve, hogy ami nálad egy – az náluk sok. Tegnap a Magellánban egy hosszú összeállítás volt azokkal, akik reménytelennek látszó orvosi rákos leletük – kettő közülük áttétes tüdő – ellenére, mind a mai napig öngyógyításukkal ragyogóan élnek. Domján agykontrollja és autogén tréning alapján, saját maguk befolyásolva állapotukat. Jó ötlet az Autogén tréning.

16:33

Ja, jól látod. Az alapbetegségemre vonatkozó választ kikerülte, ehelyett csak a hangulatommal foglalkozott, ami nyilván az alapbetegségemből következik. Szerintem a leletemet el sem olvasta. És valóban a tudása és a gyógyszerei hatása kb. eddig terjedtek.

2011. október 24.

„Postabontáskor” az alábbi e-mailt kapom:

9:32

„Arra kérek, ha egyetértesz Te is tedd ezt! Köszönöm. Bükkszentkeresztről Gyuri bácsi a füves ember és dr. Dávid Tamás professzor, a Magyarok Házából illetve Lébényből üzeni tisztelettel: Emberek! Ébresztő! Gyógyítható a rák! Mindig is gyógyítható volt! Immunrendszer gyors tuningolásával, macskakarom és más gyógynövényekkel, vitaminokkal, vörös szőlőmaggal, más antioxidánsokkal, kezdeti stádiumban tökéletesen GYÓGYÍTHATÓ A RÁK! Megelőzésre, az immunrendszer erősítésére törekedjete! Első legyen a méregtelenítés, béltisztítás, és a savtalanítás! Néhány tipp: jól felszívódó cink, kalcium, szelén, fagyöngy, vérehulló fecskefű+körömvirág, gyermekláncfű, tengeri algák, citrom, ginkobiloba, máriatövis mag, a fent említett macskakarom, vörös szőlő magja, töményen, stb. Minden féle-fajta és színű zöldség, gyümölcs fogyasztása korlátlan mennyiségben! A hús, és a stressz savasít! A zöldségek, gyümölcsök, a nevetés, lúgosít! A lelki okokat is figyelembe kell venni, mint pl.: szeretet, önszeretet fontossága, kimászni az érzelmi traumából, akarni megoldani a problémát, és erősen hinni a gyógyulásban! Egyéb terápiák minden betegség ellen:

- pozitív gondolkodás, derű, vidámság
- légzésterápia
- reflexzóna masszázs
- mozgás és még sok más!

Lehet választani a gyógymódok között! Tehát van megoldás, csak jó helyen kell keresni! És ez minden betegségre vonatkozik! A szintetikus gyógyszerek az immunrendszer halálos ellenségei! Amit a kemóval csinálnak, az pusztítás, pont legyengíti az immunrendszert! Az *Orvostudomány a feje tetején* c. könyv szépen elmagyarázza a rák természetét. Egyéb irodalom is segítségre lehet, csak keresni kell. Leginkább természetgyógyász területen keressétek. Pl.: Váradi Tibor: *Népbetegségek I.*; Mária Treben: *Gyógyteák*. Ennyit megtehetünk értük. APRÓ KÉRÉS: Mindenkit kérünk, küldje tovább ezt! Ha csak egy embernek is. Minden rákosra gondolva, emlékezve. Légy egyike az együtt érző 7%-nak! A felmérések szerint a megkeresettek 9%-a NEM küldte tovább. Hinni sem kell benne. Csak nem kell restnek lenni a jóra. NE maradj közömbös!”

De, közömbös maradok, Gyuri bácsi körlevele a kukába landol. Ezen mi már Ilivel jócskán túl vagyunk és Dávid professzor is csak teáját tudta ajánlani nem is olcsón... A talpmasszázs, a reflexzóna meg egyéb jól hangzó javaslat esetünkben falra hányt borsó, max. kellemes érzetet adnak. Mint a jóga. A pozitív gondolkodás meg nemigen megy gombnyomásra, de rajta vagyunk.

Én magam meg azt az elvet továbbra is követem, hogy mindenről beszélek Ilivel, hogy ne falazza be magát saját testébe, és érzék egyéb ingerek is. Bár be kell vallanom magamnak, hogy elméletben minden könnyebb, és egészen más benne lenni valamiben, vagy állást foglalni és tanácsot adni olyan valamiről, aminek pusztá hallatára is kiver a hideg.

2011. október 26.

17:42

Szentendrén vagytok? Már nem tudom, mikor fogok eljutni oda, annyira rosszul érzem magam. A nyíregyházi agykontroll és egyáltalán a magyarországi út stornó. Éjszaka azon a ponton voltam hogy mentőt hívok. Se levegőt nem kaptam, a beleim is vacakoltak, többször voltam az ájulás határán. Képzeld el ezt egyedül végigcsinálni. Ma délelőtt azt hittem, hogy jobban vagyok, bementem W.-hez autóval, hazajönni már nem tudtam, egy barátnőm hozott haza, sőt az autógigatolókocsival vitt, mert nem bírtam menni a levegőhiány miatt.

Holnap reggel ez a barátnőm bevisz a kórházba kontrollra, utána taxival vagy mentővel hazajövök, mert neki dolgozni kell menni. Lehet, hogy a doki majd ott akar tartani, én mindenesetre megpróbálom még a hétvégét Kázmérékkel eltölteni. Ők pénteken jönnek és keddig maradnak. Nincsen elég bajom, még valami bőrkütes is kijött rajtam. Kb. 5–6 héttel ezelőtt észleltem a négy évvel ezelőtti tüdőoperáció sebhelyen. Mutattam is ezt a dokinak, aki azt mondta, hogy semmi jelentősége nincs, valószínű az operációs heg okozza. Azóta viszont tovább terjedt, kénytelen vagyok ezt is egy bőrgyógyással megnézetni. Szegény embert az ág is húzza, tartja a közmondás. Pusza.

22:58

A kórházból most jöttem haza, kaptam infúziót és injekciót. Kázmér hívott és mondta, hogy már útban van hozzám, természetesen Csenge nélkül. Holnap ő visz kórházba stb., és marad még talán keddig. Majd jelentkezem.

2011. október 27.

9:10

Jaj, drágám, egész éjjel mellettem volt a telefon, mert Kisbaba mondta, hogy ha őt hívja Kázmér, engem azonnal felhív. Este már nem nyitottam ki a gépet, most nyitom, és már megyek is a rendőrségre, utána Kunszentre. Pénteken este jövök, de velem van a gép és a mobil. Jaj de jó, hogy ott van Kázmér. Nagyon

szeretlek, még akkor is, ha ezt nem tudom kimutatni. Azt hiszem, hogy igazából Te vagy a vértestvérem.

12.07

Hívlak telefonon és én is nagyon szeretlek.

Már Kunszentmártonban, férjem szülőhelyén vagyunk a közeledő halottak napi temetőjárási kötelezettségeknek eleget teendő, amikor este nyolc körül megszólal a mobilom.

Ili az.

Tájékoztató jellegű, kezdeti neutrális hangja hamarosan átcsap fuldokló sírásba.

– Most jöttünk ki a kórházból, délután újra vissza kellett menni, mert nem kaptam levegőt. Az intenzívra mentünk Kazival, ott lecsöpögött az infúzióm, utána jobban lettem. Morfium volt benne. Közben bejött a dokim is, és megmondta: nincs mit tenni. Elérkezett a vég. Ha gondolom, nekikezdhetünk egy újabb kemónak, ezt én döntsem el. Mondtam, hogy úgy gondolom, hogy felesleges. Erre ő azonnal rávágta: ő is így gondolja... Készüljek fel tehát az utolsó fejezetre.

Elbőgöm magam, mire idegesen rávágja:

– Te ne bőgj, mert akkor nem tudom folytatni... Mennyi időm van? – kérdeztem. Mire a doki rámutatott Kázmérre: Ő előtte lehet? Mondtam, hogy igen. Mire ő: frau Merker, nem tudni pontosan. Lehet két hét, de lehet két hónap is. Azt kell eldöntenie, hogy hol akarja befejezni. Én azt javasolnám, hogy eleinte próbáljuk meg otthonában, állandó segítség mellett a mobil Hospice szolgálattal, és majd ha nem megy, akkor az utolsó fázisban beviszik a Hospice házba, de már akkor a mobil hospice szolgálattal ez automatikusan megy. Ancsúr, most itt van egy darabig Kázmér, kérlek, nézz körül ez ügyben Magyarországon.

Összeszedem magam, célirányosan megkeresem Muszbekéket, hiszen dolgoztunk együtt. Könnyeimmel küszködve kikeresem a honlapjukat és küldöm az e-mailt.

20:37

<http://www.hospicehaz.hu>. Az Alapítvány/munkatársak rovatnál két embert ismerek igen jól: dr. M. Katalin – orvosigazgatót és dr. B. Bálint onkológus főorvost. Az egész intézménynek fantasztikus híre van. Rádásul a III. kerületben, itt Óbudán vannak és Szentendre is a körzetük. Tanulmányozd át. A többit megbeszéljük. Ja, és még annyit, telefonon felhívott I. Éva, tudod, a főiskolán volt a barátnőm, de elvittem hozzád is anno. Kapcsolatot akar veled. Megadtam az e-mailedet. Tudod: az emberi kapcsolatok, no meg az érdeklődés, a figyelem, pótolhatatlan értékek. Pusszantás.

2011. október 28.

13:13

Köszí. Az életem annyira lelassult és olyan sok intéznivalóm van, hogy még ezután fogom áttanulmányozni. Más. A jövő héten tudátok úgy jönni, hogy csütörtökön (november 3.) délelőtt, itt aludnátok és visszamennétek pénteken (november 4.)? Tudniillik ez esetben Kázmér visszamenne Budapestre csütörtök délelőtt, hogy a dolgait intézze. Úgy néz ki, hogy Kisbaba jönne hozzám pénteken és maradna hétfő (november 7.) reggelig, utána újra Kázmér jönne, majd Mary, stb. Már most éjszakára sem merek egyedül maradni. Menni is alig bírok, ezért tolokocsit rendeltünk, hogy a lakásban is a WC-ig viszonylag könnyedén menjek.

13:20

Szuper! Nagyon tetszik. Már „csak” azt intézd el, hogy be is jussak oda. Puszt.

20:10

Máris válaszolom, hogy igen, tudunk menni: csütörtökön mennénk egy influenzaoltásra, de azonnal kicserélem hétfőre és akkor csütörtök délelőtt ott vagyunk és bevárjuk Kisbabát! Ágyneműt, kaját, mindent viszek, úgyhogy Neked csak magaddal kell törődni. Mondhatod Kázmérnek, hogy nyugodtan tervezzen. Majd még írok, csak most jöttünk meg öt perce, csak olvasni akartalak.

20:11

Illikém, ügyedben most azonnal írok a kontaktjaimnak.

20:18

Levél a családorvosomnak:

„Ágikám! Gyermekkori és egyetlen igazi barátnőm haldoklik. (Tüdőrák, utolsó stádium) Olyan a családi háttere, hogy nekünk, barátoknak kell összefognunk. (Férjét házasságuk két évében olyan stroke érte, hogy egy intézetben fekszik hatodik éve, Ili látogatja minden nap, ahol ezidáig kanasztáztak. Ez Bécsben van, mert Ili – velem egyidős – idősebb korában hosszú egyedüllét után férjhez ment.

Szóval:

1. Csütörtökön nem tudom beoltani magunkat, tehát tegyél valamikor szerdára, mert el kell mennünk.

2. Közben a Hospice Házzal is kell beszélnem, hogy ha Ilit elhozzuk magunkkal, legyen egy háttér. Kint kezelték, tavaly áprilisban kapott három hónapot, nyertünk egy évet, de azt hiszem most lejár a lét. Nagyon szeretem Ilit. Majd egyszer mesélek róla. (Tiltottak minket egymástól: ő volt a kommunista ivadék, én a deklasszált úrilány, de mi tojtunk a tiltásokra.) Átküldöm az egész levelezést, és szoríts be valahogy szerdára. Legszívesebben elhalasztanám a csípőműtétet, de nem engedi Laci, illetve majd meglátjuk, mit hoz a más és harmad nap. Puszi.”

20:28

Körzeti orvosom válaszol:

„Rendben, akkor gyertek 11 körül szerdán. Puszi, Ági”

2011. október 29.

4:43

Még amit szeretnék tudni! Magyarországon a Hospice-okat a költségvetés finanszírozza? Tehát nagyon szegények? A betegellátás (különös tekintettel a gyógyszerellátásra) milyen? A beteg nem szenved attól, hogy nem jut hozzá a szükséges gyógyszerekhez?

Puszika

10:35

Ezeket mind megtudom csütörtökig. Hosszas procedúra előzte meg a befogadásukat, de úgy tudom, hogy mára ez rendezett. Például azt a Talcera nevű gyógyszert is adják, pedig majd 1 millió egy adag, és ebből csak 330 Ft-ot fizet a beteg. (Ez is téma volt, mára különkeretes készítmény. Annyit tudok Muszbekékről, hogy az összes híres embert maga mellé állítva – Presser Gábor az elnöke a Civil Alapítványnak – rengeteg gyűjtést szerveznek. Mivel alapítványi, elképzelhető, hogy valamennyit kell fizetni. Meg fogom tudni. Neked ugye van TB kártyád? Bécsben a Hospice házba bekerülni ingyenes? Itt Pesten a VIII. kerületben is van Hospice szolgáltatás bentlakással, de magasan ez a legjobb. És tudom, hogy a betegek nem szenvednek. De hamarosan képen leszek.

10:46

Próbálok elérni a Hospice Házat, azt hiszem, ma bemegyek. Közel van hozzánk, itt az Árpád hídnál. Addig is küldök róla egy cikket*. Tutira el fogom tudni intézni, hogy odakerülj. És műtét után ki fogunk tudni hozni, ha addig bekerülnél. Mert ez is megoldható lesz. Most már csak a gyógyszerkérdés a téma, de ha elérem Bogát, arra is érdemben fel tudunk készülni. Te is tudj meg mindent a bécsi lehetőségekről.

*HALÁLSZELÍDÍTŐ

Reményt, örömet és szépséget ad a haldoklóknak Muszbek Katalin. A Magyar Hospice Alapítvány igazgatójának titka igen egyszerű: nem sötét világot épít a gyógyíthatatlan betegek köré. (Pócs Balázs, *Népszabadság*, 2010. június 18.) Egy tál madártejet rak elém. Muszbek Katalin azt mondja, hogy a vaníliás illat azoknak a betegeknek is meghozza az étvágyát, akik amúgy alig esznek. Ezt ki is használják: a főnővér gyakran bundás kenyérral kedveskedik a bent fekvőknek, akik ennek az illatnak is nehezen tudnak ellenállni. A Budapest Hospice Ház dolgozói egymásnak is szívesen főznek – Katalin az előző napon eperkrémlevest és kapos rakott karfiolt készített, tizenkét főre. Az élet végét szeretné a lehető legszebbé tenni a pszichiáternő, aki szerint a hospice gondozás nem a halálról szól, hanem az élet apró örömeiről.

A hozzájuk érkező gyógyíthatatlan betegek elszakadnak a javaiktól, a pénz elveszti a jelentőségét; maradnak az emberi kapcsolatok, az érzések. Muszbek Katalin a dagantos betegeket és családtagjaikat kíséri végig az utolsó úton (a hozzátartozóknak a haláleset után is segít megküzdenni a depresszióval).

Egy ötvenes éveiben járó férfival arról beszélget mostanában, mit kellett volna másként tennie, hogy megőrizze az életerejét és életörömét. A férfi három hónappal ezelőtt haldokló állapotban került a hospice házba, és időközben lelkiileg kiteljesedett – az önkéntesek egymást váltják az ágyánál, annyira szeretnek társalogni vele. A minap ágyastul kivitték őt a teraszra, és amikor meglátta a rózsákat, annyit mondott: eddigi életében sosem gondolt arra, hogy ilyen gyönyörűségek vannak a világon. Azóta mindennap kiviszik, és végre látja, hogy az élet szép.

Személyes élmény tette Muszbek Katalint pszichiáterré. Sok orvos volt a családjában, akik eleve követendő példával szolgáltak. A legjobb barátnőjénél pedig mániás-depresszió alakult ki, amelyet tizennyolc éves korától nyomon követhetett; sokat járt pszichiátriai osztályokra, ahol kötődni kezdett ehhez a tudományághoz. Igazán a pszichoterápia érdekelte, a szakterülete végül a depresszió lett. A Lipótmezőn kapott állást, s az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet kiváló iskolának bizonyult. Megismerkedett nemcsak a pszichoterápiás rendszerrel, de Polcz Alaine pszichológussal is, akivel később a Magyar Hospice Alapítványt életre hívták. A rákbetegek gondjaival onkológus férje ismertette meg: gyakran megkérte őt, hogy próbáljon beszélgetni a szorongó betegekkel és a családtagokkal. A nyolcvanas évek végén hivatalosan is felkérték, hogy dolgozzon az Országos Onkológiai Intézetben. Polcz Alaine – a tanatológia (a halál és a gyász kutatása) legismertebb magyarországi szakértője – szintén bejárta a pszicho-onkológiai csapat megbeszéléseire. Vele töprengett arról, hogy az egészségügyben a gyógyíthatatlan rákbetegnek nincs helye. Az orvos az utolsó kezelés után széttárja a karját és közli, hogy nem tud mit tenni. Együtt hozták létre 1991-ben az alapítványt és vele együtt a magyarországi hospice mozgalmat.

– Bölcsőde működött itt – meséli szomorkás mosollyal Muszbek Katalin, amikor körbevezet a 2002-ben megnyitott Budapest Hospice Házban. Ahol egykor az élet kezdődött, most véget ér. Az országban nincs több ilyen épület: elsősorban az otthoni ápolás terjedt el, és kórházakban is létrejöttek tíz-tizenöt ágyas részlegek. Az alapítvány képzéseket is tart, amelyeken orvosok, pszichológusok, nővérek és szociális munkások sokasága vett már részt. Különösen fájdalmasan érinti, ha fiatal, többgyermekes páciensek kerülnek a hospice házba. Ám meg kellett tanulnia elhatárolni, meddig tart az ő tere

és meddig jöhet a beteg. Azt vallja, csak úgy tud segíteni, ha nem hal meg minden egyes beteggel. Léteznek különféle feldolgozási módszerek, amelyeket a munkatársaknak is megtanított. Mindez nem mond ellent annak, hogy időnként ő is könnyezik, amikor egy haldoklóval vagy a családtagjával beszél.

A könnyek néha őt jutalmazták. Papírüzletben vásárolt egyszer, és számlát kért a Magyar Hospice Alapítvány nevére. A huszonéves, szépen kifestett, hosszú körmű eladó lány ránézett: ön ott dolgozik...? A legnagyobb csodálattal beszélt a hospice ápolásról, kitartást kívánt, és kis híján elsírta magát. A feltöltődés Muszbek Katalinnál a családot jelenti. Amikor a gyermekei még kicsik voltak, nagyon odafigyelt arra, hogy „rendes anyuka” legyen. A lányai versenyszerűen kosárlabdáztak, és otthon mindig nagy fazék étel állt: hozzájuk a barátok is bármikor betérhettek. Egyik gyereke sem lett orvos, túl nehéznek tartották ezt a pályát. A családi hangulatot próbálja megteremteni a Budapest Hospice Házban is. Gondoskodik arról, hogy jó étel kerüljön nemcsak a betegek, hanem a személyzet asztalára is. Akárcsak a kollégái, ő is szívesen visz be finomságokat, saját készítésű lekvárokat, szörpöket. A kert ápolásában is örömmel vesz részt; itt, egy fa árnyékában bújik meg Polcz Elaine síremléke. Járt hozzá pszichoterápiára egy huszonnyolc éves nő, akinek egészen kicsi gyermeke volt, amikor megbetegedett; egy évvel később meghalt. Hetente kétszer ment Muszbek Katalinhoz – egy idő után jártányi ereje sem volt, taxival érkezett. A pszichiáter felajánlotta, hogy elmegy a lakására, de a nő nemet mondott: az energiáját mindennap használnia kellett ahhoz, hogy a gyerekével törődhessen. A végén már nem tudott kimozdulni otthonról, végigbeszélte a szeretteivel, mi legyen a sorsa a kicsinek, és azt akarta, hogy a férje kezdjen új életet. Hallatlan erő volt benne, ami Katalinnak is erőt adott.

Mégsem a betegek ellátását tartja a legnehezebbnek, hanem a hospice-rendszer fenntartását. A költségvetés felét az államtól kapják, a többit adományokból és pályázatokból kell évről évre összeszedni. Megesett, hogy a munkatársaknak egy hónapig nem tudtak fizetést adni. Sosem lehetnek biztosak abban, hogy a rendszer, amely szintén az élet-halál mezsgyéjén működik, meg tudja-e őrizni az életét. Körülbelül száz önkéntes is dolgozik az alapítványnak, a fekvő betegek ápolásában és a kert rendben tartásában egyaránt segítenek. Egy ügyvédnő például nem érzett magában elég erőt ahhoz, hogy a betegekkel foglalkozzon, de minden héten eljár hozzájuk vasalni. A derűlátását Muszbek Katalin sosem veszíti el. A hospice mozgalom szerint amúgy is a reményekről szól, persze nem a gyógyulás reményéről. A remény az, hogy valaki a szobából kikerüljön a teraszra, vagy hogy hosszú idő után újra megegyen valamit anélkül, hogy rosszul

lenne tőle, vagy hogy viszontlássa még a hozzátartozóit. Az idő a hospice házban nagyon lelassul – és egyszerre fel is gyorsul, hiszen a napok egyre fogynak. Katalin ezekért a napokért harcol.

11:17

Van TB kártyám és magyar nyugdíjas vagyok, állandó magyar lakcímmel. Még annyit: nem akarok Bécsben mindent felszámolni különböző okok miatt (majd személyesen elmondom), tehát nem célom propagálni, hogy állandó bécsi lakásom is van, nem szeretném, ha a magyar Hospiz osztrák hivatalokkal kapcsolatba kerüljön. Bécsben megtartom a lakást és csak annyit tudatok, hogy gyakran és tartósan (!) Magyarországon tartózkodom rokonoknál, barátoknál. Majd elmesélem a fejleményeket.

2011. október 30.

7:30

Már írt is az I. Éva, válaszoltam is, megköszöntem a jókívánságait. Íme a levél:

„Szia Ili! Ancsától tudtam meg az e-mail címedet! Éva vagyok, talán még emlékszel rám! Tudom, hogy nehéz napokat élsz át... Te meg tudod, hogy sokat gondolok Rád, szeretettel és lélekben Veled vagyok! Különben is legutóbb H. Mari mondta nekem Rólad, hogy a legjobb csaj Te voltál a Sóstói tóstrandon, nem is olyan rég! Én már rég láttalak, úgyhogy tessék meggyógyulni... Pusztillak, Éva.

I. Éva íwiwes üzenőfaláról:

„Самая любимая человека.это жизнь и прожить её надо так. чтобы не было мучительно больно за безцельно прожитые гды.” (Az ember legdrágább kincse az élete, és azt úgy kell élnie, hogy soha ne kelljen kínzó fájdalommal gondolnia a céltalanul elfecsérelt évekre.)

„...Mindegyikünknek ezer vágya van. A rákos betegeknek egy van: MEGGYÓGYULNI. Tudom a 97%, aki elolvassa, ezt a linket nem fogja közzétenni, de tudom, hogy a barátaim 3% között lesznek, akik ezt megteszik legalább egy órára azok tiszteletére, akik rákkal küszködnek vagy abban hunytak el.

Míg élsz, mindig él benned a remény, a csodák velünk vannak, reggel, délben és este is, csak meg kell látni őket. Csoda, hogy reggel lesz és csoda, hogy eljön

az este. Isten szabad akaratot adott nekünk, ránk bízta, hogy kiválasszuk, számunkra mi, vagy ki a csoda! Nyisd a szemed a világra: Te is egy csoda vagy!”

8:12

Hogy tippeld? Csütörtökön mikor érnetek Bécsbe? Navitok van? Tudniillik ha valamilyen (közlekedési) problémátok adódna itt Bécsben, Kázmér várna Rátok és ha valahol elakadnátok, értetek menne.

8:59

Nincs, de az nagyon jó lenne, ha Kázmér segítene, ha elakadnánk. Azaz váltjuk egymást. Amilyen korán lehet, indulunk. De előtte írd már meg a pontos címet, mert szerzek egy bécsi térképet. (Egyébként még Frankfurtban is és Kölnben is direktben célhoz értünk.) Ma reggel beszéltem a koordinátorral a Hospice Házból, mert visszahívott. Muszbekék most külföldön vannak. Bár csak körülírtan tudtam megkérdezni, amit akartam, de ő azzal kezdte, hogy orvosi szempontból a háziorvos a kulcsfigura, mert ő írja fel azt a különkeretes gyógyszert, amit a beteg behoz magával. Nekik nincs gyógyszerfelírási joguk, a már nyugdíjas korú dr. B. Bálint – akit ismerek – mint a Geriátriai Társaság elnöke, társadalmi munkában van kapcsolatban az intézményükkel. Elmondta, hogy az OEP mintegy 5%-ban támogatja őket, mármint a benti ellátást, költségekkel. A többi pénzt adományokból, segélykoncertekből stb. hozzák össze, meg az 1%-ból. Egyébként a módszerük hasonló ahhoz, amit Te a bécsiről elmondtál. Otthonápolással kezdenek, akkor, amikor az onkológiai ellátás befejeződik és rátérnek a palliatív ellátásra. Ekkor a kapcsolatfelvétel után – amit kezdet a beteg, a hozzátartozó, de maga az Onkológiai Intézet – is a beteg lakásán kezdik el a gondozást. Karitatívan, önkéntes szakemberekkel. Fontos, hogy a beteg ne legyen egyedül, mert a családtag vagy a gondozó személye része az együttműködésnek. Akkor, amikor a beteg már nem tud kikelni az ágyból, mindennemű komplikáció stb. merül fel, háttérnek ott van az a tíz ágy, ami a bennfekvést jelenti.

A rendszer automatikus, és az anyagi nehézségek ellenére – amiből a beteg nem érez, nem tud semmit – meggyőződésük szerint maximálisan végzik a feladatukat. Elkötelezettségből, és nem kötelességből, mert gyakorlatilag az OEP-nek ehhez semmi köze. A rendkívül kellemes, már önmagában is megnyugtató beszélgetés után kérdéseim merültek fel, amit természetesen nem osztot-

tam meg vele. Neked van háziorvosod? Akinél van a kártyád, és aki felírhatja a gyógyszert? Szerintem nincs. Pedig ez kulcskérdés, mert egy adag gyógyszer bőven másfél millió felett van. Ráadásul, – mivel különkeretes – az OEP-től meg kell igényelni előzőleg, amihez csatolni kell a zárójelentésed, illetve az orvosi leleteidet. Mondtam a koordinátornak, hogy idősebb korban külföldre mentél férjhez, ott kezelték, de mivel férjedet stroke érte és otthonba került, haza kellett költöznöd, ezért vettél Zuglóban egy lakást, ahol a fiad gondoz. Mondta, hogy ez nagyon jó, de azonnal adja be a háziorvosod a kérvényt az OEP-hez, mert év vége felé tartunk, a keret zárt, és nehogy ne legyen gyógyszered. Mikor mondtam, hogy tüdőbeteg vagy, azonnal mondtá, hogy az oxigénpalackot is fel kell írni, amit 100%-osan térítenek, és ezzel nem szokott gond lenni. Mielőtt tovább lépnék, feltétlenül beszélnünk kell, mert kizárt dolognak tartom, hogy a két biztosító ne egyeztetne. Szerdán találkozom egy „kísérleti oltás” erejéig Ágival, az én háziorvosommal, rákérdezek, de szerintem neki tudnia kellene az igazi felállást, mert nem szeretném kellemetlen helyzetbe hozni. Mi erről a véleményed?

11:56

Ha a két biztosító egyeztet, akkor mindenképpen itt maradok. Első osztályú ápolástól és sok pénztől esnék el, ha távozom. Tehát a lelkemnek Budapest lenne jó, a testemnek viszont Bécs. Ez esetben itt kell, hogy néha látogassatok. Az oxigénpalackot ma szinte egész nap használom, az éjszaka rendkívül szar volt, a beleim is kínoztak. Alig várom már, hogy itt legyetek. Kázmér mindenképpen megvár, tehát ha gubanc van útközben csörögjetek!

21:38

Azt mondja Laci, hogy felőle már 5-kor is indulhatunk. Úgy lesz. Már este bepakolok, viszek ágyneműket, lepedőt, törülközőt. És ne vess meg – mert már ennyire akklimatizálódtam – egy gyöngytyúkot, friss zöldséggel, Laci feltesz egy levest, olyat, mint amit ma csinált. Fantasztikus, attól erőre kapsz. Ha sokat hánysz, kell a folyadék-só pótlás. Más igény? Mit ennél? Valamilyen főzeléket? Vagy madártejet? Folyadék, folyadék és folyadék. Hogy erőre kapj. Azért is igyekszünk, hogy úgy érijünk oda, hogy Kázmér még tudjon csütörtökön intézkedni itt Magyarországon.

2011. október 31.

4:20

Hányini már régen nem hányok, a beleimmel van baj. Sok kajanyersanyagot ne vegyetek, a Billa pár méterre van. Az oxigénpalackot éjszaka is használnom kellett, hogy létezzek. Szerintem madártej nem ok, mert attól fosni lehet? Ma Kázmér elvisz a kórházba, akarok injekciót légzéskönnyítésre, stb. Nagyon várlak Benneteket!!! Ágynemű, törülköző, minden van, ne hozzatok. Kázmér ha a jövő héten visszajön, kimossa a szennyest.

8:59

Azt nem tudom, hogy a tejes dolog jó-e, ha megy a hasad. Az ágyneműt azért gondoltam, mert akkor legközelebb megoldódik, mikor megyünk. Végül is a műtétem után Laci is tudna gyógytornáztatni Nálad, csak el kell kérni a tematikát a csajtól. Szerintem ideadja. Esetleg kérjél több injekciót ahhoz, hogy Laci beadhassa. Tudom, hogy Édesanyám Phipolhen-Seduxen kombinációt kapott, attól kissé oldódott a hörgő-irritáció. Szerintem már vannak korszerűbb gyógyszerek. Bence hozott 300 eurót – annyi elég lesz gondolom– hiszen itt tankolunk. Nekünk le van kötve a valuta, ami meg ilyen mindennemű használatra kellett, azt elvitték a betörők. (300 euro, 150 Usa dollár, Kuna volt itt Laci fiókjában, a szlovák és szlovén pénzt itt hagyták.) Csütörtökön – mielőtt mentünk volna Kunszentre a temetőbe –, behívtak a rendőrök, hogy mondjam el észrevételeimet, mire én azt mondtam, hogy csaknem három hónappal a betörés után mit akarnak? Erre tegnap reggel, vasárnap, megkeresett a körzeti megbízott, hogy beszéljessünk, mondjam el, hogy amikor körbejártam a szomszédokat, mire jutottam. Olyan ideges lettem, hogy azt hittem, hogy kollabálok. Írtam a helyi lapba egy érzelmes cikket – mit éreztem, mikor beléptem a házba – és kértem a sorstársak jelentkezését. Na, erre mozdultak. 21-én jelent meg a cikk, akkor Nyíregyházán voltam a könyvbemutatón, még nem volt időm bemenni a szerkesztőségbe. Egyébként a rendőrök kijavítottak, hogy környezetemben nem 11, hanem 17 betörés volt, mind felderítetlen...Na, ezzel megvigasztaltak. De ilyen nagy értéket csak tőlem vittek el. Persze, mert nekem volt. VOLT. Én is várom már a találkozást, kibeszéljük magunkat. Pusza.

17:32

Most voltunk kórházban, kaptam infúziót, injekciót, stb.

Esetekbe ne jusson eurót hozni – csak amennyi tankolni kell – nem gondolod, hogy még Ti fogtok azért is fizetni, hogy ápolhassatok? Majd írok e-mailt, hogy milyen irányba gyertek Bécsbe és hol fog benneteket Kázmér összeszedni, holnap csinál egy próbautat és megírjuk, hol tudtok találkozni.

17:46

Na, reggel óta én is most ülök le, illetve fekszem, bizony elfáradtam. De nem a csipőm, hanem a derekam a keresztcsontnál. A fene se tudja mi ez, csak attól tartok, hogy belemegyek ebbe a nagy műtétbe, és rosszabb lesz. Az euro tartaléknak kell, hátha valami történik. Bár itt van nálunk a kártya, de egyébként nem kell pénz, mert itthon tankolunk, egyébként is tele van mindkét kocsi, mert azt gondoltuk, hogy szerdán megint emelik. Ha megírod az irányt az nagyon jó, illetve hol kell és mikor venni autópálya díjat. Most mentek el Csabiék, mindig felvidítanak. Laci egész nap főzött, mert Csabi nagyon szeret vinni mindent, most beajult. Én meg tüzelek, meg majd tv-zek, illetve rendezem a *Sóstói út II.* könyv terjesztését, amelyből viszek. Akkor várom az instrukciókat.

18:04

Minden benzinkútnál tudtok venni matricát Magyarországon, a legrövidebb időtartamot vegyetek (talán négynapos?) és fel kell ragasztani a szélvédőre. Az út-irányt majd meg megírom.

2011. november 1.

15:02

17 órakor hívunk, legyen toll-papír nálad!

16:24

Jó, ha ragaszkodtok hozzá. Bár nem értem, hogy miért nem lehet leírni e-mailben. Ráadásul itt van Bence – segít, mert zöldlomtalanítás lesz, 5-én reggel 8-ra kell kitenni, ami szombat reggel, így most kell megcsinálni. Reggel óta csináljuk, az önkormányzat adja a tasakokat, különben büntetnek. Szóval Bence

mindent tud, elég sűrűn jár Bécsbe. Felhoztuk a téli kerekeket, mert november 1-től Ausztria büntet, azt holnap rendezzük. Meggyőzőtt, hogy az én autómmal menjünk, mert kis helyen is elfér, és mindketten tudjuk vezetni. Szóval akkor 5-kor. De azért lehet, hogyha megtalálom a telefonom, rád csörgök, mert épp most egy pár percig tudnak nélkülözni. Egyébként nem, mert az egyik a fán van, a másik fiúval zsákolnom kell.

2011. november 2.

8:54

Tegnap este bementünk az ügyeletre, mert ez a HYDAL újra kikészített. Az ügyeletes orvosnő mondta, ezt a gyógyszert ne szedjem, már kétszer kellett emiatt a sürgősségre mennem. Mindenesetre kaptam infúziót és Cortison injekciót. Laci! Neked van Cortison injekciód, ha szükséges?

10:35

Nincs, és ami van – csillapító – nagyon régi, nem engedem beadni. 11-re megyünk az én körzeti orvosomhoz – szuper –, és rákérdezek. Neked elvitelre nem adnak? Semmi baj, mert ha nem és én sem tudok szerezni, akkor mi is beviszünk. Most megyek, majd amikor visszajöttem a házidokimtól, reflektálok.

A férjemmel épp Ágival, a háziorvosommal bavardézzunk, – közben ő a referencia influenzaelleni védőoltás kötelező adatlapjait töltögeti, az orvosok pedig egymás között utálnak betegségekről beszélni, kimondottan könnyed, majdhogynem bulvártéma a menő – amikor megcsörren a mobilom. Félrehúzódva hallgatom a Bécsből soron kívül bejelentkező Kázmért:

– Ancsa, ne gyertek holnap. Anya délelőtt rosszul lett, a mentőben kellett újraéleszteni. Most már magánál van, de egy ideig kórházban marad.

Lesápadásomat látva a háziorvosnál folytatott csevej elhallgat, Laci kérdően néz rám: „Ilivel baj van?” Rábólintok, és mondom, hogy holnap nem kell mennünk Bécsbe. Mire Ági doktornő halkán megjegyzi: „A legjobb lenne, ha már egyáltalán nem kellene menned... Én minden ilyen

betegemnél a gyors, fájdalommentes befejezésért szurkolok. Mert bizony, van olyan esetem, és sajnos igen gyakran, amikor ez nem megy könnyen. Nem is értem Ancsa, hogyan gondoltad, hogy elhozod ide a barátnőd abból a luxusból, ami ott rendelkezésre áll neki ezen a téren is... Fényévnyi a különbség. Sajnos...”

Mire én csak annyit mondok, hogy más a test, és más a lélek.

Az egyik itt, a másik ott van biztonságban.

Sajnos.

És csak most...

Csak most, most ezen a novemberi csodálatos napsütéses délelőttön fogom fel igazából, hogy Ili elmehet.

Eddig valamilyen megmagyarázhatatlan álomvilágban éltem, ahol bizonyára félrevezetett barátnőm magabiztosságot sugárzó hozzáállása a betegségéhez, realisztikus helyzetjelentései, optimizmusa, érdeklődése. Hite abban, hogy legyőzi tüdőrákját.

Mert én tényleg elhittem, hogy a lélek uralkodhat a test felett.

És Ő mindent megtett ennek érdekében.

Pont úgy, ahogy egész életében élt. Körültekintően beépítve életvitelébe a tanácsokat, olyan programszerűséggel, hogy a kívülállónak már – már visszatetszőnek is tűnhetett. Viszont ez az önként vállalt rendszeresség tartotta fenn, így tudott megkapaszkodni abban a világban, amelyben minden kétséget kizáróan öntörvényűen evezett, de akkora tisztességgel, hogy olykor ez már felért egyfajta önsorsrontással.

– Féltem Ancsát! – hallom Laci visszafojtott szavait, ahogy a körzeti orvosomnak odasúgja. – Hiába mondom, hogy képtelenség ennyire azonosulni valakinek az állapotával, még akkor is, ha összekötik őket a gyermekévek. Mindketten anya nélkül nőttek fel, illetve Ancsa korán elveszítette előtte sokáig betegeskedő Édesanyját, én nem is tudom, hogy mik voltak egymásnak. Több mint testvérek. Cinkostársak, egymás lelkiismeretei, hagyatkozásai, véd és dacszövetségesei vagy nem is tudom pontosan megfogalmazni mi?!

Még akkor is, ha fizikailag százkilométerek választották el őket egymástól. Sosem felejttem el, mikor Ancsa feljött ide Szentendrére „önmegvalósulni”! Ne értsd félre Ági, megértem, meg végül is az élet őt igazolta, nem is

tudom mi lett volna a gyerekeimből, ha ez nem így történik. Szóval mi-
kor nekem nem jött össze itt a főorvosi állás úgy, ahogy szerettem volna,
és visszamentem, akkor szinte parancsszóval vissza akartam fordítani őket.
Mármint Ancsát a gyerekeimmel. Elvégre én vagyok a főorvos... Azt hit-
tem, hogy én vagyok a domináns, akit követnie kötelessége a családnak. No
meg Ancsa túl jó nő ahhoz, hogy itt egyedül legyen. Nemcsak kinézetileg,
hanem dumailag is lehangosítja mindenkit, szóval féltettem, hogy elveszítem
őket, ezért egy kicsit betartottam nekik. Majd, amikor ez nem vezetett
eredményre, felkerestem Ilit. Sosem felejttem el, ahogy Ili eloszlott ben-
nem minden kételyt:

– Hogy képzelheted el ezt Ancsáról? Kikérem magamnak az ő nevé-
ben! Nála egyenesebb nőt nem ismerek, és ha valami nem tetszik neki,
megmondja a szemedbe! De akkor sem lépne le tőled, inkább háttérbe
szorítaná önös érzéseit, pedig beláthatod, hogy nem vagy modorilag egy
leányálom, mert mindig a szeretteiden vered el vélt vagy valós sérelmeidet!
Rosszul választottál, ha azt hitted, hogy Ancsa orvosfeleségnek való! Sok-
kal tehetségesebb ennél, és neki Nyíregyházán a származása miatt semmi
lehetősége nem volt, Te pedig csak a saját egzisztenciáddal törődtél. Jó, azt
hitted, hogy az, hogy anyagilag mindent megteremtesz, az minden! Pedig
Ancsa vállalja a nehezebbet, hiszen vele van a két gyerek. A Te vasárnapi
apukaságod ki fog merülni abban, hogy hazamész, jól lebaszol mindenkit,
mert azért mutatnod kell, hogy vagy, aztán dolga végezetten hétfőn reggel
beülsz a kocsidba, és visszavedlesz orvosnak, ahol körülrajonganak a bete-
gek. Ő meg buszozik, egyéni egzisztenciát épít, gyerekeit rendszertelenül nem is
akárhogy! Mikor mentek volna ki külföldre a gyerekeitek egy-egy évre, ha
itt maradtok? Na mindegy, ne is idegesíts, szégyellj magad!

És tudod Ágikám, elszégyelltem magam.

Ili bekerül Bécs egyik legegészségesebb kórházába, a tüdőosztályra. Olyan
gyorsan és váratlanul történik mindez, hogy bár mindannyian tudunk min-
dent, mégis meglepődünk e felgyorsult történetén. És mindannyian – kik

az utóbbi években vele együtt éltük át állapotát – úgy gondoljuk, hogy innen már nem jön ki többet.

Ő is így gondolja.

Aki megteheti, átszervezi programját, hogy még találkozhasson vele. Kivéve engem, aki szintén kórházba készülök, csak ellenkező irányba, tőle keletre: Nyíregyházára. A fél éve kapott terminus alapján a csípőprotézis műtétemre, amelynek rehabilitációja hónapokban mérhető, addig pedig – még ha minden is jól történik – mozgásképtelennek minősülök.

Így a kapcsolatot mobilon, többnyire SMS-ben tartjuk, amely mindig párbeszéd jellegű, csak attól különbözik, hogy ki kezdi.

– Most beszéltem Maryvel, – írom SMS-ben, – mennek Hozzád. Én már Nyíregyen leszek, mert vacakol a szívem és hétfőn akarnak a műtét előtt egy terheléses kivizsgálást, nehogy a műtőasztalon maradjak. Tudnod kell, hogy része vagy az énemnek, veled együtt egyik részem távozik, ezért volt rossz tegnap az EKG-m.

– Most foglalkozz Magaddal, nehogy valami baj legyen. Gondolok Rád és drukkolok. – válaszol azonnal.

– Sűrűn írok, hogy érezd, hogy ott vagyok. Neked nem kell válaszolnod. Gondolkodom, mit adhatok Neked útravalóul. Talán a szavamat! Hogy Kázmért fiamként, Csengét unokámként követem, ameddig csak tehetem.

– A legszebb ajándék, amit csak kaphatok. Köszönöm.

Kázmérnek továbbítom Édesanyja sorait, hogy képből legyen:

– Kázmér, elküldöm Neked Édesanyáddal váltott üzenetemet és a tőle kapott választ. Ezt tudnod kell, mert Rólatok szól!

– Nem tudom, hogyan köszönjem meg. Azt tudd Ancsa, hogy bármit is hoz nektek az élet, rám mindig számíthattok. Ha – ne adj, isten – valami baj történne, csak hívjatok, ott leszek. Nagyon hálás vagyok.

– Kázmér fordítva, én, mi leszünk pótanyád. Ez jogokkal és kötelességgel jár. Már úgy veszem, hogy két unokám van. S nekem kell elérnem, hogy elfogadjatok.

– Ti már megtettétek, és most teszitek, ami az igazán nagy segítség. Nem voltam valami jó gyerek, marha nehéz lehetett velem. Csak remélni tudom, hogy anya attól még tudta, valahol mélyen érezte, milyen fontos is nekem. Nagyon szeretem, nagyra becsülöm, ahogy mindig is, és ahogy ezután is fogom. Nem tehetek mást, csak bízom, hogy Ő tudja ezt. Pihenj sokat, neked is kell az erő a műtétedhez. Remélem, ma már nem beszélünk, ha mégis, akkor baj van.

– Még csak annyit, hogy mi Édesanyáddal anno megbeszéltük, hogy ez a szeretet kérdése szülő-gyermek relációban úgy működik, hogy a nyíl egy irányba mutat: gyermekeink a sajátjuknak tudják majd átadni azt, amit tőlünk kaptak. Az más kérdés, hogy Édesanyádnál ez a lánc megbicsaklott saját édesanyja vonatkozásában. És ennek hiányát cipelte egész életén át. Miközben egy fantasztikus tiszta emberré vált. Jó éjt.

Úgy érzem, hogy ezeket az „érett” gyermeki szavakat Ilinek is ismernie kell, hiszen Kázmért illetően kölcsönösen tele voltunk kételyekkel. És tudnia kell, hogy emberfeletti erőfeszítése, küzdelmei és vállalása, amit mind anyagi, mind érzelmi vonatkozásban gyakorlatilag egyedül tett fiáért, nem volt felesleges. Így neki Kázmér SMS-eit továbbítom:

– Fantasztikus fiút neveltél, mindezt egyedül. Olyan, mint Te! Betonnal fedte le az érzelmeit, és nagy ajándék annak, akinek megnyílik. Attól fél, hogy Te nem érezted az ő szeretetét, mert rossz gyerek volt. Megnyugtattam, és megmondtam neki, amit mi egyszer alaposan kiveséztünk: hogy a nyíl mindig egyirányú. Az utód majd a sajátjának adja át, amit az elődjétől kapott.

– A bebetonozásom védekezés volt a lehetséges csalódások ellen. Mindig minden körülmények között erős akartam maradni. És azért, mert egyedül voltam, csak magamra számíthattam.

Másnap reggel én kezdek:

– Az éjjel karfiolt rántottunk álmomban és letoltál, mert előtte úgy megfőztem, hogy szétesett. Te hogy aludtál?

– Beinjekcióztak, altatót kaptam, így szépen végigaludtam az éjszakát.

– Ez jó. Nagyon jó. Kisbaba már holnap Nálad lesz, nagyon irigylem. Délután majd újra jelentkezem.

– Most is az orromban van a szipka.

Következő nap korán reggel fent téblábolok, és várom, hogy illendő legyen némi reménycseppet küldenem, mert nem akarom elhinni, hogy nincs tovább.

Kisbaba is jelzi, hogy a vártnál jobb állapotban találja Ilit, szerinte se jött még el a vég.

– Most is jól aludtál? Annyira bízom abban, hogy rendbe hoznak, és a műtetem után jót pletykálunk. Nálam vagy Nálad.

– Jól aludtam, kaptam légzőeskönnyítő szurit, amit naponta kétszer kapok. Az állapotom stabilabb, mint otthon volt. A mentők már újraélesztéshez készülődtek, a vérnyomásom már 190 volt 100 helyett. Tehát jó döntés volt, hogy befeküdtem.

Már pakolok a „jelenésem” színterére, amikor megelőz barátnőm:

– Jól aludtam. Drukkolok az operációd miatt.

– Ebben a pillanatban akartalak hívni. Pakolom a hálódolgaimat, miközben próbálom újratelepíteni a skype-ot, mert mondta Kisbaba, hogy neked ott van.

– Most ne foglalkozz a skype-al, valószínű az operációd után nem leszel abban a helyzetben, hogy skype-olj. Küldd át Babinak a nyíregyházi TV videóját, meséltem róla és nagyon szeretné látni.

– De leszek olyan helyzetben, mikor kiveszik a katétereket és kitolnak. De az max. egy hét múlva lesz, és csak pénteken lesz a műtét. Addig szív-vizsgálat van, sok, mert minimum három órás altatás kell a műtéthez. Ha

ez netán pozitív, nem vállalják, pont most halt meg egy orvoskolléga, mert kamu, régi leleteket vitt a szívével kapcsolatban. Ezért kell már holnap ott lennem. Elmegyek most Bencéhez, mert 17-én ő is jön sérvműtetre, és nálam vannak a laborkérő papírai, amit addig meg kell csinálnia. Ma még írok, tudom, hogy mindjárt ott lesz Nálad Mary. Babi isteni dolgokat mondott állapotodról. Reális esélye van közös programunknak. Szeretlek.

Az M3-as autópályán haladunk, útban szülőhelyem, és leendő műtétem helyszínére. Férjem vezet, én kinézek az ablakon. Mintha nyár lenne: ragyogó napsütés, a fák még nem vetkőztek le, és a napsugarak szivárványként játszadoznak a kocsiablakon. Optimizmus és életerő árad körülöttem, ezt meg szeretném osztani Ilivel.

– Hogy aludtál? Mi úton vagyunk.

– Egy másik kórházban vagyok (bőrvizsgálat) most vettek biopsziát. Gyanú van bőrrákra, mint áttét a tüdőről. Lelet 7-10 nap múlva. Egyébként minden ok...

– Na még csak ez hiányzott. Most ott maradsz?

– Nem. Visznek majd vissza.

Csütörtök reggel van. Már bent fekszem egy kétágyas szobában, a vizit is elvonult, szabad a terep a kapcsolatfelvételhez.

– A szívem negatív, altathatnak. Vérnyomásom: 160/100, sosem volt ilyen magas. Pedig csak utána tudtam meg, hogy ez egy igen hosszú műtét. Nálad?

– Most pungáltak. Könnyebb, mert kapok levegőt.

A délután is eltelt, nemsokára kapom a beöntést és a katétert. De még van szabad kapacitás egy újabb életjelhez:

– Na az utolsó vizsgálat is megvolt, a csontom alkalmas az idegen test befogadására. Te hogy vagy?

–Nem rosszabbul, mint voltam. Intézzük a Hospice-t. Ma fárasztó napom volt, sok dolgot sikerült elintéznem. Holnap nyugisabb napom lesz.

Már azt hiszem, hogy erre a napra befejeztük, mikor az éjjeliszekrény fiókjában jelzi telefonom, hogy „kapás” van:

– Holnap szorítok Neked. Hétfőn hazaengednek, mindenféle segítség: szervezés alatt. Kázmér is itt lesz. Hospice is folyamatban.

– Nálam most fejeződött be a filmes betegtájékoztató, láttam a saját velem született testi hibámat, és hogy mit produkált az élet a másik csípőm kárára. Alá kellett írnom, hogy sánta leszek a műtét után a másik csípőm megemeléseig. Otthon lesz oxigéned?

– Ja.

– Megkaptam a beöntést, egyedül vagyok egy szobában, de jó így. Levágtuk a hajam, mert fertőzésforrás. És nagy lesz a seb. Jó éjt.

Hajnali négykor még az éjszakás nővér feladata berakni a katétet. Nehezen megy fel, ennek a méh és petefészek-eltávolításom utáni többszöri plasztikai műtétem lehet az oka, bár az inkontinencia kérdése egész életemben végig kísért. Emlékszem, már kislánykoromban is órákig ültetett Édesanyám a Vestintől vöröslő vizű lavór meleg vizében, mert felfázási tüneteim voltak. Ma már tudom, hogy szervi problémával születtem, az előreeső húgyhólyag és vezetéke könnyen befertőződik.

Még maximum egy órája sincs bennem a katéter, amikor ütemes görcsök jelentkeznek, amiktől legszívesebben lerágnám a falat. Az éjszakás nővér vigasztal: bírjam ki még egy kis ideig, hiszen az első leszek a műteti rangsorban, ahol elaltatnak és sokáig semmit sem fogok érezni, így a görcsöket sem. Összegörnyedve tűnök, és némán szenvedek, mert arra gondolok, hogy mi az én problémám az Iliéhez képest.

Réggel hét előtt már ágyamnál van főorvosom, aki végzi majd a műtétem. Berajzolja csípőmön a beavatkozása pontjait, előtte megállapodunk, hogy akkor a bal lábammal kezdjük, és kicsit viccesen megjegyzi:

– Anna, ma nem ér fülig a szája, sőt kimondottan rosszkedvű. Szokatlan hallgatósága netán az izgalom jele? – kérdi, de igazából nem vár megjegyzésére választ. Már az ajtónál áll, amikor hallja megjegyzésem.

– Nem érek rá izgulni, mert annyira lekötnek a görcseim. Amikor jönnek, mélylélegzéssel próbálok relaxálni, elvégre hivatalosan pszichológus lennék. Alig várom már a műtétet, hogy jöjjön az álom, az enyhet adó...

Farkas doki visszafordul az ajtóból:

– Milyen görcsökről beszél?

– Arról, ami hajnalban kezdődött, a katéter felhelyezésével.

– És miért csak most mondja?

– Mondtam én, azonnal, mire megkaptam a nővérkétől a választ: ki bírni a műtétig.

Elképed.

– Máskor is volt már ilyen?

– Igen. – mondom, – a cisztitisz egész életemen át útítársam.

Gyorstesztet kér, ami pozitív: három keresztet mutat.

– Csak nem gondolja, hogy ekkora baktérium-forrással megműtöm? Nekem a diplomámra, magának a lábára van szüksége. Mi történhetett, hiszen a hét eleji vizelete negatív volt! A csípőműtét óriási műtéti felülettel jár, a húgyhólyag nincs messze a csípőtől, nagy a rizikófaktor. Abszolút negatív lelet kell minden vonatkozásban. Nem értem!

Majd viccesen megjegyzi:

– Magácska egyedül van ebben a szobában, talán itt aludt a főorvos úr és volt egy búcsunumera?

Biztosítom főorvosomat, hogy a 38 évi házasság nem akkora táptalaja a szexuális vágnak, hogy a mi korunkban ilyesmivel éljen az ember, ettől függetlenül megköszönöm, hogy ilyesmit feltételez rólunk. Férjem bizonyára örülni fog a vádnak, majd átmenve egykori osztályára nevetve elő fogja adni a „nőgyógyász férj esetét csípőműtetre váró feleségével”, amikor az a műtétje előtti estéjén egyedül hál a kórtermében... Még nincs reggeli nyolc óra sem, amikor jelzem Ilinek:

– Nem lesz műtét, cisztitisz miatt elhalasztva, vizelet pozitív.

– Ajé, akkor elhalasztva?

– Nem tudom, csöpögnek az infúziók...

– Ok. A Hospitz volt itt, mindent megbeszéltünk, már hétfőn délután 5-kor jönnek a lakásomra.

Dél körül megcsörren a telefon, ezúttal előben. Sírástól fuldokolva Ili szól bele:

– Kázmér mindent tud. Nem bírom, megszakad a szívem... – és kinyomja a mobilját. Próbálom visszahívni, de nem veszi fel, majd a postafiókjá válaszol. Nem maradva más lehetőségem, üzenetet küldök neki.

– Drágaságom, az én szívem meg azért szakad meg, mert sírni hallak. Kázmér már holnap ott lesz, és átölel. Nagyon jó fej, most ért be. Jó így, mert birtoklod a visszaigazolást. Jó éjt.

Már javában benne vagyok az éjjelben, az infúziók is lecsöpögtek, épp aludnék, amikor hallom, hogy üzenetem érkezik Ilitől:

– Drágám, jól vagyok, elégedett és nyugis vagyok. Délelőtt egy kicsit elgyengültem, bocsika. Aggodalomra semmi ok. Puszika.

Reggel Ő ébreszt, hangja friss, vidám.

– Morgen! – bűg bele a telefonba. – Ancsúrkám, nagyon jól aludtam. Kázmér ma jön, szép napom lesz. A nap is kisütött, és egy cseppet sem fuladok. Nálad mi újság? Hogy van a pisilőd?

– Örömhír, hogy így vagy! – válaszolom. Beödémásodtam, ma nincs infúzió. Holnap többet tudok, magamról ennyit. Jó lenne együtt feküdni, majd összehozzuk.

Öt napig kezelnek az Ortopédián oda nem illő kórképpel, és megállapodunk, hogy a műtétnek majd később újra nekifutunk, de most semmi esetre nem javallt. Férjemmel kölcsönösen megállapítjuk, hogy minden van valamiért, és hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek, valamiért ennek így kellett történnie.

Pár napig még Nyíregyházán maradunk, mert az eredeti tervek szerint nagyobbik fiamat az itteni sebészetén jegyeztük elő egy sérvműtetre. Kimondottan ezért utazik ide, és Bogdán Raics osztályvezető, férjem egyik barátja vállalta, hogy „két legyet ütünk egy csapásra” – mikor engem a hatodik emeleten, fiamat a negyediken vagdossák.

Kihasználva annak előnyeit, hogy férjem több mint huszonöt évet ebben a kórházban húzott le, tehát így végül is alma materünk, amelynek előnyét felesleges ecsetelni, hiszen ismeretesek a hazai egészségügyi viszonyok. Tehát az, hogy nálam felborult a terv, nem jelentheti azt, hogy a fiamnál is borul.

Fiam műtétje és az azt követő anyai feladataim kissé elterelik figyelmemet Bécsről.

Tudom, hogy kint van Kázmér, és azt is tudom, hogy egy anyának nincs annál nagyobb öröm, mint mikor a gyermekével van. Ez Ili esetében is fennáll, így háttérbe szorulok.

Még Nyíregyházán vagyok, másnap műtik a fiamat, amikor ezúttal Kázmértől jön az SMS:

– Anya rég nem volt ilyen jól. Energikus és jókedvű. Délután a kávézó-jába megyünk, olyan jól van. Naponta jönnek a mobil hospisosok, kedvesek, aranyosak. Szóval itt minden ok. És Veled mi a helyzet?

– Máris új erőre kaptam ettől a hírtől. A műtétet elhalasztjuk, kapom az antibiotikumot, ma kiengednek, de bevárom Bencét, mert sérvvel operálják.

– Írj, ha történik valami, ezt teszem én is.

Következő nap – fiam a műtőben – Kázmérnek írt üzenetemmel akarom elterelni a figyelmem:

– Bizonyára te kezeled a telefont, ezért tőled kérdem: hogy vagytok? Csak egy rövid választ kérek, hogy ne okozzak gondot.

– Semmi különös, minden ok, kávézóba járunk, pihengetünk, fogadjuk a látogatókat. Barátok, Hospice, ilyesmi. Mióta itthon vagyunk, anya aktívabb, mint szeretném, sokat járkál. Nem szólok, mert tudom, hogy örül, hogy tud járkálni. Több mentális energiát ad neki, mint amennyi fizikálisat elvesz. Te gyógyulatsz? Műtéti időpontod van már?

– Nincs, kapom a gyógyszereket. De most ez nem érdekel, egyelőre elhalasztottuk a műtétet. Valami vagy Valaki azt súgja nekem, hogy most ne gondolkodjak ezen. És mintha az utóbbi időben kevésbé is fájna. Persze meglehet: mindez a psziché műve.

– Hát ja. Az emberszer-szervíz macerás. Más: most a fürdésnél vettük észre, hogy anya bokái, lábfejei be vannak dagadva, csupa víz. Mostanában naponta többször masszírozom neki, mert zsibbad. Mi lehet ez?

– A vese rosszul választ ki, viszont ez szívre hat. Vízhajtó kellene, azon kívül pócold fel a lábát, ne legyen függőleges helyzetben. Orvos nincs?

– Nincs. Nem tudom megbeszélni vele, mert itt vannak a hospiceosok. Majd írok.

– A hospisosok azt mondják, hogy szerintük nem a vese, hanem a tüdővel van összefüggésben, de holnap megkérdezik az orvosait. Megnyugtattak, hogy ez nem életveszélyes. Ettől függetlenül, hogy átállították anyát a Durogesic tapaszról Vandal tablettára, abban több a légzéssegítő és kevesebb a fájdalomcsillapító, amire nincs igazán szükség.

– Lehet gyógyszerhatás is, tüdőről nem tudok, de hát nem vagyok spéci. Oké, de segítsenek abban, hogy szedjen Édesanyád vízhajtót.

Bent a kórházban, míg várakozom a fiammal kapcsolatos teendőkre, lehetőségem van a főorvos internetén megnézni a leveleimet. Ilitől is van e-mailem:

2011. november 17.

12:50

Happynek érzem magam testileg, lelkileg. Az éjszakákat is szépen végigalszom. A Hospise is maximálisan gondoskodik rólam, minden nap jönnek.

Én is szervezek magamnak egy gyógytornászt, hogy a végtagjaimat mozgassa meg, stb.

Mary és mami jönnek szerdán, Kázmér áthozza őket Budapestről Bécsbe. A közti időben itt lesz Renáta vagy a Hospise, tehát egyedül nem maradok. Mami marad 5 napig. Mary meg utána egy hétig, közben Elvira (Mary lánya) jön az USA-ból kb. egy hétre, tehát alles ok.

Bencét maholnap műtik?

A Te műteted? Vizeleted?

A leveleim között egy témába vágó sajtóanyag is van:

Tisztelt Szerkesztőség! Ezúton szeretnénk figyelmükbe ajánlani dr. Dohán Orsolya belgyógyász, endokrinológus, klinikai onkológus szakorvost, aki olyan daganatot elpusztító megoldáson dolgozik, amely forradalmasíthatja a rákgyógyítást. A szakértő szívesen ad interjút a témában, amelynek megszervezésében segíünk.

Új módszer a rák gyógyításában

Forradalmi előrelépésről számolt be dr. Dohán Orsolya a múlt héten 29. alkalommal megrendezett Magyar Onkológus Társaság kongresszusán. A New Yorkban folyó kutatások eredményeként a rákgyógyítás legújabb módja születhet meg, mely magasabb hatásfokkal, kevesebb szövődménnyel és nagyobb biztonsággal alkalmazható, mint a jelenleg használt módszerek. A daganatos betegségeket jelenleg kemo- és radioterápiával, vagy műtéti úton kezelik, ezek a módszerek azonban jelentős mellékhatásokkal járhatnak és nincs garancia a végső sikerükre.

A New York-i Albert Einstein Egyetem kutatócsoportja, melynek munkájában dr. Dohán Orsolya is részt vesz egy olyan, daganatot elpusztító megoldáson dolgozik, amely forradalmasíthatja a rákgyógyítást. Az új

módszer radikálisan csökkentheti a sugárkezeléssel járó mellékhatásokat, az eddigi módszerekkel szemben végleg elpusztítja a rákos sejteket és megelőzi azok kiújulását. A kezelés lényege, hogy egy módosított transzportfehérjét juttatnak a daganatba, amely erőteljes radioaktív sugárzást fejt ki, ezáltal elpusztítja a beteg szöveteket, míg az egészségesekben nem tesz kárt.

A kutatások jelenleg az állatkísérletek fázisában vannak, és máris szép eredmények láttak napvilágot: a módszert sikeresen alkalmazták számos daganat (emlő, prosztata, glikóma, melanóma) gyógyítására. A magyar közreműködéssel kidolgozott terápia tíz év múlva már általánossá válhat a rák elleni küzdelemben.

2011. november 18.

9:57

Hello Drágám! Bencikét most műtik, majd ha végeztek, hív Laci, mert bent van vele. Nálam elmarad most a műtét, hosszú lenne elmondani, hogy miért, és valószínű, hogy a Jóisten küldte rám ezt a Cysztitist. Ma reggel hívott az orvos egy esetleges újabb műtéti egyeztetés miatt, de megbeszéltük, hogy megvárom, míg úgy fáj, hogy kúszva megyek. És én is most megpróbálok valamilyen alternatív dolgot, mielőtt erre a rendkívül körülményes, a Laci műtétjénél sokkal bonyolultabb, több rizikófaktorral járó csípő-visszaemelő módszerre fanyalodnék. Az állandó húgyhólyag-gondra próbálunk hormonpótlást beállítani természetes ösztrogénnel, meg progeszteronnal, mert a méh és petefészek-kivétel 10 éve után gyakori eset, hogy a hólyagfalak elvékonyodnak és a legkülönbözőbb dolgokra ilyen iszonyú gyors és görcsös gyulladással válaszolnak.

Rólad tudok, mert Kazival rendszeresen SMS-ezünk. Most küldök Neked egy friss, igen tanulságos fórumról történő tájékoztatást: Cs. Tibor gyógyult beteg beszámolóját, ami a *Beteg Harcosok Klubjának* harmadik találkozóján hangzott el. Kikopiztam, majd meglátom, hogy működik-e. Nézd meg, mert szerintem: „egységben az erő”.

Pár nap múlva már a kocsiban ülve váraozom a fiamra, férjem felment érte a sebészetre, ezalatt megeresztek az időközben elkészült mobilinternetemen egy e-mailt:

2011. november 21.

10:13

Most megyünk Bencéért, megpróbálunk szép lassan hazamenni. (Jobban fáj neki, mint gondolta.) Most három napja nem tudok rólad semmit, mindjárt lökök egy e-mailt Kázmérnek is. Jár a gyógytornász? Én jól vagyok, de otthon el kell mennem egy hormonpanel beállításra – ez mindenütt pénzes – és annak alapján fogok hormont szedni, hogy ne jöjjön mindig vissza ez a húgyuti probléma. Valószínűleg lelazult a megplasztikázott húgyvezeték, becsüng a hüvelybe és onnan minden felkúszik, még akkor is, ha nincs szex. Találkoztam a piacon K. Klárral, ő vett észre én nem ismertem volna meg. Le van fogyva, sok a gondja. Igen sok halottja van a közelmúltból, sok a betege, és leadta a magánrendelését, mert a férje is beteg. Említette – dohányzik és Laci rászólt, mire mondta, hogy igen a Te barátnőd, mármint Te – is dohányoztál – de Ő most nem tudja letenni. Valami rokoni kapcsolatról beszélt, hogy az Ő nagybátyja – édesanyjának öccse – elvette a húgodat, Andit Amerikában. Milyen kicsi a világ. Otthonról majd többet írok, és meglátjuk, mit hoz a jövő. Szeretnék átmenni hozzád.

Este, ígéretemhez híven Kázmérnek írok egy SMS-t:

– Írtam egy e-mailt édesanyád címére, mert nem tudok rólatok semmit. Kázmér azonnal válaszol:

– Szerintem napról napra gyengébb anya. Bár ő ezt nem mondja, skype-on sem. Egyre nagyobb területet kenegetek a bőrén is. Most jöttünk a kávézóból, de már alig értünk oda. Kb. 15 métert kell gyalog megtennie, de végig botorkált, szédelgett a támogatásom mellett is. Szombaton este vissza kellett hívni a hospist, injekcióra, mert nem kapott levegőt. Nem akarja

magának sem bevallani, hogy romlik az állapota, ami érthető is. Én partner vagyok ebben, de azt már megbeszéltük, ha így lesz holnap is, kihagyjuk a kávézót, egyszerűen nem biztonságos. Fél kézzel őt tartom, fél kézzel cipelem a palackját, táskáját, ajtót nyitogatok, nem tudom elkapni, ha elesik. Itt ez van.

– Igen. A megszűnés klasszikus koreográfiája. Minden percét használjátok ki, még akkor is, ha most fáj. De örök összetartozást ad.

– Tisztában vagyok vele. Állapotromlás belátása=feladás. Szerdán hozom Mamit, Maryt, én terv szerint maradok Budapesten kb. egy hetet. Félek, mi lesz.

– Én is félek, mert Édesanyád annyira szeret téged, hogy képes megkímélni a befejezéstől. Ilyenkor a tudat képes erre.

Tehát megtudom, hogy mi az oka a hallgatásnak. És azt is tudom, hogy a psziché – hogy együtt lehet egy pár napot a fiával, miközben már ő maga is lemondott erről a lehetőségről – eddig győzedelmeskedett.

Pár nap után visszaáll minden az ilyenfajta elmúlás ütemére.

Anyá és fia egymásra utalva járják végső stációikat, erről tudósítani felesleges. Igazából nincs is kit, hiszen ők ketten vannak egymásnak. Ilyen relációban mindenki más csak pótcselekvés.

Az más kérdés, hogy a tűrőképesség és a terhelhetőség véges, ezért szükség van a pólusok kicserélésére. Ezzel szinkronban is van a két nap múlva barátnőmtől érkező e-mail:

2011. november 23.

8:02

Szia Ancsurka, én jól lennék, sajna Kázmér rossz bőrben van. Tegnap este is sírógörcs jött rá (amiről ne tudj!). Azt hiszem, azokat a lelki támogatásokat – amikben én is hittem, hogy megkapja – nem kapja meg (bocsi, de Tőled sem). Reménykedtem, hogy néhány terjedelmesebb e-mailt megeresztesz neki. Ő most lehet, hogy több törődést igényel, mint én.

Ma mindenesetre egész nap elfoglalja magát, már útban van Budapest felé, délután hozza Mary-éket Bécsbe, utána megy vissza Budapestre. Szerencsére sok privát intéznivalója is van Budapesten. Tehát ennyi. Pusza.

Azonnal telefonálok, és direktben jelzem Ilinek, hogy napi kapcsolatban vagyok Kázmérrel, tehát nem jogos a szemrehányása. Ezt később e-mailben is megerősítem:

11:09

Naszóval, felhívtalak és tudod a helyzetet. Hétvégén kihívom őket – Csengével – ebédre. E-mailt nem tudok eresztetni neki, mert csak a te e-mailedet ismerem, és ezek szerint blokk van a fiadnál, mert nem akarja tudatni veled, hogy a barátnőid anyáskodásait vette... Bence jól van, gyógyul. Vannak viták, sajnos Bence természetben eléggé bonyolult. Nehéz eset. A kocsiiban hazafelé számon kérte az apjától, hogy miért kb. 20 cm-es a vágása, amikor neki azt mondták a magánklinikán, hogy max. 3 cm-es lesz! (Ahol ráadásul még aznap otthonába távozhat.) Tegnap elvitték a régi kocsimat, és a fiúnak, aki elvitte volt ilyen műtétje, neki is 20 cm, majd megőrült két hétig, mert nem tudott kiegyenesedni. Felhívtam Bencét és összehoztam ezzel a fiúval.

Egyébként ebben az ügyben Laci maximálisan toleráns volt, én már azt hittem, hozzávágok valamit a fiamhoz. Más: Az én alternatív módszerem abból áll, hogy most fogok találkozni egy „gyógykováccsal” és megpróbáljuk egy kicsit tágítani a csípőmet oldalirányba. Sajnos a lábaim merevek, de nem hiszem, hogy ezt megoldaná a műtét, sőt... Behterewes nagymamám öröksége ez, aki 50 éves korára székre került, nem tudott menni. Ma már van tolószék... No ezt szeretném megelőzni. Más nincs, majd megírom, hogy sikerült a hétvége. Szerintem várjuk meg, míg Kázmér elmondja Neked, hogy kint volt nálam ebédem, mert lehet, hogy pont azért nem akarja ezt, mert azt hiheted, hogy pótolni akar Téged. Puszi. Nagyon szeretlek.

Amikor ezt az e-mailt írom, még nem tudom, hogy Kázmér, aki közben hazajön Pestre a Nyugatiba felvenni a Nyíregyházáról érkező Mamit és Maryt, kiviszi őket Bécsbe, majd fordul vissza, megáll Mosonmagyaróvárnál, és felhív engem. És szűk másfél órában, érzelmektől sem mentesen elmondja nekem az utolsó napok történéseit, amitől most négy napig, amíg nem kell újra elmenni Mamiért, – aki állapotára való tekintettel csak ennyit bír – semmit sem akar, csak aludni és aludni. És ebédre sem jön ki hozzám, mert... És őszintén megmondja a „miértet”: most pár napig nem szeretne az édesanyjáról senkivel sem beszélni, ennyi időre szüksége van a regenerációhoz. Csak a leányával, Csengével akar foglalkozni, és én ezt értsem meg.

Bár vannak bennem kérdőjelek, próbálom megérteni, de ehhez szükségem van Renátával, a Bécsben élő hatgyermekes egykori manökennel is beszélnem. Aki azt válaszolja, hogy megérti Kázmért és próbáljam én is megérteni. Elfogadom ugyan, de megérteni majd csak később, a személyes tapasztalatom alapján fogom.

Ilinél Bécsben kint van a Mami és a nővére, majd mikor a Mama pár nap múlva hazajön, Amerikából Bécsbe repül Elvira, Mary leánya, azaz Ili unokahúga. Tehát a napi kapcsolat alábbhagy, hiszen ott vannak ők egymásnak, ahol a cél és feladat adott: ki és megbeszélni azt, ami hamarosan már nem lesz kibeszélhető.

Ezen száraz tények cseppet sem könnyű tudomásulvételénél jön az engem érintő hír:

2011. november 25.

14:35

Sziasztok. Decemberben számítok rátok Bécsben, kb. 6–7 nap erejéig. Ugyan-is Mary visszamegy december 4-én, Kázmér szintén jön 4-én és számításom szerint maradhatna kb. december 13–14-ig, utána jönnétek ti kb. december

20–21-ig. Kázmér váltana Benneteket és maradna december 30-ig. Majd újra Mary? Mamival? Nélküle?

Eddig gondoltam előre, természetesen a napokkal még „játszadózhatunk”. Nem szeretném, ha Kázmér összefüggően 1 hónapig maradna (ott van Csenge is, valami „autókereskedős” üzleteket is nyélbe kellene ütnie) én viszont egy napot sem tudok felügyelet nélkül maradni. Kázmér még erről a tervről nem tud, holnap fogok vele skype-olni a részletekről? Tudtok eszerint tervezni? Pusza.

2011. november 26.

10:39

Nekem a december eleje – Mary után – lenne jó, akkor is max. 3–4 napig tudnék maradni. Tehát Kazival kell cserélnem, azaz Mary után mennék én, illetve váltanám mondjuk 4-től 7-ig. Utána dolgozom, mert itt a karácsony és nyit a Galériám.

15:36

Ok. Akkor számítok rád december 4. és 7. között. Utána jön Kázmér.

A vonatról (13 euro, minden infót megad a Mary férje, Franci) leszállsz WIEN, MEIDLING pályaudvar, taxit fogsz (természetesen mindent fizetek).

Jó lenne, ha korai vonattal jönnél, ugyanis Mary vonata 9:54-kor indul Budapestre. Ha Laci nem tudna a Keletibe elvinni, akkor Kázmér ültet a vonatra.

17:22

Drágám, közben variáltunk Lacival, úgy intézem, hogy több napot, minimum egy hetet legyen veled. Tehát Maryt váltom, és így Kázmérnek sem olyan hosszú. Most közben Laci mondja, hogy nem hagy cserben, sőt elvégre ő az orvos, ezért felvettem, hogy jöjjön utánam mondjuk négy nap múlva. Mivel engem Kázmér vált, így rugalmasan ráérünk még ezt egyeztetni. Tudod, én más vagyok, én még a holnapot sem tervezem, mert engem neurotizálnak a kötöttségek, de az tuti, hogy mikor Mary megy, én már ott leszek. Mary férjével ma beszéltem, – nem tudtam semmit Rólatok, Kazit meg nem akartam zavarni – holnap este újra fogok beszélni vele, tudom, hogy fel megy Mamiért Pestre, így mindenben képből lesz Veled kapcsolatban. Pusza.

2011. november 30.

13:06

Szióka, Kázmér pont akkor hívott, amikor az Unicredit banknál voltam, pont azért, hogy legyen olyan kártyám, ahol Eurót tudok kivenni díjmentesen, illetve fizetni is tudok vele (vonatjegy, egyéb kp.). Ne izgulj, nem kell Kázmér segítsége, mert Laci kivisz a vonathoz, sőt készenlétben lesz, hogy ha netán kellene a segítsége, beüljön a kocsiba és jöjjön utánam. De egyedül szeretnék menni, mert akkor tudunk jól beszélgetni. Gondolkodtam, hogy esetleg kocsival megyek, de macerásabb. Meg fogok érkezni, valószínűleg még szombaton, hogy tudjak Maryvel ügymeneti dolgokat egyeztetni. Ha nincs annyi ágy, egy éjjelt valahol kibírok. Világosban akarok Bécsbe érni, hogy lássak mindent. Holnap megyek vonatjegyet venni, csak előbb ezt a bankot kellett elintézni, és mára kaptam terminust: délelőtti bank, délután ügyintézek az önkormányzatnál, más most nincs, majd jelentkezem. Pusz.

18:31

Nagyon jó ötlet, hogy szombaton jössz. Természetesen van hálóhely is. Taxival gyere, Mary vár a Billánál. Írd meg a vonat érkezését. Meidling-nél szállj le a vonatról. Puszi.

A nyirkos decemberi depresszióra hajlamosító idő megadja mindazt a hangulati töltést, amely egy ilyen apropójú utazás kelléke lehet. Ezen a mindössze 13 eurójú utazás összkomfortja sem segít, sőt még rátesz egy jókora lapáttal, mert összehasonlítási alapot képez a mi Intercity-s járatainkkal, amitől el akarjuk hinni, hogy itt van nálunk Európa.

Nem, nincs itt.

Megállt Bécsnél, az osztrákoknál, akik egy pár éve még abban is üzletet látnak, hogy kétóránként kis piros vonataikkal Budapest és München között párhuzamos közlekedéssel rendszeres járatokat működtessenek, annak dacára, hogy a településeket összekötő autópálya közismerten perfektált. Autóval akartam én is jönni, de fiaim lebeszéltek, mondván ezek a railjet-

járatok nemcsak kényelmesek, gyorsak, és kevésbé vannak kitéve a téli időjárásnak, hanem – ha a mai benzinárakat vesszük alapul – lényegesen pénztárca kímélőbbek is.

A koraesti vonatablakból visszaverődő szürkület csak tovább növeli rosszkedvet, nem, ez nem örömutazás. Ez a betyárbecsület kötelessége és én nem futamodhatok meg.

Mert tudom, hogy fordított esetben Ili is ezt tenné.

Semmihez sincs kedvem. Nem tudok sem olvasni, sem zenét hallgatni. Laptopom is cserbenhagy, de még telefonálgatással sem tudom elütni az időt. A késztetéseim terén egyszerűen passz van. Csak ülök és bámulok kifelé, miközben szemem előtt sorjáznak a villanykarók. Fogalmam sincs, hol járok a jelenben.

...Ili jön felém. Tizenennyolc éves, túl vagyunk az érettségin. Én jelessel, ő közepessel. Én egyetemi felvételre készülök, ő elhatározza, hogy az érettségét megkoronázza szüzessége elvesztésével. És ezt most közli velem. A kapunk előtt találkozunk, nem kell ráülnie a csengőnkre.

– Ancsúrkám, akkor én most megyek. Majd holnap beszámolok az eseményről. Éjjel nem zargatlak fel, mert a faterod agyonver. Na pá!

Természetes ébenfekete haja az égnek tupírozva, mini ruhácskája épp hogy ruhának nevezhető, emeletes telitalpú cipőjén úgy himbálódzik, mint a szemközi villanyvezetéken a légykapó. Kezében félig szívott Fecske cigaretta, ami az iskolai tanulmányainak lezárása óta legális, apja által is megengedett valami. Édes bácsi is nagy dohányos, és az is az érettségi hozadéka, hogy Ilinek nem kell lopnia apja bagóját, hanem ő az, aki megkínálja.

– Ili-bildi ne bomolj már, nincs is pasid, hogy akarod elveszíteni a szűzhártyádat? – tudakolom, miközben szerföltött irigylem lezserségét, meg azt, hogy szabadon mehet bárhova. Nekem még mindig kéredzkednem kell, pedig van már barátom is Riskó Öcsi személyében, és már gyakorlatilag mindent csinálunk, csak azt nem.

– Óh, kis naív Ancsúrka. Ehhez nem kell barát. Sőt: az a legjobb, ha nem is ismered, csak gyakorlott legyen! Látszik, hogy nem olvasol szakirodalmat! Maradandó károsodást okoz a nemi életedben, ha összeügyetlenkeditek az első aktust. Át kell esni ezen, mint ... a palánkon! Nekifutsz, megtörténik, elveszted azt a valamit ott a lábad között, csak erre kell az első pasas.

Az meg bárhol beszerezhető. Én, speciel a Békébe megyek először, de az este tízkor bezár, ha ott nem jön be nekem senki, akkor átmegyek a Domi-nóba, az reggel 4-ig nyitva. Ott már tegnap szemeztem is egy ballonkabá-tossal, lezser fejnek tűnik, na, majd holnap referálok. Pá, Ancsóka, megyek, mert jön a buszom.

Nézem, ahogy végigbilleg a Sóstói úton az etelközi megállóig, ahol már vagy két éve a villamost felváltotta a korszerű buszjárat. Amit egyéb-ként mindketten utálunk, mert sokkal jobb volt kikönyökölni a villamos ablakán, útközben a gimik felé. Ó a Zrinyibe, én a Pénzügyibe. És én most irigylem őt, nem az esti programjáért, hanem azért, hogy meg mer tenni olyasmit, amiért én frászt kapnék. Legfőképp a szüleimtől.

Reggel ő költ. Édesapa nem is hagyja szó nélkül:

– Már megint az a rémes lány a szomszédból. Ancsa, ismételten felhí-vom szíves figyelmedet arra, hogy nem tölt el örömmel, hogy az ilyenekkel barátkozol.

Bár kimondottan tartok Édesapámtól, pontosabban félek, de ezúttal félelmemet leküzdi kíváncsiságom, és fejvesztve rohanok a kapuhoz:

– Hello Ancsóka, megtörtént, semmi különös. Fabatkát sem ér az egész, de nem fáj annyira, ahogy azt írják a könyvek. Most megyek aludni, délután majd beszámolok.

Évekig tartó beszámoló fog következni, mert ez a „kiszemelt végrehaj-tó” lesz Ili első férje, Kázmér édesapja. És akit én mind a mai napig szeretek és a baráti körömhöz tartozik. Katival – második feleségével – és lányakkal együtt.

„Maidlingnél szállj le” – cseng fülemben Ili utasítása és azon veszem ész-re magam, hogy már Bécs elővárosa következik. Az emlékekben annyira elmerültem, hogy alig marad időm összekapni a cuccaimat, és a vonat ke-mény egy percet áll ezen a helyen.

A negyedik vágány mellett Mary sehol, felmegyek a reprezentatív vá-róterembe, amikor megcsörren Ili telefonja. Rövid szavakban tájékoztat, hogy pedig Mary kint van, már vagy egy órája ki ment élém, igyekezni

kell, mert az oxigénpalackja fogyóban, és egyedül van. Rövidre zárjuk a témát, ő visszarendeli nővérét, én pedig bevágom magam az első taxiba és a megadott címre vitetem magam.

Átmegegyek a lakópark sorompóján, belépek a D. házba és a második emelet 3-as ajtáján benyitok, ami nyitva van.

Az ajtóval szemben meglátom Ilit.

Tekintetünk találkozik. Időközben megérkezik Mary is:

– Hát akkor megjöttél. Legelőször beszéld meg Maryvel a használati utasításom, mert ő reggel utazik, és én már fáradt vagyok neked is mindent elregélni. A palackot pedig a hátralévő időben, míg itt van Mary, már te cseréld ki, hogyha netán megakadnál, legyen segítséged. A gyógyszerezés sem sorrendjét legjobb lenne, ha felírnád, a lábmasszírt – mert ömlik belőle a víz –, nézd meg, hogy csinálja Mary, őt a Hospicesek tanították be. De előtte, még mielőtt levennéd a cipőd, tegyetek egy kört, hogy lásd, hol van a Billa, ahol neked kell bevásárolnod minden reggel, mert friss mazsolás kalácsot kérek. A liftet és a postaládát is tanuld meg kezelni, no meg hova viszed a szelektív hulladékot. Egyébként jól nézel ki Ancsúr, bár egy pár kilót felszedtél, de így legalább nem vagy ráncos. Ja, de mindenekelőtt adj egy puszát, ide a homlokomra, feltéve, ha nem undorodsz. Mert ugye, hal-doklom...

4.

*„Legszebb emlék a szeretet,
melyet mások szívében hagyunk magunk után.”*

MARCUS TILLIUS CICERO

Nem is tudom.

Az ember talán valóban addig él, amíg emlékeznek rá.

Talán azért is tartom fontosnak, hogy oszd meg küzdelmemet a tüdőrákkal. Folyamatosan leveleztünk, felhatalmazlak, hogy azokat felhasználhatod. Ott végigkövethetők a fázisok.

Nincs olyan módszer, amit ne próbáltam volna ki, beleértve az alternatívákat, no és a korszerű orvostudományét. Végül is másfél évet nyertem, ami nem kis dolog. Hiszen 2010 áprilisában, amikor a szokásos kontrolon jelezték, hogy aktivizálódott a rák, dacára a műtetem utáni két éves nyuginak, azt mondták itt Bécsben, hogy készüljek fel és mindent rendezzek le, mert – bár nem tudni a pontos koreográfiát, hisz igencsak változó maga az ember – de általában 3–5 hónap a lauf.

De, mint látod, én igazából most, 2011 decemberében haldoklom.

Most gondolom meg tízszer is, hogy neki kezdjek-e ennek a pár méternek odáig a budiig, vagy mondjam neked, hogy hozd ide a bilit. No, ne félj, igyekszem uralni a helyzetet, de ha beakad ez a póráz, ami összeköt az oxigénpalackkal és sokáig kell vele tökölnöm, bizony megeshet, hogy szégyenszemre összecsinálom neked itt magam.

Nem, ezt azért nem szeretném.

Bár már november elején azt hittem, hogy vége, mégis még egyszer visszajöhettek ide az otthonomba. Meglehet, pont azért, hogy még eltöltsünk egy pár napot együtt kettesben, úgy, mint a gyerekkorunkban. És így – drága barátnőm – még te is eljutottál ide hozzám. Mert szeretlek

ám. Pontosan nem is tudom miért, de csíplek. A magyarországi barátnőim között az első helyen vagy megosztva Kisbabával. Hatodik napja vagyunk így kettesben, mindent volt időm – ha szaggatottan is – átbeszélni veled, Mary is visszament már Mamival, illetve Elvira az unokahúgom is itt volt Amerikából, mit akarhatok még?

És hát Kázmér. Igen, meggyőződhettem, hogy rendes fiam van.

Kijutott neki most belőlem, a novemberi etap kemény volt. Kiváltképp egy fiatalnak, aki nem az anyja haldoklására szocializálódott. Nem. Nem akarom őt terhelni, maximum három nap legyen csak itt és utána menjen haza Csengéhez. Mindig csütörtökön kapja meg őt, pénteken ő viszi óvodába, majd délután megy érte, és együtt töltik a szombatot is és csak este viszi haza Nórához. Szépen megegyeztek, persze ehhez az kellett, hogy Nóra is találjon magának új társat és ezáltal némiképp megbocsásson Kazinak, hogy a szülés után nem sokkal elhagyta. Persze ebben Nóra is hibás volt, mert ahogy terhes lett, nem akarta a szexet, és szülés után sem. Fiús anya lévén én azt mondom, hogy így érthető, ha egy fiatal életerős férfi barátnőt keres, amiből aztán könnyen megeshet, hogy szerelem lesz.

Kazi esetében is pontosan ez történt, és az én drága kis fiam nem csinált ebből lelkiismereti kérdést, hanem lelépett. Pontosabban odaköltözött az új szerelméhez, Nóra pedig egyedül maradt az aligéves unokámmal kint az agglomeráción a közös, még kifizetetlen új családi építésű lakóparki házukban. Ami annyiban nem változtatott a helyzeten, hogy addig is én fizettem a rezsit meg a hitelek, és utána is, hiszen időközben Kázmérnek megszűnt az állása, munka nélkül maradt. Se szex, se munka, se pénz, így érthető, hogy a megtépázott lelkiállapotú fiamnak jól jött a csinos barátnő viszonzott magatartása, hiszen némi sikerélményt adott. Nem gondolod? Nekem ugyan mindez nem a legjobbkor jött, hiszen újabb területen jelentkezett a konfrontáció, ráadásul kötelességemnek éreztem a fiam helyett Nórát kompenzálni és nemcsak anyagilag.

Miközben váratlanul, minden előzmény nélkül kiszűrtek a tudómmal és azonnal megműtöttek.

Így némiképp fizikailag megroggyantam, és nem tudtam tovább Wolfgangot vállalni. A 45 kilómmal nem tudtam azt a magatehetetlen nyolcvankilós férfit ki-be emelgetni a fürdőkádba, mert hát ő bizony naponta

kétszer is beszart. A stroke valamilyen érzőideget is érinthetett, mert nem tudta szükségleteit időben jelezni, és a béna lábaival kimenni. Egyébként is a kezei is befuccsoltak, és egyedül képtelen volt kitörölni a fenekét. Persze lehet, hogy csak velem akart kitolni, de hát ne gabalyodjunk ilyen mélyen bele ebbe a kérdésbe.

Drágám gyere, emeld át a küszöbön a kocsimat, mert ha még sokáig merengek itt a múlton, mindjárt én is Wolfgangot játszom. És légy szíves, hozzád nekem drei mail huppet – kicsi vízben, hogy kapjak levegőt, mert mindjárt megfulladok...

Jó. Így nagyon jó. Ez a rengeteg kaka megvisel. Hozz már ide abból a zöld Imodium hasfogóból, és két kis vattacsomót a fürdőszobából. Tudod, ami úgy fel van aprítva. Fáj a popóm, azzal törlöm, meg ezzel a kamillás intim tisztasági vizes papírral. Nem is tudom, miért nem használod te is, már a DM-ben is lehet kapni otthon is, de még nemigen szoktatok rá odahaza. Pedig szuper. Higiénikus. Na, most egy pár percig ne szólj hozzám, az ilyen vécézések után magamhoz kell térnem és az nem könnyű. Ilyenkor végleg nem kapok levegőt, és akik ezt látják, bepánikoznak, amitől azután én is bepánikozok és még itt idő előtt kimúlok. Pedig az nem lenne jó, mert még nem beszéltem meg mindent veled...

Jó így a hajad.

Nem is tudom, hogy miből gondolod, hogy lórelejt kell alakítanod. El-múlt már az az idő, hogy hosszú bozontos hajjal alakítsd itt a démont. Szép, sűrű maradt a hajad, az vitathatatlan, de így megtépve fiatalosabb. Emlékszel? „Balatoni lórelej, szőke tünemény...” Hű, de giccses volt ez a dal, mi a Beatlesre meg az Illésre buktunk. Egyébként is barna vagy. Nemde?

Ez a fekete szerelés is jól áll, a bő felső rész kimondottan előnyös, mert eltakarja a hasad. A lábad vékony maradt, amit kiemel ez a cicagatyá.

Én már minden ruhámat odaadtam Elvirának.

A múlt héten kiválogattuk. Némi divatbemutatót is rendeztünk, pontosabban ő billegett, én meg néztem, amikor épp nem fuldokoltam. Mary bent sírt. Hallottam. Előtte mondta, hogy ő a legidősebb testvér, s neki kell eltemetni engem. Két éve pedig Gyuszikát temettük, aki nálam idősebb ugyan két évvel, de Marynél másfél évvel fiatalabb. „Hát, bizony, ilyen az élet” – mondtam neki egy kicsit nagyképpően, de az az igazság, hogy egy

kicsit bántani is akartam szegényt, mert hát ő mindig, mindenkivel olyan kedves tud lenni, és ezáltal igen jól adminisztrálta magát egész életében.

Őt mindenki szereti. Így hát szenvedje csak végig ezt a sajtós divatbemutatót, ahol a manöken az ő leánya, a sikeres Elvira, akit én is nagyon szeretek.

Mindig is vonzódtunk egymáshoz, és nagyon büszke vagyok rá.

Magyar egyetemen – a Kossuthon – tanulta úgy meg az amerikai irodalmat, hogy pályázat útján elnyert egy többéves ösztöndíjat Amerikába, ahol angolul ő tanítja az amerikaiaknak saját történelmüket. Ez ám a teljesítmény. A divat nemigen érdeklí, persze szerencsés alkat ő is, felhúz egy farmert, és ha akarja: egy fehér inggel és blézerrel elegáns, de ha kell, topis. Tudod, hogy én mindig szerettem az extravagáns dolgokat, ez mindmáig jellemző volt rám, így a gardróbom segítségével Elvira a bécsi divat szerinti egyik legjobban öltözött vendégtanárává avanzálhat, mikor visszamegy. Szerencsés alkat: 34–36-os méret. Hosszú haját, ha a feje búbjára csavarja, bármelyik divatlap sztárja lehetne. De őt ez nemigen izgatja. Nagyon okos, mindig is inkább a karrierje izgatta. El tudod képzelni, hogy az előző férje a megyeszékhely egyik legsikeresebb fogorvosa volt, de Elvira az egyik reggel arra ébredt, hogy mit is keres ő egy pénzhajszoló gép mellett, aki a házasságuk négy évében még egyetlen könyvet sem olvasott el, és gyakorlatilag a fogtöméseken kívül semmiről sem lehet vele beszélni. És ezt a hiányosságot még az sem pótolja, hogy a fogorvos úr a város egyik legjobb képű hapsija, és igen jó az ágyban. Elvirának volt ereje kilépni a kényelemből és azt mondani, hogy elég! Albérletbe költözése másnapján nézelődni kezdett a külföldi ösztöndíjak után, persze ebben segítette az a tény, hogy Magyarországon bent maradva az egyetemen, felsőoktatási intézmény tanára volt. Így jött össze Amerika. Majd hamarosan egy újabb férj is, aki angol.

Ennyit Elviráról.

Szeretem és büszke vagyok rá.

Sokat beszéltem, hozd légy szíves a szokásost: drei mál huppet- kis vízben, meg azt a gyümölcsös tálat, amit lefóliáztál. Látod, ha elkészítet reggel, akkor az évések között betermelem. Banán mindig legyen rajta, mert az fog,

a narancs és almaszeletek pedig megízéstitik a számat, meg adnak egy kis nedvet a magokhoz: mogyoró, dió, meg ez a datolya. Nagyon ügyes vagy, hogy hoztad ezeket a Billából.

Nyisd ki egy kicsit az erkélyajtót, ne zavarjon, hogy kint mínusz van. Nem bírom a meleget. Fulladok tőle. Most pedig, amikor csinálod az ebédet, nagyra vedd a szagelszívót, mert a szagokra abszolút érzékeny vagyok.

Láttad a hálódiban a kaktuszokat? Kivirágoztak? Már a múlt héten nagyon bimbóztak, de átvitettem neked Maryvel. Jut eszembe: egyszer, már itt Ausztriában azt mondták nekem a kolleganőim, hogy olyan vagyok, mint a kaktusz. Nem reagáltam rá, mert nem igazán tudtam, hogy ez bók vagy sértés. Ha úgy veszem, hogy gyakran szúrok, akkor az utóbbi. Viszont most, hogy virágba borultak, hát akár bók is lehetne...

Igyekeznünk kell, mert mindjárt jön a mobil Hospice. Ma Regina jön, őt szeretem a legjobban. Sőt, hozd csak ide a noteszom: ma oxigént is cserélnek, vele könnyű dolgod lesz, mert magyar fiú, Mosonmagyaróvárról jár át ahhoz a céghez, akik hozzák a palackot. Szörnyű dolog ez, hogy otthonról minden fiatal eljön, nem gondolod? Persze, te még mindig el vagy szállva Viktortól, nem bántalak. Na de ne politizáljunk, mert megint összekapunk.

Nagyon jól csinálod a lábam. Reggel ébredéskor a legvizesebb, és nemcsak a bal. Persze ülve alszom, ez a sok párna azért kell, hogy felpócozzon. Így jobban kapok levegőt, meg ezek a madzagok sem zavarnek, de oxigén nélkül nem tudok meglenni. Vedd már át nagyobbra, a 4-es lehet, hogy kevés. Ugye nagyon hideg mind a két lábam? Majd kérdezd meg Reginától, hogy miért van, hogy a masszírozás után a térdem lesz hideg. De biztos, hogy jól csinálod, mert látod, tíz perc után már nem olyan pöffeteg. Csak hát, igen, félóránként kellene masszírozni, de nem bírjátok. Megértem.

Oh Henriette, add ide a lornyonod. Oh, igen Anasztázia drágám, de csak rövid ideig, mert mikor jön Raoul vizitre, jól kell mutatnom. Emlékszel, amikor úrinőt játszottunk? Te voltál mindig Henriette. De ki a fene

volt az a Raoul? Valamilyen szirupos leányregényt emlegettél mindig, ahol a második feleség hosszas viszontagság után a végén megdicsőül és jön a lamur. Azaz szeretve van. Marlit:”Második feleség” – a címe? Jól van An-csurkám, látom, életre szólóan megjegyezted, nem hiába mondja mindig a férjed, hogy jól kiszúrt veled, mert fehér ló helyett Kunszentvalahonnan érkezett az egyszobás lakásból, ahol öten éltek. Kamázom Laci humorát, csak néha nagyon átcsap negatívba, de összevetve az összes barátnőm férjével, övé a korona.

Nem félek a haláltól.

A fájdalomtól félek. De attól nagyon. A szenvedéstől. És a fulladásos haláltól.

Regina azt mondja, hogy ezek a morfinkészítmények megakadályoznak ebben, és majd amikor mindig több és több kell, egyszerűen bealszom. De ezt nem kérhetem előre. Mert az eutanázia.

Ezeknek a Hospicesoknak rendkívül nagy gyakorlatuk van, ez minden mozdulatukból látszik, és fantasztikusan szervezettek. Biztonságérzetem van velük. Ha rosszul lennék – kétszer már volt ilyen – azonnal jönnek.

Mindkettő Kázmérnél fordult elő, utána vittek be a kórházba. Az aktív osztályon nem tarthatnak, hiszen már nem kapok oki kezelést. A negyedik kemo kúrát már nem vállaltam és az orvosom is ezt ajánlotta. A hamadiknál teljesen kikészültek a beleim, a nyálkahártyák, ezért járok állandóan a vé-cére.

Meg már túl hosszúra nyúlt az agóniám, hiszen az utolsó másfél év erről szólt.

Kész.

Vége.

Ennyi volt.

Ennyi fért bele.

Különben is, már mindent elintéztem, nincs semmi rendezetlen ügyem. Csak téged kellett bevárnom, mert voltál olyan szemét, hogy augusztusban lebetegedtél és nem fogadtál Szentendrén. Pedig mondtam akkor neked, hogy vagy most visz ki hozzád Nyírkos vagy soha többet már nem leszek

nálád, mert nincs tovább. De te csak azt hajtogattad, hogy nem tesz jót nekem egy esetleges vírusfertőzés, mire én mondtam, hogy ki nem szarja le, nálam ez már nem oszt, se nem szoroz. De kötöttétek a karót az ebhez, így hát Pesten maradtam egész nap Nyírkossal.

Egyébként szeptember végén sem jöttél le Nyíregyházára, akkor meg a könyvbemutatóra készültél. Akkor már úgy fulladtam, hogy éreztem, az utolsó ingajáratomat töltöm Nyíregyen. Már nem is tudtam visszavezetni, hanem S. Mari hozott vissza az én kocsimmal, mert neki innen csak egy köpés Sopron, ahonnan érte jött a fia.

Szóval tojtál a fejemre, ezért most vezekelned kell, minimum óránként meg kell masszírozni mindkét lábam.

Ennyi jár nekem tőled barátnőm, akit a magyarok közül a legjobban szeretek, no meg Kisbabát. Jut eszembe, holnap fel kell hívni. Nem holnap, hanem ma. Mit ma: azonnal! Hozd ide légy szíves a telefonomat. Nem azt, hanem a másikat. Megtanulhatnád már, melyik mire való. Ebben vannak a magyarországi számok, ez a másik az osztrák használatra és ez a harmadik a kártyás, amibe vetted tegnap 40 Euróért a kártyát a Billában, és amit magaddal viszel, ha le mégyszárolni és esetleg összeesnék itt útban a budi felé, vagy valami soron kívül az eszembe jutna, hogy kellene még. Mint például tegnap odaszóltam a mazsolás kalácsért.

Kihasználom még az életet.

Csak azt eszek, amit szeretek, csak azt hívok fel telefonon, akit akarok, és csak azzal beszélek, akivel én is akarok.

Ennyi jár nekem.

Elvégre én haldoklom.

És most már csak magamra gondolok.

Holnap, mikor itt lesz Traudi, – az osztrák barátnőim közül ő az első – akkor juttasd eszembe, hogy ő előtte beszéljek Wolfgangról. Mert Te nem jól ismered! Csak az a rövid intermezzo él benned, amikor összekerülésünkkor még 2002-ben elvittem hozzád Szentendrére, és hatott rád az írói vénája. Most meg csak azt látod, hogy egy lebénult szerencsétlen ember, aki ott fekszik egyedül magányosan egy otthonban, és én csak egyszavas tömondatokkal akarok vele beszélni maximum egy percben, pontban délután 4-kor, mert ő akkor van lent a bárban. Pontosabban a kávéházban.

Mert abban a „nyomorotthonban” olyan is van. Meg uszoda, masszázsterem és pálmaház. És minden nap tolószékében, szépen megfürdetve oda letolják a nővérek, ő ott kávézik, cigizik és nekem még októberben is pontban időre, a mobil oxigénpalackommal közlekedve oda kellett érnem, hogy bridzsezek vele.

Ott estem össze először.

Traudi jött értem és hozott haza, illetve vitt be az ambulanciára és gyakorlatilag ekkor és ott lett vége önálló életemnek. Többet már nem tudtam összeszedni magam. Állandó segítségre szorulok, így jöttél többek között most te is hozzám. De Wolfgangnak az volt a legnagyobb gondja, hogy kivel fejezi be a velem megkezdett kártyapartiját.

Ne gyere nekem azzal, hogy egy tizenhárom éves szintjén van.

Nagyon is jól tudja, hogy mit miért csinál. Világ életében önző volt, ezért is vált el még az őskorban a feleségétől. A gyerekeivel is csak az unszólásomra vette fel a kapcsolatot. Azt is én forszíroztam, akkor, amikor megvilágosodtam, hogy előbb-utóbb kidőlök a sorból és nem lesz senki, aki látogatja majd. Láttál már ekkora hülyét? Tizedik éve vagyok én a felesége, és úgy telt el harminc éve, hogy nem találkozott a gyerekeivel. Ha kimégy a teraszra, és dél felé nézel a Billa irányába, a lakópark mellett láthatod azt a társasházat, ahol lakik a lánya. Amikor Wolfgang és én összekerültünk, Wolfgang már jó pár éve itt lakott, és egyetlen egyszer nem találkozottak.

Az első kemóm után határoztam el, hogy felkeresem a gyermekeit. Nagy nehezen Traudi segítségével kinyomoztuk, hogy hol laknak, és padlót fogtam, amikor megtudtam, hogy itt laknak egy köpésre. Jó idő esetén még át is láthatnak egymáshoz. Az más lapra tartozik, hogy harminc évet nem lehet pótolni, és a kezdeti összeborulásuk végül is nem járt eredménnyel, de ennek okát nem részletezem, mert erre már nincs kapacitásom.

Ez a lakás Wolfgang nővérére, Magdára fog szállni. Ezt majd Traudi intézi halálom után, mindent lepapíroztunk az ügyvéddel. Sőt Wolfgang házasságba hozott bankbetétjét is Magda kapja, mert nekem az nem kell. Csak arra tartok igényt, amit közös életünk tíz évében szereztünk, mert ezért megdolgoztam. Maximálisan. Ezt fogja neked Traudi igazolni és azt akarom, hogy ez mindenki előtt világos legyen, Magyarországon is.

Te vagy az író, hát ez egyszer foglalkozzál velem. Rád bízom, hogyan.
Csak igaz legyen.

Traudi szerint nagy hülye vagyok, ő helyemben a lakást és a betétet is saját köreimen belül osztaná el, de ebben nem értünk egyet. Kázmér épp eleget kapott és kap tőlem, hiszen ami Magyarországon van, az mind az övé, beleértve a pénzemet is, amit már áthelyeztem a magyar bankszámlákra meg széfbe. És ez nem kevés. Hála az osztrák államnak. De erről majd később.

Hívom Kisbabát, remélem bent van az irodájában és a skype-ja is jó már. Meg ott van a titkárnője, ha kell, segít, mert Babi a számítógépes technikában igencsak béna.

Már megint senki sem veszi fel abban a kurva ügyvédi irodában a telefonot.

Tudom, hogy sok gondja van mostanság Babinak, de a barátság arról szól, hogy időt szakítsunk egymásra, és nekem már nincs időm.

El kell intéznem Csenge ügyét.

Kisbabának meg kell mondania, milyen jogi lehetőségek vannak arra vonatkozóan, hogy Csengét csak akkor illesse meg az örökség, ha nagykorúságára rendelkezik minimum egy nyelvvizsgával. Felsőfokúval. Valamilyik világnyelvből. Angol, német, spanyol, de lehet kínai is. Sőt.

Nyelvismeret nélkül nulla az ember. Tudom, hogy Csenge még csak öt éves, de igazából Kázmért akarom ezzel fogni, hátha ő is kedvet kap ahhoz, hogy a lányával tudjon valamilyen idegen nyelven beszélni. Mert már Kázmérnek, a harminchat éves családapának nem tudok parancsolni.

‘96-ban, amikor férjhez mentem Tobihoz, és ide kijöttem Bécsbe, 46 éves voltam. A könyvelésen kívül semmihez sem értettem, hiszen rögtön érettségi után az Ingatlankezelő könyvelésén kezdtem el dolgozni és ez volt Magyarországon életem első és egyetlen munkahelye. És hiába kerültem ott felelős beosztásba, nem tudtam annyit keresni, hogy egy fizetésből tisztességesen eltartsam a fiamat.

Most egy kicsit maradjunk csendben.

Nagyúr a csend és elfáradtam ebben a monológban. Közben masszírozhatod a lábam, mert az nagyon jól esik. Kevés dolog esik már így jól, de ez nagyon. Hagyd abba a főzést, legfeljebb később eszünk.

Nagyon jó.

Ancsúrkám, boldog vagyok.

Azt mondják, hogy a boldogságnak csukott a szeme. Hát nálam ez nagyon bejön. Gyermek és ifjúkori szép emlékeim az ékszereim. És ez hozzád és Kicsbabához kötnek. Hála az égnek, hogy voltatok és mind a mai napig vagytok nekem. Különben csak egy magányos megfigyelőállomás lettem volna ebben a kurva idegenségben.

„Szeretel” téged. Szándékosan mondom így, majd ha odaérek, megértem miért. Erről még nem beszéltem neked sem. Az érzelmeimről soha nem szerettem senkinek sem beszélni. Meg talán kimutatni sem, és lehet, hogy az ember közlekedésénél ez baj... Akkor hallgassuk a csendet...

Amikor Imitől elváltam, Kázmér öt éves volt, annyi, mint most Csenge. Úgy állapodtunk meg, hogy én maradok a szövetkezeti lakásunkba, amit nem kell eladnom, hanem a lakás felét Kazinak hagyja, viszont ezért csak havi 450 Ft-ot fizet Kázmér nagykorúságáig, amit be is tartott. Egy fillérral sem többet, hiszen ott hagyta a lakás felét. Mindig ezzel érvelt. Így a gmk-zásoktól kezdve mindent bevállaltam, mégis filléres gondokkal küszködtem. Senkinek sem szóltam erről, mert szégyelltem, és utána, akikkel összehozott a sors – Te tudod a legjobban –mindig csak vittek inkább, mint hoztak volna.

Ezért volt nagy megváltás, amikor a cégnél összejöttem Tobival, aminek az volt az előzménye, hogy mivel a gimiben németet tanultam, és a '89-es rendszerváltás utáni privatizációs világ kapcsán még jobban szembesültem csóróságommal, kínomban németet kezdtem otthon egyfajta éjszakai műszakként tanulni. Könyvek segítségével, mert nem futotta tanárra. És kerestem az alkalmat a német szóra. Így került a látószögembe Tobi, akibe egy kicsit szerelmes is lettem, amit te nem igazán értettél. Az igaz, hogy neked mindig az intellektuelek és a művészek jöttek be, Tobi meg inkább motorversenyzett, mintsem könyveket olvasott volna. Azok a tetoválások a karján igencsak szubkulturális előéletre vallottak, de én nem a karját néztem. Persze az is közrejátszott, hogy felcsillantott előttem némi megoldást az életemre.

Ha nem jövök ki Ausztriába, és ha valami balsejtelem nem férkőzik belém, hogy mi történik, ha ez az idősebb korban létesülő házasságom nem sikerül, és mihez kezdek, amikor otthon már nincs, itt meg még nincs semmim, a mézeshetek alatt azonnal beiratkoztam intenzív németre, ami nekem, mint feleségnek az osztrák államtól járt.

És csoportelső lettem az összes alsó és felsőszintű tanfolyamon. Barátokat szereztem, kinyílt előttem a világ, és két év múlva már könyvelőként többet kerestem, mint a házgondnok Tobi. És amikor egyik napról a másikra kirúgott, – mert időközben egy másik magyar nőbe szerelmesedett bele, de nem volt mersze megmondani, hanem inkább hazudott, meg arra hivatkozott, hogy Magyarországon a közös házunk építkezésén kell jelen lenni, és amikor lebukott– akkor agresszióba ment át. Közölte: fel is út, le is út, a bécsi lakás szolgálati, menjek oda, ahová akarok. Persze azt hitte, visszamegyek Magyarországra a félig kész közös házunkba, amitől már azonnal meg is akart szabadulni. Kisbaba ügyvédi közreműködésével ekkor némi tőkéhez jutottam, – ez adta alapját a Zuglói lakásnak, és amit te nem jól tudtál és némi vitaalapot is képezett közöttünk az év elején – és a nyelvtudásommal szerzett munkám kapcsán Bécsben tudtam maradni, ezzel előnyét élvezve a keményvalutában kapott fizetésnek. Ami mind a mai napig magyar viszonylatra átszámítva tehetős állampolgárrá tett.

Ebbe besegített a Wolfganggal kötött házasságom, ami viszont többek között a betegsége miatt sem lett fáklyás menet.

De most nem erről beszélek, hanem a nyelvtudás fontosságáról és Kisbaba feladatáról.

Meg kell valahogy akadályoznom, hogy a vérvonalam ellinkeskedje az életét.

Kázmérrel nem tudtam következetes lenni. Nem akart tanulni, én meg örültem, ha enni tudtam adni neki. Mi mindent tudna itt kezdeni Bécsbe, ha meg tudná magát értetni. De kuka, ráadásul fenemód büszke és önfejű. De hát ez van, én neveltem, magamra vessék.

Na, Babi, ha ma sem tudok veled beszélni, a magyarországi barátnőim közül visszasorollak a második helyre. De ha így haladunk, hamarosan még a dobogóról is lekerülsz.

Gyere masszírozd meg a lábam, meg adj drei mál huppet, mert nem kapok levegőt.

Ich liebe dich.

Te sosem mondod spontán nekem. Csak katonásan végzed a feladatokat, maximálisan ellátsz, hallgatod, amit itt nagy nehezen kinyögök neked, sorolom az emlékeimet, leltározok, kit szerettem és kit nem és soha egy simogatás, egy gyöngédség nem jön tőled.

Na, jó. Így már minden rendben.

Látod, nekem ennyi elég.

Csak érezzem, hogy még élek.

És hogy még szeretnek.

Tudom, hogy szeretsz, különben nem lennél itt velem.

És jó szíved van.

Amit csak kértem, mindig teljesítetted. A ruháidat is önzetlenül nekem adtad, még gyermekkorodban is. Tudod, amit Amerikából küldtek a rokonaitok, és olyan egyediek voltak. Pedig nem sok mindened volt, mert csórók voltatok. Ne félj, a Nyírkos nem adta volna oda, pedig ezerszer annyi volt és van neki mindig, csak ő egy szar alak. Mindig is az volt, nem is tudom, hogy miért nem tudatosodott ez bennem. Emlékszel, amikor egyszer Szentendrén voltam nálad és kijött hozzátok meglátogatni? Hozott egy tál cukrászsüteményt, de nem voltunk éhesek, mert előtte jól bezabáltunk nálad, így fel se bontottuk. Mikor estefelé távozott, felvette az asztalról, mondván: „látom, nem ettétek, akkor hazaviszem”, és szó nélkül összepakolta és elvitte. Te meg még azt a sárga menő turiból szerzett blézeredet is neki adtad, mondván, hogy 44-es méret, pont jó neki, Te pedig csak 40-es vagy. Bájvigyorát feltette ugyan:” jaj, én nem hoztam neked semmit, mit adhatok cserébe”, de azért nem igyekezett bepótolni, pedig hol állt ő hozzád anyagiakban. Egy banki vezérigazgatónak, mint neki, már akkor is horribilis volt a fizetése, és se inge, se gatyája... Ja, bocs, van a kitartott fiúja, akit pénzelt, s aki szépen hazavitte a pénzt a feleségének, meg a gyerekeinek... Na, szép. Persze emancipáció van.

Adj abból a Vendalból, mert szarul lettem, már a pusztá gondolatától is, hogy egyszer sem olvastam be neki. Légy szíves, ha eljönne a temetésemre, rúgd ki. A te feladatod, ráadásul elvitte a blézeredet is, ami most pont jó lenne neked, egyfelől mert visszajött a divatba, másfelől meg behíztál a méretbe.

Nem adsz Vendált? Jó, megértem, hiszen programozott morfin és csak este és reggel jár. Akkor drei mál huppet – kis vízben, mert nem kapok levegőt.

Kell is nekem így életem végén Nyírkossal zsörtölődnöm. Hülyeség. Szar alak, és kész. Persze nem tudod, hogy miért vagyok most rá annyira pipa.

Elmondom, de előtte légy szíves simogass meg.

Mint láthatod, nem tudok meglenni egyedül. És csak az utolsó pillanatban szeretnék bemenni a Hospice házba. Kázmérnek, mint gyermeknek, maximum három napot engedélyezek a látványomból, mert nem akarom, hogy így emlékezzen rám. És ott van neki Csenge. Így a barátnőim jönnek számításba, ami mindig is jellemző volt rám, mert nekem a barátnőim a családom. Egész életemben így volt ez, miért lenne a végére másképp.

Mary a nővérem van csak különben is, aki eljött Mamival, aki nekünk a lottó ötös. De ő is beteg, így érthető, hogy csak rövid ideig tudott maradni. Őt leváltotta Elvira Amerikából, aki iderepült szeretett nagynénjéhez – ez én vagyok – és itt hármásban eltöltöttünk megint egy hetet. Maryt és Elvirát Te váltottad, viszont Te is elmégy tíz nap múlva. Egy pár napra ismét kijön Kázmér, de karácsonyig – ha odáig húzom – az hosszú neki, így kellett egy köztes személyről gondoskodnom. És S. Mari vállalt egy pár napot, neki közel van Sopron. Itt alvást vállalt velem. Utánad ő jön.

Nyírkos felhívott Kanadából – már három hónapja ott tarhálja Borit – persze skype-on. Állandóan azon csüng. Már nem is merem bekapcsolni, pedig Maryvel és a Mamival azon tudok beszélni, mert ők valóban rá vannak szorulva az ingyenes telefonra. Szóval bejelentkezett a skype-on – mond, hogy szeretsz, mert most ami következik, az nagyon fáj, és erre a fájdalomra nem hat a morfin – kezdődött a bájcsvevadás, az a negédes, és én elmondtam neki az ütemtervet. Így azt is, hogy téged S. Mari fog váltani. Mire Nyírkos: „tisztá hülye az a Mari, van neki elég baja, azt se tudja, mikor mit csináljon, annyifelé húzzák szegényt, kell ez neki?”

Azt hittem, nem jól hallok.

Ilyet mondani egy haldoklónak, bele a pofájába?! Jó oké, az őszinteség, de ilyen körülmények között?!! És azért hülye S. Mari, mert vállalt egy pár napot a végnapjaimból?

No, mindegy, nem téma. Befejeztem Nyírkossal. Örökre. És ezt garantáltan nem lesz nehéz betartanom. Szó nélkül letettem, illetve bezártam a skype-ot. Azóta egy párszor, amikor kénytelen voltam odavánszorogni a géphez, mert Mamival csak így tudok beszélni, látom, hogy próbálkozik. De hiába.

Egyébként ez is jellemző rá. Mert ha időközben rájött, hogy kimondta azt, amit gondolt, és ez esetben ez nem volt nyerő, akkor fogja és hívjon fel telefonon. És kérjen bocsánatot. De hát ez pénzbe kerül, és ő csak kapni szeret, de azt nagyon. Hallottál már ilyet: most, hogy nyugdíjba ment, le kellett adnia a céges kocsiját. És nem vett magának kocsit, inkább buszozik. Vagy például szegény S. Marit kéri meg, hogy vigye őt el húszéves kocsiján Bükfürdőre, mert fürödni akar. Ez a valóban áldott lelkű Mari elvitte, de útközben lerobbantak, be kellett szállítani a kocsit egy szerelőműhelybe. Száznegyvenezerbe került ez a kis kiruccanás, természetesen Nyírkoska mosta kezeit, mert nem az ő kocsija.

Na, hagyjuk. Ha még egyszer kimondom ezt a nevet, akkor gyere ide és ne puszt adj, hanem vágj szájon.

Na, végre... Még megérem, hogy a magyarok is tudnak bocsánatot kérni.

Nagyon helyes, hogy Kisbaba bocsánatot kért.

Így van rendjén.

Egy gyermekkori barátnőnek nincs mentsége, hogy miért nem hívja fel a barátnőjét, akinek már csak napjai, vagy jobb esetben hetei vannak hátra.

Persze nagyon jól tudom, micsoda terheket cipel Babi. Nagy klientúrája van, mert piszok jó ügyvéd. Fő erénye az alaposág és a lelkiismeretesség. Azon kívül ott vannak a fiai, a nagyobbiknak most volt egy pár hete az esküvője, miközben van balkézről egy gyermeke és bizony Kisbaba nagymamasága sem leányálom, mert mint jól kereső ügyvédet a láthatásért szarolja az unoka nem éppen előkelő famíliája.

Aztán ott van a másik fia. Habár most már ügyesen vezeti apja egykori cégét. Antal, Kisbaba férje meg nem egy habkönnyű természet. Babi öccse a gazdasági válság hatására igencsak rászorul nővére hathatós közreműködésére. Napestig sorolhatnám Babi problémáit, hiszen a betegségéről még nem is beszéltem. Ő is átesett egy rosszindulatú rákos betegségen, egy évig negyvenvalahány évesen ki kellett vonulnia az emberek közül, hogy átesve a legszélsőségesebb rákellenes diétákon és sugárkezeléseken mára elmondhassa, talán meggyógyult. Bár maradtak vissza bélpanaszai, de azt némi odafigyeléssel kordában tartja.

Szóval nem haragszom én rá, dehogyan haragszom, csak jól esik egy kicsit froclizni. Őt is nagyon szeretem. Téged meg őt. De ezt már mondtam egy párszor.

Tudod Ancsóka, ebben az állapotban, amiben én vagyok most, olyan szélsőséges hangulatingadozásai vannak az embernek. Egyszer ölni tudna, másszor meg gyöngédségre vágyik.

Jut eszembe: ma keveset mondtad, hogy szeretsz és nem is simogattál meg. Azt kérem, hogy amikor elmégy mellettem, csak érints meg, és ennyi elég.

Ich liebe dich.

Nem helyesen válaszolsz. Ilyenkor helyesen így kell válaszolnod: *Ich dich auch.*

Fontos a precizitás, kedvesem. Meg a rend. És a tisztaság. Ez a mániám. Ebből nem engedek. Tőled is jó néven venném, ha összefognád a hajad hátul, vagy valamit kötnél rá, mert gyere csak ide: ahogy besüt a nap, látni a parkettán a hajszálaidat. Ezek a tiéd, mert az enyém, mint láthatod, hófehér. A második kemo után így nőtt ki, olyan, mint egy kefe, mindig is vastag szálú hajam volt, az igaz, hogy fekete. Egyszer meg is kérdezted, még lánykorunkban, hogy nincs-e bennem egy löket. Akkor sem zavart az egyenesség, meg különben is, mit tudhatom én, hogy a vérszerinti muterom mit csinált és kivel. Te tudod a legjobban, hogy csak a börtöne után, már asszonykoromban találkoztam vele. Istenem, milyen régen is volt, és ebben is benne voltál. Mondom én, hogy nagyon szeretlek. Gyere ide, puszilj meg.

Köszönöm.

Jó veled.

És élek.

Minden percét ki akarom még használni az Életnek. Ennek a nagybetűsnek. Menj csak oda a konyha asztalán lévő noteszemhez, és olvasd fel belőle, amit beleírtam. „Az élet egyetlen – ezért vedd komolyan! Az élet szép – csodáld meg! Az élet boldogság – ízleld! Az élet álom – tedd valósággá! Az élet kihívás – fogadd el! Az élet kötelesség – teljesítsd! Az élet játék – játszd! Az élet vagyon – használd fel! Az élet szeretet – add át magad! Az élet titok – fejtsd meg! Az élet ígéret – teljesítsd! Az élet szomorúság – győzd le! Az élet dal – énekel! Az élet küzdelem – harcold meg! Az élet kaland – vállald! Az élet jutalom – érdemeld ki! Az élet élet – éljed!” Tudod ki mondta ezt? Teréz Anya. Na és mi a címe? Az élet himnusza.

Most egy kicsit pihizek.

Miközben masszírozod a lábam, meditálok.

Egy nagy akváriumban ülök, amolyan medencében, amelynek üvegfalai vannak. Benne delfinek úszkálnak, akik átölelnek, szorosan tartanak, simogatnak, miközben kiszedik belőlem a rákos sejteimet és kiviszik a partra. Kidobják belőlem. Ott a parton pedig erre képzett szakemberek eltapossák a gonosz telhetetlen, zabáló sejteket. Jó lenne, ha te is megtaposnád.

Oké, köszi, de azért gyere vissza és folytasd még a lábamból a vízelhajtást. Félóránként összegyűlik, látod, már nem bírja a nyomást a bőröm, csupa víz a zoknim, kigyöngyöződik belőlem a folyadék, mert már nem oké a keringés.

Szép lassan felmondja a testem a szolgálatot, hiába könyörög neki a lelkem.

Tudod, hogy megtanultam imádkozni?

Te is benne vagy minden imámban. Persze előtted van a fiam, az unokám, mamim, nővérem, unokahúgom, szóval a vérem, ami azért érthető ugye? De kispofám ugyanolyan minőségben jössz Te Kisbabával az első helyen, majd S. Mari, J. Mari, Maruszja és még egykét magyar barát, akik sors-társaimmá váltatok. És jönnek az itt szerzett osztrák barátaim, elsősorban

Traudi és Renáta, meg az orosz operaénekesnő Nati is. Tegnap óta a kedvéért betettem Wolfgangot is, csak azért, hogy legyen meg a Te akaratod is.

Nem kötődök konkrét egyházhoz.

A papok változatlanul nem az eseteim, de hiszem a felsőbb vezető, az Úr létezését. Mert nélküle nem megy egyedül a megszűnés. Éjszakánként visszaszól nekem, megnyugtat. Mondja, hogy ne féljek, mellettem van és lesz, mert megszolgáltam ezért az életemben. Nem voltam tudatosan senkivel sem rossz, nem vettem el a másét, keményem álltam a sarat, s a sors, amit kiszabott rám, cipeltem. „Jól van gyermekem, befogadlak” – vár tárt karokkal, és lehet, kellhet ennél több?

Nem hiszem.

Van Mary otthonának falán egy fénykép. Majd eridj, és nézd meg. A családi fotón láthatod apai nagymamámat. Mit beszélek: nem is ismertem csak ezt a nagymamámat.

Pici koromtól hallgattam a családi hasonlítgatásokat: tisztára olyan vagy, mint Édes nagymama. Valóban, igen sokat dolgozott a nagyanyám. Mikor hozzá helyezett a gyámhatóság, hát bőven kijutott neki. Ágyban fekvő nagyapámat kiszolgálni, egyedül ellátni az állatokat kint a mezőn, hazajönni ebédet főzni, mosni-vasalni-takarítani és a három kicsi unokákat ellátni, gondozni, nevelni, tanulásukat ellenőrizni. A fater a katonaság után ösztöndíjjal egyetemre ment, ez büszkeséggel tölt el minden anyát, így őt is, és inkább vállalt minket, mintsem hátráltassa fia egzisztenciáját. „Elég baj volt az neki, hogy anyátok behálózta míg kiskatona volt ott a határszélen, ne bűnhődjön egy életre, hanem legyen tanult ember”, –hajtogatta moslékkeverés közben nekünk, akiknek elvből büdös volt a tanyasi munka.

Szóval mindig a nagyihoz hasonlítottak.

Ő is ilyen filigrán, de nagy teherbírású valaki volt. Soha, de soha nem reagáltam erre a megjegyzésre. Tudod miért? Mert amikor ezt hallottam, mindig arra gondoltam, hogy oké, dolgos, rendes, kötelességtudó filigrán szeretetre méltó volt nagyanyám, de meghalt 62-ik évében. És ha már ennyire hasonlítunk mindenben, én is ilyen korán fogom befejezni? Mert szerintem ez elég korán van, jóval alatta a hazai átlagéletkornak.

Így inkább témát váltottam, hogy mindez ne kerüljön szóba.

És én most mennyi vagyok? 62 lennék január 13-án. Most december 8 van, de ahogy most kinézek, nem valószínű, hogy megérem. Pedig, láthatod, mindent megteszek azért, hogy még éljek. A kompromisszumokat is tudomásul veszem. Ahogy zárulnak be előttem a lehetőségek, a fokozatokat is elfogadom. A hagyományos kezelések mellett minden létező alternatívát kipróbáltam és mind a mai napig alkalmazom. Láthatod, a konyhám szó szerint egy gyógyszertár és drogéria összevontan. Megadatott nekem, ami másoknak nem: hogy megvegyek mindent ezekből a nem olcsó készítményekből. Csak deutériumos vizet iszom, azzal főzök, a bioételekről nem is beszélve.

Az igaz, hogy három éve élelem reforméletem, és mint minden, ez is relatív.

Mert lehet, hogy az alapbetegségemet nézve ez sok, de az élethez ragaszkodónak ez kevés.

Azt mondja Kisbaba, hogy Magyarországon nem tudom feltételekhez kötni a tőlem való öröklést, mert a meghagyást nem ismeri a magyar jog, és kizárólag csak ez lehetett volna a nyelvvizsgára vonatkozó igényemre a megoldás. Ha időben gondolkodom, akkor csinálhattam volna Csenge nevére egy alapítványt, ahová elhelyeztem volna a neki szánt öröklés tárgyát – pénzt, ingatlant, értéktárgyat stb. – és ott tudtam volna kikötni, hogy az unokámra minden akkor száll át a nagykorúvá válásával, ha teljesíti az általam kikötött feltételeket. És ha nem teljesülnek a feltételek, akkor az alapítványban megjelölhettem volna illetve rendelkezhettem volna a vagyon sorsáról. Ez lehetett volna az ösztönző. De már ez a hajó több vonatkozásban is elúszott. Többek között azért is, mert már mindent odaadtam Kázmérnak. Pénzt, paripát, fegyvert...

No, nem baj.

Pedig nagyon szeretném, ha az unokám legalább annyira vinné, mint én. Önerőből. Nincs ennél nagyobb öröm. És így visszanézve ez óriási kapaszkodó. Ezt a kérdést szerettem volna valahogy bebiztosítani, de lekéstem róla. Ugye megteszed, hogy odafigyelsz Kázméren keresztül az

unokámra? Minden sikernek az alapfeltétele a tanulás és a kommunikáció. Hogy mobilis lehess.

A magyarok nem azok.

Görcsösen ragaszkodnak ahhoz, hogy életművük valamilyen ingatlan legyen, és utána annak a rabjuk. Közben nyomorognak. De hát ma már ez közismert, amolyan nemzeti alapmentalitás. Hungarikum. Sokat cikkeznak is erről a német lapok.

Még a múlt héten is azzal kezdődött a napom, hogy elolvastam a napi híreket. Az újságban és az interneten. Amolyan szertartás ez nekem, összefogja az életem. Mint a gyógyszerek. Azokat is kiporciózom, az immunerősítőket egy hétre – napi háromszori bontásban – a kemény drogokat napi kétszeri adagban. Ez utóbbit azóta kapom, mióta összeestem Wolfgangnál és bevitetek az ambulanciára, majd újabb roszullét után a kórházba. Ott mondta a kezelőorvosom, aki végigkísérte egész betegségemet, hogy most már ő sem javasolja az újabb kemot, itt már nincs helye az oki kezelésnek, hanem csak a palliatívnak.

Oxigént az élethez, morfint a fájdalomcsökkentéshez.

Már nem az akut osztályra tartozom, hanem roszullét esetén segítségért a Hospice szolgálatot kell igénybe vennem. Először mobil formában, az otthonomban, ahová viszont gondoskodnom kell állandó segítségről, mert a hospice csak napi egy órára jön. Illetve szükség esetén célzottan. És többek között te is ezért vagy itt velem. És nekem.

És ha majd állandó „célzott” segítség fog kelleni, akkor megyek csak be a Hospice házba, ahol ezt megkapom. És azt is mondta a dokim, hogy próbáljam meg a végletekig kihúzni, hogy itthon maradhassak. Mondtam neki, hogy én is így gondolom, de annyit azért mondjon meg, hogy kb. mennyi időm van. Mondta, hogy változó, de nem sok... Maximum év végéig. Mármint ez év végéig. Ekkor indult el ez a családi szolgálat, aminek most Te is részese vagy. De azt hiszem, hogy ezt már mondtam. Szólj rám, ha valamit sokszor ismételtetek. Szóval e tájékoztatás óta most kezdtem el veled a harmadik hetet...

Decemberből is eltelt már egy hét...

Napról napra gyengülök.

Fokozatosan.

És egyre több kompromisszumot kötök mindennel. A mosdatással, a budizással, az öltözködéssel, a fésülködéssel. Napi szertartásaim szinte a precizitásukkal tartanak egybe, mert amíg itt vagyok az otthonomban, mindent egyedül akarok végezni, a ti segítségetekkel ugyan, de nem tehetetlenül. Ezért pontban 7-kor ki az ágyból, még akkor is, ha éjjel nem alszom. WC. fürdőszoba, fogmosás, gyógyszerelés, reggeli, masszír, komputer, levelezésem átnézése, kiülés a fotelba, TV, társasági élet. Egymásnak elmondjátok, hogyan kell alám segíteni, látjátok egymástól, amikor jön a váltás. A kézi palack töltését nagyon gyorsan megtanultad, Elvirának bizony gyakorta lefagyott. Ha valamiben megakadnál, minden le van írva az étkező asztalán lévő kék noteszba. Még akkor elkészítettem, amikor tudtam írni. Ha valami váratlan dolog történne, a telefon mellett van az ambuláns füzetem, ezt a hospice vezeti, a tetején a telefonszám, téged nem adnak el németül, tudsz intézkedni.

Egyelőre elég volt az utasítgatásokból. Még magamnak is. Azért nyisd ki az erkélyajtót, mert fulladok. Kint fel vannak már díszítve az ablakok? A parki fákat is nézd, itt azok is ragyognak karácsonykor. Nem is tudom, hogy kik rakják fel olyan magasra a lámpácskákat.

A „turnusváltásaitok” feldobnak. Mary, Mami, Elvira, Te. Új infó, új motiváció, új élmény, új szempont. Ez feldob egy pár napig, de utána léggömbként kipukkadok. És nem tudom, hogy jön-e újabb feltöltődés, hiszen már nem sokan vagytok, akikre ilyen vonatkozásban számíthatok, mert erre csak a hazai kapcsolat a hivatott...

Pedig még el kell neked mesélnem, kik az osztrák életemben szerzett barátaim. De később, mert fáradok...

Fontos a barátság.

Nagyon fontos.

Nekem többet jelentett mindig, mint a vér szerinti kötelék. Remélem, ezt nem veszi zokon tőlem az égi hatalom. Sem a rokonaim... Bár most végnapjaimban nagyon közel kerültek ők is hozzám. Talán azért is

van ez így, mert a vér szerinti kötelék adott, s ezáltal más elbírálás alá esik. Esetemben igaz az az állítás, hogy az egyiket kapod, a másikat választod. Az anyagiak vonatkozásában igazodom is ahhoz, hogy az öröklés vér szerinti jog, ennek szellemében is rendelkeztem.

De a barátság, az érzelmiek, az másról szól.

Az másképp építkezik.

Az a szabadon választott gyakorlat.

Kisbabával a Vasgyár utcán kezdődött, még Te előtted. Apám, amikor már tehettem, magához vett minket, hármunkat: Maryt, Gyuszikát és engem. Andit nem, mert ő az ismert okok miatt sokat betegeskedett és ő Joli néninél, apám nővérénel maradt, aki nagymama halála után egy pár évig nevelt minket. Szerencsére még ép ésszel kerültünk át Apámhoz, mert Joli néni maga volt a gosnózság, engem kitüntetetten utált.

Apánk a megyeszékhely legnagyobb építőipari vállalatánál lett először mérnök, majd főmérnök. Szolgálati lakást kapott, ahová be tudott hozni minket, ez volt a Vasgyár utcán. Fiatalember lévén – szerencsére a szülőmutterom nem ölte ki belőle a női nemtől való végleges elfordulást –, így igyekezett nekünk anyát keresni. Az egyik ilyen jelölt volt Kisbaba édesanyja, aki egyedül nevelte Babit és később szintén a Vasgyár utcai házban lakott. A közös házban történő élésnél tizenhárom körül lehettem, Babi meg tíz. Ekkor már ismertük apánk szándékát, tehát, hogy nem veszi el az anyját. Így elfogadtuk Babit, mint kiscsikskást. Bizony hősiesen meg kellett dolgoznia, ha akart velünk fogócskázni. Leginkább labdaszedőnek alkalmaztuk, ha kirúgta valamelyikünk a labdát az utcára. De akkor, amikor még Szalkán laktunk, és apánk az anyját meghívta hozzánk ebédre, és jött vele Babi is, mi azonnal kiszúrtuk, merre hány méter, és mindent megtettünk annak érdekében, hogy ez a frigy ne sikerüljön. Kérdezd csak meg Babit, hogy mire képes a gyermeki fantázia? Sírva szaladt ki a házból, utána a mamája... Aki meggyőződhetett, hogy nem jó ötlet egy többgyermekes férfivel szerelembe esni...

Antal, Kisbaba férje is ebben a házban lakott, mert az ő apja volt a cég jogásza. Gyuszikával volt egyidős, amolyan fontoskodó úri gyerek. Egyéb-

ként én tetszettem neki először, de lepasszoltam Kisbabának. Babi meg örült, hogy tízévesen emberszámba veszi valaki. A lépcsőház kövén ülve órákig volt képes hallgatni Antal sületlenségeit, aki úgy szónokolt mindig, hogy mi is halljuk. Persze, mi nem adtuk meg neki azt az örömet, hogy azt higgye, hogy halljuk. Bizony azóta vannak együtt. Csoda, hogy igazából nem is nagyon tudják meghatározni, hogy mik is ők egymásnak? Ettől függetlenül szép dolog...

Aztán jött 1966 és mondta apánk, hogy hamarosan elköltözzünk, mert a cég ifjúsági lakótelepet épít az erdő mellett, ott jobb a levegő, s oda megyünk mi is. Gyásnap volt sokáig ez nekünk, minket igazából nem dobott fel a friss levegő.

Rá egy évre ez meg is történt. És mentünk, egy új személlyel bővülve, mert apánk elvette Mónit, az egészségügyi dolgozót, a Mamit. Persze mi akkor nem voltunk tisztában azzal, hogy ő lesz a mi lottó 5-ösünk, a főnyereményünk. Csak 12 évvel idősebb nálam, de például én akkor otromba mostohának láttam. Pedig sem otromba, sem mostoha nem volt, és ismerve apánk nem könnyű természetét, ha valaki áldozatot vállalt ebben a bagázsban, hát az ő volt. Nagyon szeretem.

És köszönöm az Istennek, hogy ezt volt alkalmam elmondani neki. És köszönetet mondani azért, hogy ránk áldozta nemcsak a fiatalságát, hanem az egész életét.

És ez évben ismertelek meg téged, Ancsurkám.

Na, jer ide, és adj egy puszát, ide a homlokomra. Mindjárt elérzékenyülök...

Együnk inkább valamit. Jó szagokkal vagy, finom ez a paprikás krumpoli.

Hiába, ilyen ízeket csak a magyarok tudnak.

A szobánk ablakából beláttam a ti hátsó szobátokba, hiszen mi az emeleten laktunk. Naprakészen tudtam, mikor mit csináltok. Apám és Móni, akarom mondani Mami, sokat beszéltek arról, hogy a lakásunk átadása azért késett, mert a Te apád – a valamilyen börtönviselt reakciós jogász – Ponciustól Pilátusig szaladgált, hogy a kertetek kisajátítása ne történjen meg,

de végül is győzött a szocialista jog, mert elég volt már a reakciósnak a paradicsomi állapotból. Azt azért tizenhat évesen már fel tudtam fogni, hogy bizony szar állapot lehetett nektek, hogy a 800 négyszögöles kertetek megmaradó körtefája most nekem adja a terméseit, de úgy voltam vele, ha kérsz, majd adok.

Az viszont nekem is csípte a csőrömet, pontosabban az orromat, hogy a társasházunk egyik lakója a földszintről a kert végében, 20 cm-re a tőletek elválasztó kerítésnél, ott ahol a kutatok is volt és ahonnan kapta a villátok a vizet, tartja a tyúkjait, mert valóban nemcsak a szaga, hanem stílusa miatt sem volt odavaló. Esetemben talán azért sem, mert a Joli néninél történő életemre utalt, azt meg utáltam.

Ami nagyon kíváncsivá tett, az az, hogy láttam, két bátyád van, és hal-lottam, hogy Édesanyád színésznő volt... Csupa vonzó dolog. No meg az a bazi nagy villa, amibe laktatok. Azonnal szét akartam benne nézni. De nem volt szerencsém. Amikor becsengettem, kijött apád és valami olyasmit mondott, hogy utcagyerekeket nem fogad. Te hátul álltál, és intettél nekem, hogy menjek a kerítés széléhez, a bokor mellé. És amikor apád eltűnt a látószögéből, lopódzva odajöttél és egyenesen megmondtad, hogy apád nem engedi, hogy barátkozzunk, mert elvettük a kerteket, és kommunisták vagyunk, de téged ez nem érdekel, háromra fogsz menni edzésre a tenisz-pályára és útközben találkozhatunk, mert látja, hogy én akárhová mehetek, míg neked kéredzkedned kell. Nekem ezek új dolgok voltak, csak bámultam. Még olyat, hogy nem mehetek oda, ahová akarok! De összességében tetszett, hogy bátor vagy és ellenkezel, így három előtt már kint vártalak. Azóta csípem a bogyódat.

És ma is szeretlek.

Te miért nem mondod nekem? Mindig ki kell provokálnom...

Finom volt a kaja... Nagyon jól érzem magam. Gyere, ülj le a másik fo-telbe, majd akkor mosogass, mikor itt lesz a hospice. Keressünk valamilyen állatosat a tévében, ezeket szeretem. Vagy az Animel Planet, vagy a National Word, illetve van egy osztrák műsor, amin állatok vannak. Fantasztikus. Évente több mint egymillió pingvint ölnek meg az Antarktison, nem

szörnyű ez? Nézd, milyen aranyosan totyognak és bújnak egymáshoz. Mint a szerelmesek.

*A szerelem a legszentebb és legfontosabb érzésünk,
amely a másik emberhez köt,
amely a világhoz, a jövőhöz kapcsol
– a szerelem az élet legnagyobb öröme, menedékünk a halál ellen.*

Mesterházi Lajos

Én életemben igazán egyszer voltam szerelmes. Tudod, úgy, mikor az ember fejétől a búbjáig beleremeg, ha hozzá érnek.

A Tálasba.

Most ugye meglepődöttél?

Még neked sem mertem bevallani.

Mert szégyelltem, mert annyira lepukkadt állapotban volt már akkor is, amikor megismertem. Pedig tudtam, hogy óvakodnom kell tőle, mert nagyon iszik, ezért is rúgták ki a Tanácstól. Vezetői posztból, oda hozzánk egy ingatlanos céghez részlegvezetőnek. Őt, a *Ki miben tudós* tv vetélkedő győztesét, akinek ezért felvételiznie sem kellett az egyetemre. Az egykori vörös diplomás szépreményű, országosan ismert és elismert valakit oda hozzánk, egy „elfekvőbe.” Már a létező összes komoly ember megtagadta a vele való ismeretséget, ciki volt vele bárhol is megjelenni, mert olyan gyakran feküdt az utcán részegen. A toleráns felesége sem bírta tovább, mert nem akart ilyen apaképet a gyerekeiknek.

Én meg beleestem. Ez volt az én formám...

Na, hozz már ide légyszi, drei mail huppet – kevés vízben. Jó, így most jó... Mindjárt magamhoz térek.

Az a pusztulófélben lévő férfi nagyon sármos tudott lenni.

Fantasztikus agya volt. Minden hendikepje meg volt a sikeres élet-hez, és mégis elúszott. Pedig még alkoholelvonóra is elment a kedvemért Nagykállóba. Beültették a bőre alá azt a valamit, de ez sem tartotta vissza az ivástól, annyit ért, mint halottnak a beöntés.

Emlékszel, amikor átszaladtam hozzátok?

Már éjfél is elmúlt, nem tudtam kihez fordulni, az egész ház tőle zengett, óriási blama volt. Kázmér már iskolás volt, bent a kisházban mindent látott és hallott, ezt nem tehettem meg vele szemben sem. Titeket kértelek, hogy segítsetek kitenni a lakásból.

Laci rakta ki, te pedig elmentél talán az anyjához. Még akkor éjjel. De nem használt a pszichológiai tudományod, mert ha jól tudom, kijött az apja és azt mondta neked, hogy fordulj a rendőrséghez. Hát ilyen szülők is vannak. Azt hiszem, ezért is ivott. Az apja és annak közönye lehetett az ok.

Hallom, hogy még mindig él, de már felismerhetetlenek a vonásai és látod, mégis él. Én pedig haldoklom. De ha egyszer még találkozol vele és van emberi ábrázata, annyit mondj neki, hogy Ili üzeni: „szeretel”.

Igen, így – hogy „sz e r e t e l”.

Mindig így mondta nekem. Erre mindig pipa lettem, mert olyan magyartalan. Mire ő a huncut pofájával azért is szajkózta: *szeretel, szeretel, szeretel...*

Istenem. Milyen is a szerelem.

Vak és irányíthatatlan.

Pedig már az ágyban is tehetetlen volt és mégis...

Nem ezen múlt, hogy legyőzve érzelmeimet: kidobtam. Tán még rendőrségi tiltást is kértem ellene. Pontosan már nem is tudom, mert az ember nem emlékszik az ilyen kellemetlen helyzetekre. Pláne nem, ha csak a szépre akar emlékezni.

Szóval „szeretel” helyzet volt, és ezt ne felejtse neki megmondani. Mert nem hiszem, hogy valaha is bevallottam neki.

Bizony, bizony *Ancsurkám*, így vannak ezek a dolgok...

UGYE TE IS SZERETEL barátnőm?

Mondjuk egy párszor közösen el: szeretel, szeretel és sz-e-r-e-t-e-l...

Igen, cigiztem.

Zsinórban. Nem is bírtam volna ki másképp azt a tehetetlenséget. Egyik napról a másikra élni, emberfeletti erővel gürizni, és semmit sem tudni felmutatni. Hányszor, de hányszor mondta nekem Laci, a férjed: „Ili,

tüdőrákban fogsz meghalni”. Ilyenkor agresszíven visszaszóltam, mert utá-
lom, ha kioktatnak. Az én egészségem az enyém, senki ne okoskodjon.

Emlékszel nálatok a konyhában, még ott Nyíregyházán az Őszőlő ut-
cában?

Megjöttünk Sóstóról, a strandról – én Kázmérrel, Te a két fiaddal –,
valamit kotyvasztottunk nekik a konyhában, Laci meg akkor jött haza
a kórházból. Szerintem pipa lehetett, hogy már megint egymás seggében
vagyunk, és belém kötött. A szokásos szövegével jött, a tüdőrákkal és a
bőrrákkal, a cigi és a barnaságom miatt. Beszóltam neki, hogy foglalkozzon
magával, mire ő azt mondta, hogy azt csinál a saját lakásában, amit akar.
Mire én: hoppá, hátrább az agarakkal, a lakás a feleségedé is, és most az
Ancsa részében vagyok. No meg kiegészítettem, hogy tudtommal ő szülész
és nőgyógyász, hát akkor az alsó fertályommal foglalkozzon, ha már annyira
velem akar foglalkozni. Elröhögte magát és odanyúlt a hasamhoz: nem ele-
get foglalkoztam veled? Úgy szedtem ki belőled császárral Kázmért, hogy
bikiniben billeghetsz és nem látszik semmilyen vágásod.

Ez oly annyira igaz volt, hogy amikor egyszer a cégnél valamilyen
szűrésre hivatalból kellett nőgyógyászhoz mennem és kérdezték, hogy van e
gyerekem és említettem, hogy császárral szültem, nem akarta a doki elhinni,
és rá is kérdezett: hol, ki csinálta. Akkor még új volt ez a módszer.

Majd ha most haza mégy, mond meg Lacinak, hogy az életben még
egyszer gratuláltam a művészi alkotásához és hogy mindenben rátrafált...
Nem hogy tüdőrákom lett, hanem az áttét is a bőrömön keletkezett... Mi-
kor kened, láthatod, mennyire tele vagyok, azért is nem akarom, hogy Káz-
mér lássa, mert ez nemhogy nem gyereknek való, hanem eleve undorító.
Pedig a tüdőrákra az agyi áttét a jellemző. Nem is tudom, hogy nem lenne
jobb az nekem, mert talán akkor nem filozofálgatnék itt neked.

A szülésről jut eszembe, hogy utánad mentem szülni Karcagra, merthogy
egy szülészorvoshoz oda mentél férjhez. Nagy érték volt ez a mi időnkben.
Vagy talán nem?

Emlékszel?

Emlékszel? Mármint a leánykorunk abortuszaira?

Te a gyermekkori szerelmedtől. Hű de gáz volt ez akkor... Mindketten sírtatok, majd a műtét után mindketten nálam landoltatok, mert haza nem mehettél, apád kivert volna. Összetoltuk az ágyakat, szerencsére Mary már ritkán aludt otthon, a gyerek apja lement a gumimatracra, én meg Imi falztunk, hogy mikor mehettek ki a budira, hogy ne lásson meg benneteket a faterom. Négyen abban a kicsi szobában. A vicc az volt az egészben, hogy ezúttal te is ráláttál a szobám ablakából a saját szobátokra, benne jó apád mozgására. Tizenkilenc évesek voltunk ekkor, hiszen ez '69-ben volt. Júniusban szavaztuk meg szüzesség elvesztését, én már egy éve túl voltam rajta, mondtam is neked, hogy semmi különös, de azért épp ideje kipróbálnod. Azonnal be is jött a krach. Persze a lovagod is kezdő volt... Valamelyik haver ajánlotta a dokit, aki a kaparás végeztével megjegyezte: hát fiatalember be kell vallanom, hogy a feltáró kacsával barátnője szüzességét igazából én vettem el... Évekig rötyögtünk ezen, első szerelmed nem nagy dicsőségére. S miközben osztottam az észet: gumi vagy kivenni, és a férfinak kell vigyázni, rá két hónapra én, akarom mondani mi kerültünk pácba. És vissza tudad adni a kölcsönt, mert „szerencsénkre téged megint” nem vettek fel az egyetemre és ezért szeptembertől leigazoltál egy vidéki kórház első osztályú tenisz csapatához, ahol kaptál egy szobát és a szakosztályvezetőd orvos volt, aki házon belül elintézte az én abortuszomat. Emlékszem, hogy szónokolt ő is nekünk, hogy van megelőzés meg satöbbi... Mekkora hülyék voltunk! Mi a következő évben össze is házasodtunk, de csak később akartunk gyereket... Tényleg, most világosodik meg nekem, hogy Kázmérnek lehetett volna még egy testvére. Nekem nem is volt több terhességem, igaz, hogy nem is akartam több gyereket... Csak ezt még nem is gondoltam soha végig. Nem is tudom, hogy most miért teszem, mert hát annyira nem happy része az életemnek, hogy ezen merengjek... Talán azért, hogy beigazoljam: „fiatalság, bolondság.”

Igen, én találtam ki, hogy nyissuk ki a házasságot.

Imi azt hitte, hogy viccelek. De én valóban akartam egy kis tapasztalatot szerezni. Mert hát az nem járta, hogy ő már kiélte magát előttem... A műegyetemről két haverjával nekiláttak a nagyvilágnak, Amerikába akartak menni, de ő Triesztnél fennakadt a kerítésen és a jugók visszadobták.

Egyedül őt, a két haver átért olasz földre, Imike meg ment a börtönbe, de előtte röpült az ország valamennyi felsőoktatási intézményéből örökre. Amikor szabadult, visszatoloncolták állandó lakóhelyére, amit nem hagyhatott el. Így került Nyíregyre, és élvezte az úri gyerekek könnyed életét. Kocsmából ki, kocsmából be. Tudod, ott ismertem meg. A Dominóban. Amikor elhatároztam, hogy igazából is nagykorú leszek, és ezt a nagykorúságot összefüggésbe hoztam a két lábam közötti valamivel. Tudod, ezt veled is közöltem előtte. Egyedül mentem, mert téged nem engedtek sehova, Kisbaba még kiskorú volt, Marynek meg már udvarolt Franci. Megjátszottam a nagyvilágit. De hát ezt a témát már sokat körbejártuk.

Amikor nyitott ballonkabátjában beviharzott Imi, már tudtam: elme-
gyek vele este, és kipróbálom. Hogy aztán másnap elmesélhessem neked.

Tudod, reggel be is csengettem, hogy adjál vattát, mert elfogyott. Nagyön véreztem. Imi meg lelkiismereti kérdést csinált abból, hogy megrontott... Hiába állítottam az ellenkezőjét, belém szerelmesedett. És otthonülő, nyugis, kiegyensúlyozott pasi lett, amitől nekem unalmassá vált. Hát ezért akartam egy kicsit körbenézni. Körbe is néztem, tudod, nem nagy sikerrel, de amikor már elég volt és vissza akartam zárni az ajtót, az már késő volt. Öcsi rátalált a mostani feleségére és hiába mondtam neki, hogy, ha elmegy, szar alak, mégis elment.

És elváltunk.

Kázmér akkor öt éves volt. És én huszonöt évig kerestem egy másik Imi-t, de nem jött össze. (Jut eszembe: ezt te pszichológusként meg is írtad* abba az újságba, amiben olyan rovatféléd volt. Emlékszem, még engedélyt is kértél én meg megadtam, mert nem osztott, se nem szorozott. Na, de most nem rólad van szó, hanem rólam. Te mindig mondtad, hogy azért menekül mindenki hozzám a saját lelki nyavalyáival, mert jó alany vagyok a meghallgatásra, hát most így a vége felé hagy pakoljam ki én is, ami bennem van.)

*KITEKINTÉS

Közölve 1983. Szabad Föld

Egymás mellett, egyedül...

A négylakásos társasház ablakai tölgyeserdőre néznek. A délutáni nap átragyog a még felöltözetlen fák között, hatalmas korongja felébreszti a fantáziát, különösen a lent játszó gyerekeket. Idillikus későtéli kép.

Csengetésemre Imi nyit ajtót. Farmerjén a pöttös kötény, szakállas fején a kendő a farsangot juttatja eszembe. Pedig nincs jelmezszerzés, csak ma ő a „soros.” A konyhából étvágygerjesztő lapcsánkaillat árad: a vacsora. Kázmér össze-vissza autózik a lakásban, élvezi a viszonylagos szabadságot, hiszen apja figyelme megoszlik a konyha és csemetéje között. Velünk főznek Boney-M-ék is, lüktető ritmusaikkal serkentik a munkát. Felveszem a ház asszonyának a kötényét, és én is formázom a krumplimasszát a forró olajba. Imi terít. – Te itt ülsz – osztja ki a helyem.

– Ili?

– Éjfél előtt nemigen jön haza.

– Nem mondta hova megy?

– Nem kötjük egymás orrára. Így szól az egyezség. De hiszen te is tudod! Jobban, mint én! Barátnők vagytok, mindent kitárgyaltok!

Elhallgatok. Igaza van Iminek. Mindent, többet, részletesebben tudok. Tegnap is itt voltam, tegnap Ili volt az „ügyeletes.” A színhely, a kellékek, a zene, Kázmér száguldása ugyanaz. Csak Ili beszédesebb, és ennek nemcsak az azonos nemek közötti szolidaritás az oka. Vele a barátságunk a diákévekben kezdődött játszótársam, bizalmas barátnőm volt és van, mind a mai napig. Hozzánk csatlakozott Imi, amikor ők jární kezdtek, és így kibővült a kör, azonos érzelmi felállással. Most a közöttük átalakult viszony az én kapcsolatomat is módosítja. Úgy is mondhatnám, hogy azóta Imi és közöttem filmszakadás történt, melynek magyarázata, hogy időnként szoknyát is hordok, azaz nő vagyok. És Imi előttem bezárkózott.

– Jó neked így, Imi?

– A létező legjobb. A srácot imádom, nehéz lenne nélküle. És ő imádja az anyját. Minden második nap szabad vagyok, oda, azzal megyek, akivel akarok. Balhé nincs itthon, nem veszekszünk, Kazi nem sejt semmit. Ilyen szempontból Ili oké. Nem is tudom, hogy más feleség tudna-e ilyen jól akklimatizálódni. Bár az utóbbi időben valamilyen dilibogyót szed,, miszerint kezd kiborulni, de hát ő kezdte ezt az egészet. Neki lett egyszerre bűdös és elviselhetetlen minden. Kritizálta, hogy mindig a nyakán ülök, teljesen elnőiesedtem, stb, stb, s végül már a férfiasságom sem volt megfelelő. Ő küldött el „bizonyítani.” Idejében mentem el, mert valóban nem sok hiányzott ahhoz, hogy teljesen impotenssé váljak, minden vonatkozásban. Most pedig már életelememmé vált a szabadság. Képtelen lennék újra úgy élni, mint ahogy tíz évig éltem. Tiszta állat voltam, egy megalázott kutya, egy nagy darab papucs. Most az önbizalmam is visszakaptam. Van még mit keresnem a nőknél is, akik önmagamért fogadnak el, Ili hiába szövegel, nem a pénzemért. Nincs is pénzem! Honnan lenne? Hiszen minden hivatalos pénzre Ili ráül és a közösbe megy. Ami keveset megspórolok, abból a benzínre is alig futja. Arra vigyázok, hogy nehogy szerelmes legyek, mert akkor gáz lenne... Na nem az anyagiakért, hanem a srácért. Na Kazi gyereink fűrödni!

Imi sosem volt a szavak embere, mondanivalóját a lényegre törés jellemezte. Nem bűjt sosem a szavak mögé, megbízható, jószívű embernek tartja mindenki. Mintha pont a „tisztá lapok,” a nyitottság, az abszolút józanság értékes emberi tulajdonságai fordultak volna visszájára házasságukban. „Nincs benne semmi érdekes” – fogalmazta gyakran Ili.

Neki Imi volt az első, minden vonatkozásban. A diákszerелеmből házasság lett, bár barátnőm szerint sosem volt „eget-földet” rázó nagy szerelem közöttük, bár Ili mindenben ilyen mértéktartó volt. Csonka családban nőtt fel, az anyai dédelgetést majd csak a fiánál ismerte meg. Ide vezethető vissza, hogy érzéseit nem tudta vagy nem is akarta szabadjára engedni, egyszerűen hiányzott az effajta modell az életéből. Csak mi, a barátai tudtuk, hogy egy-egy fura mozdulata vagy szájrángása az érzelem jelenléte nála és valótlan

dolog őt érzelmileg sivár embernek minősíteni. Egyfajta védekezés volt nála a hallgatás, egyszerűen azért, mert nem tanulta meg belső énjét kivetíteni. De összességében jól megvoltak egymással. Sosem turbékoltak, vagy csüngtek egymáson, de kapcsolatuk tíz éves évfordulója is ugyanolyan meghitt volt, mint az első. És most vagy egy éve minden megváltozott náluk.

Valóban Ili kezdte. Több szabadságot követelt magának. De ez a szabadság a barátnőket, a leánykor felelevenítését jelentette és nem egy „másik” körüli forgolódás igényeként jelentkezett. Ili előtt mintha egy évvel ezelőtt eltűnt volna a cél. Mindenük megvolt, így indultak. A lakáshoz Ili apja, a kocsinhoz és bútorhoz Imi szülei adták meg a kezdő „lökést”, nekik a mindennapi megélhetést és a rezsit kellett előteremteniük.

Most Ili szenved. Nem mondja, de elhagyott kilói, és idegorvosi vizitjei is ezt bizonyítják. Egy év elég volt a szabadságból. Az utóbbi időben szerzett csekély tapasztalat elegendő volt, hogy rájöjjön: férje különb mind-egyiknél. Szeretne mindent visszacsinálni, úgy élni, mint eddig. Ő magában már biztos, de közéjük állt a féltékenység és Imi őszintesége. Mert Imi kerek perec kimondta: nem akar úgy élni, mint tíz évig. Neki bevált ez a szabadság-szerződés, ragaszkodik hozzá. Bár nehezen ment a régi legény-életéhez történő visszaszokás, de mára már teljes a hasonulás.

És Ili les, nyomoz, minden energiáját férje ügyeinek kinyomozása köti le, vergődik. Kétségbeesésében kitalál soha meg nem történt dolgokat, megalázó helyzetekbe keveredik, hogy féltékennyé tegye férjét. És „soros” napjain lődörög, barátnőknél alszik, ahonnan hajnaltájt megy haza, mintha átlumpolta volna az éjszakát. Imi átlát ezen a gyerekes trükkökön, de már csak szánni tudja. Fiáért lemond saját programjairól, de abban nincs semmi köszönet. Egy ilyen együtt töltött néma nap mindkét félnek maga a pokol.

Kettejük, illetve hármójuk között saját maguknak kell rendet rakni. Mindketten tudják, hogy a válás a létező legrosszabb megoldás, mert egyformán ragaszkodnak gyermekükhöz. Kázmér összeköti őket.

Ili tudja, hogy ő kezdte. Neki kell engedni és megbocsátani. Fátylat borítani erre az egy évre. Imi a maga módján igyekszik, mindent megpróbál, de már nem tud újra szerelmes lenni feleségébe, sőt Ili teljesen szokatlan érzelmi kitörései még távolabb sodorja tőle gyermeke anyját. Elszakadt benne valami.

Miben látja a megoldást ez a házaspár?

Hogy egymás mellett élnek, egyedül...Kázmérért, magukért. Önmagukat keresik, akiket elvesztettek félúton.

Talán sikerül...

Szóval, ne értsd félre, nem az óriási szerelmet vesztettem el, hanem a stabilitást, a nyugalmat, a hagyatkozást. Hogy tartozzam valakihez. Nem, dehogy is volt az szerelem. Az csak egyszer a szeretel-lel volt az életemben.

Kázmér apjához nem szerelem kötött. Az vagy jön, vagy nem jön. Ott a Dominóban a kíváncsiság uralta a helyzetet, ami később átment szeretetbe. Ezért is szültem meg Kázmért. Akartam a vágyat, amit a szex jelent. De hát az nem jött össze, így meg akartam bizonyosodni, hogy egyáltalán összejön nekem e valaha az életben, vagy csökkent vagyok ezen a téren. Imi ezt nem értette meg, és mai fejjel ezt megértem. Persze lehetett volna rugalmasabb, mert én már az első nap megmutattam neki, hogy szeretem az extravagáns dolgokat.

Jaj, istenem, hogy papolt nekem akkor is Laci, az urad. Ott jojózott a konyhában, amikor elmondtam neki, hogy némi szabadságot szeretnék. Eltorzult arccal kikelve önmagából ordította, hogy nem vagyok normális és el fog tiltani minket egymástól, ha így gondolkodom. Meg hogy minden baszás egyforma, gondoljak valaki másra, ha csináljuk, de ne rúgjak szét egy házasságot, mert meg fogom bánni. Bizonyos fokig ebben is igaza volt, de ha dialektikájában nézem, akkor nem hiszem, hogy ennyire vittem volna.

Mert így magyar viszonylatban szép vagyont hagyok Kázmérre. Stabilitá tettem. Egyedül én, magam, s amiért erőmet feláldozva megdolgoztam. Azután azt kezd vele, amit akar. Ez már az ő dolga, én megadtam neki mindent, Talán többet is a kelleténél. Az igaz, hogy csak így utólag tudtam, azzal, hogy férjhez jöttem Ausztriába. A két házasságom között eltelt húsz év nem volt leányálom. Annyi nyaralásom volt, amennyit nálad töltöttem Szentendrén, amikor oda költöztél. És mert az ingyen volt. Pedig annyit dolgoztam, mint egy güzü. De bevallom itt neked, hogy nem esett nehezemre.

Na, lemerültem.

Bitte drei mail huppe. Lezárandó az első házasságom történetét, hozd ide a noteszom.

Vagy egy éve, mikor még abszolút a topon voltam agyilag is, találtam Poppnernél egy idevonatkozó szöveget. Kiírtam magamnak. Olvasd fel légy szíves:

„Lelkünkben ellentétes vágyak és igények, ellentétes érzelmek és ösztönök, ellentétes vélekedések élnek együtt. Biztonságot is akarunk, de a kaland szabadságát is. Őrizzük megszokott útjainkat, és változni is akarunk. Szeretiünk valakit, de néha unjuk, vagy utáljuk; esetleg másvalakit is szeretiünk. Mindezt büntudat nélkül el kellene vállalni magunkban, és sértődés nélkül el kellene fogadni másoktól. A dolgunk nem az, hogy elhazudjunk, hanem hogy egyensúlyban tartsuk belső ellentmondásainkat.”

Popper Péter.

Hát én őszintén követtem az érzéseimet, mikor Iminek javasoltam házasságunk kinyitását. Az lett a vége, hogy magamra maradtam, végérvényesen.

De ha megvonom a mérleget: végül is megérte.

Felőrlődtem ugyan, de egzisztenciát teremtettem.

Anyagiakban egyértelműen.

És egy pár évig ezt érezhettem, amikor hazamentem Magyarországra.

Jó érzés nem csórónak lenni. Hogy csak egy utalással kiegyenlíthetted fiad adósságait, a csekkjeit, mert az munkanélküli. Hogy „soha nem látom”-ra kölcsönt tudsz adni elvált feleségének, mert az jól neveli az unokádat. Hogy nagyvonalúan be tudsz fizetni egy wellness hétvégére a banki alkalmazottnak, mert az soron kívül eljár az ügyedben. Hogy a nővérednek is tudsz adni, mert az azt sem tudja, hogy mit jelent nyaralni menni, pedig tisztességgel ledolgozott egy életet és felnevelt három gyereket.

Hogy megismerhettem, hogy jobb dolog adni, mint kapni.

Igen. Ezek a kapaszkodóim.

Köszönöm az életnek.

Az utóbbi időben Istennek.

És volt, ezáltal van még egy kapaszkodóm.

Nagyon szerettem a munkámat.

Tudom, hogy te ezt a fennkölt agyaddal nem érted meg, mármint azt, hogy az általad száraznak tartott munkát is lehet szeretni.

Én nagyon szeretem, amikor összeáll a rend. És a könyvelés ilyen.

Pedig én először csak egy érettségivel rendelkező adminisztrátorként kezdtem, innen jutottam el a mérlegképesig. Mindezt egyetlen munkahe-lyen. Van abban ráció, hogy valaki végigjárja a számlátrát. Mindent meg- ismer. De hiába lettem osztályvezető, az sem volt elegendő ahhoz, hogy abból fenntartsak egy kétszobás összkomfortot és kielégítően neveljem a gyerekeket. Ez a szocializmus bűne. Persze, akár el is adhattam volna és lak- hattam volna egyszobásba a gyerekekkel, akkor lett volna némi tőkém, és járt volna nekem rendes tartásdíj, de inkább azt választottam a válásnál, hogy minden maradjon a régiben. Imi mondjon le a házról Kázmérnek és akkor nem lesz akkora a változás, hogy az a gyerekeket megviselje. Egyikünknek sem, mert mi maradunk, ő megy. De ehhez nem voltak meg otthon a fel- tételek, csak a nyomorgás. Sok gmk-zás és plusz munkák bevételezésével, lét- minimumszinten. És a párválasztásaim sem könnyítettek a helyzeten. Mert tudod, hogy O. Józsinak is hiába volt jó modora, igazából csak a motor- csónakja érdekelt és nem a villanyszámla. Később le is tettem arról, hogy valaki beköltözzön, mert csak a bonyodalmakat fokozta, így próbáltam egy szál magam boldogulni valahogy, mert kérni azt képtelen voltam.

Ekkor jött az az eltartási szerződés, aminek legalább olyan csúfos vége lett, mint a szülőanyámmal történő kapcsolatfelvételemnek. Te csak az utób- bi sztorit ismered, mert Joli néni bevételezésakor te már Szentendrén éltél.

A vér szerinti muterommal úgy voltam, hogy hát jöjjön, ha annyira akar. Ha jól emlékszem, te is ezt javasoltad, amikor berohantam hozzád már nem is tudom hova, hogy megmutassam, a semmiből bújót elő a muter azzal a levelével. Én igazából nem tudom, hogy mi volt közöttük az apámmal, ki kit csapott be és mennyire, az igaz, hogy apám nagyon fiatal volt és az is igaz, hogy nem gyakori, hogy egy anyától elvesznek négy gyermeket. És hogy Andi, a húgom miatta volt beteg. Ezért is került börtönbe. De hosszú idő után onnan kijött és bent megbánta, amit tett, közben öreg lett. Kereste az utat a gyerekeihez, és én nem zártam be előtte az ajtót. Csak akkor, ami-

kor az egyik este véletlenül összetalálkozott nálam apámmal, és másnap azt mondta az apám, hogy becsülettel és tisztességgel felnevelt minket, de ha még egyszer itt találja ezt a nőt vagy megtudja, hogy tartom vele a kapcsolatot, akkor őt elveszítem. Tudtam, hogy apám nem viccel, és gondolkodás nélkül őt választottam. Megmondtam a muternak, hogy többet ne jöjjön. Szerencsére egy másik városból járt át, visszaadtam neki azt a gyűrűt, amit állítólag nekem szánt és én soha többet nem láttam.

És abban a pár találkozásban nem firtattam, hogy miért nem nevelt minket. Hagytam játszani az unokájával, hiszen akkor már megvolt Káz-mér.

Fogalmam sincs róla, hogy mi van vele, de nem is érdekel. Ma már biztosan nem él. Mary tudja, de ő mindig is diplomatikusabb volt nálam, nála elő sem fordulhatott volna, hogy a két szülő összetalálkozzon, mert ő annál elővigyázatosabb. Én pedig nem gondoltam, hogy apámat ez annyira zavarja. De abszolút igaza volt.

Szeretnélek figyelmeztetni, ha netán valami durvát mondanék neked, ne haragudj meg. Vagy ha valamiért idegesen szólok, tudd be azt az állapotomnak. Nem tudom, miért vagyok ilyen, de akkor úgy érzem, hogy megőrülök, ha hallgatok.

Talán mert már nem tudok uralkodni magamon.

Vagy, mert már nem is akarok.

Te előtted Mary volt velem és nagyon csúnyán szóltam be neki. Sírt is bizony, és annyira bánt, hogy olyan voltam. Nem is tudom. Pénteken volt, mert péntek a fürdőnapom. Már csak egyszer akarok egy héten, mert az nagyon nehéz nekem. Betesznek a fürdőkádba, gyorsan leszappanoznak, olyankor mossák a hajam is. Az egész tudom, hogy csak pár perc, de nekem nagyon hosszú. Marynak oda is kakáltam, mert nem tudtam tartani, de szerencsére kemény volt a hasfogótól. Mikor emelt ki a kádból, megbotlott és a vizes kezével megfogta a fürdőszoba tükrét, amin nyomott hagyott. És én ezen kiakadtam. Ordítottam, hogy ne fogdossa össze a tükröt. Miközben engem tartott és kipucolt a szaromból. Érted te ezt? Mert én nem, hogy hogyan lehettem ekkora hülye. Később hiába pitiztem, szerintem még most

is haragszik. Kérlek, majd intézd el ezt is nekem. Így utólag. Továbbá ha mondok valamit, nagyon kérlek, ne szólj vissza, mert lehet, hogy neked is beszólok.

Undorodok magamtól, ha arra gondolok, hogy olyan vagyok, mint Joli néni.

Annyira szarul voltam anyagilag – és Kázmér is jócskán kamaszkodott, egyre többet akart, de nem volt miből, – hogy elhatároztam, bevállalom Joli nénit egy eltartásával. Veszünk egy lakást neki abból, amiért eladja Mátészalkán a házát, s ez képezi majd Kázmér önállósulásának az alapját. Nekem meg ide jön a kisszobába, ahol el tudom látni.

Jaj, nem tudom már ezt neked elmesélni, mert gondolni is rossz rá.

Visszaadtam mindent, lakást, foglalt, készpénzt, csak soha többet ne lássam.

Nem akarok Joli néniről többet beszélni, de olyan sem akarok lenni, mint ő volt. A legmesszeimbőbig felhatalmazlak ez ügyben mindenre... Üss meg kérlek, ha gonosz vagyok! Legalább akkorát húzz be, mint én szerettem volna Joli néninek...

Tobiról sem beszélek.

Halotról jót, vagy semmit.

Már többször kérdezted, hogy mivel magyarázom a lelépését, de akkor nem tudtam erről beszélni, most meg már nem akarok. Te nem is láthattál bele az életünkbe, és tudom, hogy valamiért ódzkodtál tőle, pedig ő szeretett téged. Lehet, ha nem azon vagyok, hogy úgy megtanuljak németül, hogy dolgozhassak, akkor nem hagy el. Viszont ha azt nem tettem volna, akkor abszolút kiszolgáltatott lettem volna és valóban csak a Duna maradt volna megoldásként. Hiszen otthon se állás már, sem lakás, itt viszont végül is annyira megszerettek a munkahelyemen, hogy amikor el kellett hagynom a gondnoki lakását, a munkahelyem adott egy bérleményt, amit játszva ki tudtam fizetni a béremből.

Tudod, meg mondd is, hogy ez marha nagydolog. Hogy Bécsben itt, egy keletről jött ötvenéves nő olyan munkaerő lehessen, hogy egy év után teljes időben, már vezető könyvelő lehessen a Gastroláncnál, ahol az étke-

zésem is megvolt, hiszen több ezer adagot főzött a szállodának a cégem. És végül is ők oldották meg a lakhatási gondomat is, amit csak akkor mondtam fel, amikor férjhez mentem Wolfganghoz, és ide költöztem.

Részemről Tobi késői ajándék volt a Jóistentől, csúnyán végződött, de túléltem. De végül is neki köszönhetem, hogy kikerültem Ausztriába, őt ennek függvényében kell lezárnom magamban. És ez részemről már rég megtörtént. Minden esetre sosem felejtettem el, hogy elsők között Te voltál, aki valamilyen megoldást kerestél az életemre, mikor lebegtem ég és föld között itt Bécsben. Ha jól emlékszem, még valamilyen szecessziós kerámiaárusítást is szerveztél nekem, hogy a céged nyitna itt valamilyen kiállítótermet, ahol a handarbait népszerűsítése mellett el is lakhatnék. A referencia kollekciót meg is vetted, a későbbiekben azokba helyezted a szobanövényeidet. Fasza csaj voltál mindig Ancsóka, még akkor is, ha a bécsi életemben nem sokat látogattál meg, mindig én mentem hozzád.

De valahogy ezt is díjaztam benned.

Más voltál, mint a többi. Világ életedben.

Amolyan magadnak való.

No meg tudom, hogy a vállalkozási éveid kiszívták minden energiádat, meg végül is egyedül neveltet fel a sikeres fiaidat, hiszen Laci Nyíregyen maradt, és kéthetes családi apukává minősült át, ami meggyőződésem szerint egyben a sikered záloga is lett. No de nem bántom őt, csupán ha két egzisztencia kerül össze, ennek csak a távolság az egyetlen megoldása. És te is eléggé autonóm személyiség vagy, csak nem rontasz neki a másíknak úgy, mint ahogy az a Lacika szokása. Mentségére szolgáljon, hogy ő mindezt a másíkéért akarja, a jobbítás szándékával, csak néha félrecsúsznak a dolgai, meg nehezen azonosul azzal a gondolattal, hogy a véleményét tartsa meg magának. Persze mindig mindannyian kérünk tőle valami orvosi dolgot, és meglehet, azért gondolja, hogy joga van kiosztani a fejünket. Csodáltalak is birkatermeszedért, persze te máshol szereztél ezért elégtételt, kár is tagadnod. De nem is akartad sose tagadni, ezért is díjazlak.

Jut eszembe: vajon most mit csinál Lacika? Hívd fel a vonaláról. Be vagytok programozva, csak az Ancsóka gombot kell megnyomnod. És mond meg neki, hogy puszilom. Meg hogy amíg itt vagy, minden nap, ilyenkor felhívod. Vagy add ide, megmondom én neki. Hello Lacika.

*„A halál,
ha holnap elragad,
csak úgy dacolhatsz vele,
ha gyermeked marad”*

Hamlet

Én tudom, hogy olykor kibírhatatlan voltam.

Kázmér egy jó párszor a fejemhez is vágta, persze neki volt ehhez a legkevesebb létalapja. Minden cselekedetem mögött az ő boldogulása húzódott és nem vitatom, bűnös vagyok abban, hogy bizonyos területeken önállótlanná vált. Gondolok itt cselekedeteinek anyagi következményeire is, amit mindig megoldottam. Csak ilyenkor nem rejtettem véka alá a véleményemet, sőt az utóbbi időben a pénzmozgásainál közvetlen kontrollt alkalmaztam és alkalmazok a mai napig is, de hát nagy összegekről van szó, legalább is magyar viszonylatban.

Most aztán bele se merek gondolni, hogy hogyan lesz neki tovább nélkülöm.

Persze az is benne van a pakliban, hogy sokkal szabadabban fog dönteni és eredményesebben, mert megszabadul tőlem. De ez már engem nem érdekel.

Azt nagyon szeretném tudni, hogy Csengéből mi lesz, ezért is akartam kiterjeszteni a korlátokat, de hát lecsúsztam róla. Ez bánt, de nem tehetek ellene. Mondom neked és Kisbabának is, hogy figyeljetek rá, de igazából nagyon jól tudom, hogy mindez csak olyan szöveg. Mit is tudnátok ti tenni egy felnőtt emberrel? De azért próbáljátok meg, érezze Kázmér, hogy gondoskodtam némi felügyeletről...

*„A tudás hit nélkül vak,
A hit tudás nélkül béna.”*

Te Ancsóka, szerinted tényleg van túlvilág?

Olvastam valahol, hogy aki nem hiszi Istent, mégis igyekszik megszólítani, kíváltképp ha bajban van.

Tudod, engem nem neveltek vallásosan, és meg tudnám számolni egy kezemen, hányszor voltam templomban. Most sem ezzel a körítéssel közelítem meg ezt a kérdést, mert a papság, meg a hozzájuk tartozó hókusz-pókuszok hidegen hagynak. De azt, hogy minden semmivé lesz, hogy ma még vagyok, és holnap csak úgy megszűnök, azt nehezen viselem. Az olyan érthetetlen, felesleges dolog lenne, hogy így nem múlhat el az élet.

Amikor tők egyedül itt kint az idegenek között neki mentem a kemóknak, meg a különböző beavatkozásoknak, persze hogy féltam. Marhárra, de nem akartam, hogy ezt bárki is lássa. És teljesen automatikusan állt a számra: *Istenem, most segíts meg.*

És valami történhetett, mert mindig lett erőm nem összeroppanni, nem ordítani és kétségbeesni, még akkor is, ha belül néha összeomoltam.

Gondold csak el: egy leépült férjjel mögöttem, aki csak a maga bajával van elfoglalva, aki még most augusztusban is üvöltözött, hogy miért vittem ki az intézetből egy háromhetes szanatóriumi rehabilitációra, ha továbbra sem tud menni, aki nem fogja fel, hogy kezemmel a mobil hordozható oxigénpalackot kell fognom és nem bírom őt el, hát vele nem tudtam mit kezdeni.

Kázmérrel nem akartam, így is szegénykém vagy kétszer látott haldokolni...

És más nincs, csak Ti.

És az Isten. Az a Valaki, aki erőt adott nekem mindehhez, aki mögöttem állt és áll, anélkül, hogy eddigi életemben tettem is volna felé akár egyetlen lépést is.

Szerinted is így áll ez a kérdés?

Református temetést kérek, de ezt megbeszéltem már a Mamival. És nem Pesten helyezik el a hamvaimat, mert erről is meggyőződött Mami, hogy sokkal célszerűbb Nyíregyházán, hiszen ott vannak a gyökereim, Apám, és Mamiék is ki tudnak járni, amennyit illik. Kázmérnek is megírtam, mondta is, hogy akarta már mondani, de nem merte. Hogy felesleges miatta Budapesthez ragaszkodni, hiszen autópályán két óra az út, berakja Csengét és már rohannak is hozzám, hogy lássa az unokám, hol vannak a nagy hamvai. Azt már vele is megbeszéltem, hogy minden – a szállításom is – ki van fizetve, már rá is fizettem, hogy ne Pestig, hanem tovább vigyék. Azt nem

akarom, hogy akármelyik hozzám tartozó utazzon a kocsijával. Volt is ebből nézeteltérésem, merthogy ez így drágább, de így akarom, és kész.

Ancsóka, ne sírj, nem bírom folytatni, ha bőgsz. Legyél már végre erős, és nőjél fel a kérdéshez...

Hihihhi... Most kiosztottam a fejed.

Pedig nagyon szeretlek.

Ich liebe dich. Nem, nem *Ich du auch*, hanem *Ich dich auch*,

Persze tudom, hogy direkt mondod így, le vagy kakilva.

Na, vigyél akkor ki, mert ellenkező esetben ténylegesen is bekövetkezhet...

Azt hiszem, mondtam már hogy azért kakálok ennyit és ezért megy a hasam, mert ott is az áttét. Ezért is vérzek, és ezért is vagyok ilyen gyenge, dacára ennek az ipari mennyiségű immunerősítőnek, amit megeszek.

Viszont fantasztikusan vannak beállítva a fájdalomcsillapítóim. Gyakorlatilag semmim sem fáj. Az a reggeli meg esti kis fehér és kék Vendal egyveleg, a morfin feloldja a fájdalmat. Viszont megeszi a testemet, hiszen láthatod, elfogyok.

Ez van. Amikor ilyen sokat pofázok, mint most is, akkor folyamatos oxigénfelvétel ellenére fulladok. Ilyenkor mondom azt, hogy *drei mail huppe* picike vízben, és ezt soron kívül bevehetem, pedig ez is morfium. No, hozd csak szépen ide! Már elég régen nem kértem és így nem is kaptam.

Még azt akarom neked mondani, hogy én a végsőkhig kihúdom.

Mármint az életemet.

Ameddig csak lehet.

Így, itt, ebben a fotelben, ezen a pár négyzetméteren.

Így nyavalyogva, dagadó lábbal, oxigén alatt, veletek. Ameddig nincs elviselhetetlen fájdalom, és kapok levegőt is. Láthatod, megtanultam ülve aludni, felpócozva párnákkal, hogy ne dőljek el. És teljesen ok. Csak Ti bírjátok szufflával. De ha szépen váltjátok egymást, akkor talán kibírjátok.

Vagy nagyon fárasztó vagyok?

Pedig igyekszem, úgy igyekszem, hogy ne legyenek a terhetekre.

Rajtad még nem láttam semmilyen türelmetlenséget.

Vagy csak jól palástolod, de reggel pontban 7-kor már adod a gyógyszerimet. Tudod nagyon jól, hogy világ életemben óramű szerinti életet éltem, ez valahogy belém programozódott.

Ancsúrkám, Te boldog vagy?

Egyáltalán, mikor vagy boldog?

Téged egyébként félreismerhet a külső szemlélő. Nagy dumagép hírében állsz, olyanak tűnsz, mint akinek állandóan a patron a seggében van, közben meg nálad otthonülőbb típus a baráti körömben nem találkoztam. Ilyen voltál már leánykorodban is.

Emlékszem, sikeres voltál a teniszben, a suliban, mindig az eminenske. Azonnal kipenderültél középre, ha társaságban szerepelni kellett, még áriázásba is belekezdted azipító hangoddal, majd jött a bezárkózás, és ha ilyenkor váratlanul átléptem a villátokba, láttam, hogy zavarok. Persze, lehet, hogy már akkor ott bujkált benned az alkotó elme. Emlékszem az első szín-darabodra is a főiskolán, Közöny volt a címe. Jól emlékszem rá: I. Éva és T. Gyuri is szerepelt benne, E. Olga pedig szótót táncolt, no meg a L. Buba.

Jó volt, rég volt.

Istenem, akkor még előttünk állt az élet...

Nem. Nem akarok Wolfganggal beszélni.

Ő is benne van, hogy ide jutottam.

Te semmit nem tudsz róla. Csak annyit, hogy ő is könyvet ír, ettől meg te elájulsz.

Egy mérhetetlenül önző, magának való valaki, aki az utolsó cseppig kiszipolyozta a vérem. Ha nem bémul le, tuti hogy elválunk. Már tettem is lépéseket akkor ez ügyben, de közbeszólt a sors.

Állandóan azzal jöttök, te is, hogy nélküle nem kerültem volna ilyen anyagi helyzetbe. Kispofám, ez alatt a hat év alatt, amióta egyedül nem tudja magát ellátni, maximálisan, önerőből megdolgoztam mindenért. És ne felejtsd: az anyagiak vonatkozásában csak onnan ketyeg az óra, mióta hivatalosan is összeházasodtunk. Ezt tartom közös szerzeménynek, ezen

osztozunk. A többi nem kell Wolfgang papától, megfordulnék a síromban. Tíz éve vagyunk együtt, ebből még három sincs, amikor egészséges volt. És most bevallok neked valamit: nem igaz, amit mondtam, hogy a kolleganőm mutatott be. Nem. Egy házassági hirdetésére válaszoltam, és így találkoztunk. Szenvedélyes kávézóba járó valaki volt és utált otthon főzni. Tudod nagyon jól, hogy ez nálam bejön, hiszen gyűlölöm a főzést, és hatodrangú kérdés volt nálam mindig a kaja.

Igen, tudom, épp eleget az orromra dörgölted, hogy amikor Kázmér egy éves volt és nálad jött Csabi, – a második fiad –, Laci meg Hamburgba ment valamit elintézni, két hétig odaköltöztem hozzátok, és úgy főztem a paprikáskrumplit, hogy megfőztem a krumplit és utána megpaprikáztam. Tudom, hogy ez valahol poén, de nem annyira, mintsem hogy 35 éven át elsüsd...

Ráadásul jó pasi is volt Wolfgang. Nem is értettem, hogy miért van egyedül.

De már az esküvő napján megtudtam.

Olyannyira, hogy vissza is fordultam az ajtóból és letettem a gyűrűjét az asztalra. Akkor elém ugrott, és mondta, hogy soha többet nem fog az anyagiakról beszélni, de jó az elővigyázatosság... Alá akart velem íratni mindenféle papírt, hogy ha ő hal meg előbb, elhagyom ezt a házat. Nem azt, hogy tulajdonilag nem tarthatok rá igényt, hanem azonnal távozom. *Ő a temetőbe, én a picsába...* Miközben visszamondatta velem azt a 36 m²-es kis garzont, aminek mindössze 100 euró volt a bérleti díja, marha jó helyen volt, és mindent megcsináltak benne, merthogy egy szállodának volt a része. És életem végéig lakhattam volna benne, így szólt a szerződés. És ő, hogy a közös költségeinket csökkentse, ezt a bagatell kis összeget is ajánlta, de engem kitett volna a semmibe. Aztán ez folytatódott... Amikor reggelenként írni kezdett, el kellett mennem itthonról... Továbbá semmit nem változtathattam a lakásában, viszont takarítani csak az én feladatom volt. Látod, hogy most minden milyen fehér, üde. Új. Mindent kidobáltam, illetve levittem a pincébe.

Na de hagyjuk.

Nem szeretek erről beszélni.

Csak annyiszor a szememre hányjátok, hogy mi mindent köszönhetek neki. Fordítva van: Ő köszönhet mindent nekem! Hogy megtaláltam azt a luxusotthont, hogy kerestem rá fedezetet, hogy jelzáloggal megoldottam a nyugdíjának a kipótlását és hogy minden nap bementem hozzá kártyázni. Még a kemók alatt is, csak közben rájöttem, hogy Magyarországon vagyok otthon, és ebben az állapotomban otthonra van szükségem. Ezért utaztam, amíg tudtam. De ne felejtsetd: csak akkor ment otthonba, amikor engem megműtöttek és már nem tudtam emelni... Mert három évig én ápoltam otthon és az maga volt a pokol.

Mert semmi sem volt jó neki.

A munkahelyemen annyira hiányoltak, hogy kialakítottak egy részt itt a lakásban, pont ott, ahol most állsz. Olyan infrastruktúrát alakítottak ki nekem, hogy otthonról tudjak dolgozni és interneten mindent lássak bent. Nekem, aki Magyarországról, már korosan érkezve, egyedül értem el ezt a karriert.

És ekkor jött ki Wolfgang gonoszága. Nem bírta elviselni, hogy értem ezt megtették. És ott tett be, ahol csak tudott. Mikor a vele kapcsolatos napi teendőket elláttam, leültem, és mondtam neki, hogy most bekapcsolom a rendszert, kapott enni, inni, volt a wc-n stb. most dolgozni kezdek és kb. egy óráig ne akarjon semmit, csak ha elviselhetetlenül sürgős. Alig hogy nekikezdtam, azonnal kitalált valamit. Volt olyan, hogy úgy döntöttem, hogy azért sem ugrok, hiszen tíz, azaz tíz perc sem telt el... Valahogy kimászott a székéből, és lehúzott gatyával megjelent, úgy, hogy a kamerák lássák, és közölte, hogy ideszarik, ha nem viszem ki a klotyóra. És ebből rendszert csinált...

Na de hagyjuk, nem akarom életem utolsó napjait ezekkel az emlékekkel megrontani.

Tiszta a lelkiismeretem, és nem mondhatja senki, hogy nem ápoltam vagy nem látogattam. Szó szerint, amíg jártányi erőm volt, ott voltam. És ő ezt természetesnek vette...

Tudod mit mondott nekem a legutolsó alkalommal, amikor szó szerint majdnem ott haltam meg mellette és Traudinak kellett értem jönnie, mert már nem tudtam vezetni? Hogy a kocsiját is elvettem tőle, mert eladtam a nagy terepjáróját, hogy magamnak megvehessem azt a kis automatát...

Amivel persze őt hurcolásztam, és úgy kellett nekem, mint púp a hátamra, hogy 55 évesen németül kezdjem tanulni a KRESZ-t, hogy levezsgázhaszak autóvezetésből. Még nem is ez viselt meg, hanem a műszaki, amikor az autó tartozékait és működését kellett megtanulnom, amit még magyarul is nehéz lett volna, hiszen érdeklődésemtől mindig is távol álltak az effajta dolgok. Az tuti, hogy ez is betett nekem egy lapáttal...

Nem Wolfgang, hanem az osztrák állam volt velem nagyvonalú, hogy dacára annak, hogy a Wolfgang nyugdíja kevesebb, mint amennyibe a luxusotthona kerül, mégis meghagy nekem 1200-eurót, mondván, hogy élnem is kell. Sőt, mikor nyilvánvaló lett rákos állapotom, még kiegészítést is kapok. Erre jön az én nyugdíjam, úgyhogy halálom óráiban felvet a pénz. És jól is fektetem be, pedig a betegségem jócskán visz, hiszen mindent megveszek magamnak, ami a szem-számnak ingere. Érted te ezt? Ez a sors nemezése...

Elfáradtam.

Kimerített ez a téma. Ekkora hülyeséget! Haldoklásom utolsó fázisában itt kellemetlen dolgokkal foglalkozom. Ancsóka, kérlek, többet ne lobbiz Wolfgang ügyében. Vállalom a számonkérést, ha a nagy Ő-nél felelnem kell.

Jó, add ide Wolfgangot...

Egye fene... Legyen meg a Te akaratod...

Csüssz meine liebe. Sere gute. Überalle gute, keine probleme, hier ist Anna und ganze egall, morgen noch ein mail werde mit dir scprechen. Oke? Pussz... pussz.

Na milyen voltam?

Ne mond nekem, hogy gonosz vagyok.

Kázmér mondta most legutóbb, pedig szerintem nincs igaza. Mindannyian tudnotok kell, hogy itt most nem jutalomüdülés van. Többé-kevésbé végigküzdöm az éjszakát, anélkül, hogy eddig bárkit is felköltöttem volna. Pedig van úgy, hogy nem is alszom. Előttem van az óra, mindig tisztességesen kivárom a reggel 7-órát, pedig van úgy, hogy már nagyon kell kimenem. És ki szeretné szállni innen ebből a kalodából, és jöhet a szertartás.

Gyógyszerezés, wc, mosdás, reggeli, átülés a fotelbe, és a lábmasszír. Azt nagyon igénylem, mert láthatod, hogy mekkorára dagadok. És bizony, az én kis harminchat éves fiannak nem akaródzott kikelnie az ágyból. Valahogy odavánszorogtam a csaphoz, és figyelmeztetésül veregetni kezdtem a kanállal a mosogatót.

Erre kibukott... Persze csak a vége felé.

Ezért mondom, hogy három napnál tovább nem szeretném, ha ő látna el. Fiatal még ehhez, és talán tovább is dédelgettem a kelleténél. De hát ő volt és van az értelme az életemnek. A többi lószar.

Te hogy bírod drágám?

Eddig semmi összezőrdülésünk nem volt, még azt is kibírod szó nélkül, mikor figyelmeztetek, hogy az étkezőben ne húzd ki teljesen a székét, mert levered a falat. Na, látod, most szuper vagy. Hogy ez nem jutott nekem eszembe! Ráadásul pont azt a konyharuhát kötözted rá, amit utálok, mert Magdától, a sógornőmtől kaptam, aki majd utánam örökli ezt a lakást, és amit már alig vár. Persze egy kicsit többet járhatna be az öccséhez, és Wolfgang őt is megtaníthatta volna kártyázni, de hát ez már részletkérdés. Engem nem kényeztet el a látogatásaival, de ezt jól is teszi. Nagy képmutatás lenne tőle, hiszen ő ellenezte a legjobban, hogy W. elvegyen, mert meggyőződése volt, hogy én a pénzre hajtok. Ezért is szerettem volna rendbe hozni W. kapcsolatát a gyerekeivel, de ez a kezdeti siker után dugába dőlt, mert a leánya előre szeretett volna némi apanázst... Persze ebben a vonatkozásban a nővére sem különb. No, de befejeztem a családfát, gyere nézzük a tv-t.

Nagyon szeretem ezt a humoros sorozatot, otthon is megy, azt hiszem az a címe, hogy *Két pasi, meg a kicsi*. Humoros beszélások vannak benne, gyere, fordítom neked. Vagy nem fordítom, gyakorold csak a németet. Ha valamit nem értesz, kérdezz! De előtte hozz valami nasit. Finom ez a keksz-egyveleg, meg a mandarin. A datolya okos gondolat volt tőled, pedig fel se írtam. Én is úgy tudom, hogy fogja a széket, persze nekem már nemigen segít...

Nagyon jól érzem magam. Most még spray se nagyon kell, ezek szerint jól teszel a pszichémnek. Vagy csak kevesebbet figyelek magamra.

Kisporfám, ma úgy készülj, hogy minimum éjfélig fent leszünk, mert buli van. *ÉdesIli és ballaancsa* buli, úgy mint régen.

Ich liebe dich. Na, most jól mondtad, hogy *Ich duch auch.* Persze tudom én, hogy csak ugratsz.

Bassza meg, szeretnék még élni.

A fene se érti, hogy miért, de szeretnék.

Ez van. Na, ne menjünk bele a lelkizésbe, mert akkor átmegyek depresszióba, és ez a mai nap olyan szép.

Ancsóka semmi fájdalomam nincs. Épp csak annyiban más ez az egész, hogy nem tudok spontán odamenni az ablakhoz, hogy kinyissam, és bejöjjön a friss levegő. Ezért megkérlek téged, hogy szellőztess. És menj is ki egy kicsit a teraszra és nézz helyettem is szét. Csodálatos mi? Ezek az osztrákok már mikuláskor kiteszik a karácsonyi díszeket és minden fénylik. Nem látsz olyan ablakot, aki ne így tenné.

Jaj, istenem! *Ancsóka*, megzabállak, te aztán egy eredeti fazon vagy. Képes vagy engem becsomagolni ebbe a plédbe és kiemelni ide a teraszra, hogy én is lássam!

Jaj, egyem a csöpp szíved, láttam én már és el tudtam volna képzelni e nélkül is, de azért nagyon jól esik.

Köszönöm... Köszönöm... Menj, főzz egy koffeinmentes kávé, mert most böögök. Hiába van este tíz, elvégre ma bulizunk, és nem akarom, hogy lásd, hogy meghatódtam. A fene vigye ki, tegyél le és menj már, mert jön ez a fránya könny...

Pedig nem akarom, hogy lásd a gyöngeségem.

Állj meg a programváltóval. Ez most érdekel. Sárközy és Merkel. Kéz a kézben. Összefognak. Fantasztikus ez a nő. Megmentik a görögöket, ismét, mert 2011 decemberében nem eshet szét az unió, ezt valamennyi tag megszívna.

Te hol tartod a pénzed? Én kivettem Magyarországon a bankból, és biztos helyre tettem, természetesen mindent valutában. Orbánékban nem bízom, persze bocsika, mert megfogadtam, hogy veled soha többé nem politizálok. Elég volt tavasszal, azt is bánom már, túlélte ugyan a kapcsolatunk, de ne rizikózzunk.

Most itt az osztrák tévében hajnalig fognak polemizálni a gazdasági helyzetről, bár érdekel, de inkább mást nézzünk. Egy jó kis krimit kifoghatnánk.

Ne mán, hogy álmos vagy! Ancsurka, ugye nem aludni jöttél hozzám, hová lett az én régi kis hypermotil barátnőm, még egy csomó téma van, amit meg kell beszélünk, három itteni barátnőmről szeretnék még neked mesélni, meg kell mindegyiket ismerned. Persze ők nem olyanok, mint Te, meg Kisbaba. Elcsépelt közhely, hogy idősebb korban már nem születnek életem végéig tartó barátságok, bár ez az én esetemben nem áll fenn, mert feltehetően nem fogok velük összeveszni, úgyhogy halálomig kitartanak...

Hozz még egy kis nasit, ma fenemód jó étvágyam van, reggelig fent tudnék lenni. Meglehet, hogy a vesztemet érzem, vagy mi a fene, de egy cseppet sem vagyok fáradt, pedig már lassan éjfél is elmúlt.

Szervusz Ancsurkám, nagyon „szeretel”. Örülök, hogy itt vagy, igyunk egy kis vörösbort, örülünk, hogy élünk, ki tudja, meddig élhetünk...

Ma délután megkérdeztem Reginától. Hogy hogyan fog ez történni...

Tudod, ez akkor volt, amikor délután megjött, és te mondtad, hogy most egy fél órára elvonulnál egy kicsit pihizni, mert éjjel nem hagylak aludni. Ezt nem mondtad ugyan, de gondoltad. Átmentél a másik szobába, és hallottam, hogy még az ajtót is bezártad. Tudod, ezek a hospicesek annyi mindent látnak, hogy szerintem ők a legautentikusabbak ennek a kérdésnek a behatárolására.

Azt is látom, hogy egy-egy ilyen látogatásuk után mindent leírnak, még itt nálam.

Tehát van rálátásuk az állapotomra, ráadásul szakemberek

Regina egyenletesen masszírozta a lábamat, mikor megkérdeztem tőle, hogy szerinte hányadán állok. Hirtelen megállt a keze és mélyen a szemem-

be nézve kérdezte: Frau Merker érez valamit? Különösebbet nem, hiszen ettől a beállított morfiumadagoktól egyáltalán semmit sem érzek, csak telik az idő... – mondtam. Mire ő: „hát frau Merker, ez változó. Nagyon változó. És igazából csak a Jóisten tudja. Meg maga. Mert kettejüktől függ. Magától annyiban, hogy meddig akarja. Meddig van vitalitása, ami itt tartja közöttünk. De látom, gondoskodik újabb és újabb személyekről, Anna most már nem is tudom hányadik, akivel itt találkoztam. Ez jó. Nagyon jó, mert inspirálják Önt, és kiemelik az állapotából. Kérdés, hogy ez meddig tart.”

Nevetve mondtam Reginának, hogy fogyóban van főleg az időnk, mert te szombaton elmégy. De megígérted, hogy hamarosan visszajössz.

És akkor Regina egy váratlan dolgot mondott.

Éspedig, hogy nagyon beteg vagyok, de az lenne a legjobb, ha a Hospice házat kihagynám. Bár ott mindent megadnak, de itthon kevésbé magányos a haldokló. Ezt nem ezzel a szóval mondta, de ez volt a jelentése.

Igen. Ezt szeretném én is.

Itt így elaludni, még akkor is, ha nektek ez több utánajárással jár. Bár mindent leírtam, ott van a fiókban.

Szeretel Ancsóka.

Hozz még egy kis vörös bort, beszélgetünk még egy kicsit, és utána elmehetsz lefeküdni. Holnap péntek, az utolsó teljes napunk, mert a szombatot már nem számítom, hiszen délben elmégy...

És még egy csomó mindennel adós vagyok.

Traudiról, az echte osztrák újságtulajdonos barátnőmről semmit sem meséltem még, pedig téged ugyancsak érdekelne, hiszen neked is vannak újságjaid. Azután Renátáról, a hatgyermekes magyar manökenről, aki ide jött férjhez, csodálatos anya és háziasszony, s akinek alakja mind a mai napig változatlan, Natiról, az orosz operaénekesről, és a felettem lakó délvidékről származó arisztokrata Mártáról, aki valamilyen Eszterházy rokon. Ennyi minden nem biztos, hogy belefér a holnapba. Ráadásul holnap oxigénpallack csere, azt le kell vezényelned, bevásárolnod és főznöd is kell, este pedig fürdetés.

Az bizony nagy meló, abban nagyon kifáradok.

És lehet, hogy össze is veszünk, mert valamiért kiosztom a fejed. Ezért már előre bocsánatot kérek.

Hozd ide légy szíves a noteszom, hogy nem hagytam-e ki valamit.

Igen, holnap délután kettőre jön a Hospice, de most Christine jön, őt még nem ismered.

És délután jön még egy masszőr, priviben, de lehet, hogy őt lemondom. Attól függ, hogy leszek reggel, mert elég zsúfoltnak tűnik a programom.

Akkor aludjunk. Tegyel át az ágyra, de előbb mindent rendezz el, ahogy kell. Nem, az a párna keresztbe megy, mert az tartja alul meg a lábam, hogy le ne csússzak. Látszik barátnőm, hogy még életedben nem aludtál ülve.

Adj egy álompuszát.

Jó éjt drágám.

Ti vagytok nekem a családom. Kázmér, Mami, Mary, és a barátnők. Szeretlek benneteket.

5.

*„Emberi törvény kibírni mindent
és menni tovább,
még akkor is, ha nem élnek már benned
Remények és csodák...”*

ERNEST HEMINGWAY

Péntek van.

Az utolsó teljes nap kezdődik, így kettesben.

Csak ketten, ahogy elterveztük.

A holnap már nem számít, mert koradélután megy a vonatom.

Dacára a napok szertartásos monotonájának, fényterjedési frekvenciával telt el közös időnk, és mindketten tudjuk, hogy nincs együtt több jövőnk. De erről nem beszélünk, ki nem mondanánk, mert egyikünk sem tudja megfogalmazni. Feltételezhetően félünk a szavak súlyától és egyikünknek sincs ilyesmiben gyakorlata.

Ezen a reggelen Ili ingerlékenyebb a megszokottnál.

Korábban kel, és közli velem, hogy igyekezzek, mert éhes és nem a Riviérán vagyok. Kisebb darabokra tépkedjem a vattacsomókat, amivel vérző popsiját törli, és az oxigénpalackja vezetéket kísérem figyelemmel, mert olykor fennakad a tolóközi kerekén. Lábainak masszírozásánál már a második körnél kellene tartanom, de én még csak az elsőnél tartok, mert elszabotálom. Sokáig készítem a reggelijét, a kalácsa pedig kissé összemorzsolódott, ahogy rákentem a vajra. Azért rákérdez, hogyan aludtam, miközben megjegyzi, hogy még mindig hálóingben vagyok, és a hajam sem kötöttem fel, lát is egy barna hajszálat a sarokban.

Állom a sarat, és attól sem ijedek meg, mikor figyelmeztet: vigyázzak, ma péntek és fürdőnap. „Ilyenkor harapok” – biztat.

Már épp a reggeli tortúra utolsó fázisánál tartok, átteszem ágyáról a nap-
paliként szolgáló fotelbe, melléhelyezem párnáját, két telefonját, noteszét,
a tv-távírányítót, meg a pohár deutériumos vizét, amikor fejéhez kap: „nem
jó, oda kell ülnöm a computerhez, mert valamit azonnal meg kell néz-
nem”. Átkötöm mobiloxigénre, „hosszúpórázra” eresztém, és kimegyünk
az étkezőbe, ahol az elektronikus kapcsolattartása működik. Átül az Inter-
net elé, testét kitámasztom, lábait kipócolom.

Amikor látom, hogy egy banki honlapot nyit meg, ellépek mellőle,
mert ez bizalmas. Dacára annak, hogy ő többször rákérdez, hogy meny-
nyi a megtakarított pénzem, és mondja is, hogy nagy hülye vagyok, ha
Magyarországon tartom a bankban, de hát tőlem minden kitelik a nagy
orbánimádatomban. Sőt, még én azt is tudom, hogy Kisbának mennyi
pénze van, mert kérdés nélkül Ili megmondja, viszont nem beszél a sa-
játjáról és én ezt tiszteletben tartom. Már csak azért is, mert Kázmér édes-
apjával aktív a kapcsolatom, és a későbbiekben ez könnyen pletykaalappá
válhat. Szerintem ez egyben oka is a hallgatásának.

Átülök az asztal túlsó végéhez, ahol van egy kis laptop. Ezt szokta
Ili a kórházban használni és wifi-s kapcsolatban van az anyagéppel, tehát
Internetezésre is alkalmas. Épp ideje, hogy megnézzem a leveleimet, –
gondolom – hiszen mióta eljöttem, postaládám érintetlen. Bekapcsol-
nám a gépet, amikor Ili váratlanul, állapotát meghazudtolóan átdől az én
térfelemre és rácsap a kezemre: „ne kapcsolgassatok itt engedélyem nél-
kül mindent össze-vissza, legutóbb is Renáta meg Kázmér valamit meg
akartak nézni és szerelőt kellett hívnom, mert elromlott. Ha bevisznek
a kórházba, ez az egyetlen kapcsolatom a külvilággal, kérdezz, mielőtt
cselekszel!” – figyelmeztet indulattól sem mentesen...

Van olyan, hogy úgy érzi az ember, ha nem mondhatja azonnal ki azt, amit
érez és gondol, akkor megütheti a guta. Netán valamilyen belső kár ke-
letkezhet szervezetében, amit később hosszadalmas gyógyszeres, rosszabb
esetben pszichoterápiás kezeléssel tudja csak kiirtani magából. Ha egyál-
talan ez sikerül. Nem véletlenül tanácsolja Isiac Rubin *Merjünk dühösnek
lenni* című könyvében, hogy elővigyázatosságból, – nehogy „bekattanj” –,

csapd be jól az ajtót, de úgy, hogy repedjen darabokra az ajtófélfá! Még az sem nagy baj, ha a mennyezet ráesik a fejedre, mert legalább kimossa az agyadból azt a gyilkos gondolatot, hogy megfojtod a másikat.

– Idefigyelj! – fogom meg a kezét – nekem ez a szakmám, vagy harminc éve abból élek, hogy számítógépekkel rögzítem gondolataimat, még a Commodore 64-ben is az elsők között volt részem! Mit akarsz kontrollálni, hogy jól nyitottam-e ki a leveleimet? De hiszen tegnap én mutattam meg neked, hogy hogyan lehet itt ezen a kis laptopodon megnézni az én gmail-es üzeneteimet, mert ez csatlakozik az anyagéped ruteréhez, az enyém meg nem kompatibilis vele! A nyolcadik napon szükségem van arra, hogy kapcsolataimat megnézzem. Nemde kispofám?”

És hogy elüssem visszaszólásom élet, kefeháját megcirógatom.

Kimerevedve néz rám, egyenesen bele a szemembe. Egyértelműen mondani akar valamit, de csak inteni tud, hogy hozzam gyorsan a Huppe-t és adjam a szokásos drei mailt- azaz: háromszor pumpáljak a morfium spray-ből. Hasam beverve az asztalszélbe rohanok, mert látom, hogy nem tréfál. Kis vízben adagolva öntöm a szájába, de már nincs magánál, oldalra dőlve csuklik le a széken. Testemmel felfogom, ráhúzom az étkezőasztalt addig, amíg a párnáért rohanok. A nappaliban található valamennyi párnával körbe bátyázom, miközben orrából kiesik a pipa, amitől megijedek, hogy megfullad. Szakácskönyveket kapok fel, állát függőleges testhelyzetbe felpócozom. Szája nyitva, orrában a rögzített pipával a mamut-oxigénpalack egyenletes alapzaja jelzi, hogy lélegzik. Tehát elléphetek mellőle segítséget kérni. Érdekes módon erről nem egyeztettünk. Egyikünkben sem merült fel, hogy valami történhet, és akkor lépnem kell.

Tudom, hogy a hospicesek minden látogatásukat egy naplóban rögzítik, és azt a fogas alatti kis szekrényre helyezik. Megtalálom, rajta a központi telefonszámot. Hívom őket. Délután amúgy is jönnének, de nekem most kellenek, hiszen nem hagyhatom Ilit ilyen öntudatlan állapotban a székben, computere előtt, ahol épp fia bankszámlájának állását ellenőrizte.

A Hospice központban tájékoztatnak, hogy területen vannak az embereik, de szólnak Reginának, hogy cserélje fel a szomorú, de nélkülözhetetlen látogatásai sorrendjét, és S.O.S jöjjön. Addig pedig nyugodjak meg, és várjak.

Anoxiás kollapszus.

Talán ez a megfelelője annak, ami történt.

A tüdőrák előrehaladása, a daganatok ráterjedése a légző felületre, a megannyi áttét a májon, a mellben a bőrön, és most, mióta élénk friss piros a folyékony széklet, a belekben is, nem juttat elegendő oxigént a vérbe. Annak ellenére, hogy állandóan dolgozik maximális 6-os fokozaton az oxigénpalack, hatalmas pórázzal magához kötve a tőle függőt. Lassan a keringés is leáll, a hatalmas duzzadt lábak jelzik az előrehaladott stációt, miközben a kapillárisok nem bírják a nyomást és alattomosan engedik ki magukból a folyadékot. Gyöngyözően bukik át a bőrön a víz, átnedvesítve nemcsak a zoknit, hanem magát a papucsot is.

Ülök vele szemben és nézem őt.

A barátnőmet.

A gyermekkorit.

A haldoklót.

Aki mindig, minden helyzetben velem volt, elfogadott olyannak, amilyen vagyok. Aki nem ismeri az álcázást, a szavakkal történő manipulációt. Akinél többnyire minden vagy fehér, vagy fekete. És egy életen át az ehhez történő ragaszkodása sajátos tartást kölcsönöz gerincének, s ezáltal talán az egyenessége az egyik legfőbb erénye. S aki nem tudta se megmutatni, se megmondani – talán nem is akarta – soha senkinek, hogy szeret, mert valami ezt nála leblokkolta. S akinek most ebben az elesett állapotában lételeme mindezt pótolni. S hallani, hogy szeretve van, s mindezt szavakba foglaltan, akár magyarul, akár németül, vagy halandzsá nyelven.

Szívemben évezredek állandósággal nézem őt.

Pici sűrű ősz haja hercegnői keretet ad hosszúra nyúlt kis arcának, lehunytt szempilláin feketélik a tartós tetovált szemhéja, utalásként, hogy tulajdonosa egykoron élt a kor kozmetikai vívmányaival. Szájának íve is magán viseli a szépségipar nyomait, mindössze ennyi maradt abból, amilyen ő egykoron volt. Most már Ő nem Ő. Egy másik kontinens vagy égtáj lakója, csak a tudomány jelenlegi állása szerint van módszer arra, hogy a mennyország kapuinak belépését késleltetessük.

Nézem a kis összezsugorodott arcát. Szája nyitva, orrában a pipa. Feje most oldalra dől, a provizórikusan körülbástyázott párnákkal instabillá válik

a számítógépe előtti hirtelenjében felállított nyughelye. Odamegyek, visszateszem a pipát az orrába, hátul a fülénél a kallantyúkat a fejtartópárnával rögzítem, a faloldal felőli részhez is nagypárnákat teszek, hogy megtartsa az öntudatlan testet.

Ili kiütötte magát.

Elindul bennem a lelkiismeret. Én tettem ezt vele? Hogy bekapcsoltam azt a kurva kis számítógépét? Vagy, hogy visszaszóltam? Hogy a nyolcadik napon nem bírtam tovább, és kibukott belőlem számon kérő kontrolljának nem tetszése?

De már reggel is olyan kötözködő volt!– nyugtatgatom magam, de több önsajnálatra nincs időm, mert újra előre esik feje, bele a félig megevett vajás kenyérébe, amelynek tetejére máspástétomot kért. Behozom az én hálóból is az összes nagypárnát és takarót, körbepócozom kis testét, az állat pedig a kispárnákkal kitámasztom, mintegy felpöckölöm, hogy az orra benne a létfeltételt adó oxigénpipával felfelé álljon. Zavar, hogy csüng a vízzel teli lába, de nem tudok mit csinálni, különben is hosszú ideje ülve alszik, hasonló pózban, mert fekvé megfulladna. Napok óta hypermotil, és minimálisat alszik, pedig a Vandal nevű morfium reggeli és esti nem kevés adagja alapján némi nyugalmat várna a drogtól a beteg, no és a környezete. Ráadásul a spray formájában alkalmazott morfium eseti alkalmazását is maximálisan kimerítjük, és mióta itt vagyok, gyakorlatilag alig alszik. Így hát tulajdonképpen nem jönne rosszul ez a spontán alvás, csak ne ilyen rapidan és ebben a pozícióban.

Időközben megjönnek a gázpalackosok. Persze, hiszen péntek van. Az egyébként magyarul és németül egyaránt jól beszélő Mosonmagyaróvárról osztrákoknál legálisan munkát vállaló Péter járatlannak bizonyul Ili beemeléséhez. Nem mer nekikezdeni. Én is inkább bevárnám a szakembert, mert most a legutóbbi rögzítem fixnek bizonyul. Változatlanul nem reagál semmire, kontaktus nem alakítható ki vele, viszont egyenletesen veszi a levegőt, így tudni, hogy közöttünk, az élők között van.

Eltelik több mint másfél óra, mikor Regina megérkezik.

Az eddig megismert hospicesok közül nekem egyértelműen ő a legjobb. Gyöngéd, de ugyanakkor erős testalkatával hagyatkozást tükröz.

Elmondom mi történt, azaz, elmesélem, hogy semmi sem történt.

Barátnőm a megszokott szertartásainak egyik állomásánál tartott, konkrétan valamilyen belső parancsra a computeréhez vezettette magát, mert valamit ellenőrizni akart. Előtte megreggelizte a szokásosat: két szelet vékony tejes kalács vajjal, etvasszal a tetején. Vízhajtó teája az asztalon, gyógyszerai kiporciózva, mindkét lába megkapta a minimum 20 percig tartó első bemelegítő masszázst is. Kaka, pisa, ha nehezen is, de kipipálva, s az életet biztosító oxigénpalack mobil változatára átkötöttem, és úgy toltam a computeréhez, hogy azon megnézhesse a reggeli helyzetjelentést. Ezzel párhuzamosan én az e-mailjeimet szerettem volna megnézni az ő kis gépén, mire teljesen szokatlanul rám ütött, közölve, hogy engedély nélkül ne kapcsolgassuk a gépét. Királyi többest használt, mert valamilyen negatív tapasztalatra hivatkozott.

– Óh, az csak ürügy – mondja halkán Regina. Már tegnap sem érezte magát jól, kérdezte tőlem, hogy mi a tapasztalatom a hasonló betegeim vonatkozásában, jöjjön Anna, emeljük át az ágyára.

Regina határozott mozdulatokkal kiemeli Ilit a párnahalmazok közül, kiveszi orrából a pipákat, és vízszintesen lefekteti a másik szobában lévő ágyra. Az öntudatlan testet úgy mozgatja, mintha egy kis pólyás baba lenne a karjaiban. Odalép az oxigénpalackhoz, és lekapcsolja. Szólni akarok, hogy legalább párnázzuk fel a fejét, hiszen amióta itt vagyok, csak ülve tud aludni, mert nem kap levegőt, mire Regina megnyugtat. Nézzem meg, milyen nyugodtan alszik a barátnőm. Arca minden segítség nélkül kisimulva, egyenletesen lélegzik, pedig semmi oxigénkisegítés, lábai egymás mellett kinyújtva, nincsenek görcsben. Mintha mosolyogna is, hiszen a szerettei között van, olyan sokan itt voltak vele és eljött a távozás ideje. Így a legjobb, kegyes a Mindenható, hiszen barátnőm ezt a csendes távozást akarta, erre kérdezett rá tegnap, s érdeklődött, hogy nem lehetne-e kérni a szelíd távozást, de náluk tiltva van az eutanázia.

Szavait Regina csendesen formázza, látszik rajta a gyakorlat és a tapasztat.

Majd szól, hogy hívjam Kázmért, aki azonnal induljon. Befejezésül átnyújt nekem egy tablettát, hogy vegyem be.

Értetlenül forgatom a kezemben. Látna értetlenségemet, megnyugtató: ne féljek bevenni, természetes alapanyagból készült amolyan nyugtató, mert ilyenkor mindig azoknak nehezebb, akik maradnak. Mert akik nem gyakorta találkoznak az elmenetellel, azokat a látvány megviselheti, sőt meg is ijedhetnek. Pedig ebben semmi ijesztő nincs. A létező legszebb dolog történik itt most, ami maga a kegyes ajándék.

Az ajtóból még visszalép, és rákérdez, hogy hiszem e Istent. Ha igen, az jó. Könnyebb, mert akkor tudok imádkozni. És tájékoztat, hogy délután a kolleganője fog jönni, mi már többet nem találkozunk, legyen velem az Úr. Mikor magához ölel és megpuszil, érzem, hogy remeg és a tekintete fátyolos.

Ránézek az órára, még nincs déli tizenkettő.

Este hét van, mikor megjön Kázmér.

Időközben a két emelettel feljebb lakó Márta is benéz, megriad, majd gyorsan távozik.

Más nem történik.

Nem tudom, hogyan telik el majd nyolc óra. Csak annyit tudok, hogy decemberben korán sötétedik. És hogy az idő relatív. És igencsak szubjektív.

Van abban valami megfoghatatlan, amikor a sötétedő félhomályban a szemközti házak fényei kéretlenül körtáncot járnak a falon, s te ülsz a barátnőd ágya szélén, aki nem tudja ugyan, hogy ott vagy, de te tudod, hogy ez nem igaz, mert együtt futkostok a tokaji hegy lába alatt, amely hegy alázattal fejet hajtva megadja magát a kettős folyónak, s a Tisza kinyitva ölet utat ad a Bodrognak, hogy egyet alkotva haladhasson tovább a folyam. Lefelé, amerre évezredek óta viszi az útja.

Az elmerengésen és elpilledésen kívül semmi nem történik ezekben az órákban.

Mindössze annyi, hogy jelez nekem a megmagyarázhatatlan: mert érzem, tudom, hogy Regina téved. Ili előtt még nincs nyitva a kapu, és fogok vele beszélni. Mert túl profán lenne így átlépni. Talán ezért sem jön egyetlen könnycsepp ki a szememből, mert amolyan álommal teli ébrenlétnek fogom fel ezt a pénteket.

Épp Kázmérnek mesélem a történeteket, amikor megjön a hospice, ezúttal Krisztina személyében. Ő tud mindent, tájékoztatják egymást. Exkuzálja magát a késésért, de súlyos esettől jön, ahová vissza is kell mennie, a mai nap ilyen, váratlan dolgok történnek, egyetlen szabad ágyuk sincsen. És bizony nem mindegyik páciens ilyen szerencsés, hogy belealszik az átmenetbe.

Ili ágya mellett állunk mindhárman, amikor Ili hirtelen kinyitja a szemét.

Valahonnan túlról néz ránk, tekintetében semmi értelem. Érthetetlen szavakat mormol, majd megpróbál felkelni. Visszaesik az ágyra, Krisztina felfogja. Kázmér engem kérdez, hogy mi történik, én csak rázom a fejem és nézek magam elé.

Percekig zajlik az üresjárat, majd Ili hirtelen megragadja a nővér kezét, és síró hangon kéri, hogy azonnal vigye be a Hospice házba őt, mert neki annakidején megígérték, hogy végszükség esetén beviszik.

Krisztina mondja, hogy nincs hely, de ez csak bennünk tudatosodik. A helyzet odáig fajul, hogy át kell hívnunk Traudit, az osztrák barátnőt, akinek határozott fellépése mindig megoldás mindenre, így erre is. Traudi a maga osztrák stílusában megmondja, hogy az első üresedés Ilié lesz, de ne akarja senkinek a halálát. Ez a látszólag drasztikus, de hatásos módszer célba ér, Ili szívet rázó sóhaj közepette visszaesik a párnájára. Kázmér és Traudi még ott tevékenykednek ágyánál, mikor a nővér int nekem, és kéri, hogy menjek ki vele a konyhába, ahol leíratja velem, hogy melyik gyógyszerből mikor és mennyit adtam a betegnek. Mutatom, és közben írom, ő oszt és soroz.

Majd közli, hogy a reggeli fehér és kék Vandal után feltételezhetően rövid idő telt el a „*drei mail huppe*” között, és lévén valamennyi morfium-készítmény, így ez a gyors beajulás feltételezhetően gyógyszerhatás. Sok-

szor, sokaknál előforduló eset, mert a beteg betegsége előrehaladása okán a szenvedés elkerülése miatt többször kéri, és ilyenkor történik az, ami most. Ezért a legutolsó fokozat az, amikor beültetik vénásan a gyógyszeradagolót, és így elkerülhető ez az eset, hiszen az utánpótlás automatikusan, és főleg egyenletesen történik.

Visszamegyünk a szobába.

A nővér táskájából előkerül egy ilyen adagoló, amit viszont nem fizet a biztosító, így euroban most kell kifizetni. Kázmér már fizeti is, amikor Iliben tudatosodik fia jelenléte. Mosolyogva int neki, majd ha szaggatottan is, de közli, hogy neki mindenre van biztosítása, így felesleges fizetni. *Anyám éled* – jegyzi meg tréfásan Kázmér, mire én megnyugtatom, hogy csak kijön belőle a pénzügyi vezető.

Ha lassan is, de helyrerázódnak a dolgok, Krisztina kéri, hogy igazoljam le ittlétét, ami valóban hosszabbra nyúlt a kötelezőnél, de amit utólag elszámol a biztosító. Kapok egy telefonszámot szükség esetére, és mivel Ili elalszik, Traudi is távozik.

Ketten maradunk Kázmérrel és mivel nem tudjuk, hogy milyen éjszának nézünk elébe, úgy döntünk, hogy lefekszünk. Kázmér a földre egy szivacsra kényszerül, hiszen egy harminchat éves fiú csak nem fekszik anyja barátnője mellé a franciaágyba.

Hajnalig beszélgetünk.

Meggyőződök arról, hogy Ili fő műve sikerült.

Érző, gondolkodó jó fiút hagy itt örökölni. De mint mindennek a világ, ennek is ára van. Időre lesz szükség, hogy a gyermekben elhalványodjon az olykor kétségtelenül zsarnok anyai kontroll. És hogy nem egészséges, ha egy gyermeket nem hagy a szülő felnőni. Kiváltképp káros lehet az, ha az illető fiú. És azt is be kell látnom, hogy egy gyermekkori kapcsolatot nem csak összeköt, hanem be is árnyékol a közös gyermek és ifjúkor.

Hiába, a barátnőm külföldi tartózkodása alatti időszakról csak levelezésből és egyoldalú információból tájékozódtam, igazából nem is akartam másból. Nekem ez elég volt.

De a fiúból feljövő évtizedes sebek, miközben édesanyja a másik szobában haldoklik, nekem, az anyának és egykori pszichológusnak meggyőző érvként hangzik.

Miközben a szeretet és a gyöngédség minden kétséget kizáróan jelen van...

Reggel együtt ébresztjük az édesanyát és barátnőt, aki ugyanúgy fekszik, ahogy este letettük. Tegnap nem sok életfunkciót gyakorolt –nem is ivott– ételszükségei kevésbé jelentkeznek. Ránk mosolyog, tehát kapunk visszajelzést.

Éjjel egyszer sem volt fent, feltételezhetően ennek a gyógyszeradagoló szerkezetnek ez a funkciója. És ezért alkalmazzák csak az utolsó fázisban. Próbálnám a szokásos reggeli szertartást, de mivel semmi igényjelzést nem kapok, Kázmér mondja, hogy majd ő megoldja, és vegyem úgy, hogy a mai nappal át is vette a szerepemet. Így nekilátok főzni délre, amolyan búcsúzóul. Hamis gulyáslevest és fasírtot, krumplipürével. Délig érek rá, mert jön fentről Márta és visz ki az állomásra.

Megérkezik Traudi.

Mosolyogva mondja, hogy már a lépcsőházban megérezte a „magyar” illatot és ő is itt fog enni. Közben benéz a szobába, ahol a helyzet változatlan. Megjegyzem, hogy a tegnapi fürdés elmaradt, mire egy kézmozdulat a válasz. Kázmér rákérdez Trauditól, hogy mit beszélt tegnap a nővérrel, mi fog most következni. Így tudom meg én is, hogy egy-két nap, és az üresedés megtörténik. Nekem vannak kételyeim afelől, hogy ha Ili kitisztul, – mert csak gyógyszerhatás történt –, akkor nem akar majd menni, mire Traudi határozottan állítja, hogy ez nem fog megtörténni. És a nővér azt mondta az este, hogy egy-egy ilyen beajulás után már nem úgy van a páciens, mint előtte...

Mindannyian ebédelünk, amikor hív Ili. Mindenkit. Bár alig tud beszélni, de egyértelműen a tudatánál van. Kéri, hogy ültessük ki a fotelba. Megtörténik. Majd jelzi, hogy mindhárman álljunk elé, a sorrendet is beosztja. Szembe vele Traudi, akinek mondani fogja németül, amit mond. Középen én, akinek Traudi egyszerűbb szavakkal elmondja, amit ő mond, én pedig a mellettem álló Kázmérnek mondom magyarul, amit Traudi nekem mond.

Válaszolni ne válaszoljunk, mert az fárasztja, és akkor nem tudja végigmondani.

Mi Traudival ellenvetés nélkül, vigyázzba állva bólintunk, Kázmér feszeng, de marad, miközben azért kinyög egy „ugyan már anyám”-at.

Megértéssel veszem a lapot, hiszen az enyéme is ugyanígy tennének, de azért magam mellett tartom.

Ili lihegve, a földet bámulva, szenvtelen arccal, szaggatottan németül belekezd. Mondatonként Traudira néz, jelezve, hogy fordítsa nekem. Az, hogy ezeket a viszonylag egyszerűbb mondatokat tőle még jobban, és direktben értem, nem merül fel benne:

– Szép életem volt... Tele küzdelmekkel... Vegyes szerelmekkel... Nem volt szerencsém a férfiakkal... Azt hiszem, valóban nehéz természet vagyok... Nagyon szerettem a munkámat, sikerélményt adott, ezt nagy szerencsémnek tartom... Fontos dolog, hogy az ember azt szeresse, amiből meg is él... Nagy elismerés nekem, hogy itt külföldön is megálltam a helyem... És hogy mindenhol voltak, és vannak barátaim... A kapcsolatteremtésben profi vagyok... Talán azért, mert nekem a barátaim a családom... Ez mindig is így volt... Kázmér, jó fiú vagy... Talán egy kicsit sokáig anyáskodtam feletted... De kellett, mert azért voltak felesleges köreid és meredek dobásaid... De tudd, hogy nagyon szeretlek téged... és Csengét... Vigyázz rá, és nevelj belőle igaz embert...

Nekem Ti vagytok a kapaszkodóm...

A menedékem... A hagyatkozásom, de nem folytatom, mert félő, hogy elsírod magad Kázmér.

Titeket is szeretlek barátnőim... Köszönöm, hogy ennyi mindent megtesztek értem... Ancsúr, neked mindjárt megy a vonatod... Vigyázz, amikor felszállsz rá, ne felejtse, hogy a csípőd már nem a régi, és kevésbé tudod széttenni a lábad. Nem kérek drámát, most puszilj meg, de amikor végkép kimégy, csak a kezeddal intsz... Küldj egy SMS-t amikor megérkeztél... Elfáradtam... hozzatok egy kis levest, nagyon jó illata van. De csak levet... – és hátradőlve, mutatóujjával jelzi, hogy befejezte.

Mi hárman előtte bénultan állunk.

Nincs forgatókönyvünk ennek a helyzetnek a megoldására.

Kimegyünk az ebédlőbe, visszaülünk félbe hagyott ételünkhöz, Kázmér csészében bevisz pár kanál átszűrt levest. Némán kanalazunk, mikor Traudi halkán németül motyogja: fantasztikus. Ez a nő abszolút magánál van. Megdöbbenő.

12-re megjön Márti.

Felveszem a kabátom, fogom a csomagom, és intek az ajtóból. Úgy, ahogy kaptam a parancsot. Ili visszaint, majd fejét oldalra fordítva kinéz az ablakon.

Tudom, hogy az a feladatom, hogy azonnal távozzak a helyszínről és semmi dráma.

Ekkor látom utoljára.

6.

*„Két karodban nem ijeszt majd a halál nagy csöndje sem.
Két karodban a halálon, mintegy álmon átesem.”*

RADNÓTI MIKLÓS

Szombat délben eljövök Bécsből. Este gépemen olvashatom Kázmér helyzetjelentéseit:

2011. december 10.

19:10

Szia. Volt a hospice-os Sabrina (?) és hozott egy gyógyszeradagoló kettyerét. Ez folyamatosan 0,1 mg-onként adagolja a morphiomot a véráramba. Ezáltal elmúlnak a „sinusok, egyenletes és kiegyensúlyozott lesz a közérzete és erőnléte, napszaktól és gyógyszerbevitel idejétől függetlenül. El is takarítottuk a Vandal-okat és a „huppet”-ot, nehogy feledékenységből bevegjen egyet és túlادagolja a morphiomot.

Képzeld, mielőtt jöttek, anya rákérdezett, hogy mit gondolok, mikor menjen befekvős hospice-ba!

Meglepett. Elmondtam, amit gondolok. Minden területen gondosan és jó előre elrendezett maga körül mindent. Ettől érzi magát biztonságban. Ha itt történik valami tegnapihoz hasonló, nem vagyok benne biztos, hogy tudjuk mit kell csinálni. Egyikünk sem (TE, Mary, én) veheti fel a versenyt az állandó orvosi felügyelettel és az e.ü. szakképzett nővérekkel. Ha azzal rövidítjük meg – bármennyivel is – az életet, hogy elbénázzunk valamit... Nyugodjon meg, ugyanúgy benn lenne nála állandóan valamelyikünk, sőt olyanokat is láthatna, akik már nem tudnak beletanulni az „új” rendbe, ezért nem vállalhatnak vele itt közös időt. Félttem, hogy azt hiszi, be akarom dugni valahova és lerázni, de szerencsére

megértett, sőt. Azzal kezdte Sabrina látogatását, hogy ő minél előbb be szeretne kerülni. Traudi majd leesett a székről meglepetésében. Dícsérte a döntéséért, anya pedig büszke volt, úgyhogy minden jól sikerült. Kedd-szerda körül „várható” a szabad ágy, de ez persze nem tőlük függ. Azt gondolja Sabrina, amit tegnap.

Lehet, hogy a reggelt sem, de a karácsonyt tuti nem éri meg. Tegnaptól a lélek ereje az úr.

Amikor itt voltak (Traudival) anya csúcsformáját hozta, gondolom attól, hogy délben és 2-kor kérte a napi kétszer engedélyezett ampulláját. Gyorsan kapcsolt, gyorsan válaszolt. Most „leeresztett”, 5 óra óta csak szunyókál.

Köszönöm, hogy itt voltál. Pihend ki magad! Kázmér

2011. december 11.

17:31

Hello Kázmér!

Na, elmentek a vendégek, váratlanul jöttek, ebédre, illetve szombaton Laci nem tudott kitérni a meghívás elől. A 2 éves Zsófi unoka tündér volt és jó, hiába a leány más, mint a fiú. Nyugodtabb.

Tegnap este már nem akartam írni, csak aludni. Mint most is.

Kisbabi hívott, 1 órát beszélünk, tudom, hogy Édesanyád vihorászik és jó kedvű. Minden rendben? Csak akkor írd, ha bírsz.

17:51

Gyakorlatilag minden változatlan anyával. A lába már nem dagad be annyira két masszírozás között. Néha már szivat kicsit, de semmi komoly. Renátát sajnálom, mert anya pénteki kérése szerint tegnap (ma) fél 1-ig sütötte a vaníliás kifliket, majd anya azt mondta neki, hogy fél, hogy menni fog tőle a hasa, ide ugyan ne hozzon! Most ment el Traudi, javasolta, hogy már holnap pakoljuk össze a motyót, ami kell a hospice-ba. Nem tudom miért, de lehet, hogy valami hírt kapott.

Velem is minden ok, köszí. Ja! Képzeld Traudival megtaláltuk a router password-jét!

Ha van valami írok. Na, hello. Kázmér

18:18

Ez jó hír. A fasírtot nem sütötted ki hozzá? Persze a szagok miatt nem lehetett. Sajnálom én is Renit, no meg azt, hogy nem akkor sütötte, amikor ott voltam. Megettük volna.

Kérdésem: anyán most rajta van az adagoló? Az vénásan megy? És ha igen, akkor hogy tud közlekedni vele? Feltételezhetően ennek köszönhető a javulás, csak féltő, hogy megszokja a szervezet és növelni kell a dózist. És ez az állandó morfin nem teszi őt egy kissé, hogy is mondjam, idegenné? Abszolút tudatánál van? Tudod, az lep meg, hogy ha ilyen jól van, elfogadja a kórházba menetelt. Egyszerűen nem értem. Vagy félne, hogy, még egyszer jönné az öntudatlan bealvása? (Anoxiás kollapszus Laci szerint.) Vigyázz Magadra. Ancsa

19:27

Nem kért fasírtot. És nyugi, én sem ettem a kifliből, nem ért ide. Anyán 24 órában van az adagoló és a felkarba megy, izomba. Közlekedni nem gond vele, mert nem egy nagy készülék.

A kicsi oxigéntartálya mellett simán elfér a kocsija kosarában. Akkora, mint egy Popper könyv. A csöve pont elég hosszú, nem akad be sehova és mindent elér vele. Mivel anya jobb kezes, tegnap a bal karjára tetettük a pillangót. Ma megcseréltettük Sabine-vel, mert éjszaka a bal oldala van a fal felé és akkor gátolja a mozgásban, beleakad a takaró.

Persze tuti, hogy morphin-tól ilyen mosolygós és vidám, de most már ez is a cél. Ha egy helyben van legalább fél órát, akkor mindent ért, lassan ugyan, de mindenre válaszol, és hát jól van. Ha van egy kis nyüzsgés és beszélget a látogatóval, akkor, ha nem tudja a választ, vagy nem érti a kérdést egy kacagással megoldja a szituációt. Egyébként teljesen tudatánál van, kevésbé fontos történések persze akár 1-2 óra alatt kieshetnek neki. Vidám, mosolyog és nincs fájdalma. Ancsa ez a fontos!!! Végső stádiumos daganatos betegnek mit kívánhatunk még?!

Ha más hozta volna fel a hospice kérdést tuti nem így dönt. (ha az a más nem Traudi). Megkérdezett, válaszoltam és rövid mérlegelés után azt mondta, nem akarja senkinek hazavágni a lelkiismeretét azzal, hogy aki pont itt van vele, az eméssze magát azon, hogy mit tehetett volna másképp. A másik ok, hogy nem adta fel. Ragaszkodik a minél hosszabb élethez és tudja, hogy azt

a hospice-ban kapja meg. Ha majd beszélsz vele, szeretném, ha rákérdeznél erre a dologra, én nem akarom feszegetni. Tudod milyen. Ha pipa rám valamiért hajlamos félreérteni bármit. A bealvástól nem fél. Nem veszi azt komolyan, nevet rajta. Szerintem minket akar kímélni. Tudja, hogy hármunkon kívül nem tudja már más ellátni.

Az most meglepett, hogy már 6-kor szólt, hogy megy az ágyba. Nem aludni akar, tévézik, de már ágyban. Nem csinált még ilyet, remélem csak én látok rémeket mindenhol. Tegnap 5 óta folyamatosan szunyókált, 8-kor ment az ágyba. Fél 9-től MÉLYEN, HORTYOGVA aludt. Akkor kapcsoltam ki a tv-t, fel sem rezzent rá. WC-re sem ment ki 6-ig, akkor ébredt.

Azt találgattuk Maryvel vajon Veled miért viháncolt 11-ig? Elképzelhető, hogy túl szórakoztató társaság vagy. Belőlünk elég a nappal.

Most is tv-t néz (*2 pasi meg 1 kicsi*). Pöcsikél, felnéz, kacag (nem pont akkor, amikor a tv-ben a közönség), pöcsikél, felnéz...

Na jó éjt!

23:52

Azt én tudom, hogy velem miért viháncolt 11-ig, illetve még akkor sem akart aludni, mert azt mondta, hogy én nem aludni jöttem, Ő pedig ráér.

Velem azért „viháncolt”, mert velem voltak olyan élményei, amiről csak velem tudott beszélni. És erre igénye volt. Egyfelől azért, mert régen találkoztunk, másfelől olyan intim dolgok, amit talán csak Kisbabival tud még megbeszélni, de ez egy bizonyos intervallumban „szűz” volt. Ugyanis Babival a Vasgár úti együttlákás után leredukálódott a találkozásuk, amely csak az ausztriai kimenelete után lett ismét intenzív. És érdekesen velem ekkor ritkult, ami a helyzetből, érdeklődési körből stb. tevődik össze. Én Nyírkos Gabit nem nagyon szeretem, S. Mariékat meg nem is ismerem. Ez a feldolgozatlan idő 1967-től 1997-ig, Tobiig tart. Attól függetlenül, hogy Tobival és Wolfgangal is voltak nálam, ez az időszak Édesanyádat abszolút nem érdekelt most, sőt: egyenesen nem akart róla beszélni, hiszen ez nem volt közös.

Paál Imi – édesapád – téma igen. Hosszan, beleértve annak anyagi vetületét is, – Tálás Öcsi téma, O. Józsi téma, S. Árpai téma, minden vonatkozásban feldobta, beleértve az élményektől kezdve a konklúzióig mindent. Aztán a vérszerinti mama megkeresése – benne voltam –, Joli néni és a kudarc, mind friss inspiráló

volt számára, olykor bizony meglepő fordulatokkal. (Például most tudtam meg, hogy egyáltalán kivel kapcsolatban érzett szerelmet.) Ezt Maryvel nem tudta volna megbeszélni, hiszen ezekről Mary nemigen tudott, Kisbabival meg már kivesézték a közös múltjukat.

Viszont Elviráról megint sokat beszélt.

És tudod péntekre elfogytunk a témából és meglehet, mindketten kimerültünk. És jött az anoxiás állapot, ami a tüdőfelület csökkenésének velejárója. Az viszont nekem is új volt, hogy egy ilyen nagy betegnél már nem érdekes a másik fél – ez esetben én – ugyanilyen vonatkozású sorstörténete. Magyarul sosem kérdezett vissza, hogy például: „nekem ki volt a legnagyobb szerelmem, kivel volt a legjobb, stb. stb. Maximum egyszer kérdezte meg úgy este 11 fele, hogy szerintem mit csinál most Laci papa? És én – ismerve a férjem szokásrendszerét- mondtam, hogy most ébred, mert délután alszik, és ilyenkorra kialudja magát és hajnalig tévézik, reggel meg kába. Érdekesen érdeklődve kérdezte, hogy mióta van nála ez a „napszakeltolódás”. Mondtam, hogy az infarktusi óta, mert jobban fárad, délután aludnia kell, ezért lefekszik – no meg rásegít a piával – és ez lesz belőle. Ezen sokat morfondírozott. Magyarul: a betegség, mint közös nevező – érdekelte.

A lábamról például egy szót sem kérdezett, és mikor látta, hogy hogyan tudok felállni, akkor annyit mondott, hogy „Te szegény”. Szóval ilyenkor az élet-ösztön felduzzasztja az „énideált”, és az ego kerül a fókuszba. Egyébként pedig betegsége előtt abszolút a kölcsönösség volt rá jellemző.

Na megyek, Papa kiabál, hogy kezdődik egy krimi. Persze, mert nemrég ébredt, én viszont már mennék lassan aludni.

2011. december 12.

8:47

Hello. Szép napot. Jól aludtunk, minden ok. Várjuk a hospice-t, megyek a Billa-ba, mosás, töttörő.

Ma reggel is meglepett. A reggelinél azt mondja: – Nehogy lelkiismeret furdalásod legyen, ha itt történik velem valami! Nem te tehetsz róla. – Anya ne riogass már! Minden rendben lesz, alakul a hospice-ban a helyed. – Jó-jó, de ha mégis...

És szólt, hogy ha elment Sabine majd az ágyba szeretne bevaccolni, lehet, hogy kényelmesebb, mint a fotel. És úgys takarítani fogok, nem akar útban lenni. Kicsit be vagyok most tojva. Miért mond most ilyeneket?! Remélem ezt a rémet is csak én látom.

És igen, igazából csak magával foglalkozik és ez rendjén is van így. De ha szöget üt a fejében valami, amitől könnyebb, jobb lesz másnak és amitől ő nemesebb lesz, annak haladéktalanul, ellentmondást nem tűrően úgy kell lennie. Ahogy én látom a napi problémákkal kapcsolatban önző, de a hosszabb távú, jövőt érintő dolgokkal kapcsolatban rendkívül nagylelkű.

9:39

Egyébként mostanra szinte teljesen eltűnt az a méla tompaság, amit Te is láttál még szombaton. A péntek kiesett és annyi. Szinte teljesen kitisztult. Kíváncsi vagyok mi lesz Sabine-val, hogy zajlik most a társalgás, főleg, hogy itt lesz megint Traudi. Most azon töri a fejét, hogy az utolsó kívánság kiegészítéseként hogyan kötelezhetne engem egy záros határidőn belüli angol nyelvvizsgára. Jót akar ő, tudom, de a módszerek...

10:39

Neked is jó napot. Bizonyára ez az egyenletes gyógyszeradag stabilizálja az állapotát. És akkor nem kér rá plussz „3 drei huppet” – mert talán nem jönnek a légzési blokkjai, amit gyógyszerekkel akar áthidalni. És, ha így mozog, akkor nem is tudom... Bár nem ismerem a hospice házat és benne a lehetőségeket. És valóban: nincs, aki rendszeresen mellette tudna lenni így országhatárok átlépésével, hiszen csak Magyarországról várhat ilyen irányú segítséget, azt is laikusoktól. Na, ma van ügyintézésem, csak valamikor délután leszek.

18:06

Kázmér, ott hagytam az előszobában, a fogason a sálamat. Nem nagy etwas, de szeretem. Fekete, egy fényes valami fut benne, s körös alakú, alul megkötve. Egy ruhám tartozéka, ezért is kellene. Majd. Várom a híreket, bár tudom: idő korlátozott.

18:41

Ancsa, nézd meg az alábbi linket. Ez a bécsi Hospice Ház, ennél egyikünk sem tud jobb megoldást. Holnap megyünk, felszabadult egy hely.

Ildi hétfőn bekerül a Hospice Házba.

SMS-ben adunk egymásnak életjelet. Ő kezdi:

2011. december 11.

14:07

Csodálatos napokat töltöttünk együtt, még sok ilyen kívánok magunknak. Szeretlek.

14:13

Drága egyetlenem, nagyon „szeretel”, majd ha elmennek a vendégek – váratlanul jöttek – írok.

2011. december 12.

10:58

Szeretel. Nagyon-nagyon.

2011. december 13.

12:23

Wiener scnitelt ebédelttem és jól vagyok.

2011. december 14.

12:07

Hello Márta! Anna vagyok, akit kivittél az állomásra Bécsben, és amit köszönök.

Ma és tegnap is beszéltem Ilivel: a lehetőségekhez képest jól van. Hétfőn délben bekerült a Hospice házba, az Internetes elérhetőségét majd átlinkelem, mert megküldte Kázmér.

Most csak gyors életjelre van időm, de majd folyt. köv.

Anna

2011. december 20.

9:38

Kedves Anna!

Nagyon örültem, hogy írtál :-)). Gondoltam, majd válaszolok a hétvégén, azonban a sütés-főzés miatt elmaradt. Azonkívül itt volt röpke két napra a nagynéném Szabadkáról és az idő elrepült velünk.

A múlt héten, azt hiszem szerdán, még beszéltem Ilivel. Azóta viszont senkit sem tudok elérni. Többször hívtam őt is, és Kázmért is, mindkettőjüknek SMS-t írtam, válasz nem jött. Tegnap este írtam skype-on Marynek, majd meglátom, milyen hír vár, ha hazaértem. Azonban nincs jó előérzetem, mert Kázmér kocsiját már napok óta nem látom a parkolóhelyen.

Ha már nem hallunk vagy olvasunk egymásról, kellemes karácsonyi ünnepeket és egy nagyon boldog új esztendőt kívánok mindannyiótoknak. Márta

Két napig nem kapok Ilitől életjelt, telefonja ki van kapcsolva. Egyszer mégis váratlanul felveszi.

– Pont fürdetnek. Jól vagyok, minden oké. Most leteszem, mert kime-rültem.

Másnap küldi a megerősítést:

2011. december 16.

16:06

Nagyon-nagyon „szeretel”.

16:26

Én is tégedet.

Egy nap szünet, majd én kezdeményezek:

2011. december 18.

9:47

Szeretel. Ich dich auch.

2011. december 20.

12:33

Szeretlek, csak nagyon nehezen írok. Viszont jól vagyok.

Jönnek az ünnepek, tudom, hogy Kázmér csak két napra ugrik haza. Gyertyagyújtás előtt küldök üzenetet:

2011. december 24.

17:44

Az ünnep meghitt perceiben is itt vagy a szívemben, örökre, egyetlen igaz barátom.

17:51

Te is itt vagy nálam.

Karácsony másnapján este kapom az utolsó üzenetét:

2011. december 26.

14:52

IMÁDLAK.

18:06

Ich dich auch. – válaszolom.

Elmúlnak az ünnepek.

Utolsó hírem Iliről, a karácsony második napján ő általa kezdeményezett SMS: az „IMÁDLAK”. A sors paradoxona, hogy az pont akkor érkezik, amikor az első férjét – Kázmér édesapját – a FERIHEGYRE, azaz a LISZT FERENC térre igyekszem kivinni, és Katinak, a feleségének mondom, hogy nyissa ki a mobilom, mert vezetek.

„Szeretitek” egymást nyugtázza Kati, hangjában együttérzéssel kérdezi: hogy van? Válaszként megvonom a vállam.

Írországba repülnek ebben a koraesti órában, Anihoz, aki féltestvére Kázmérnek, és már egy pár éve párjával Dublinban él, ahová most a szülők ha kissé megkésve is, karácsonyozni mennek.

Felhívom Kázmért, aki benn a Hospice Házban az Édesanyja ágyánál ül, és olvas.

– Anyám már reggel óta nincs magánál, csak alszik. Tegnap is narancsligeteket látott a tűzfal helyett, és mikor magánál volt, csak annyit mondott, hogy minden rendben Kazikám. Este viszont megkérdezte a nővért, hogy

nem lehetne-e egy kicsit meggyorsítani az agóniát. Bár szerintem nagyon is jól értette a kérdést a nővér, de értetlenkedett, majd jött az igazgatónő és megjegyezte anyámnak, hogy ez egy felekezeti intézet, ahol nincs helye az ilyesmi megközelítésnek. Hogy anyám mit értett meg ebből és mit nem, azt nem tudom. De ma, amikor bejöttem, már nem ismert meg. Szépen alszik, és szerintem ebben a helyzetben ez a legjobb. Még olvasok itt egy darabig, és azután megyek. Csengéssel voltam otthon Magyarországon két napig, és mikor visszajöttem tegnap, összehasonlíthatatlanul rosszabbodott Anyám állapota. Majd értesítelek, ha valami történik. – mondja Kázmér, és hangjából érzem, hogy állja a sarat, és nem fog összeroppanni.

Ez így is van rendjén, elvégre nemcsak felnőtt férfi, hanem édesapa. – gondolom.

És még ez akkor is igaz, ha *Any*a csak egy van...

2011. december 31-én, Szilveszter napján, tíz óra után két perccel telefonál Regina, hogy Ili már nincs közöttünk. És azért ő telefonál, mert Kázmér kettesben maradt Édesanyjával, aki már szépen felöltöztetve készül az utolsó útjára, ahová csak másnap viszik. Ez itt így szokás, mert megadják a lehetőséget, ha valaki el akar búcsúzni. Erre külön kialakított nagyon elegáns, ünnepélyes szoba van. Azt a szót, hogy fel van „ravatalozva” Regina kerüli, meglehet, hogy nem is ismeri.

Akinek gondolom, annak azonnal küldöm SMS-ben: „Ma 10-kor Ili elment az égiekhez”.

Később tudom meg, hogy Kisbaba is tőlem tudja meg először, mikor a hajdúszoboszlói szállodában – ahol búcsúztatja 2011-et – visszajön a reggeli úszásából.

Bence fiam hív először, majd rögtön utána Csaba fiam.

Férjemmel gyertyát gyújtunk, leülünk, és bámulunk a semmibe. Elhatározzuk, hogy ma csendben megyünk át az újévbe. Családom valamennyi tagja tisztában van azzal, hogy ki volt nekem Ili.

Éjfél körül István bátyámtól jön üzenet: „A végtelenhez mérve nem is létezőnk, a csillagévek óráin egy perc az életünk. Az ember önmagában semmit sem ér, ha nincs barátunk, elvisz a szél... BUÉK”.

Két napra rá Gábor bátyám ír e-mailt:

– Mint mondtam neked, szerintem küszöbön áll a rák teljes meggyógyítása, illetve preventíven is lehet ellene rövidesen védekezni, és olyan egyszerű és szinte kiirtott betegség lesz, mint pl. a himlő. Hol másutt, mint az USA-ban kitalálták, hogy a női mellrák rákos sejtjeinek felületén levő, a rák növekedéséért és a szervezetben való szétterüléséért felelős egyik molekulának (her2/neu a neve, de ne kérdezd, hogy miért ez) darabjait (!) nagy mennyiségben a beteg véráramába injekciózzák. (4–5ször) Ez olyan hatalmas immunválaszt vált ki a betegből, hogy a szervezet fel-támadó immunrendszere megöli egy-kettőre a rákot! Eddig 21 menthetetlen, csont-áttétes betegen próbálták ki, mind meggyógyult! Ugyan ez a helyzet a krónikus leukémia esetében egy hasonló elvvel készült injekcióval, mely emellett teljesen meggyógyította a tüdőrákot is!

Tudom, ez már szegény Ilin nem segít; a cikket most olvasom a Newsweek-ben, de ez a washingtoni egyetemen már 2006-tól megy... Tehát, ha Isten ne adja valaki kedves ismerősnek lenne ilyen gondja, nem kell feladni a reményt, mert szerintem oda elmenve tudnak rajta segíteni, illetve néhány év alatt szerintem meg fog oldódni világszerte ez a probléma-végre! (Olvasom, Nixon 40 évvel ezelőtt hirdette meg a rák elleni döntő harcot, eddig kevés eredménnyel. Persze írja is a cikk, hogy sok eddigi kemo-s szer hoppon fog maradni, de majd meglátjuk A Newsweek komoly lap, a Da Vinci sebészrobotról már akkor írt, amikor itt még senki sem hallott róla (igaz, Olaszországban is volt már, nemcsak az USA-ban). Azóta kiderült, hogy pl. prosztatarákot úgy lehet e robottal a világ másik részéről is megoperálni, hogy nem teszik tönkre a páciens érintett idegeit, s emiatt még szexelni is tud 1-2 hónappal a műtét után... Szerintem e felfedezéssel is így lesz. Na, puszi, ennyit egy kicsit a tudományról. Gábor

„Küzdöttél, de már nem lehet, a csend ölel át, és a szeretet.”

*„Fájdalommal tudatjuk, hogy Ilona Merker,
született Édes Ilona súlyos betegségben elhunyt.
Végakarata szerint szűk családi
és baráti körben helyeztük végső nyugalomra.”*

Igen, itt vagyok a temetéseden.

A január közepi nyirkos esőben Lacival állunk hátul. Egy szál rózsát hoztunk, ahogy megbeszéltük. Tizennyolcan vagyunk. Előttem a fiad áll, szikár vékony alakja kimagaslik a gyászolók közül. Az urnádra vártunk eddig, ami most itt áll középen. Szépen beszél Kötöny, a református pap, nem csöpög.

Igen. *Ili*, úgy van, ahogy akartad.

Kivéve, hogy Nyírkossnak én nem mondok semmit. Ezt hiába kérted, igazából Te sem gondolhattad komolyan, csak akkor hirtelen haragod kimondatta veled, hogy én a temetéseden Gabit egy-két keresetlen szóval zavarjam el. Sőt még azt sem mondom, hogy ne jöjjön a megemlékezésre, amit Mary szervez, mert ehhez sincs semmi közöm. Különben is itt áll mellettem, és össze van omolva. Érd be ennyivel.

Mami és Mary megköszönték, hogy kint voltam nálad Bécsben, mondtam nekik, hogy ezért nem jár köszönet, hiszen ez természetes. Ellenkező esetben Te is ugyanígy viselkednél.

Hát akkor, szia, kis barátném.

Szeretel...

Nincs nagyon mást mit mondanom Neked, hiszen már többé-kevésbé mindent megbeszéltünk.

„*A viszont-látásra*” – huncutkodsz nekem itt vissza köszönés gyanánt a villanyoszlop tetejéről...

Igen, tudom, nem felejtettem el.

Megpróbálom valahol felkeresni „Szeretelt.” És megmondani neki, amit üzentél.

Ja, Ili, jut eszembe, még itt a végén elfelejtem a lényegét:
KÖSZÖNÖM NEKED, HOGY MEGTANÍTOTTÁL ARRA,
HOGY HOGYAN KELL KULTURÁLTAN ELMENNİ...

7.

Epilógus

Ha nehezen is, de rászánom magam a barátnőmmel kapcsolatos anyag összeállítására, mikor közös ismerőseim közül valaki felteszi a Facebookra: „Egy ausztrál nővér, miközben halálos betegeket ápolt, feljegyezte, mit bántak meg halálos ágyukon. A leggyakoribb haldoklói megbánásokról könyv is készült, néhányat pedig a *Guardian* is lehozott.” Elolvasom:

„Bronnie Ware ausztrál nővér több évig dolgozott palliatív ellátást – a már nem gyógyítható betegek szenvedéseinek megkönnyítését – nyújtó intézetben, és főleg olyan betegekkel került kapcsolatba, akiknek már csak néhány hetük volt hátra. A nővér blogban írta le tapasztalatait, ami most könyv formájában – *The Top Five Regrets of the Dying* (Az öt leggyakoribb dolog, amit a haldoklók megbánnak) – is megjelenik. Úgy véli, mások is tanulhatnak ezekből az életvégi bölcsességekből, mert bámulatos az a tisztánlátás, ami a haldokló betegeknél tapasztalható. Elgondolkodtató az is, hogy amikor megkérdezte betegeit, mit bántak meg addigi életükben, szinte ugyanazok a mondatok hangzottak el. Mint például az, hogy bárcsak kevesebbet dolgoztak volna, vagy jobban kifejezték volna érzéseiket. Íme, az öt leggyakoribb megbánás, miközben eljátszhatunk a gondolattal, mi mit bántak meg, ha ez lenne életünk utolsó napja.

Bárcsak lett volna bátorságom a saját életemet élni, és nem azt, amit mások elvártak tőlem.

Ez volt a leggyakoribb megbánás. Amikor az emberek visszatekintenek életükre, a fontosabb állomásokra, rájönnek, még álmaik felét sem sikerült valóra váltaniuk. A legtöbb embernek abban a tudatban kell búcsúznia a földi

léttől, hogy a be nem teljesült álmokért egyszerűen ők maguk okolhatók, mert nem harcoltak értük kitartóan.

Bárcsak ne dolgoztam volna olyan sokat.

Valamennyi férfi beteg szájából elhangzott ez a mondat. A napi hajtás miatt nem maradt elég idő sem a gyerekekre, sem a feleségre. A legszomorúbb – az ápolónő szerint –, hogy női betegetől is hallott ilyet, pedig idősebb generációról lévén szó, ők még nemigen voltak családfenntartók.

Bárcsak lett volna bátorságom kimutatni az érzelmeimet.

Sok ember azért fojtja vissza érzelmeit, mert így könnyebb megőrizni a békességet. Az eredmény azonban közel sem vigasztaló, óvatos viselkedésükkel középszerűek maradtak, nem teljesedtek ki, nem váltak olyanná, amire igazából képesek lettek volna. Sőt, az sem kizárt, hogy számos betegséget a kereserőség és a bosszankodás váltott ki.

Bárcsak szorosabb kapcsolatot ápoltam volna barátaimmal.

Szintén valamennyi haldokló említést tett erről. Úgy tűnik, a baráti kapcsolatok is reálisabban ítéltetnek meg egy életvégi számvetésnél: a betegek elmúlt életükre visszatekintve rájöttek, a baráti kapcsolatainkra is nagyobb figyelmet kellett volna fordítaniuk.

Bárcsak boldogabb lettem volna.

Sokan halálukig nem jöttek rá, hogy a boldogság megélése saját döntésük is. Szokásokat, magukkal hozott mintákat követtek, miközben élhettek volna kicsapongóbb életet is. Noha az előbbi kényelmesebbnek tűnhet, többet kapunk mi magunk is, ha több teret engedünk a lazaságnak, a felhőtlen nevetésnek.”

Hát nem is tudom. Részben találok benne Ilire is vonatkoztatható igazságot. Legfőképp az érzelmekre és a barátokra vonatkozóan. De a munkára ki-mondottan az ellenkezője igaz. Viszont egy biztos: végezetül mindannyian szembenézünk önmagunkkal.

8.

*Ne haragudj,
a rét már deres volt,
s a havasok nagyon lilák.
Az erdő egy óriás vörös folt volt
Ne haragudj, nem volt virág.*

*De puszta kézzel még sosem jöttem,
hol a halál nagyon nagyon zenél,
Sziromtalan csokrot kötöttem,
Piros bogyó, piros levél.*

*Most add a lelked karcsú váza,
mely őrzi még a nyár borát,
s a hervadás vörös palástya,
most Rád borítja bíborát.*

ÁPRILY LAJOS: Ajánlás

Gyakorlatilag már kész az Iliről írt megemlékezésem, – amit neki megígértem, hogy megteszek, úgy, hogy csak az igazat, a színtiszta igazat írom, azt is tényyszerűen, nevéen nevezve az embereket –, amikor a jelenleg Hollandiában élő Erikával, egykori szerzőmmel – aki főleg mentálhigiéniai témákban írt szaklapjaimba – csetelni kezdek.

2012. május 29. van, hiszen a közösségi portál naprakészen őrzi minden megnyilvánulásomat.

Kérdezi Erika, hogy mivel foglalkozom mostanság, mire megemlítem a „Szeretel”-t. Bár még nincs konkrét címem, de ez a szó végigkísér a decemberi bécsi tartózkodásom óta, és mikor valaki értetlenül felkapja erre a fejét, mindig úgy érzem, hogy elértem a célot. Hiszen arról, amiről én ebben a könyvben írni szándékozom, arról még talán magamnak sincs pontos meghatározásom. Mert azt, mi emberek, valamennyien majd csak egyszer, akkor, és ott, kizárólagosan és megmásíthatatlanul mi magunknak fogjuk meghatározni.

Azért nagyjából megpróbálom körvonalmazni Erikának, és mivel agyunk többnyire egy rugóra pattan, máris kérdi:

– Olvastad Mitch Albomról a *Keddi beszélgetések életről és halálról* úgy vagy tíz éve megjelent könyvét? Pedig több kiadást is megért, és hasonló a téma, csak abban egy öreg prof. mondja el egykori tanítványának – aki újságíró – az utolsó hónapjaiban végigkövetett gondolatait. Mond csak, ha röviden kellene összegezni barátnőd üzenetét, mi lenne az?

Azonnal rávágom: a szeretet.

Hogy ez az egyetlen érték, amit magad után hagyysz, és aminél nincs fontosabb. És amit többnyire csak ekkor tudunk elvárásként is megfogalmazni magunknak.

– Bingó! – mondja Erika. Ebben a könyvben is erről van szó. Tényleg nem olvastad?

Most bizonygassam?

Felesleges.

Azonnal rákeresek az Interneten, és meg is rendelem a Bookline Könyváruházban. Holnap bemehetek érte a Margit krt. 1-be, így a leggyorsabb és a legolcsóbb.

Másnap kilenckor már ott kezdem a napot. Előtte mondom a férjemnek, hogy ő lesz a tanú, hogy nem fogom elolvasni, csak akkor, ha leadtam a könyvet. Ő persze nem érti, megértően mosolyog, különben is az utóbbi időben meggyőződése, hogy a kelleténél többet foglalkozom a barátnőmmel. „Az élőkkel kellene inkább, mint például velem” – mondja nevetve, mire tőlem szokatlanul azonnal megsimogatom, miközben nem is sejti, hogy ez a „megvilágosodásom” is Ili hagyatéka. Személyes példájával fentről utasít, hogy amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra, mert a végelszámolásnál deficithiányod akadhat, és nem biztos, hogy tudod pótolni a kapuban...

A Frankel Leo utca végén szabálytalanul megállunk. Gyalog átsietek a körútra, ott vár a könyv, amibe fogadalmam szerint nem lapozok bele. Míg a kártyával fizetek és várok a jóváhagyásra, a hátsó borítón, – ami nem esik önkontrollom alá –, kiüti szememet a fülszöveg:

„Szeressétek egymást, vagy pusztuljatok – ismételte Morrie. – Jó, ugye? És milyen igaz. Szeretet nélkül szárnyaszegett madarak vagyunk. Tegyük fel, hogy elváltam, vagy egyedül élek, vagy nincsenek gyerekeim. Mennyivel kegyetlenebb volna ez a betegség. Nem biztos, hogy képes volnék végigcsinálni. No persze sokan eljőnnének meglátogatni, barátok, társak kollégák, de hát az nem ugyanaz, mint ha van valakink, aki nem fog később magunkra hagyni. Egészen, de egészen más, ha van valaki, akiről tudjuk, hogy mindig rajtunk van a szeme, állandóan ügyel ránk. Mert a család jelentőségének a szereteten kívül nagyon fontos része az is, hogy az ember tudja, van valakije, aki vigyáz rá...”

Aha. Most már értem, miért hitetlenkedett Erika.

És rájövök, hogy minél többször bizonygatom, hogy a tegnapi napig sosem hallottam erről a könyvről, az alapgondolat közössége miatt annál hiteltelenebb leszek.

Az pedig, hogy ez is egyértelműen bizonyítja a szeretet evidenciáját, úgyis csak saját tapasztalat árán, többnyire az utolsó szembesítésnél szerzhető be, ki-ki-alapon, így tehát amíg a kocsihoz érek ebbe a keddi esti beszélgetésbe akár bele is lapozhatok... – szegem meg az önön szabta korlátomat.

A 101. oldalra nyitok: *„Ha elfojtod az érzelmeidet, ha megtiltod magadnak, hogy teljesen kiéljed azokat, soha nem sikerül elvonatkoztatni tőlük, mert túlságosan leköt az, hogy félsz. Félsz a szenvedéstől, félsz a gyásztól. Rettegsz a szerelemmel együtt járó sebezhetőségtől. De ha szabadjára engeded az érzelmeidet, ha beléjük veted magadat, ha elmerülsz bennük akár a fejed búbjáig is, teljesen és maradéktalanul megtapasztalod őket. Akkor tudni fogod, mi a szerelem. Tudod, mi a szenvedés. Tudod, mi a gyász. Akkor és csak akkor mondhatod el: Rendben van. Ezt az érzést megtapasztaltam. Ezt az érzést már jól ismerem. Most egy időre el kell szakadnom tőle.”*

Aha – ismétlem magamnak. Most már mindent értek. Abszolút mindent. Ili felfokozott igényét a simogatásra. A testi kontaktust, s az évtizedeken át elnyomás alatt lévő érzelmek elementáris igényét, hogy utat törhessenek maguknak.

De azt is érzem, hogy a készülő új Nemzeti Alaptantervben ennek valahogy prioritást kellene adni.

Ezt kell megtanítani és megtaníttatni a felnövő nemzedéknek.

Hogy tanuljanak meg szeretni, és ezt tanulják meg ki is mutatni. És olykor kimondani. Ennek a közeljövőben újságíróként valahol hangot is kell adnom!

A kérdés most már csak az, hogy ki fogja megtaníttatni mindezt a gyermekeknek és a gyermekekkel? Mert mindez csak személyes példaadással képzelhető el. Olyan ellentmondás ez, mint ha cigarettával a kezemben állítanám, hogy a dohányzás veszélyes.

És az sem biztos, hogy ezen a keresztény kurzus segít.

Bár elméletileg Krisztus igen, de évszázadok óta annyi mindent tettek és tesznek az ő nevében a szeretet ellen, hogy csak akkor nem lenne meddő küzdelem, ha minden útszállón vagy bokorban Apor Vilmosok, Teréz anyák vagy – hogy szentendrei hasonlattal éljek – Kucsera Ferencek teljesítenének szolgálatot.

– Győzelem? – kérdi férjem. Megkaptad, amit így fejezve kerestél?

Válasz helyett megsuhintom a könyvekkel, mert tegnap – hogy anyagiilag a terjesztőcéget érdekelté tegyem – két könyvet rendeltem. Bár a Tőkés Lászlóról szóló *És legyen meg a te akaratod*-at már a kocsiban megbánom, mert amikor belenézek, elfog a hányinger.

Attól is, aki írta.

Bekaptam a horgot, mikor hallottam a könyvről a rádióban, persze ezért csak és kizárólag magamat hibáztathatom. Mikorra hazaérek, a két könyvet jól elkülönítem egymástól, hogy még véletlenül se érintkezzenek, mert a szeretettel kapcsolatban akkora ellentmondás olvasható e véletlenül egymás mellé kerülő két könyvben, hogy talán nincs is ekkora sehol a világon. Még akkor sincs, ha bőrömnön érzem, hogy Magyarország az ellentmondások országa...

– Köszönöm, hogy azonnal időt szakítottál rám, egyedül nem tudtam volna ilyen gyorsan végezni, hiszen nem lehet sehol sem parkolni! – nyugtázom e reggeli könyvbeszerzési akciót, és nem mulasztom el azonnal megcsókolni a férjem. Aki meglepődik a 39 éven át kevésbé ismert reakción, de ez már az ő problémája. Mármost az, hogy meglepődik.

Mert ő még nem tudja, hogy erős az elhatározásom abban a vonatkozásban, hogy életem hátralevő részében úgy fogok viselkedni, hogy a „végezetül”-nél ne lehessen érzelmi deficitem.

És ami e kissé hosszúra nyúlt barátnőmmel kapcsolatos helyzetjelentésemet illeti, valahol a tudatalattimból előkerülő, egyelőre ismeretlen eredetű idézetet hívom elő kapaszkodóul:

„Mi mindannyian Orfeuszok vagyunk.
Mindannyian birtokoljuk egész múltunkat.
De ha valakit, aki fájdalmasan hiányzik, felidézünk: az él!
Csak hátra ne forduljunk!
Csak ne akarjunk meggyőződni arról, hogy tőlünk függetlenül is él!
Mert akkor léte nem megkétszereződik, hanem kétszeresen szűnik meg.
Hiánya születik újra.”

Függelék

Sokat dilemmáztam azon, hogy barátnőm egyéni sors története – még akkor is, ha erre felhatalmazott, sőt talán valamilyen kapaszkodó is volt számára némiképp élni a *hallhatatlanság* lehetőségével, ezáltal megváltania azt – mennyire tartozik a nyilvánosságra. Bár az utóbbi idők tendenciája szerint ma már arra nincs igazán szabály, hogy mi illik és mi nem, mert annyira széles a repertoár, végül is a mellett döntöttem, hogy közreadom. De nem valamilyen szirupos, lélekre ható formában, hanem egyfajta tényirodalomként, kiegészítve azt az odavonatkozó ismeretterjesztéssel. Úgy, ahogy az a valóságban is történt. És hiszem, hogy pont ezáltal lesz a gondolkodó olvasó számára igazán megható.

Teszem ezt legfőképp azért, mert mind a mai napig a halál kérdése tabu téma nálunk. Valamilyen megmagyarázhatatlan ok miatt elidegenedtünk magunktól. Saját családomon belül is, ha például gyermekeimnél megemlítjük a férjemmel, hogy valahol itt a környéken egyesíteni kellene az ország területén szétszórta lévő közvetlen leszármazottaink földi maradványait legfőképp azért, hogy ez nekik majd ne okozzon gondot, azonnal témát

akarnak váltani, miközben némi iróniával rákérdeznek: „mi van, halni készültök?”

Igen. Arra készülünk. Mert minden embernek erre fel kell készülnie, egyszerűen azért, mert ez az élet rendje. És erre iskolapélda Ili története. Nála racionálisabban, körültekintőbben én még nem ismertem embert, aki így el tudta volna intézni földi dolgait, miközben saját magának is fel kellett dolgoznia a kegyetlen valóságot. (Az olvasónak, ha túljutott e könyvecske előző részein, akkor nem kell ecsetelni, miért volt vele igazságtalan az élet.) Azért bizonyára vannak hozzá hasonló esetek, de az én környezetemben nekem ő, – már csak a korából adódóan is – kizárólagos. És az is, ahogy tudomásul vette mindezt. Gyakorlatilag vád és zokszó nélkül. Az, hogy belül hogyan dolgozta fel mindezt, ráadásul egyedül, nem tudom. De pszichológusként azt mondom: valahol itt kezdődik és végződik az önkontroll.

Viszont van valami, amit meg szeretnék említeni, mert e nélkül nem tudnám útjára engedni Ili történetét. Éspedig az a 200 km, ami Bécs és Budapest között van. Az az automatizmus, ahogyan történik, ahogyan történt nemcsak az orvosi ellátása, hanem az utolsó kimenetig történő gondolása. Nem volt kiegészítő biztosítása, nem kellett paraszolvenciát fizetnie, és napestig lehetne sorolni mindazt az evidenciát, amelyben egyszerű hétköznapi állampolgárként része volt terhe elviseléséhez. És egyetlen percet sem szenvedett. Ha fel is merült benne a befejezés lerövidítésének igénye, az többnyire a „jöjjön, aminek jönni kell – mert nem tudok mást” kényszer-magatartása volt.

A közelmúltban tv-s szörfözés közben fennakadt figyelmem azon a riporter kérdésen, amikor dr. Kásler Miklóstól az Onkológiai Intézet vezető főorvosától megkérdezte Juszt László, hogy hazánkban mi a helyzet az eutanáziával kapcsolatban. Az intézetvezető mosolyogva hárította el a kérdést: „nincs eutanázia, nem kell ez a fogalom. Legmagasabb szintű ellátás és annak összpontosítása kell!” – válaszolta, mire a riporter megköszönte a beszélgetést, és kommentár nélkül befejeződött a műsor. Húszéves egészségpolitikai szaklap főszerkesztőjeként, pszichológusként, orvosfeleségként és nem utolsósorban Ili betegségének végigkíséréseként megértettem válaszát. Igen, a tudomány mai állása szerint kiiktatható a vég radikális sürgetése. Abszolút kiiktatható, és ha már az Európai Unió annyira a szívén viseli tagállamainak

ügyes-bajos dolgait, és annyira humánus, hogy a disznók etetésére szolgáló moslék összetételét vagy a tyúkokat megillető négyzetmétereket meghatározza, akkor hasson odáig, hogy a bécsi ellátást kapja meg minden eus. állampolgár Brüsszeltől Farkaslakáig, beleértve mondjuk a Szolnok megyei csépai lakost is. Hogy az ott élő Mihály bácsi se szenvedjen egy percig sem, és kapja meg mindazt, amit az emberi humánus ilyenkor követel. Sokkal fontosabb ez, mint községeink főtereinek kikövezése, vagy emlékmű építése a Borsod megyei településen. Vagy szökőkutak különböző településeken. De ha ez nem történik meg, akkor addig létjogosultsága van az alábbi összeállításnak, amit e témakör kapcsán kigyűjtöttem, többnyire saját fórumomról, legyen az a szaklapom, vagy internetes topikozásom.

AZ EUTANÁZIÁRÓL

Az elmúlt évtizedekben világszerte előtérbe kerültek az élet befejezésével kapcsolatos dilemmák. A modern orvostudomány segítségével a betegek haldoklása akár évekig is meghosszabbítható, ezért az orvosok, a betegek és a hozzátartozók korábban nem ismert döntési helyzetekbe kerülnek. Emellett a halálról másként gondolkodunk ma, mint régen: sokan nem tartják kötelességüknek elviselni a haldoklással járó szenvedéseket, s az orvosoktól segítséget várnak haldoklásuk megrövidítéséhez.

Napjainkban alapvető emberi jogként fogalmazódik meg a méltóságteljes halálhoz, az eutanáziához való jog. Álláspontunk szerint a gyógyíthatatlan, végső stádiumba jutott betegnek is joga van dönteni saját sorsáról, ezért tiszteletben kell tartani a döntésképes beteg akaratát, ha az életfenntartó kezelés beszüntetését kéri. Az elviselhetetlen szenvedéseket átélő beteg kívánságára biztosítani kell a fájdalomcsillapító szereket akkor is, ha azok a halálát okozhatják. Mindemellett – megítélésünk szerint – a végstádiumba jutott betegnek joga van ahhoz, hogy orvosi segítséget vegyen igénybe élete befejezéséhez.

MI AZ EUTANÁZIA?

Annak ellenére, hogy nincs egységesen elfogadott eutanázia-meghatározás, vitathatatlannal ide sorolható, ha a beteg érdekében az orvos a gyógyíthatatlan (és halálos) betegét halálba segíti, életfenntartó beavatkozásokat megszüntet, illetve elmulaszt. Ez történ-

het a beteg kérésére (önkéntes eutanázia) és beleegyezése nélkül, ha már nincs megkérdendő állapotban (nem önkéntes eutanázia). Gyakori az aktív és passzív eutanázia közötti különbségtétel, amely nem azon alapul, hogy az orvos tevékenységgel vagy mulasztással valósítja-e meg. Passzív eutanázia esetén az orvos nem kezeli a beteget (például nem éleszt újra), illetve beszünteti a kezelését (például lekapcsolja a lélegeztető gépet), s ezzel engedi meghalni. Aktív eutanázia esetén pedig az orvos olyan tevékenysége okozza a beteg halálát, amelytől egészséges ember is meghalna (például halálos injekció). Ettől eltérő eset, amikor az orvos segítséget nyújt a beteg öngyilkosságához, például az ehhez szükséges szer átadásával.

Az eutanázia legfontosabb feltétele tehát az, hogy az orvos mindig a beteg érdekében cselekszik. Elvileg nem feltétele az eutanáziának, hogy orvos hajtsa végre, de gyakorlati szempontok indokolják ezt a szűkítést. Elrettentési céllal gyakran az eutanázia körébe sorolják a hitleri eugenika-programot, holott az nem volt más, mint kiválasztott embercsoportok (fogycatkkal élők, pszichiátriai betegek, alkoholisták és mások) legyilkolása. Nem beszélhetünk eutanáziáról a szűkös egészségügyi eszközök elosztásáról hozott döntések kapcsán sem, vagyis azokban az esetekben, amikor a beteg azért hal meg, mert életben tartásához nem álltak rendelkezésre egészségügyi eszközök (például három betegre két lélegeztető gép jut).

JOGUNK VAN-E AZ ÉLETFENNTARTÓ KEZELÉST VISSZAUTASÍTANI?

Az egészségügy területén az önrendelkezési jog azt jelenti, hogy a betegek maguk dönthetnek a kezelésükkel kapcsolatos kérdésekben: igénybe veszik-e az egészségügyi ellátást, mely beavatkozások elvégzésébe egyeznek bele, melyeket utasítanak vissza. Álláspontunk szerint egy alkotmányos államban az önrendelkezési jog a végstádiumba jutott betegeket is megilleti. A kiinduló feltételezés az, hogy a beteg életét fenn kell tartani és hatékony kezelést kell számára nyújtani. Az orvoslás célja azonban nem lehet minden esetben az, hogy a halál időpontját bármilyen áron kitolja, és a haldoklást meghosszabbítsa. Ha a beteg nem akarja, nem szükséges minden eszközt felhasználni a halál késleltetésére. Az önrendelkezési jog elismeréséből következik, hogy az életfenntartó, életmentő beavatkozásokat is csak a beteg hozzájárulásával szabad elvégezni.

A törvényhozóknak az önrendelkezési jog mellett a lelkiismereti szabadságot is figyelembe kell venniük: nem mindenki tekinti abszolút értéknek az életet, sokan nem életük időleges meghosszabbítását választanák szenvedések és kiszolgáltatottság árán, hanem

a „könnyű halált”, életük megrövidítése árán. Az államnak tiszteletben kell tartania az életfelfogások sokféleségét.

Az életfenntartó kezelés visszautasításához való jog elismerése az önkéntes passzív eutanáziához való jog elfogadását jelenti. Ez a jog biztosítja, hogy ne lehessen kényszerrel lélegeztető gépen tartani azt, aki az ellenkezőjét kívánja, ne lehessen levágni a lábát annak, aki tiltakozik ellene, ne lehessen az életet rövid időre meghosszabbító kezelésre kényszeríteni azt, aki fájdalmai miatt a kezelés megszüntetését kéri.

Úgy ítéljük meg, hogy az életfenntartó beavatkozások visszautasítását akkor kell lehetővé tenni a beteg számára, ha döntésképes állapotban van, vagyis:

- képes megérteni a döntéséhez szükséges információkat;
- képes értékrendje és céljai alapján a lehetőségeit mérlegelni;
- képes világosan megérteni döntése minden lehetséges következményét;
- képes közölni döntését orvosaival, ellátóival.

A döntéshozatali képességgel rendelkező beteg saját erkölcsi értékeinek megfelelően dönt kezelésével kapcsolatban. A döntésképes fogalma bizonyos esetekben nem esik egybe a jogi cselekvőképesség fogalmával, hiszen olykor a jogi értelemben nem teljesen cselekvőképes beteg is képes lehet arra, hogy egészségügyi ellátásával kapcsolatban tájékozott döntést hozzon. Nem zárható ki, hogy olyan, enyhe értelmi fogyatékosságban vagy pszichiátriai betegségben szenvedő személy, aki nem képes vagyoni ügyeinek kezelésére, érvényes döntést hozzon kezelése megszüntetéséről. Emellett a tizenhat-tizenhét éves kiskorúakat sem szabad teljesen megfosztani az önrendelkezésnek ettől a formájától.

Gyakran előfordul, hogy a beteg azért nincs döntésképes állapotban, mert kezelése során nyugtatókkal, fájdalomcsillapítókkal túlgyógyszereztek. Ilyenkor az ellátóknak törekedniük kell arra, hogy a páciens döntéshozatali képességét, amennyire lehet, helyreállítsák.

JOGUNK VAN-E ELŐZETESEN RENDELKEZNI

AZ ÉLETFENNTARTÓ KEZELÉS VISSZAUTASÍTÁSÁRÓL?

Számos betegség vagy sérülés miatt a beteg végleg elveszti öntudatát vagy legalábbis döntéshozatali képességét. Ilyenkor már nem nyilatkozhat a kezelésbe való beleegyezésről. Az önrendelkezési jog azonban azt követeli, hogy a jogszabályok biztosítsák az állampolgárok számára az előzetes jognyilatkozat lehetőségét. Ez egy olyan írásos dokumen-

tum, amelyben az érintett előre kifejezi majdani orvosi ellátásával kapcsolatos szándékait. A demokratikus államokban az előzetes jognyilatkozatnak két formája terjedt el.

– Előzetes nyilatkozat a kezelési formákról: az állampolgár arról rendelkezik, hogy ha betegség vagy baleset miatt végleg döntésképtelenné válna, az életmentő, életfenntartó beavatkozásokat mely esetekben ne végezzék el, hanem engedjék, hogy meghaljon. Emellett előre meg lehet nevezni azokat a kezelési formákat is, amelyeket a nyilatkozó semmiképpen sem fogad el (például gépi lélegeztetés, dialízis, újraélesztés elutasítása).

– Előzetes nyilatkozat a helyettes döntéshozó személyéről: az érintett azt a személyt nevezi meg, aki helyette a döntés jogát gyakorolja abban az esetben, ha ő döntésképtelen állapotba kerül. A helyettes döntéshozónak a beteg értékrendjéből kiindulva kell döntenie, a beteg feltehető akaratát és érdekeit kell figyelembe vennie. Nem dönthet azon az alapon, hogy ő maga mit tart a legjobb választásnak.

Lényeges garanciát jelent a visszaélésekkel szemben, hogy az előzetes jognyilatkozatot a betegek bármikor visszavonhatják, módosíthatják. A helyettes döntéshozó szintén megváltoztathatja véleményét, feltéve, ha ez nem ellentétes a beteg előzetesen kinyilvánított akaratával. Csak az egyén szándékainak egyértelmű bizonyítása után kerülhet sor az életfenntartó kezelés megszüntetésére, illetve mellőzésére.

Felmerül a kérdés, mi történjen akkor, ha a beteg nincs döntésképes állapotban és írásban sem nyilatkozott a számára elfogadhatatlan kezelési formákról, illetve a helyettes döntéshozó személyéről. Megítélésünk szerint ilyenkor a beteg törvényes képviselőjét (a szülőt, a gondnokot vagy a gyámot), illetve legközelebbi hozzátartozóját kell feljogosítani a döntésre. Ez esetben azonban szükségesnek tartjuk, hogy a kezelés megszüntetése előtt a bíróság jóváhagyja a helyettes döntéshozó rendelkezését. A terápiát csak akkor szabad abbahagyni, ha ez összhangban van a beteg korábbi akaratával és legjobb érdekeivel.

MIT JELENT A HALDOKLÓK HUMÁNUS ÁPOLÁSA?

A méltóságteljes halálhoz való jog magában foglalja, hogy a haldoklók számára humánus ellátást kell biztosítani. A beteget nem szabad magára hagyni, amikor életfenntartó kezelések megszüntetéséről dönt, és lehetővé kell tenni, hogy hozzátartozói akár folyamatosan mellette tartózkodjanak. Világossá kell tenni a beteg számára, hogy az életfenntartó kezelések bizonyos formáiról való lemondás nem azt jelenti, hogy más kezelésben sem részesülhet. Az egészségügyi személyzetnek elsődleges kötelessége, hogy a beteg ré-

szére támogató kezelést nyújtson: fájdalomcsillapítókkal, nyugtatókkal, gondos ápolással törekedni kell a beteg szenvedéseinek csökkentésére. Előfordul, hogy a fájdalmakat csak úgy lehet csillapítani, hogy narkotikumokkal eszméletlen állapotba hozzák a beteget. Ez akkor engedhető meg, ha a beteg előzetesen beleegyezett a kezelésbe.

A végstádiumba jutott betegeknek joguk van a hospice-ellátásra. Az egészségügyben helyet kell kapniuk az ilyen intézményeknek, és a betegeket fel kell világosítani azok szerepéről. Aki hospice-programba kéri felvételét, lemond az agresszív életfenntartó beavatkozásokról és elfogadja, hogy kezelésének legfőbb célja a fájdalomcsillapítás és a tüneti kezelés. A hospice szellemű ellátás nemcsak a fizikai szenvedés mérséklésére összpontosít, hanem a beteg érzelmi, lelki fájdalmainak enyhítésére is. Az ápolók arra töreksenek, hogy a beteg élete hátralevő részét kényelemben, emberhez méltó körülmények között, lehetőleg családja támogatásával élhesse le.

KÉRHETNEK-E A BETEGEK ORVOSI SEGÍTSÉGET ÉLETÜK BEFEJEZÉSÉHEZ?

Előfordul, hogy a beteg a haldoklás megrövidítését kívánja, de óhaja nem teljesülhet a kezelés visszautasításával. Számos halálos kór kibontakozása hosszú időt vesz igénybe, az orvos azonban nem végez életfenntartó kezelést, mert a rendelkezésre álló eszközökkel a folyamatot nem lehet feltartóztatni. Más esetekben lehetőség van életfenntartó kezelésre, de annak abbahagyása hosszabb-rövidebb ideig tartó kegyetlen szenvedést von maga után. A lélegeztető gép kikapcsoltatásával a beteg az akár órákig is eltartó fulladásos halált választaná, és a műtét visszautasítását is követheti hosszadalmas halálta.

Meggyőződésünk, hogy a betegeknek akkor is joguk van a méltóságteljes halálhoz, ha azt a kezelés visszautasításával nem érhetik el. Ilyenkor az orvosok halált okozó szer átadásával nyújthatnak segítséget számukra életük gyors és fájdalommentes befejezéséhez. Olyan szabályozást támogatunk, amely lehetővé teszi, hogy az orvos a szert a beteg rendelkezésére bocsássa és tájékoztatást adjon használatáról. Mindezt – meggyőződésünk szerint – három alapvető jogként elismert jogosultság is biztosítja a gyógyíthatatlan betegek számára.

– Az emberi méltósághoz való jog érvényesül, amikor az orvos hozzásegíti betegét, hogy elviselhetetlen testi-lelki szenvedéseitől megszabaduljon.

– Önrendelkezési jogát gyakorolja a döntésképes beteg, amikor az orvos segítségét kéri, majd saját elhatározása alapján véget vet életének.

– Az élethez való jog része az élet befejezéséhez való jog is. A beteg maga rendelkezik élete felett, és nem kényszeríthető arra, hogy életben maradjon, ha élete értelmetlen folytatására nem lát lehetőséget.

Ha a gyógyíthatatlan beteg alapos megfontolás nyomán úgy ítéli meg, hogy hátralévő napjai nem jelentenének emberhez méltó életet számára, joggal igényelhet segítséget öngyilkosságához. Vagyis joga van orvosi segítségre az öngyilkosságához.

Fontosnak tartjuk, hogy a törvények nyújtsanak biztosítékot a visszaélésekkel szemben. Csak döntésképes beteg kérheti a segítséget, és a kérést megfelelően dokumentálni kell. Az orvosoknak meg kell győződnie arról, hogy a beteg kellő információk birtokában, saját elhatározásából, alapos megfontolás után igényelte a segítséget. A beteg számára tájékoztatást kell nyújtani a szer használatáról. Egy másik, a beteg gyógykezelésében részt nem vevő orvosnak meg kell erősítenie, hogy a beteg állapota indokolja a halálos szer átadását, és ellenőriznie kell, hogy a segítségnyújtásra a beteg önrendelkezése alapján kerül-e sor. Természetesen a lelkiismereti szabadság az orvosokat is megilleti, ezért egy orvos sem kötelezhető a közreműködésre, ha az ellenkezik meggyőződésével.

Bűnös-e az aktív eutanáziát végző orvos?

Álláspontunk szerint nem szabad büntetéssel sújtani azt az orvost, aki gyógyíthatatlan betege kérésére aktív eutanáziát végez. A haldoklók többsége jobban fél a fájdalomtól, mint a haláltól. A legtöbb beteg igényli szenvedései csillapítását, s az orvos kötelessége ilyen terápiát alkalmazni. A fájdalomcsillapítás lehetőségeiről tájékoztatni kell a betegeket, és a narkotikumot vagy más eszközt a beteg kérésére akkor is igénybe kell venni, ha annak rendkívüli kockázatai vannak. A haldokló szenvedéseinek mérséklése érdekében elfogadható az idegpályák injekciós roncsolása és függőséget okozó kábítószeres adása. Emellett a végstádiumba jutott betegek számára szükség esetén olyan mennyiségű narkotikum is beadható, amely légzésgátló hatása miatt valószínűleg megrövidíti a beteg életét.

Törvényben egyértelművé kell tenni, hogy az orvos nem követ el emberölést vagy más bűncselekményt, ha a beteg nagy mennyiségű narkotikumtól halt meg, feltéve, hogy:

- a beteg gyógyíthatatlan kórban szenvedett és elviselhetetlen kínokat élt át;
- a döntésképes beteg vagy a helyettes döntéshozó tájékozott beleegyezését adta a nagy kockázatú fájdalomcsillapító kezelésbe;

- kisebb dózísú narkotikum nem mérsékelte volna a beteg szenvedéseit;
- az orvos célja az volt, hogy a beteg fájdalmát csillapítsa.

E feltételek teljesülése esetén nincs helye büntetőeljárásnak az orvossal szemben. Elegendő, ha a kezelőorvos előzetesen konzultál más orvossal, utólag pedig jelentést készít az esetről. Felelősségre vonásra csak akkor kerülhet sor, ha az orvos megszegte a fenti követelményeket.

Mindazonáltal az orvosi gyakorlatban előfordulhat, hogy az orvos olyan beavatkozással idézi elő a halált, amely nem minősül fájdalomcsillapításnak: a beteg állapotának ismeretében úgy ítéli meg, hogy az előírt narkotikum-mennyiség nem elegendő a növekvő fájdalmak enyhítéséhez. Ezért a beteg kérésére nagyobb dózísú szert ad be azzal a céllal, hogy gyors, szenvedésmentes halálba juttassa betegét. Ez a cselekedet – amikor is az orvos célja már nem a fájdalom csillapítása, hanem a beteg halála – az aktív eutanázia, amelyet a jog ma még többnyire emberölésnek tekint.

Az aktív eutanázia az egyéni önrendelkezési jog leghatározottabb megnyilvánulási formája. Az ilyen esetekben mégsem tartjuk teljesen elfogadhatatlannak a közhatalmi beavatkozást, különösen azért, mert az egészségügyi intézményrendszer mai magyarországi állapotában nem lehet garantálni azt, hogy ne történjenek visszaélések. Ezért azt tartjuk helyénvalónak, ha hivatalos eljárásban megvizsgálják azokat az eseteket, amikor az orvos halálos injekció beadásával vagy más módon szándékosan halálba juttatja gyógyíthatatlan betegét. Azonban álláspontunk szerint a bíróság számára törvényes lehetőséget kell adni arra, hogy ne mondja ki bűnösnek az orvost és ne alkalmazzon semmiféle szankciót vele szemben. A bíróság előtt ugyanis bizonyítást nyerhet, hogy az orvos megoldhatatlan helyzetbe került: betege szenvedéseinek csillapítására már nem voltak eszközei, és a beteg nem volt olyan helyzetben, hogy önmaga vessen véget életének, ezért kérte az orvostól, hogy adjon be halálos narkotikumot. Ha az orvos megtagadja a kérést, a méltóságteljes haláltól fosztja meg betegét. Ha viszont eleget tesz a kérésnek, az életét veszi el. Amennyiben az orvos az aktív eutanáziát választja, vállalnia kell a bírósági procedúrát és a nyilvánosság előtt kell megvédenie döntését. A bíróságnak pedig széles körű lehetőséget kell adni arra, hogy a konkrét eset körülményeinek mérlegelése alapján dönthessen a felelősségre vonás indokoltságáról.

MELYEK A FŐBB KÜLFÖLDI TENDENCIÁK?

A demokratikus államokban az eutanázia-viták központi kérdése, hogy hol húzódnak az embereket megillető alkotmányos jogok határai. Általánosságban elmondható, hogy az

elmúlt évtizedekben törvényi, illetve bírói védelmet nyertek a betegek jogai, s az önrendelkezési jog alapján mindenfajta orvosi kezelés visszautasítható. Ezen túllépve, több államban nem fenyegeti büntetés azokat az orvosokat, akik a gyógyíthatatlan és terminális állapotú betegek számára segítséget nyújtanak az öngyilkossághoz. Az „élet befejzéséhez való jog” vagy a „halálhoz való jog” elismerése azonban kivételesnek mondható, és a beteg kérésére végrehajtott aktív eutanáziát a legtöbb országban ma még bűncselekménynek tekintik.

AZ ELLÁTÁS VISSZAUTASÍTÁSÁHOZ VALÓ JOG

Az Egyesült Államokban az orvos–beteg viszonyt meghatározó „tájékozott beleegyezés elve” (informed consent) szerint az orvos csak a megfelelően informált beteg önkéntes felhatalmazása alapján végezheti el a szükséges vizsgálatokat és beavatkozásokat. Az 1970-es évektől egyre több bírósági döntés ismerte el, hogy a döntésképes felnőttek önrendelkezési joga kiterjed az életfenntartó kezelés visszautasítására is: a lélegeztetőgépen lévő beteg kérésére a készüléket ki kell kapcsolni, a lebénult személy elutasíthatja a mesterséges táplálást, Jehova Tanúi megtagadhatják a vérátömlesztést. A Legfelsőbb Bíróság 1990-ben, a *Cruzan versus Director, Missouri Department of Health*-ügyben hozott irányadó döntést, amely szerint csak a beteg szándékainak egyértelmű és meggyőző bizonyítása esetén szabad megszüntetni az orvosi kezelést. A határozat azonban elismerte a betegek alkotmányos jogát a kezelés visszautasításához és a természetes halál választásához. A bírósági jogfejlesztést követve valamennyi tagállam törvényben intézményesítette az egyes kezelési formák elutasításáról szóló előzetes jognyilatkozatot (living will) és a helyettes döntéshozó megnevezéséről szóló előzetes jognyilatkozatot (health-care proxy). A Kongresszus a betegek önrendelkezési jogáról szóló törvényben arra kötelezte az egészségügyi intézményeket, hogy tájékoztassák a betegeket az ilyen jognyilatkozatok tételének lehetőségéről.

Az amerikai mintát követve a demokratikus országokban általánosan elfogadottá vált, hogy a haldoklókat sem lehet kezelni beleegyezésük nélkül, és ha a döntésképtelenné vált beteg korábbi akarata nem állapítható meg, a bíróságok néhány államban a betegek érdekeinek figyelembevételével hoznak döntést. Nagy-Britanniában a Lordok Háza – legfelsőbb bírósági funkciójában – az *Airedale NHS Trust versus Bland*-ügyben úgy döntött, hogy Anthony Bland, a visszafordíthatatlan agykárosodást szenvedett fiatalember életfenntartó kezelése abbahagyható, mert legjobb érdekei ezt kívánják. Írországban egy hasonló ügyben a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy egy több mint hu-

szonhárom éve eszméletlen állapotban lévő asszony érdekeit az szolgálja a legjobban, ha mesterséges táplálását megszüntetik. A legjelentősebb kanadai eset a Nancy B. versus Hôtel-Dieu de Quebec volt, amelyben egy huszonöt éves, idegrendszeri megbetegedés miatt bénult, lélegeztetőgéphez kötött élő beteg azt kérte a bíróságtól, hogy kötelezze orvosait a gép kikapcsolására. A határozatot hozó bíró kifejtette, boldog lenne, ha a beteg megváltoztatná szándékát, de el kell ismernie követelése jogosságát, ezért elrendelte a respirátor kikapcsolását.

ÖNGYILKOSSÁGBAN VALÓ ORVOSI KÖZREMŰKÖDÉS

Európa néhány államában, így Németországban, Svájcban és Svédországban nem húzódik éles határ a kezelés megszüntetése és a halálos szer átadása között. Ezekben az államokban az orvos nem adhat be halálos injekciót, de ha a betegnek felír vagy odaad halált okozó szert, nem követ el bűncselekményt.

Az Egyesült Államokban az öngyilkosságban való orvosi közreműködést sokáig dr. Kevorkian nevével kapcsolták össze. Az általa készített szerkezet gombnyomásra halálos dózisu mérget juttatott páciensei szervezetébe. A gépet mindig a betegek hozták működésbe, s ily módon az orvos több mint száz embert segített a halálba. Hosszú ideig nem akadt bíróság, amelyik bűnösnek ítélte volna Kevorkiant, egy alkalommal azonban az orvos maga adta be a halálos injekciót egy betegének, amiért börtönbüntetésre ítélték. Az öngyilkosságban való orvosi közreműködés kivételt nem ismerő törvényi tiltása először Oregon államban szűnt meg, ahol a gyógyíthatatlan betegeknek 1997 óta törvényes joguk van az orvosi segítséggel történő öngyilkosságra (Death with Dignity Act). Az orvosi segítséget a tizennyolc év feletti, terminális állapotú, döntésképes betegek igényelhetik, s az orvosok csak a betegek rendelkezésére bocsáthatják a szert, de ők maguk nem adhatják be. Az oregoniak számára törvényben biztosított jog azonban nem vált mindenkit megillető alkotmányos joggá. A Legfelsőbb Bíróság ugyanis 1997-ben két esetben felülbírálta New York és Washington állam fellebbviteli bíróságainak ítéleteit, amelyek a szövetségi alkotmány alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a végső stádiumú betegeknek joguk van az orvosi segítségre az öngyilkossághoz. A Legfelsőbb Bíróság szerint a szövetségi alkotmányból nem olvasható ki olyan egyéni jogosultság, amely alapján orvosi segítséget lehetne igénybe venni az öngyilkossághoz (Vacco et al. versus Quill et al.; Washington et al. versus Glucksberg et al). Így az Egyesült Államokban a tagállamok törvényhozásán múlik, hogy tovább tágitják-e az önrendelkezési jog határait.

AKTÍV EUTANÁZIA

Az aktív eutanáziát az emberölésnél enyhébben ítélik meg – többek között – Németországban, Lengyelországban, Olaszországban, Dániában és Svájcban, ahol a törvény ismeri a „kívánságra ölést”.

Hollandia az egyetlen ország, ahol az aktív eutanáziát évtizedek óta széleskörűen gyakorolják és hivatalosan elfogadják. Az ottani Legfelsőbb Bíróság 1984-ben az Alkmaar-ügyben kimondta, hogy az orvos szükséghelyzetben cselekszik, és ezért nem vonható felelősségre, ha a „ne ölj!” és a „csökkentsd a fájdalmat!” konfliktusában halálba segíti betegét annak kérésére. Az önkéntes aktív eutanázia az 1990-es évekre elfogadott gyakorlattá vált. A parlament sokáig nem akarta nyíltan legalizálni az eutanáziát, ezért 1993-ban a temetési törvényben szabályozta az orvos kötelezettségeit. Eszerint az orvossal szemben akkor nem emelnek vádat, ha betartotta az alábbi szabályokat:

- az eutanázia a beteg ismételt kérésére történt, s nem volt kétséges, hogy a beteg valóban meg akart halni;
- a beteg teljesen tájékozott volt betegségéről és a további kezelési lehetőségekről;
- a beteg elviselhetetlen testi-lelki szenvedéseket élt át és semmilyen, számára elfogadható kezelés nem enyhíthette volna fájdalmait;
- az orvos előzetesen konzultált egy másik orvossal.

A tapasztalatok szerint a holland orvosok többsége hivatása elfogadott részének tekinti az eutanáziát. A felmérések azt mutatják, hogy olykor a beteg kérése nélkül is sor kerül aktív eutanáziára. Általában akkor, ha a beteg csillapíthatatlan és elviselhetetlen szenvedéseket él át, de már nincs megkérdozhető állapotban. Az orvosok ilyenkor a hozzátartozókkal és kollégáikkal konzultálnak a döntés meghozatala előtt. A jogi szabályozás bizonytalanságait a parlament 2001-ben úgy szüntette meg, hogy önálló törvényt alkotott az eutanáziáról.

A világ első eutanázia-törvénye mégsem ez a holland jogszabály volt, mert Ausztrália Északi Területének parlamentje 1995-ben elfogadta a terminális betegek jogairól szóló törvényt. Ez úgy rendelkezett, hogy az orvos – meghatározott szabályok betartása mellett – felírhat, elkészíthet és átadhat, valamint maga is beadhat betegének halált okozó szert. A törvényt azonban nem sokkal hatálybalépése után megsemmisítette a szövetségi parlament. A holland példa követője lehet Belgium, ahol a parlament egyik háza 2001-ben az eutanázia dekriminalizálása mellett foglalt állást.

ELISMERT-E A MÉLTÓSÁGTELJES HALÁLHOZ VALÓ JOG MAGYARORSZÁGON?

1998 előtt nem biztosította átfogó törvény a betegek jogvédelmét, így a gyógyíthatatlan betegekre vonatkozó rendelkezések is hiányosak voltak, de az uralkodó szemlélet az eutanázia minden formáját tiltottnak tekintette. Maga a kifejezés csak az egészségügyi dolgozók rendtartásában szerepelt, amely szerint „az orvosnak meg kell tagadnia az orvosi tevékenységet, ha a beteg, a hozzátartozója vagy bármely más személy olyan orvosi tevékenység kifejtését kéri, illetőleg olyan orvosi tevékenység kifejtésére kívánja rábírní, amelyet jogszabály tilt (pl. csak kórházban végezhető műtétnek magánorvosi rendelőben való elvégzése, életnek gyógyíthatatlan betegség miatti kioltása [eutanázia] stb.)”. Ezzel összhangban az egészségügyi törvény azt írta elő, hogy „az orvos az általa gyógyíthatatlannak vélt beteget is a legnagyobb gondossággal köteles gyógykezelni”. A beteg beleegyezését csak a nem életmentő műtéteknél követelte meg a törvény, s a gyógymódot az orvos egymaga választhatta meg. Az eutanázia – az orvos magatartásától függően – emberölésnek, öngyilkosságban való közreműködésnek, esetleg segítségnyújtás elmulasztásának minősült.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy nem fordult elő eutanázia. A végső stádiumba jutott betegek kezelésével kapcsolatos kérdéseket a beteg akaratától függetlenül döntötték el: egyedül az orvosok határoztak az újraélesztés elmulasztásáról, kikapcsolták a lélegeztetőgépet, és gyakran adtak be olyan mennyiségű fájdalomcsillapítót, amely sietettette a halált is. Az orvos–beteg kapcsolatban a beteg sokkal inkább tárgya, mint alanya volt a kezelésnek. A bizonytalan jogi szabályozás és a fejletlen egészségügyi kultúra pénztelenséggel párosult, így a visszaélés lehetősége két irányból fenyegetett: egyfelől fennállt a lehetősége annak, hogy a haldoklót mindenáron tovább kezelik, másfelől előfordulhatott, hogy nem a haldokló akaratából, s még csak nem is az ő érdekében okozták halálát.

Ezzel a szemlélettel igyekezett szakítani az 1998-ban hatályba lépett új egészségügyi törvény, amely rögzíti a betegek jogait. A törvény kimondja, hogy az orvosi kezelés a beteg beleegyezésétől függ, és a betegnek joga van az ellátás visszautasításához is. Az életmentő, életfenntartó kezelés is elutasítható, ha a beteg olyan gyógyíthatatlan betegségben szenved, amely megfelelő orvosi ellátás esetén is rövid időn belül halálhoz vezet. Bár ez esetben – bizonyos kivételekkel – a szóbeli visszautasítás érvénytelen, törvényes megoldás, ha a beteg saját kezűleg írt és aláírt nyilatkozatban rendelkezik az

ellátás visszautasításáról. Emellett az állampolgároknak arra is lehetőséget biztosít az új törvény, hogy – elsősorban közjegyzőnél – előre rendelkezzenek az esetleges balesetük, betegségük alkalmával követendő orvosi eljárásról.

Kétségtelen, hogy a törvény nehézkes, szinte kivihetetlen procedúrát ír elő a jogok érvényesítéséhez, és nem minden, önmagáról dönteni képes beteg számára biztosítja az önrendelkezés lehetőségét. Például nem utasíthatják vissza az életfenntartó kezelést azok, akik gyógyíthatatlan és kínzó betegségben szenvednek, de agresszív orvosi kezeléssel bizonytalan ideig még életben tarthatók. Azok sem élhetnek önrendelkezési jogukkal, akik az orvostudomány szerint nem gyógyíthatatlanok, de betegségük vég nélküli, elviselhetetlen szenvedést okoz számukra. Mindezek ellenére az új törvénnyel Magyarország megtette az első lépést a nyugati államokéhoz hasonló szabályozás irányában.

Aggasztó ugyanakkor, hogy nem folyik társadalmi és tudományos vita e kérdésről és nem születnek jogfejlesztő jellegű ítéletek sem. Az egyetlen ismertté vált bírósági ügyben egy anya a gyógyíthatatlan és menthetetlen beteg tizenegy éves kislányát a fürdővízbe fojtotta, majd feladta magát a rendőrségen. Az elsőfokú bíróság a tettet eutanáziának minősítette, az anyát emberölés miatt kétévi börtönrre ítélte, de a büntetés végrehajtását három évre felfüggesztette. A Legfelsőbb Bíróság szerint nem eutanázia történt, s a hasonló ügyek sorozatossá válását el kell kerülni, ezért elrendelte a büntetés végrehajtását. A végső szót a köztársasági elnök mondta ki: kegyelemben részesítette az elítélt anyát. Legutóbb akkor került a nyilvánosság elé az eutanázia-kérdés, amikor egy kórházi ápolónőt előzetes letartóztatásba helyeztek, azzal gyanúsítva, hogy méreggel idős betegeket ölt meg. Az említett esetek felhívják a figyelmet az egészségügyi ellátás hiányosságaira, de semmivel sem járulnak hozzá ahhoz, hogy racionális vita bontakozzék ki a betegek önrendelkezési jogának kiterjesztéséről.

Meggyőződésünk, hogy a betegeket megillető jogok biztosítása és kiszélesítése érdekében további lépésekre van szükség:

- a gyakorlatban is érvényre kell jutnia az ellátás visszautasításhoz való jognak, amely az egészségügyi törvény biztosít, továbbá minden döntésképes betegnek lehetővé kell tenni, hogy élhessen önrendelkezési jogával;

- az előzetes jognyilatkozat formáinak széles körben ismertté kell válniuk, hogy mindazok kihasználhassák ezt a lehetőséget, akiknek ezt diktálja lelkiismereti meggyőződésük;

- meg kell teremteni a haldoklók humánus ellátásának feltételeit, és széles körben lehetővé kell tenni azt, hogy a rászoruló hospice-ellátást vegyenek igénybe;

– a magyar törvényhozóknak is el kell ismerniük a méltóságteljes halálhoz való jogot, és ebből következően törvényben kell meghatározni az orvosi segítséggel végrehajtott öngyilkosság feltételeit, továbbá törvényben kell büntetlenséget biztosítani a beteg kérésére aktív eutanáziát végző orvosnak.

Forrás: Láttelel Egészségügyi Kommunikációs Szaklap

EUTANÁZIA-KÉRDÉS

Emberi méltósággal távozni... Valamennyiünk legfőbb vágya. Van vagy nincs jogunk ehhez? A kegyes halál témája napjainkban is tabu. Hallatára vagy homokba dugjuk a fejünk, vagy diszkréten felállunk és kimegyünk a szobából... Az aktív és passzív eutanáziáról tanulmányok sokasága szól, érvek, ellenérvek szólnak érte és mellette, miközben maga az ember, mikor szemtől szembe kerül vele, többnyire magatehetetlen a kérdés eldöntését illetően. Sőt az is igen gyakori, hogy abszolút felkészületlen. Kell-e erről beszélnünk? Szerintem igen.

Lassan öt éve is annak, hogy az egyik közösségi fórumon egy „topikot” indítottam ezen a címen. Az alábbiakban az ott folytatott csetelésből idézek:

S. Ildikó:

Elmondom a saját verziómat. Igaz római katolikusnak születtem, de nem vagyok vallásos, ezért nem a vallás oldaláról közelíteném meg a problémát. Tehát nem úgy, hogy amit Isten adott azt csak Isten vehet el. Környezetemben sajnos akadt egy-két olyan eset, amikor a retteget kór olyan stádiumba juttatta el az embert, amikor az orvosok tudták, megmondták, hogy nincs segítség ill. gyógyulás. Volt viszont rettenetes fájdalom, amit hiába ígérték, nem tudtak csillapítani. Sajnos volt olyan is, amikor a beteg könyörgött, hogy hagyják meghalni. Azt hiszem meg kell különböztetni az aktív és a passzív eutanáziát. Ez utóbbit az orvosok nagyon gyakran alkalmazzák, amikor egy kezelést nem folytatnak le ill. egyes gyógyszereket, persze „véletlenül” kicsit túladagolnak.

K. György:

Örülök a kérdésnek. Hívó református vagyok, tehát tiszta szívemből ellenzem. Ha megpróbálom félretenni a hitet, akkor is az lenne a véleményem, hogy az embernek az éltét kell megkönnyíteni, nem a halálát meggyorsítani. A kellően erős jellem a megpróbáltatásokat is könnyebben viseli, mint a regresszióban élő (sajnos) többség. Ha még egyszerűbben közelítem meg a kérdést, az merül fel bennem: ki és honnan vehet, kaphat felhatalmazást más ember (szerinte értelmetlen) életének megrövidítésére, akár csak egy perccel is?!

A. Dániel:

Én úgy gondolom, hogy ha valaki teljesen öntudatlan, vagy totálisan menthetetlen (gondolok itt az épp tudatállapot, de totális bénulás esetekre.), ha szenvedés az illetőnek a maradék, hátralévő élet, akkor mindenképpen helyesnek tartom az eutanáziát. Szerintem nincs értelme annak, hogy csöveken lógva élő-halottként tengődjön. De komoly orvosi diagnosztika és alapos átgondolás szükséges ahhoz, hogy az illető (ha képes a kommunikációra), a család, és az orvos is beleegyezzen.

Sz. Márta-Mária:

Ha nagyon szenved valaki és már nincsenek csodák én pártolnám a dolgot, így elméletileg. Ha meg kell, hogy éljem a dolgot, akkor viszont nem tudom, hogy döntenék. Mindenki szenved ilyenkor, a hozzátartozókkal együtt. A másik dolog az, hogy a sorsunkat muszáj-e megélnünk, a természetes végpillanatig. Na, ez a kérdésfelvetés is jogos. Ember a másik ember élete felett nem rendelkezhet. Viszont a tudomány ma már meg tudja állapítani, hogy valaki felépülhet e vagy sem. A menthetetlen helyzetekről van itt szó. Csodában lehet még bízni, de az egy halott esetében nem feltétlenül válik valóra.

Dr. Kné Anna:

De Gyuri, én vagyok-e ÉN – ott olykor hetekig kómában, öntudatlan, különböző csövekkel a testemben, mesterségesen életre ítélve?

T. Krisztina:

Totálisan egyetértek Mártával. Nem szeretnék én se csövektől, gépektől függően, de fél évvel tovább élni. Az élet úgy szép, ha teljes, ha már az ágyhoz kötve, magatehetetlenül, méltóságtalanul kell élni, csak azért, mert a tudomány már eljutott arra a pontra, hogy

képes életben tartani, de a szenvedéstől – nem csak a fizikai fájdalomra gondolok, hanem a morális, emberi mivoltunkban kártevő magatehetetlen állapotot is értem ezalatt – megmenteni nem tud, akkor inkább nem kérem az életet.

Dr. Kné Anna:

Igen, a hit szerint muszáj sorsunkat „megélnünk.” De Dénes véleménye is helytálló számomra, mikor azt mondja: ha már birtokoljuk a tudomány adta lehetőségeinket, akkor ne éljünk „élő halottként”

S. Ildikó:

Az aktív eutanázia sokkal összetettebb, mert alapjaiban ellentmond a Hipokratesz-i eskünek. Ezzel együtt szerintem minden embernek joga van méltósággal távozni a földi létből. A rokonok bevonását nem nagyon engedélyezném – kivéve a hosszú éve kómában lévő embereknél, ahol már nincs remény a visszatérésre –, de azt igen, hogy szabad akaratából, tiszta elmével dönthesen valaki úgy, hogy nem szeretné a poklok kínját, a teljes leépülést és kiszolgáltatottságot végig csinálni.

Dr. Kné Anna:

Igen, azt hiszem, itt van a lényeg! Napjainkban még mindig tabuként él a „távozás” kérdésének pusztá felvetése is, így többnyire rendezetlenül maradnak földi dolgaink! Talán ebben az egyben jár „előttünk Amerika”, ahol a nagyobb hagyománnyal rendelkező „üzleti élet” megköveteli az ez irányú kérdésfelvetést is!

S. Ildikó:

Azt hiszem, Svájcban van arra lehetőség, hogy amikor az ember eljut a döntésig, befekhet egy intézménybe (szándékosan nem használom a kórház szót) természetesen minden felvilágosítással ellátva, kezébe adnak egy injekciós tűt, melyet ha úgy gondol, csak a csepegő infúzióba kell benyomni –nem saját magába –, amitől elalszik és csak utána áll le a légzés. Előtte tehát rengeteg ideje, lehetősége van arra, hogy visszaforduljon, hogy meggondolja magát. Talán ez a méltó halál, ebben az esetben.

Tanulságos eset: 1979-ben a legjobb barátnőm férje – aki gyermekorvos volt a Tűzoltó utcai klinikán –, lehetőséget ill. meghívást kapott a svéd Karolinska Intézetbe, ahol különböző tumor-mikrobiológiai kísérleteket folytattak. Közben a 30 éves felesége mellében csomót találtak, de orvos-feleség lévén, nem merték megoperálni, csak

chemo- és sugárkezelést kapott. 1980-ban tudta a férje kivinni Svédországba, ahol megoperálták, sajnos későn. A férj pedig orvos létére sem tudta, hogy mitévő legyen a pokolian szenvedő feleségével – mellesleg akkor 10 éves volt a fiuk – végül a barátnőm mamája ment ki, váltani a férjet és kitartani a végsőkig. Két napig kellett rohangálni mindenféle engedélyért, mert akkor még nem lehetett csak úgy utazni. Az utolsó pár nappal később sem a mamával sem a férjjel nem lehetett beszélni. Azt mondták, jobb, ha nem tudod! Negyed évszázad telt el azóta, de a barátomnál ez a téma ma is tabu. Úgy gondolom, hogy ha a tudomány képes lesz meggyógyítani, akkor feleslegessé válik az eutanázia.

T. Krisztina:

Ez igaz, de ma még nem képes meggyógyítani...

Dr. Kné Anna:

Nekem erre is meg, az ellenkezőjére is van esetem. Az urológus – klinikumban dolgozó – férj, szintén mellrákos – egyébként szintén többdiplomás felesége könyörgött a megváltásért... A férj hazahozta és lakásában nővért fogadott mellé... Olykor a lépcsőházban lehetett hallani az egyébként halk szavú intelligens asszony fájdalomtól eltorzult átkait... Az utolsó napokban a nővér volt mellette, a férjnek sokat kellett a kórházban ügyelni... Másik eset: A gerincáttétes vezető pozíciójú asszony mindent lerendezett, gyermekei sorsáról, a férj háztartási teendőitől kezdve még tésztareceptek leírásáig is futotta... Ekkor már ágyban fekvő volt, igen nagy kínokkal. Majd jött őt meglátogatni külföldről, a világ másik végéből egy nagyon szeretett barátja, egykori főnöke, aki szintén orvos. Úgy jött, hogy a temetésig marad. Öt nap után azon is túl voltak, mert nem volt hamvasztás. Soha senki erről nem beszélt, de a közeli hozzátartozók sejtették, hogy a két dolog között összefüggés van.

F. Zsolt:

Szép jónapot! Úgy vélem engedélyezni kéne. Az OOI volt műtőseként láttam kivérzéstől a csendes elalvásig mindent. Nem volt felemelő érzés. Látni a rokonokat a néhai mellett felsőhajítani, hogy végre nem szenved tovább, szóval IGEN!

Dr. Kné Anna:

Idevágó sajtófigyelés, bekopizom: „Joga van-e a betegnek visszautasítani a kezelést? – Vagyis úgy dönteni, hogy meg akar halni, még akkor is, ha orvosai esküjükhöz

híven folytatni akarják gyógyítását?! Nos, a brit legfelsőbb bíróság úgy döntött, hogy igen. A Miss B. néven ismert beteg 43 éves, nyaktól lefelé béna, tudata azonban tökéletesen tiszta. Állapotának javulására semmiféle esély nincs, kizárólag lélegeztető géppel tartható életben. Miss B. azt kérte a bíróságtól, mondják ki, hogy joga van visszautasítani azt, hogy orvosai akarata ellenére tartsák életben. A bírónő a beteg meghallgatása után, akinek szavait egyébként videón közvetítették a kórházból a tárgyalóterembe, azt mondta, hogy a felnőtt értelmi képességei birtokában lévő nőnek joga van megtagadni a kezelést, mely életben tartja őt, vagyis joga van ahhoz, hogy eldöntse, mikor kapcsolják ki lélegeztető gépét.

S. Ildikó:

Nos, aki tud a sorok között olvasni, annak talán érthető, hogy egyes esetekben nem szabad a végletekig kinlódni hagyni, emberi mivoltából szinte kivetközni engedni embereknek. A hozzátartozónak nem könnyű, de hiszem, hogy a sokat próbált nővérek sem. A fájdalomtól vergődő embernek igenis joga van azt mondani, "Ennyi elég volt!" Manapság egyre több helyen jelennek meg cikkek arról, hogy a fájdalmat igenis lehet csillapítani, ma már senkinek sem kell szenvedni. Ez sem igaz, Anyukám – és mint azóta kiderült, sok idősebb, gondolom gyengébb immunrendszerű ember –, kapott pikkelysömört. Szerencsére ez nem halálos betegség, de nagyon-nagyon sok fájdalommal jár, amit NEM tudnak rendesen csillapítani.

Dr. Kné Anna:

Sőt működik „fájdalom-ambulancia” is, de valóban: nem vagyunk egyformák. Meg hát a fájdalom és fájdalom között óriási a különbség. A pikkelysömör óriási szenvedést okozó tüneteiről én is tudok, de szerintem itt a terápia is más, hiszen nem lehet egy pikkelysömöröst „morfiumpéppel” tartósan lebegtetni.

S. Ildikó:

Nem akartam összehasonlítani, csak általában a fájdalomról írtam. Amúgy ha jól tudom, vannak olyan daganatok pl. tüdő, ahol morfiomot nem is nagyon alkalmaznak, mert amúgy is nehezíti a légzést. Valamint a morfinhoz is hozzá lehet szokni, a dózist pedig nem lehet az egekbe emelni. Nem vagyok orvos, csak a baráti körömben akad néhány, akikkel sokszor beszélgetünk hasonló témákról.

Dr. Kné Anna:

A <http://www.hospicehaz.hu> honlapján olvastam: „Két karodban nem ijeszt meg a halál nagy csöndje sem. Két karodban a halálon, mint egy álmon átesem.” (Radnóti)

S. Ildikó:

Az idézet szép, csak az életben ritkán adatik meg, hogy ilyen körülmények között távozhassak. Közben megnéztem az említett oldalt is. Istenem 10 ágy Budapest sok-sok kerületére, betegenként max. 30 nap. Ahogy múlnak az évek, és egyre többen távoznak akár a saját korosztályomból, mindig felsóhajtok, ha a "tragikus hirtelenséggel" szól az információ, mondván, legalább nem szenvedett sokat, ugyanakkor elborzaszt a megfogalmazás, „hosszan tartó súlyos betegség után”. A média így minősít, ebből mindenki számára világos a halál oka. Az eredeti témához visszatérve: a múlt héten hunyt el egy ismerős bácsi 79 éves korában. Kb. két éve szenvedett időskori leukémiában, különösebb fájdalom nélkül, csak az ereje fogyott. Végül bekerült a Kútvolgyibe, ahol leesett az ágyról és betört a feje. Orvosok közölték a feleséggel, hogy vagy megműtik, de azt nem bírja ki a szíve, vagy nem, akkor azért hal meg. Döntsön a család. Közben kitört a látogatási tilalom, mire a család döntött volna, a bácsi a múlt héten meghalt. Állítólag nem szenvedett sokat, mondták a feleségnek, aki ettől megnyugodott. Ez mi volt vajon? Eutanázia vagy a természet bölcsessége? Hozzátenném, hogy a család, pont ennyi információt kapott, mint amit leírtam. Hogy lehet ilyen alapon dönteni és mi lenne a helyes döntés?

Dr. Kné Anna:

Szerintem a helyes döntés az lenne, ha „nem kerülne be a kórházba, adott esetben a Kútvolgyibe!” Tudom, az utóbbi időben nincsenek a családok erre szocializálódva. És szerintem ez a nagy baj. Nem tudom, hogy majd mit hoz az élet, de mi – belülről ismerve a kórházi „elmenetelt” – kölcsönösen ígéretjük egymásnak, hogy kitartunk elveink mellett, és mindent megteszünk az „itthonról, egymást átkísérve” távozásig. Anyósom egyetlen kérése volt felénk, még akkor, amikor egészséges volt, hogy ne vigyük kórházba. Ezt mindig hangoztatta. Ő is ezt tette apósommal, aki nyolc évig feküdt bénán, agyilag teljesen épen és nem volt egy habkönnyű természet. Férjem anyósom esetében végrehajtotta édesanyja kérését, három napig tartott a tusa. Dilemmánk máig is tart, mert a kórházban talán még át tudták volna segíteni az első agylágyulását. Ilyenkor mindig vigasztalom a férjem: anyuka maga mondta gyönyörű 82 év van mögötte. Ne hagyjuk

egyedül az utolsó perceiben. És ez volt a nehezebb. És ha megnézzük az irodalmi interpretálását a kérdésnek, a klasszikus megoldás mindig a szeretteink körében történő távozás. Így volt ez ősidők óta, csak manapság a felgyorsult és felfordult értékrendjeinkben intézményesítettük ezt a kérdést is. Pedig rendkívül életidegen.

S. Ildikó:

Emlékszem, ezt már egyszer említetted egy másik fórumon, hogy a férjed mindenkit elzavart és csak akkor értesített titeket, amikor vége lett a tusának. Az ígéretés abban csalóka, hogy csak az egyikőtök válhatja be a szavát, a másik marad a gyerekekre. Nem tudom, de valahogyan én szeretném a gyerekeimet is megkímélni, ugyanakkor a kórházat is utálom. Persze az sem mindegy hogy három napról, hónapról, avagy évről van szó. Nagyon nem mindegy. Valahogyan reklámozni kéne ezt a topikot, mert szerintem lényegesen több embert érint és lenne véleménye erről, mint ahányan eddig eljutottak.

Dr. Kné Anna:

A közeljövőben előtérbe helyezem az alábbi kérdésekre érkező felkért hozzászólásokat:

- az ellátás visszautasításának joga, az ellátás megtagadásának joga, eutanázia 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről;
- az ellátás visszautasításának joga 117/1998. (VI. 16.) Korm. rendelet az egyes egészségügyi ellátások visszautasításának részletes szabályairól 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről;
- az ellátás megtagadásának joga 11/1972. (VI. 30.) EüM rendelet az egészségügyi dolgozók rendtartásáról 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről;
- az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények;
- emberölés, öngyilkosságban való közreműködés.

Alapfogalmak: (internetes témafigyelés)

Mi az eutanázia?

A fogalom jelentése, hogy egy gyógyíthatatlan beteget valaki a halálba segít azért, hogy a szenvedéseit megrövidítse. Hangsúlyozottan olyan betegről van szó, akinek nincs esélye túlélésre, még kevésbé a felépülésre, akinél csak az a kérdés, hogy meddig tart a haldoklása.

Miért vetődött föl az eutanázia gondolata?

Az orvostudomány fejlődésének köszönhető, hogy a kérdés egyáltalán felmerült. Az egyre jobb gyógyászati megoldások alkalmazása azonban nem mindig áldás az emberek számára, újabb és újabb etikai kérdésekkel találkozunk. Az orvostudomány jelenlegi fejlettségi szintjén képes arra, hogy reménytelenül beteg embereket évekig, akár évtizedekig is mesterségesen úton életben tartson, a gyógyulás legcsekélyebb reménye nélkül. Sok esetben az orvosok nem képesek meggyógyítani a beteget, de nagyon hosszúra nyújtják a haldoklását. Erre a paradox helyzetre megoldásként vetődött fel az eutanázia gondolata a világban.

Aktív és passzív eutanázia.

Az aktív eutanázia azt jelenti, hogy az élete utolsó fázisába lépett beteg – vagy ha ő már nem döntésképes, akkor valamelyik közeli hozzátartozója – megkéri az orvost, hogy segítse a halálba. Mire az orvos, például egy méreginjekcióval, véget vet az értelmetlen szenvedésnek, – megöli a beteget. A passzív eutanáziánál viszont az orvos nem vesz tevőlegesen részt a beteg halálában, hanem annak kérésére beszüntetik az életfenntartó gyógykezeléseket, minek hatására a beteg rövid időn belül meghal – természetes úton. Ha sarkítani akarnánk, úgy fogalmazhatnánk meg a kettő közötti különbséget, hogy az aktív eutanázia az áldozat kérésére végrehajtott gyilkosság, míg a passzív eutanázia természetes halál, az orvosi kezelés visszautasítása nyomán.

H. Géza:

Sziasztok, üdvözlök mindenkit! Úgy kaptam a felkérést a hozzászólásra, hát megteszem. De már magához a kérdéshez is így állok hozzá: ki vagyok én, hogy ehhez hozzászóljak? Az, hogy sokat fórumozok? Jó, akkor ennek jogán válaszolok: semmiképpen nem mernék egy hivatalos döntéshozatalban részt venni, maximum a saját nevemben nyilatkozhatok, hiszen ez az egyik legsúlyosabb felvethető kérdés. Magam állatorvosként sokszor kerültem már ilyen döntés elé és még egy kis háziállat esetében sem mertem soha azt mondani, hogy kész, itt a vége, fejezzük be. Én mindig a legvégsőig harcolok kis pártfogoltjaim életéért és rájuk bízom, hogy amikor már nincs tovább, békében, méltósággal befejezzék. Valahogy ehhez az állatoknak jobb érzékük van, mint nekünk. Közzelebb állnak a természethez és a halál számukra nem olyan szörnyű, mint nekünk. Az ő esetükben tehát ez a szabad akarat meghagyása, hiszen meg nem kérdezhetjük őket. Én saját jó szántamból sose csináltam eutanáziát, legfeljebb a gazda többszöri, nyomatékos felkérésére és utána hetekig lelkibeteg voltam miatta. Embernél némileg más a helyzet.

Mi abban a helyzetben vagyunk, hogy dönthetünk – ha hagyják. Talán a svájci módszert a beteg saját kezébe adott fecskendővel, amit benyomhat az infúziójába – el tudnám képzelni, bár még itt is félok, hogy érvényesülhet külső pszichés kényszer. Minden más esetben pedig rettenetes a visszaélés lehetősége. Szóval én inkább ellene... Arról nem beszélve, hogy életet teremteni senki nem tud, ezért úgy gondolom, elvenni sincs jogunk. Se másától, se magunktól. Szerintem ez egy felsőbb hatalom, vagy ha úgy tetszik, egy nálunk magasabb rendű értelem hatásköre. Sok mindent nem látunk még át, sok mindent nem is fogunk soha. De szerintem ez olyan, mint amikor egy apró fiúcska belepiszkál egy bonyolult elektronikába és tönkreteszi. Nagy vonalakban ennyi az érvrendszerem

S. Ildikó:

Te egy nagyon rendes, értelmes ember vagy, aki a maga módján és szemszögéből megfogalmaztad, hogy miképpen vélekedsz az elmúlás módjáról. Ahány ember, annyi vélemény, emlék, elképzelés. Azt hiszem pont az a célja ennek a topiknak, hogy sokan és sokféleképpen, de mindig őszintén szóljanak a témáról. Köszönöm, hogy megtetted.

Dr. Kné Anna:

„De szerintem ez olyan, mint amikor egy apró fiúcska belepiszkál egy bonyolult elektronikába és tönkreteszi...” Igen ez a Homo Sapiensnek egy olyan véleményalkotása, mikor meghajlik az előtt a titok előtt, amit megfejtteni nem áll módjában és ezért tisztelettel és alázattal megáll annak kapujában. De az emberi beavatkozás – olykor az általa feltalált lehetőségeivel – pont olyan helyzetet teremt, hogy eljuthat vagy áteshet az egyén egy olyan határon, mikor ki van szolgáltatva annak, amit feltalált... Paradox ugyan, de igaz. És én itt látom a dilemmát. Merthogy elszakadtunk a „fejlődéssel” a természet törvényeitől – a békés belenyugvó, méltósággal történő befejezéstől– miközben kitaláltuk magunknak az „embertelen”– az én olvasatomban – életidegen megoldásokat. Talán ezért van létjogosultság mindezekről szót ejteni.

M. Mária:

Köszönöm a meghívást. Határozott, azt hiszem, egyértelmű véleményem van az eutanáziáról. Habár édesanyámat kilenc hónapon át ápoltam, és mikor meghalt az első gondolatom az volt: „Hála a Jóistennek, hogy befejeződött a szenvedése”, habár nagyon-nagyon félek a hasonló szenvedésektől, az eutanázia gondolatát teljes egészében elvetem, ugyanúgy, mint az abortusz gondolatát is. Nem tartozik az ember hatásköré-

be, hogy a halálról döntsön, és mindkettő az előbb említett dolgok közül a halálról való döntés. Szerintem az emberiségnek mindent meg kell tennie, hogy enyhítse a beteg, a haldokló szenvedését. Az „élet” mindenáron, gépekkel való fenntartását, meghosszabbítását nem tartom ajánlatos eljárásnak, de életet kioltani nincs joga az embernek. Nagyon gyakran hallom kutyasétáltatás közben hogy valamelyik ismerős öreg kutyust „elaltattak”. Miért mondják ezt? Hiszen mindenki tudja, hogy mi az altatás és „altatás” közötti különbség? Tehát az emberek pontosan tudják, hogy mit tesznek, de kimondani nem merik? Miért szépítik szavakkal a cselekedetet. Azért, mert magát a cselekedetet sem fogadják el. Hiszen az étkül szánt állatokról, amikor az élet kioltásának van értelme, jogosnak is érzi az társadalom – a vegetáriánusokat kivéve– hogy kimondja, hogy levágták, disznót ölnek.... Én el tudom képzelni, hogy egy állatorvosnak ez egy komoly problémája lehet, nekem biztos az lenne, nem hiszem, hogy megtenném. Orvosban meg csak akkor tudnék teljesen megbízni, ha tudnám, nem kapható az eutanáziára. Utólag elmondom: valószínű, hogy gondolkodásomat és álláspontomat nagyban befolyásolta vallásos neveltetésem. Egyik nagyanyám, akivel sokat voltam gyerekkoromban ráadásul nazarénus volt, akiről közismert, hogy fegyvert sem fognak a kezükbe (inkább vállalták a börtönt, mint a fegyveres szolgálatot a katonaságnál).

Dr. Kné Anna:

Érdekes a kérdésfelvetés! Tényleg: miért mondjuk azt az állatoknál, hogy „el kell altatni”!? Mert valóban nem merjük még magunknak sem megfogalmazni? És most hirtelen eszembe jut a film cím: *A lovakat lelövik, ugye?* Lám, itt kimondta az alkotó! Pedig megölni azt a versenylóvat, akinek eltörik a lába, úgy gondolom: eutanázia.

S. Ildikó:

Valóban az, mert amúgy is elpusztulna. Nem tud lábra állni, ha fekszik, akkor a nagy súly nyomja a tüdejét, tüdőgyulladást kap, és abban pusztul el. Hosszas kínok között. Ezt megelőzendő, a szerető gazdája, barátja alkalmazza a kegyes halált, hogy kedvencét a szenvedésektől, magát a lelki fájdalomtól megkímélje.

B. József:

Azt hiszem nem. Sokkal „praktikusabb” oka van: nem hajt többé hasznót.

Dr. Kné Anna:

Vitáznék Veled! Az állatokhoz, különösen a lóhoz, olyan az ember viszonya, hogy nem bírja nézni a szenvedését. Nem tudom elképzelni, hogy egy ilyen meghitt viszonynál beépüljön a haszonelvűség. Persze lehet, hogy tévedek, és az is lehet, hogy vannak különböző dimenziók. No és emberek.

B. József:

Szeretjük festeni magunkat. De – minden minősítés nélkül! – nézd meg a paraszt gazdálkodását. Nem érzeleg és bizony haszonelvűségre épült mindig is. Természetesen, és – kicsit megcáfolva magamat, mert mégis van minősítő felhangja – normálisan. Egyébként pedig, ezen fogunk billegni végig. Mi a „haszonelvűség” és mi a „humanizmus”? Biztos, hogy ellentétpárok?

M. Mária:

Azt hiszem ebben (is) igazad van. Hiszen nem egy állat elsántikál három lábon is, a ló lába is valószínű begyógyulna pár hét alatt, de ugyanúgy, mint amikor az ember izomzata elgyengül az immobilizáció ideje alatt, és komoly rehabilitációra van szüksége, biztos, hogy mindennek a költségei nem térülnének meg egy ló esetében. És végső soron a ló mégis csak használó.

Dr. Kné Anna:

Nem, valóban nem mindig. Mint ahogy a haszon és a hobby sem zárják ki egymást. Sőt: abszolút szerencsés, ha egybeesnek!

S. Ildikó:

Erre biztosan tudom a választ, hogy nem így van. Több mint tíz éve vannak a lányomnak lovai. Amikor az egyiknek kificamodott – nem eltörött – a bokája, hat hétig nem engedhettük meg, hogy lefeküdjön, mert soha többet nem tudott volna felállni. Mindig volt mellette valaki, és ha kellett, négyen húztuk, amikor le akart volna feküdni. A mi lovaink pedig csak vannak, mert a gyerekeim szeretik őket, csak viszik a pénzt, és semmi hasznot nem hoznak.

D. Péter:

Üdvözlét mindenkinek. Szíves figyelmükbe ajánlom *A belső tenger* című spanyol filmet, amelyet 2-án, szombaton este sugároz a Duna tv. A megtörtént esetet feldolgozó Oscar-díjas film egy olyan férfi drámai harcát mutatja be, aki 28 évig küzdött azért, hogy méltósággal halhasson meg.

B. József:

Petőfi Sándor (1823-1849) Élt 26 évet.

M. Mária:

Ezt most én nem értem, mi köze ennek az eutanáziához? Biztos kigondoltál valami furfangosat, csak én nem látom át. Gondolod, hogy azt a 28 évet nagyon is jól ki lehetett volna használni valami hasznosabbra, mint a halálért való küzdelemre? Dereng, hogy mit is akartál mondani.

B. József:

Pedig Petőfi is 26 évet küzdött azért, hogy méltósággal halhasson meg. Az, hogy valaki 28 évet küzd a „kegyes haláláért” az egyik legragyogóbb érv az eutanázia ellen. Egyébként még mindig nem tudom. Határesetek, amelyeket feszegethetünk, de ódzkodnék rá szabályt alkotni. Éppen azért, mert határeset.

Felelős kiadó: Popart Kft.
www.popgroup.hu
Tipográfia, tördelés: Váraljai Nóra

s z e r e t e l

„...Nem tudom, hogyan telik el majd nyolc óra.
Csak annyit tudok, hogy decemberben korán sötétedik.
És hogy az idő relatív. És igencsak szubjektív.

*Van abban valami megfoghatatlan, amikor a sötétedő félhomályban a szemközti házak fényei kéretlenül körtáncot járnak a falon, s te ülsz a barátnőd ágya szélén, aki nem tudja ugyan, hogy ott vagy, de te tudod, hogy ez nem igaz, mert együtt futkostok a tokaji hegy lába alatt, amely hegy alázattal fejet hajtván megadja magát a kettős folyónak, s a Tisza kinyitva ölet utat ad a Bodrognak, hogy egyet alkotva haladhasson tovább a folyam. Lefelé, amerre évezredek óta viszi az útja.
Az elmerengésen és elpilledésen kívül semmi nem történik ezekben az órákban...”*

A könyv egy rákos beteg utolsó két évének végigkövetése. Üzenete egyetemes az olvasóknak: semmi nem fontosabb a szeretetnél, és miközben ez a tényirodalom hitelességével kicseng a könyvből, megtanít minket arra, hogy hogyan kell kulturáltan elmennünk... Pszichológusként, egészségügyi szakújságíróként, több egészségügyi könyv szerzőjeként igyekeztem gyermekkori barátnőm emléket ezen úton is megőrizni.

BALLA M. ANNA író, egészségügyi szaklapok tulajdonos főszerkesztője – dr. Kollárné Balla Anna néven – pszichológus. Kora ifjúságától publikál – *Ifjúsági Magazin*, *Szabad Föld*, *Képes Hét*, *Ez a Divat/Önpillantó*, *Látlelet*, *Katedra*, *Orvosvédelem* – többnyire végzettségének megfelelő témakörben. A *Szeretel* a hatodik könyve. 1986-tól Szentendrén él, egyéni sorsörténete Nyíregyházához kötődik.